

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

H. I. F. C. MATTHIESEN
MATHILDA WREDE

O. LOHSE · KØBENHAVN

MATHILDA WREDE

MATHILDA WREDE

SPREDTE TRÆK OG MINDER

VED

H. I. F. C. MATTHIESEN

O. LOHSE — KØBENHAVN 1930

FOR NORGE: LUTHERSTIFTELSENS BOKHANDEL - OSLO

MISSIONSTRYKKERET KØBENHAVN V.

F O R O R D.

Der er allerede skrevet adskillige Bøger om Mathilda Wrede.

Den nye Bog, der nu ser Lyset, har søgt, saavidt muligt, at undgaa Gentagelser og kun meddele, hvad der ikke tidligere har været fremme om Mathilda Wrede i Bogs Form.

„Naade og Fred“ var Mathilda Wredes Løsen, „Naade og Fred“ er den Hilsen, der gennem de her fremdragne Træk og Minder skulde bringes hendes mange Venner.

H. I. C. F. M.

I N D H O L D.

	Side
Forord	5
„Armo ja Rauha“	9
Alba Hellmann og Henrik Wrede	14
En Række Julebreve	29
Et Besøg hos Mathilda Wrede	52
Nogle Dage i St. Petersburg	73
En Aften paa „de dødes Ø“	78
Aupu og Ali	81
Blandt russiske Flygtninge	90
Gud velsigne Danmark!	99
Walamo-Dage	121
En Hyldest i Blomster	161
En Hyldest i Ord	167
En Brevveksling	190

„ARMO JA RAUHA.“

Han sidder inde i Kirken, der bærer Navn efter den hellige Bartholomæus. I Korets Rude er der malet en Skikkelse i et langt Klædebon, i Purpur og Guld, der er en Glorie om Hovedet med det blide, sørgmodige Ansigt.

Pludselig ser han Skikkelsen træde ud af Ruden; der, hvor den har staaet, bliver der et stort, gabende Hul.

Skikkelsen gaar ned imod ham; han rejser sig for at gaa ud af Kirken.

„Maa jeg gaa med dig ud?“ spørger Skikkelsen.

Han udbryder forbavset: „Ud? — Herre og Mester, jeg troede, du hørte til herinde i Kirken?“

„I Kirken?“ svarede Skikkelsen forbavset. „I Kirken? Mon man ikke trænger mere til mig ude i Verden?“

Og Skikkelsen gik med ham ud i Verden, hans Herre og Mester.

Og Verden, den kristne Verden, var ligesaa forbavset over Herren og Mesteren, forarget over ham, som den var, da den saa ham vandre omkring paa Jorden for 1900 Aar siden.“

* * *

Det var med Budskabet „Naade og Fred“, Herren og Mesteren gik ud i Verden, det var med den Hilsen, Paulus fra Tarsus aabnede sine første Breve, Brevene til Menigheden i Thessalonika.

Det var med den samme Hilsen, „Armo ja Rauha“, Mathilda Wrede en Langfredag gik ind i Fangernes Verden i Kakola.

„Jeg havde bedet Herren Jesus om at være mig nær, saa jeg frimodig kunde vidne om Ham og Hans Kærlighed, jeg

havde bedet Ham om at hjælpe mig med det finske, det var paa det Sprog, jeg skulde tale. Saa gik jeg ind i Kirken og hilste Fangerne med de Ord: „Naade være med eder og Fred fra Gud vor Fader og den Herre Jesus Kristus!“

„Arma ja Rauha“ stod der indgraveret paa det lille Sølvskjold, hun bar gennem de mange Aar. Det var det første og det sidste, Fangen skulde have for Øje, naar hun traadte ind i hans Celle.

Dette „Armo ja Rauha“ har holdt sin stille Prædiken for mangt et Menneske baade indenfor og udenfor Finlands Fængsler.

„Under det økumeniske Møde i Stockholm i August 1925“ — fortæller Fr. v. Bodelschwingh — „lagde jeg ofte Mærke til en høj, enkelt klædt Dame, som sad ved Udgangen. Hun hørte ikke til de officielle Deltagere i Konferencen. Faa kendte hende og hilste paa hende; og dog gik der sikkert stille, stærke Kræfter ud fra hende, som havde mere at betyde for Mødets heldige Udfald end mange glimrende Taler. Det var Mathilda Wrede, „Fangernes Engel“.

Der var i disse Øjne, som har set saa megen menneskelig Nød og Lidelse, et vidunderligt, straalende Lys. Hun bar en simpel Brosje, hvorpaa der stod med store Bogstaver paa finsk de Ord: „*Naade og Fred!*“

Jeg spurgte hende om Meningen med disse Ord. Da sagde hun:

„Jo, ser De, naar jeg kommer ind til Fangerne i deres Celler, saa har de til at begynde med ikke let ved at se mig ind i Ansigtet; det er da godt, at man kan hjælpe dem at fæste Blikket paa noget andet, derfor bærer jeg denne Brosje, for at de stakkels Mennesker skal faa som det første fra mig dette Budskab: „*Naade og Fred!*““

Da jeg hørte denne stille Dame sige dette, blev det saa smaat, al den megen Tale om social Forsoning og Folkefred,

ligeoverfor den daadskraftige, tvingende Magt, der var saa stærkt levende hos denne enkle Dame, de elendigstes Veninde.

Det er til syvende og sidst den eneste Løsning paa alle Spørgsmaal om praktisk Kristendom: Naade og Fred fra Gud, vor Fader, og vor Herre Jesus Kristus.“

*
*
*

Mange Aar efter hin Langfredag i Kakola, i Februar 1921, skriver Mathilda i et Brev til Veninden, Fru B. Neergaard i Danmark:

„— Jeg har ladet en af mine „Venner“ paa lyseblaat Bomuldstøj male med mørkeblaa store Bogstaver Ordene „frid“ og „rauha“, og dette brede Skærf vil jeg bære over Bryst og Ryg og gaa ind imellem de stridende Brødre og tale til dem.

— Og om en Kugle fælder mig, saa har jeg dog gjort, hvad jeg kunde, for at vidne om Kærlighedens Gud og om Fredsfyrsten.

Maaske dog Gud i sin Almagt afværger saadanne uhyggelige Sammenstød — saa der ikke bliver Brug for mit maledede Skærf —.“

Mathilda Wrede fik ikke her Brug for sit „frid“ og „rauha“. Da hun engang talte med en af „de røde“s Førere om, hvad hun havde til Hensigt, svarede denne hende: „Det faar Mathilda Wrede ikke Lov til.“ „Hvorfor ikke?“ „Fordi det første, vi gør, er, at vi spærrer Mathilda Wrede inde, vi vil ikke, at hun skal komme til nogen Fortræd.“

Men gaa mellem de stridende Brødre fik hun dog manganen en Gang Lejlighed til. Snart gik hendes Gang til „de hvide“, snart til „de røde“ for at tale Modpartens Sag, lindre de fangnes Kaar og redde deres Liv, stifte Fred der, hvor der var Ufred og Broderstrid.

Det tyngede som en knugende Byrde paa hendes Sjæl, at der skulde være Strid mellem dem, der hørte til det samme Folk.

„Det var Runebergsdagen i Helsingfors, den 5te Februar 1920“ — skrev hun engang — „Tidlig om Morgenen var jeg vandret hjemmefra, jeg vidste, at der skulde finde Militærparade og andre Festligheder Sted i Byen, og jeg længtes bort til mine prøvede Venner i Sygehusene og i Fattigmands Hjem.

Det var allerede helt mørkt, da jeg om Aftenen vendte hjem fra Arbejderkvarteret i Berghall.

Jeg var lige kommen over „Langebrogade“, da jeg hørte en Stemme hviske:

„Frøken, Frøken, kære Frøken!“

Jeg vendte mig hurtig om, og som stegen op af Jorden stod en gammel Mand foran mig. Han var saa mager som et Skelet, og Øjnene straalende af Bevægelse og af Taarer.

Jeg tog hans Hænder i mine og sagde:

„God Aften, min Ven! Hvorfra kender De mig?“

„Jer vil jeg altid kende, i Lys og Mørke, i Tid og Evighed.“

„Og jeg, glemsomme Stakkel, kan nok huske Jeres Ansigt, men Navnet kan jeg ikke komme paa.“

„I kommer nok paa mit Navn, for længe, længe siden plejede I at besøge mig i Fængselet paa Kakola.“

Han vendte sig om og raabte: „Eero, Eero!“

Som stampet frem af Gaden stod der pludselig en yngre Mand ved Siden af ham, han var ligesaa mager og elendig, som den gamle var.

„Her er hun, vor Fredsstifter,“ sagde den gamle..

Jeg rakte den anden Haand til den unge Mand, og der stod vi saa alle tre og holdt hverandre i Hænderne.

Saa hørtes der Musik og Sang. Tonerne fra Bjørneborgermarchen bruste frem: „End er Finlands Kraft ej død, end kan med Uvens Blod vor Jord her farves rød.“

Jeg vendte mig om og saa en Skare frivillige nærme sig, stolte og selvsikre.

Jeg mærkede, hvorledes de to Mænd trak deres Hænder til sig, og ligesaa gaadefuldt, som de var komne frem, var de atter forsvundne.

Jeg fortsatte min Vej, jeg kunde ikke andet end ængstes for de to.

Begge disse Mænd var sikkert rømt fra en af de Fangelejre, hvor „de røde“ holdtes indelukkede. Hvor havde ikke deres Ord og Tanker været ømme og varme, hvor havde ikke deres Ansigtsudtryk været lidende og alvorlige.

Hvor ønskede jeg dog i den Stund, at jeg kunde have taget dem ved Haanden og hjulpet dem i deres Nød, mere end nogensinde før brændte mit Hjerte af Længsel efter at elske mit splittede, lidende Folk sammen til eet, gerne vilde jeg ofre mit Liv derfor.

Om jeg dog bedre kunde efterfølge min Frelzers Ord: „Større Kærlighed har ingen end denne, at han sætter sit Liv til for sine Venner.““

* * *

Man kan tænke paa *Kakolas* Fanger, paa Kampen mellem „de hvide“ og „de røde“, paa *Terijokis* Flygtninge, paa *Walamos* Munke — „Armo ja Rauha“ er Glorien, der lyser om Mathilda Wredes Minde.

ALBA HELLMANN OG HENRIK WREDE.

De Kvinder, der bringer glad Budskab, ere en stor Hær,“ synges der i den 68de Psalme.

Ogsaa Finland har haft og har endnu ikke faa Kvinder i den Hær. Ogsaa Kvinder, som bragte det glade Budskab ind i Finlands Fængsler.

Mathilda Wrede var ikke den første. Der var Kvinder og Mænd, som før hende var gaaet Gangen, ogsaa til Lensfængselet i Wasa. Blandt disse er der to, der ikke maa glemmes: *Alba Hellmann* og *Henrik Wrede*.

Alba Hellmanns Hjem i Wasa var et Samligssted for de troende i Byen, og tidlig havde Husets unge Datter truffet sit Valg og givet Herren sit Hjerte.

Tit og ofte var Alba kommet forbi en skummel Bygning i Byens Udkant, Wasas Lensfængsel, hun havde hørt om de ulykkelige, der sad indespærrede der i de mørke Celler, mange med Lænker om Hals, Hænder og Fødder. Skulde det mon ikke være muligt at bringe en Lysstraale ind i dette haabløse Mørke?

En Dag tog den unge Pige Mod til sig, bankede paa Fængselets Port og bad om at maatte faa Fængselsdirektøren i Tale.

Denne blev ikke lidet forbavset, da han saa en ganske ung Pige staa foran sig og bede om at maatte faa Tilladelse til at besøge Fangerne, og det var ikke uden Betæneligheder, at han opfyldte hendes Ønske og gav hende Adgang til Fængselet.

Hun kunde jo da i det mindste gøre et Forsøg, selvom Direktøren nærede nogen Tvivl om, at det vilde lykkes for en saa ung Kvinde at faa Fangerne i Tale.

Alba Hellmann gik imidlertid sin Gang fra Celle til Celle. Der gik en Gysen igennem hende, naar hun hørte Lænkernes Raslen og saa ind i de haarde, bitre Ansigter, der mødte hende.

Men den ene Gang blev til to, og de to til mange, hun fik et dybere og dybere Indblik i, hvilket Elendighedens Hus et Fængsel kunde være, hvorledes, som en Fange engang udtrykte det, „det, man er afskaaret fra, er endda ikke saa svært at bære, som det, man er indespærret med, sin onde Samvittighed, sin Angst, sine Minder, sine Tanker, derude er det, som man kunde løbe fra det altsammen, men inde i Fængselet —.“

Gennem Alba Hellmann faldt mangan en Solstraale ind i Wasa-Fængselets Mørke, i mange Aar søgte hun at bringe Wasa-Fangerne Guds Ords Trøst og Kraft.

Men saa kom hendes Livs tunge Skæbne. Hendes Hjerte blev angrebet, og det blev hende en Umulighed at fortsætte sin Gang blandt Fangerne. Tilsidst blev hun saa svag, at hun i hele syv Aar maatte tilbringe næsten baade Dag og Nat siddende i sin Stol.

Dog, selvom Alba Hellmanns Legeme var bundet til Sygeværelset, hendes Aand var ikke bundet. Da hun ikke længere kunde gaa sin Gang til Fangerne, bad hun til Gud for dem, bad om, at Herren vilde sende en Mand, der kunde gaa Bud til dem, ja, som kunde bringe Evangeliets Budskab til de mange, der var sendt i Forviisning til det fjerne Sibirien. Hun havde selv været Vidne til saa mangan en hjerteskerende Afsked, havde set mange Taarer blive udgydt, naar Fangerne blev ført bort til deres fjerne Forviisningssted.

I Aarevis bad hun om, at der maatte blive sendt Hjælp til dem, der langt borte fra deres Hjem vansmægtede i Sibiriens Gruber, i dets Tundraer og Ødemarker.

Saa endelig blev hendes Bøn hørt, men efter mange Dage.

En Dag i Aaret 1876 lagde en Damper til i Wasas Havn. Ombord i den var der en engelsk Præst, Dr. *Henry Lansdell*, der var paa en Rejse til Østersøprovinserne for at undersøge Tilstanden i de russiske Fængseler. Under sit uventede Ophold i Wasa besøgte han nogle af de troende Familier der og aflagde da ogsaa en Aften et Besøg hos Hellmanns.

Den fremmede Gæst kom den Aften til at tale med Husets syge Datter. Ikke saa snart havde hun hørt, at Maalet for hans Rejse var at aflægge Besøg i russiske Fængseler, før hun spurgte ham: „Pastor Lansdell, kan De som Englænder ikke ogsaa gøre noget for mine stakkels Landsmænd i Sibirien?“

Lansdell saa forbavset paa den syge. Det vilde være ganske umuligt for ham at foretage en saadan Rejse, og han besvarede til Alba Hellmanns store Skuffelse hendes Spøragsmaal med et afgjort Nej.

Men den unge Pige lod sig ikke saadan vise af. Da den fremmede var rejst, og hun kunde skønne, at han atter maatte være naaet tilbage til England, satte hun sig for, at hun vilde skrive et Brev til ham og atter lægge ham Sagen paa Hjerte.

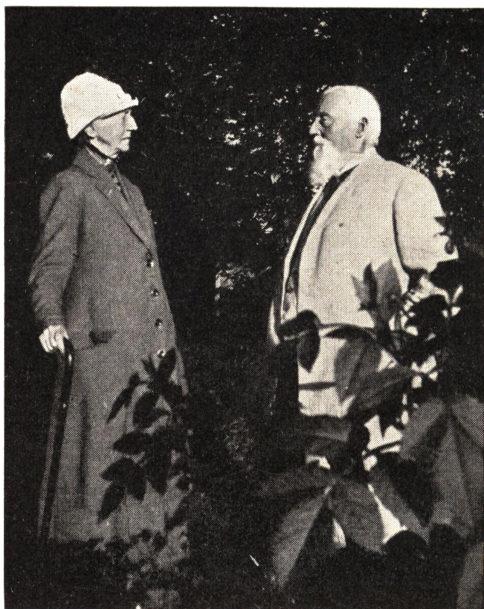
Nu var der imidlertid den Vanskelighed, at det var hende en komplet Umulighed at skrive et engelsk Brev. Hun havde ganske vist i sin Barndom læst en lille Smule Engelsk, men det kunde ikke slaa til. Dog, et engelsk Ny-Testamente ejede hun og en engelsk Ordbog, og et Brev fik hun da sat sammen, i Testamentet fandt hun de Ord, som nogenlunde kunde udtrykke, hvad der laa hende paa Hjerte.

Brevet var ganske vist ikke fri for adskillige grove Fejl, men hvad det manglede i Korrekthed, havde det i Varme. Indtrængende lagde den syge Pige Lansdell paa Sinde, om der dog ikke fra engelsk Side kunde gøres noget for at lindre de ulykkelige landsforvistes Nød.

„I Englændere“ — hed det i Brevet — „har sendt Missionærer til alle Verdens Lande, til Kina, Persien, Palæstina, Afrika, til Sandwichøerne, til mange af Landene i Evropa. Men

Henrik Wrede og hans Søster.

De to Søskende.

til det store, udstrakte Sibirien, hvor der er saa meget at gøre, har I endnu ikke sendt nogen. Har I ikke en Morrison, har I ikke en Moffat at sende til Sibirien? Pastor Lansdell, kan De ikke selv drage til Sibirien?"

Alba skrev eet Brev til og eet til. Hun skildrede den aandelige Nød, hvori de landsforviste befandt sig. Brevene gjorde et dybt Indtryk paa den engelske Præst, men hvad skulde han gøre? Det var jo stadig ganske umuligt for ham at tænke paa selv at rejse. Han havde sit Præsteembede at varetage, og han manglede den temmelig nødvendige Ting, der hed Penge.

Men en Dag viste han Brevene fra den unge finske Kvinde til en Ven af sig. Denne blev ligesaa greben af dem som Pastor Lansdell: denne maatte absolut drage til Sibirien, Rejsepengeerne stillede han til hans Raadighed.

Kort Tid efter blev Lansdell løst fra sit Embede, nu var der ikke længer nogen Tvivl om, hvad han skulde gøre, han besluttede sig til straks samme Sommer at foretage Rejsen til det asiatiske Rusland.

Først besøgte han de russiske Fængsler, derefter, i April 1876, begyndte han den lange Rejse, som han senere selv har skildret i sin Bog: „Gennem Sibirien.“

* * *

Alba Hellmann havde imidlertid ikke over Sibirien glemt Wasa og sine Venner i Lensfængselet. Hun havde faaet *Henrik Wrede*, en Søn af Guvernøren, til at interessere sig for dem, havde fortalt ham om de Besøg, hun i fordums Tid havde aflagt i Fængselet, og en Dag fik hun ham overtalt til at søge Adgang til dette.

Fængselsdirektøren gav naturligvis med stor Beredvillighed Guvernørens Søn Adgangstilladelse.

Men denne, der aldrig før havde besøgt et Fængsel, blev ikke lidet rystet, da han saa Fangerne komme ind i Fængselskirken, lænkede paa Haand og Fod, med Lænkerne klirrende

efter sig. Der sad de foran ham med deres forbitrede, trodsige Ansigter og stirrede paa den fremmede. Hvad mon *han* havde at sige dem?

Henrik Wrede brød imidlertid Isen ved at bringe Fangerne en Hilsen fra Alba Hellmann, fortalte dem, hvor trofast hun var bleven ved at elske dem og bede for dem gennem de mange Aar, trods sin Sygdom og sine Lidelser. Saa læste han et Bibelord for dem, talte til dem, sang nogle Sange for dem, det var gribende at høre Fangerne stemme i med.

Da Henrik Wrede havde sluttet og vilde til at gaa, rejste en af Fangerne sig og bad ham i sine Kammeraters Navn om at komme igen og besøge dem, som Alba Hellmann fordem havde gjort.

Dette Besøg blev Indledningen til mange andre. Fangerne forstod, at han var deres Ven, og han selv høstede ikke mindst Velsignelse af disse Besøg, han maatte, som han selv siger, øse mere og mere af Guds Ord for at have noget at bringe de andre.

Endelig en Nytaarsdag kunde Alba Hellmann følge med Henrik Wrede ind i Fængselet.

Hun har selv senere i et Brev til en Veninde givet en Skildring af dette Besøg.

„Det var en usædvanlig smuk Dag. Den nedgaaende Sol kastede et gyldenrødt Skær henover Parkens Træer. Disse stod klædte i deres hvide Brudedragt, smykket med et Utal af straalende Diamanter. Henrik Wrede og jeg kørte langsomt den gamle kendte Vej op til Fængselet.

Ja, der stod det med sine Gittervinduer aldeles som i gamle Dage, den samme gamle Portner lukkede Porten op. Det var underlige Tanker, der steg op i mig, da vi traadte ind ad Fængselsporten og langsomt gik op ad den lange, kolde Fængselsgang.

Fangerne var just med deres raslende Lænker paa Vej opad Trappen til Kirken, der laa i tredie Etage. De gik forbi mig, som var jeg en fremmed for dem. Jeg syntes heller ikke, jeg

kendte et eneste af Ansigterne, det var aabenbart en ny Skare af ulykkelige, der nu befolkede Fængselets Celler. Men min Sjæl var fuld af Lov og Tak. Orgelet begyndte at spille, Granerne stod der straalende af Lys. Hvor mon mine Venner fra fordums Dage nu var henne? Jeg tænkte paa al den Kærlighed fra Gud, der var bleven mig til Del i de svundne ti Aar, og jeg tænkte paa Pastor Lansdells Rejse til Sibirien, og der ved Orgelet sad Henrik Wrede, han, der for ikke længe siden var vundet for Guds Rige, skulde han mon ikke være den, der kunde drage ud med Evangeliet til Landsmændene derude?

Alt dette sad jeg og tænkte paa, jeg kunde ikke længer beherske mig, jeg brast i en krampagtig Graad, det var, som mit Hjerte skulde briste. Fangerne stirrede forbavset paa mig.

Henrik Wrede bad en kort, inderlig Bøn og læste et Stykke paa Finsk for Fangerne. Saa sang han nogle af Sankeys Sange, læste et Stykke for de svenske Fanger og sluttede med Bøn. Tilsidst blev der saa uddelt Kager til Fangerne.

Jeg hilste imidlertid paa en ung, tyveaarig Fange, der sad i Fængsel paa Grund af Mord. Han var meget bevæget, det viste sig, at jeg engang havde aflagt Besøg hos hans Familie. Jeg talte længe med ham, han var saa bedrøvet og saa taknemmelig. Jeg fik Mod til ogsaa at tale med nogle andre af Fangerne og bad endelig om at maatte sige et Ord til dem, før de vendte tilbage til deres Celler.

Det var underligt, som Ordene kom af sig selv, jeg var saa lykkelig over at maatte fortælle Fangerne om det Blod, der kunde rense fra al Synd, om den Frelser, der elskede dem. Det var ikke mange Ord, jeg fik sagt, men jeg saa Taarer i mange af Fangerens Øjne.

Da vi havde sunget Sankeys „Kom til vor Frelser!“ maatte vi sige Farvel. Men Fangerne vilde ikke gaa. Den unge Mand, jeg havde talt med, rakte mig mindst tre Gange Haanden til Farvel, inden han under Lænkeklirren fjernede sig, og blev et Øjeblik staaende i Døren for endnu engang at give mig et

Afskedsvink. Men endelig maatte vi sige til dem, at nu maatte de gaa, Tiden var udløben.

Det gjorde mig godt at se, hvor gode Venner Henrik Wrede var med dem. Han rakte dem alle Haanden til Afsked, gik fra Mand til Mand og sagde dem et venligt Ord, saadan som ogsaa jeg engang havde plejet at gøre, jeg vidste jo, hvor høj Pris Fangerne satte derpaa.

Du vil kunne forstaa, hvor lykkelig jeg var, da jeg vendte hjem fra denne skønne Nytaarsfest. Lysene straaede, Snediamanterne funkede, Esplanaden i Wasa var som et Eventyr.“

— — —

Nu er Alba Hellmanns Navn fordunklet af andre Navne, ikke mindst af Mathilda Wredes, Wasa-Guvernørens Datter. Men ogsaa hun skal mindes blandt den Række af Kvinder, der er traadt i Elisabeth Fry's Spor, hun, der bar Navn af „Fængslernes Engel“.

Henry Lansdell kom senere endnu engang til Finland. Da var det Mathilda Wrede, der viste ham om i de finske Fængsler. Da han saa Fangerne i Kakola, udtalte han, at han aldrig havde set Fanger være sluttede i saa tunge Lænker som i Finlands Fængsler.

* *

Det var en munter Børneflokk, der tumlede sig i Guvernør-Boligen i Wasa og ved Sommertid ude paa Wredernes gamle Besiddelse Rabelugn.

Den første mørke Skygge faldt henover Hjemmet den Dag i December 1864, da Friherre Carl Gustaf Wredes Hustru Elenore afgik ved Døden, ni Maaneder efter, at hun havde født en lille Pige, Mathilda, til Verden.

Moderens Minde blev ved at staa i særlig Glans for de ni Søskende, ikke mindst for den ældste og yngste af Døtrene. Den ældste, Helena, fik paa sin 17-aarige Fødselsdag den lille Mathilda lagt i sine Arme, idet den syge Moder sagde til hende:

„Dette er min Fødselsdagsgave til dig. Pas vel paa din lille Søster og opdrag hende til at blive et godt Menneske.“ De to Søstre hviler nu Side om Side med hinanden paa Anjala Kirkegaard. Der hviler nu ogsaa den af Brødrene, der vel mest havde Naturel fælles med den yngste Søster, *Henrik Wrede*. Denne var først ret i sit Es, naar han kunde komme til at tumle sig ude i den frie Natur, hvortil der var saa rig en Lejlighed ude paa Rabelugn, her kunde han tumle sig paa Mark og i Skov langs Kymmene-Elvens Bredder.

Den aandelige Luft, der herskede i Hjemmet, øvede tidlig sin Indflydelse paa den unge Søn; han, den muntre, unge Mand, fik en underlig Længsel i sin Sjæl efter at faa det Liv i Eje, han godt forstod var hans Faders Rigdom og Kraft.

Saa lærte han den unge Alba Hellmann at kende. Over denne syge Pige laa der en Solglans af Lykke og Fred, som gjorde et dybt Indtryk paa den unge Mand, saa dybt, at det førte ham til Afgørelse og Overgivelse til Herren.

Samlivet med hende fik afgørende Betydning for hans aandelige Udvikling. Efterat have endt sine Studier fik han Ansættelse ved en Landboskole i Nærheden af Wasa, naar han besøgte sit eget Hjem, søgte han ogsaa gerne hen til det Hellmannske Hjem.

Alba Hellmann talte meget med Henrik Wrede om Tilstanden i Fængselet og om dem, der var sendt de mange Mil bort til de fjerne Forvisningssteder i Sibirien.

Hun fik ham overtalt til at besøge Fangerne og saa, hvorledes hans Interesse vaagnede for disse, og i et af de Breve, hun vekslede med Pastor Lansdell om de landsforvistes ulykkelige Kaar, og hvad der kunde gøres for at bringe dem Herrens Ord, nævnedes hun ogsaa Henrik Wredes Navn.

Ved et Komitémøde i det britiske og udenlandske Bibelselskab forelagde Lansdell Medlemmerne den unge Piges Brev, og Komiteen besluttede straks i samme Møde at rette en Opfor-

dring til den unge Wrede om at foretage en Rejse til Sibirien som Selskabets Udsending.

Netop ved samme Tid, som dette Møde afholdtes, var Henrik Wrede en Dag inde at se til et Par unge Fanger. Han fandt dem grædende og jamrende sig. De var kun nogle og tyve Aar gamle og skulde nu næste Dag, fortalte de ham, føres til Sibirien for at tilbringe deres Liv der i livsvarigt Fangenskab. Aldrig mere skulde de to gense deres Land og deres Hjem, de skulde for bestandig forlade alt, hvad der var dem kært og dyrebart.

Henrik Wrede var dybt greben, hans Hjerte fyldtes med en uendelig Medlidenhed med disse unge Mænd. Han tog sin Bibel frem og læste et Stykke for dem, talte et sidste Ord til dem. De to blev noget roligere og bad ham om næste Dag at komme ned paa Stationen og tage Afsked med dem og give dem et Ny-Testamente med Davids Salmer med paa Rejsen.

Der paa Stationen var der næste Dag under Bevogtning af en Afdeling Soldater samlet en Skare Fanger, blandt dem ogsaa de unge Mænd. Staklerne og deres paarørende kunde ikke holde deres Fortvivlelse tilbage, fra alle Sider hørte man Graad og Klage.

Saa blev de skubbet ind i Transportvognen, og denne blev lukket. Toget satte sig i Bevægelse, og snart var det forsvundet. De ulykkelige havde nu ladet alt, hvad der hed Lykke og Glæde, bag sig, foran dem laa der et Liv i Savn og Lidelser, de var forstødtte og forladte af alle Mennesker, Fortvivlelse, Forbitrelse og Hævntørst fyldte deres Hjerter.

Synet af dette de dødsdømtes Tog blev ved at forfølge Henrik Wrede Dagen igennem, han kunde ikke glemme det.

Om Natten havde han følgende Drøm:

„Gud kaldte ham til Sibirien for at hjælpe Fangerne i deres Nød. Han skulde straks med det samme forlade sit vante Arbejde og begynde et Arbejde i Guds Rige som Missionær. Han

var straks rede, rejste øjeblikkelig ind til Wasa for at tale med sin Fader om sine nye Fremtidsplaner.

Han traadte ind i sit Hjem. Hans Søstre kom ham i Møde, glad overraskede, og spurgte ham om Grunden til hans uventede Besøg.

Henrik fortalte, at Gud havde kaldet ham til Sibirien som Missionær. Da blev Søstrene bedrøvede. „Du maa ikke tale med vor kære, gamle Fader derom,“ sagde de, „han vil aldrig give sin Billigelse dertil, og det kunde blive hans Død.“

Pludselig traadte Faderen ind. Han blev ligesaa overrasket som Søstrene over at se Sønnen og tog ham om Halsen og kyssede ham. „Nu skal vi straks have Middag, jeg er meget sulten,“ sagde han. Ogsaa Henrik følte sig pludselig meget sulten, saa sulten, som han aldrig før havde følt sig. Men først maatte han alligevel aabenbare Faderen sine Fremtidsplaner og bede ham om hans Ja.

Henrik talte om Guds Barmhjertighed. Han talte om, at Gud havde aabnet hans Øjne, ja, mere end det, Gud havde givet hans urolige Hjerte Hvile og skænket ham Naaden i Jesus Kristus. Han talte om den Fred, han nu havde i Eje, begyndte endelig at tale om, at Gud kaldte ham til Sibirien.

Men jo længere Henrik talte, desto mere bedrøvet blev Faderen. „Gaa dog ikke og rug over slige Planer! Aldrig vil jeg kunne give min Velsignelse til det Forehavende,“ erklærede Faderen, „tænk lidt over *det!*“ Der rejste sig en voldsom Kamp inde i den unge Mands Hjerte, da Faderen begyndte at trygle ham om at opgive sit Forehavende.

„Du maa jo da føre dine juridiske Studier til Ende, saa kan du let faa en Ansættelse ved Retten her i Wasa, hvem ved, maaske engang blive Præsident. Eller ogsaa kan du overtage Godset Rabbelugn. Du elsker jo det Sted og har jo faaet Udannelse som Landmand. Jeg vil overgive Godset til dig. Det skal du alligevel tænke over, før du fatter din Beslutning.“

Faderen gik ud af Værelset. Sønnen stod som fastnaglet til

Gulvet. Det bruste og stormede i ham. Han hørte Fristerens Stemme hviske til sig: „Du maa dog ikke være en Nar. Du kan dog ikke skyde et saadant Tilbud fra dig og kaste dig ind i en ukendt farefuld Tilværelse i det frygtelige Sibirien. Det skal du dog betænke, før du støder din jordiske Lykke fra dig!“

Aldrig nogensinde før havde Henrik Wrede oplevet noget lignende, saadan som det kæmpede i hans Indre. Endelig kaldte man ham ind til Middag. Han var meget sulten, men kunde ikke faa det mindste ned. Han tog en hurtig og hjertelig Afsked med sin Fader og ilede bort.

Atter hviskede Fjenden: „Hvorledes kan du saadan gøre din Fader imod? Kan du virkelig bringe det over dit Hjerte at forlade alle dine kære? Du maa dog betænke dig to Gange, inden du drager bort fra dit smukke, gode Fædrenehjem og be-giver dig ud i en uvis Fremtid fuld af Farer og Savn?“

Da Henrik vendte sig om og endnu engang kastede Blikket tilbage paa sit Fædrenehjem, hørte han atter sin Frelzers Stemme: „Ingen, som lægger sin Haand paa Ploven og ser tilbage, er vel skikket for Guds Rige. Fremad i mit Navn, min Kraft skal fuldkommes i din Magtesløshed! Frygt ikke og forsag ikke, Herren din Gud er med dig, og han vil være din stærke Hjælper. Jeg vil være dig mere end Fader og Moder, end Brødre og Søstre, jeg vil være med dig, hvor du gaar hen!“

Hans Hjerte fyldtes med en usigelig Glæde. —“

— — —

Henrik Wrede vaagnede. Det hele var en Drøm. Men havde denne underlige Drøm noget at sige ham? Skulde Gud virkelig ville bruge ham overfor hans Landsmænd i det fjerne Land?

Det bankede paa Døren. Postbudet traadte ind og rakte ham et Brev. Det var fra Alba Hellmann.

Henrik Wrede vilde ikke tro sine egne Øjne, da han indeni Brevet fandt en Skrivelse fra det britiske og udenlandske Bibelselskab med en Forespørgsel, om han vilde drage til Sibirien som Selskabets Agent.

Gud havde selv talt til ham gennem Drømmen og sagt ham, hvad han skulde svare.

Næste Dag rejste han ind til Wasa til sin Fader. Han fortalte ham den underlige Drøm, han havde haft, og den ligesaa mærkelige Opfordring, han havde faaet fra Bibelselskabet, og bad om Faderens Indvilligelse og Velsignelse.

„Hvordan kunde du dog tro, min kære Dreng,“ svarede Faderen, „at jeg vilde sætte mig imod, at du tog et Arbejde op i Guds Rige? Nej, tværtimod, jeg er meget lykkelig, om jeg kan give een af mine seks Sønner til Herren. Maatte han kunne bruge dig i sin Tjeneste og velsigne dig, min kære Dreng!“

Nu kunde Henrik drage sin Vej med Fred, nu han havde sin Faders Velsignelse med sig.

Han gik hen til Alba Hellmann. Dennes Hjerte strømmede over af Glæde, da han fortalte hende sin Beslutning. Gud havde hørt hendes aarelange Bønner, hendes Venner ude i det fjerne skulde faa Evangeliet i Hænde, og Henrik Wrede skulde blive Redskabet dertil.

De to takkede og prisede Gud for hans underlige Veje.

Maj 1883 forlod Henrik Wrede Landboskolen. Nogle Maaneder før havde han oplevet, at hans 18-aarige Yndlingssøster, Mathilda, havde overgivet sig til Herren. Sømandspræsten Karl Orest havde holdt Vækkelsesmøder i Wasa. Hans Budskab var enkelt og ligetil, som Joh. 3, 16, og blandt de unge, der blev grebne af Kristus saaledes, at han aldrig mere mistede sit Tag i dem, var den unge Guvernørdatter. Den unge Pige, der den 3die Marts 1883 kastede sig paa Knæ ved sin Seng og bad: „Gud, her er jeg. Er det sandt, at du kan hjælpe mig, saa gør det nu! Er det sandt, at du er alvidende, da ved du, hvordan jeg har forsøgt at blive bedre, men det er blot bleven værre. Om du vil tage imod mig nu, saa overgiver jeg mig til dig, just saadan som jeg er, for Tid og Evighed,“ hun skulde faa den samme Kærlighed i sit Hjerte som sin Broder til Fængselernes ulykkelige Børn. Men derom anede Broderen endnu intet.

Sammen med Karl Orest drog Henrik Wrede nu til Wasa, hvor denne i Maj holdt en Række Vækkelsesmøder.

Derefter drog Henrik Wrede en Maanedstid til St. Petersburg, hvor Bibelselskabet som i de fleste af Evropas Hovedstæder havde et Depot af Bibler, for at sætte sig nærmere ind i det Arbejde, han skulde til at tage op, derefter drog han i samme Øjemed til Helsingfors for saa at tilbringe den sidste Tid før sin Afrejse ude paa Landet sammen med sin Fader og sine Søsken.

Men den 23de August slog Afskedens Stund. To af Søstrene, Helena og Mathilda, fulgte Broderen paa Vej til Korja, der sagde de det sidste Farvel til den bortdragende.

Godt to Aar tilbragte Henrik Wrede i Sibirien, han drog fra Sted til Sted, spredte Guds Ord blandt sine Landsmænd, oprettede Bibeldepoter i By efter By. Det var en Rejse fuld af Eventyr, af Glæder og Skuffelser, som han selv har beskrevet den i „To Aar gennem Sibirien.“

Endelig i December 1885 gensaa Henrik Wrede atter sit Hjem ude i Rabbelugn. Faderen havde allerede Aaret før søgt sin Afsked og taget varigt Ophold paa sit Gods.

Imidlertid havde Mathilda til Broderens store Glæde paa-begyndt sit Arbejde i Wasas Lensfængsel, et Arbejde, der snart havde udvidet sig til de andre Fængsler, og Faderen havde skænket hende et Husmandssted ved Kymmene-Elv til et Hjem for frigivne Fanger, et saadant som hun saa ofte havde ønsket sig. —

„Du har mange Gange talt om,“ sagde Faderen til sin Datter en Dag i Marts 1886, „at der rejser sig næsten uoverstigelige Vanskeligheder for dine Venner, og at de formelig tvinges til at falde tilbage til deres tidligere forbryderiske Liv, naar de efter Løsladelsen fra Fængselet kommer til at staa ensomme og hjemløse i Verden.“

Allerede tidligere havde Henrik fra Sibirien skrevet til Fa-

deren derom, og denne havde forstaaet, at det var en passende Opgave for denne at tage op Haand i Haand med Søsteren.

Med Glæde gik Henrik Wrede efter sin Hjemkomst ind paa Planen, og Sommeren 1886 aabnedes Hjemmet, der kom til at bære Navnet „Taivola“.

De to Søskende kom imidlertid snart til at erfare, at det ikke var saa ganske let en Opgave, de havde paataget sig. De løsladte Fanger var ikke saa lette at styre, kunde de se deres Snit til at hente sig noget Spiritus, gjorde de det, og arbejde havde mange af dem ikke megen Lyst til.

Henrik Wrede var ikke bange for at give de opsætsige det glatte Lag, ogsaa undertiden ganske korporligt, vanskeligere kunde det være for Søsteren at holde Disciplin, naar Broderen var bortrejst og hun skulde have Styret alene.

Mange ejendommelige Scener udspillede der paa „Toivola“.

En Formiddag kom Faderen derhen med en Ven for at vise ham Hjemmet.

Ude i Gaarden traf han en af Fangerne.

„Hvor er Frøkenen?“ spurgte Faderen. „Frøkenen er ude at harve,“ svarede Fangen smilende. „Hvor er Baronens da?“ „Baronen koger Mad ude i Køkkenet,“ lød Svaret.

De besøgende saa til hinanden og lo. Faderen forstod nok, at der havde fundet en af de just ikke saa helt usædvanlige Obstruktioner Sted, og nu havde Herskabet selv villet gaa i Spidsen og vise, hvordan Arbejdet skulde tages op.

„God Dag, Køgemester!“ raabte Faderen ind til Sønnen, „jeg hører, at du er ved at koge Mad, og at din Søster arbejder ude i Marken.“ „Ja, jeg sveder ikke mindre her i Køkkenet end hun ude paa Marken,“ lød Svaret. „Jeg laver Omelet.“ „Naa ja, min Søn, nu skal vi ud at se, hvordan Mathilda klarer sig, siden kommer vi ind til dig og faar vores Kaffe.“

Saa gik de ud til Datteren. Ja, hun var i fuld Aktivitet med at harve med sin kære „Stjerne“, hendes Yndlingshest, hun havde været i Arbejde lige fra Morgenstunden, havde villet vise

sine Myndlinge, at der ikke var nogen Grund til at klage over det strenge Arbejde.

„Nej, se engang, hvor flink en Datter jeg har,“ sagde Faderen til sin Gæst. „Se bare, hvor rask hun vender Harven, raskere end mangt et Mandfolk.“

Han vilde have Mathilda til at spænde fra og gaa med hjem at drikke Kaffe, men det havde hun ikke Tid til, hun vilde vise sine Kritikere, at hun kunde faa sit Arbejde færdig til Aften.

Men imidlertid havde Broderen faaet Kaffebordet dækket og Omeletten færdig, der blev ringet med Madklokken, og endelig maatte Søsteren da lystre.

Men ikke saasnart var Omeletten spist og Kaffen drukket, før hun fo'r ud, tog en ny Hest frem og igen drog af Sted ud paa Marken. Marken *skulde* være færdig til Aften, som hun havde sagt Fangerne, og Marken *blev* færdig, de strejkende havde faaet deres Lektion, en Lektion, som de sent glemte. Men det var med trætte Lemmer, „Friherreinden“ den Aften lagde sig til Hvile.

I nogle Aar forestod Broder og Søster i Fællesskab Asylet paa „Taivola“. Tilsidst blev Mathilda Wredes Arbejde i Fængslerne og blandt Fangernes Familier saa overvældende, at hun maatte overlade Broderen alene at forestaa Hjemmet.

Og saa en Vinterdag mange Aar efter maatte Henrik Wrede gaa foran sin Søsters Kiste, da hun stededes til Jorde paa Wredernes Begravelsesplads paa Anjala Kirkegaard, for saa samme Aar sammesteds selv at finde sit sidste Hvilested.

EN RÆKKE JULEBREVE.

Gennem mange Aar sendte *Mathilda Wrede* et Julebrev til Fangerne i de finske Fængseler og ikke faa af deres paa-rørende.

Disse Breve bragte en Lysstraale ind i mangan en mørk Celle og Trøst til mangt et nedtrykt Hjerte.

De, der modtog dem, vidste, at Brevene kom fra et Menneske, der elskede dem, følte og led med dem og gennem disse Julehilsener vilde banke paa deres Hjerter i hans Navn, der fødtes Julenat.

Det var et dybtfølt Savn, da disse Breve hørte op i 1913, da Fængselsmyndighederne forment Mathilda Wrede uhindret Adgang til Fængselerne.

1894.

„EDER ER I DAG EN FRELSER FØDT!“

„Ære være Gud i det højeste! og Fred paa Jorden! i Mennesker Velbehag!“

„Frygter ikke; thi se, jeg forkynder eder en stor Glæde, som skal være for hele Folket. Thi eder er i Dag en Frelser født, som er den Herre Kristus i Davids By.“

Saaledes lød Engelens Hilsen ved Midnatstide til Hyrderne paa Bethlehems Marker den første Julenat paa Jord. Den samme Hilsen, det samme Budskab har siden den Nat atter og atter, Aar efter Aar, i Aarhundredernes Løb lydt rundt om i de kristne Lande, og du, som nu læser dette, har ogsaa mangfoldige Gange hørt disse Ord. Jeg har ikke heller nogen anden Julehilsen at sende dig i Aften end den gamle, herlige, himmelske: „Eder er i Dag en Frelser født!“

Jesus, Guds Søn, fødtes i en Stald, thi „der var ikke Rum i Herberget“ for ham. Nu, kære Ven! mit inderlige Juleønske og min Bøn for dig er, at Julens Kristus, Jesusbarnet, maa finde Rum i dit Hjerte og gøre det til sin faste Bolig!

Det var mørk Nat, da Jesus fødtes, men straks skinnede „Herrens Herlighed“ om de troende Hyrder.

Min Broder, min Søster! Selvom Syndens Midnatsmørke endda lige til i Aften har ruget over dit Hjerte, saa kan Jesus forvandle alt. „Det Folk, som vandrede i Mørket, ser et stort Lys; over dem, som boede i Dødens Skygges Land, skinner et Lys“ (Es. 9). Om du end har syndet saa meget, som et Menneske kan synde, og er sunket saa dybt, som man kan synke, saa vid, at der findes Kraft nok i en Draabe af Kristi Blod til at aften en Million af Verdener for deres Synd. „Dersom eders Synder end vare som Karmesin, røde som Skarlagen, da skulle de blive hvide som Sne“ (Es. 1), thi „Jesu Kristi, Guds Søns Blod renser os fra al Synd“ (1. Joh. 1).

Hvor god Gud dog er! Han giver dig nu en ny Chance. Hvordan agter du at gøre Brug af den. Du kan faa Lys, Fred og Glæde i dit Hjerte, om du aabner det for Jesus. Vil du ikke faa denne Sag bragt i Orden i Aften?

Hele Menneskeslægten længes efter Fred. Denne Længsel er fælles for høje og lave, rige og fattige. Paa mangehaande Maader søger Menneskene at faa denne Længsel tilfredsstillet, men forgæves. Thi ligesom Noahs Due ikke fandt det, den kunde hvile sin Fodsaale paa, da Vandet bedækkede Jorden, men maatte vende tilbage til Arken (1. Mos. 8), saaledes finder Menneskesjælen ingen virkelig Fred og Hvile i denne Verden, hvor alt er Forfængelighed, Forfængelighed. Hos Jesus, hos ham alene, findes der varig Fred og Hvile, Kærlighed, Glæde og Trøst. Han er den sikre Ark, hvor den trætte, ulykkelige, fortabte, hjem- og venneløse Menneskeand kan faa sin Længsel efter Hvile tilfredsstillet. Skynd dig til ham!

I Es. 60 hedder det: „Gør dig rede, bliv Lys! thi dit Lys

er kommet, og Herrens Herlighed er opgangen over dig.“ Min Broder, min Søster, jeg bønfaller dig i den levende Guds Navn, bliv ikke længer ved at dvæle i Søvn og Mørke. Tag mod Jesus — Lyset, som kan gennemtrænge, oplyse og opvarme din Sjæl, og lad det blive en rensende Ild, som ud-sletter Syndens Pletter. Begynd nu ikke det nye Aar 1895 uden at betænke, om du vil vandre den Tid, du har tilbage paa Jord, *med* Jesus eller *uden* ham. I det ene Tilfælde vandrer du lykkelig fremad, opad, under den sikreste Ledestjerne til bestandig højere Lys og Renhed, til du træder frem for Gud og kan indgaa i de saliges evige Bolig. Gud hjælpe dig dertil. I det andet Tilfælde synker du dybere ned i Synd, i Mørke og gaar den lige Vej til din Fordærvelse. Gud bevare dig derfra. „Se, jeg har lagt for dig i Dag Livet og det gode, Døden og det onde, Velsignelsen og Forbandelsen“ (5. Mos. 30).

Maaske har du engang været i Arken og ved, hvad det er at have Hvile hos Gud. Men du fløj ud ligesom Duen, du fløj og fløj, til Vingen blev træt, og du er næsten lige ved at synke ned i Dybet. Men vid, min Broder, min Søster! der er en Haand udstrakt for at tage imod dig og føre dig tilbage. Skal den Haand faa Lov til at hjælpe dig?

Og om du allerede er Jesu Ejendom! Lad hans Kraft og guddommelige Kærlighed fylde dig mere og mere og maa dit Liv bære Vidnesbyrd om, at den, der er en Jesu Discipel, i Ord og Gerning vil være sin Mester tro.

Maatte denne Jul bringe dig, Broder, Søster, Himmelenes skønneste Gaver, og maatte du ved Slutningen af dette Aar blive afklædt alt det gamle og møde det kommende Aar som en ny Skabning!

Det beder af sit Hjertes Dyb

Mathilda Wrede.

Myllykoski Station, Rabbelu, i December 1894.

„Kommer hid til mig alle, som lide Møje og ere besværede, og jeg vil give eder Hvile“ (Mt. 11, 28).

1895.

„LYSET ER KOMMEN TIL VERDEN!“

En ubeskrivelig stor Glæde er det for mig nu igen at maatte sende mine Julebreve til Finlands forskellige Egne, og jeg takker Gud og Mennesker for denne store Gunst, thi denne Tiladelse er min bedste jordiske Julegave.

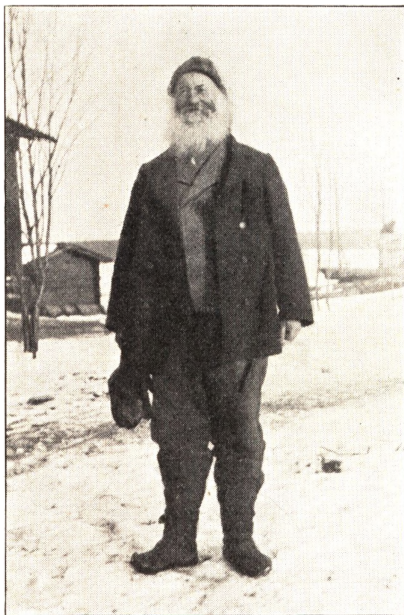
Hver lille Julehilsen, ja den, som du, min Ven, nu holder i din Haand, er udsendt under Bøn om, at den maa blive til Nytte og Velsignelse og i Aften bringe Lys og Varme til dit Hjerte.

Det er mørkt omkring dig. Nordens kolde Vinternat har svøbt sin sorte Kappe om vort elskede Finland. I Aften skal der ganske vist tændes tusind Gange tusind straalende Julelys for at drive Mørket bort fra hvert et Hjem, saa det kan blive lyst derinde. Lyset derinde i Hjemmene, ja, det kan de skønne jordiske Lys bringe, de kan omstraale alle de ydre Ting, men trænge ind i det arme, mørke Menneskehjerte, det kan de ikke.

O, dette stakkels Hjerte kan blive ved at være lige koldt og tomt, selvom det er omgivet af et Lyshav. Der er intet jordisk Lys, der kan trænge igennem det rædselsfulde Mørke, der omgiver et Menneskehjerte. Og det sørgeligste af alt er, at dette arme Hjerte endogsaa undertiden kan elske Mørket. Der er ofte en Røst, der har raabt det ind i Nattens Mørke: „Vaagn op, du, som sover, og staa op fra de døde!“ Var det maaske Genlyden af en troende Moders Røst, som for længe siden er forstummet, en Moder, hvis Hjerte knustes under Barnets Synd og lagdes i en for tidlig Grav? Eller var det Gud Faders Stemme, der atter og atter kaldte ad det vildfarne Barn, som det uden Maal og Med fortabt kastedes hid og did paa Livets stormfulde Hav? Mørke, Mørke overalt!

Men se! Den Gud, som i Skabelsens Morgen udtalte sit: „Bliv Lys!“, den samme Herre, min Herre, kan og vil endnu skabe Lys i Mørket. Hvorsomhelst der er et bedrøvet, for-

Forstmester Gustav Wrede og hans Søster.

mørket Menneskehjerte, der vender sig til ham, udtaler han sit mægtige: „Bliv Lys!“ og da oprinder Retfærdighedens Sol derinde, og hvor denne Sol lyser, forjages selv det sorteste Mørke.

O dette herlige, straalende Lys, udgaaet lige fra Guds Kærlighed, se, det er det, jeg ønskede, at denne lille Julehilsen skulde bringe med sig til dig, min elskede Søster, og til dig, min dyrebare Broder. Da skulde jeg ikke mere behøve med taareblændet Blik at skue de tindrende Julelys, som straalere imod mig i mit varme Hjem, taareblændet ved Tanken om, at de jordiske Julelys er forsvundet for mine Venner.

Mit Hjerte skulde da i Stedet takke min og deres Fader, at deres Lykke ikke mere er afhængig af jordisk Lys, men at de er delagtige i det herlige Løfte: „Din Sol skal ikke mere gaa ned og din Maane ikke miste sit Skin; thi Herren skal være dig et evigt Lys, og din Sorrigs Dage være endte.“ Lad det saa storme, som det vil, paa Jordelivets Hav, dit Fartøj skal have et Fyr til at lyse for dig, som aldrig slukkes.

Vidunderlige Frelser! Vidunderlige Frigørelse fra Synd, Sorg og Ve! Herlige Udfrielse fra Mørkets Magt ind i Lys og Fred! Min elskede Ven, maa denne Frelse blive din.

En god Jul og et godt Nytaar ønskes dig af

Helsingfors, i December 1895.

Mathilda Wrede.

„Vælt din Vej paa Herren og forlad dig paa ham, han skal gøre det. Og han skal føre din Retfærdighed frem som Lyset og din Ret som Middagsglansen“ (Ps. 37, 5—6).

1898.

**„FRYGT IKKE, DU JORD! FRYD DIG OG VÆR GLAD!
THI HERREN HAR TAGET SIG FOR AT GØRE
STORE TING!“**

Paa Kirkegaarden i Hannover findes den Grav, der gemmer Støvet af den sidste Grevinde af Hannover. Der fortælles om hende, at hun hverken troede paa Gud eller et Liv efter dette, og paa sit Dødsleje gav nogle særlige Bestemmelser om sin Grav. Hun befalede nemlig, at Granitblok ved Jernkramper skulde føjes til Granitblok, og at der paa en af Blokkene skulde udhugges følgende Ord: „Denne Grav er indkøbt for evig Tid og maa aldrig aabnes.“

Men hvad hændte? Et lille Birkefrø faldt for flere Tiaar siden ned i en Revne og begyndte at gro og vokse. Rødderne borede sig Vej ind under en af Granitblokkene, og alt efter som de trængte ind, løftede de Blokken i Vejret. Nu staar der et stort Træ, og saaledes skete det, at den Grav, der skulde være forbleven lukket for evigt, blev aabnet ved et lille Frøkorn.

Min kære Ven! Du finder sikkert denne Beretning vel dyster og mærkelig som Begyndelse til mit Julebrev. At tale om Død, Grav og Vantro nu da Julen er oprunden, den Fest, der er selve Lysets og Guds store Kærligheds Fest. Men mon ikke hver en eneste af os kan faa en dyb Lære netop af denne Beretning.

Den tilstængede Grav, er den ikke lig Menneskehjertet, der indeni sig gemmer en hel Verden af Synd og Død.

Jeg husker endnu, hvor dybt et Indtryk det gjorde paa mig, da jeg som ganske ung for første Gang hørte Fortællingen om Graven i Hannover og saa et Fotografi af denne. Mit eget Hjerte var dengang tillukket for Gud, ja, jeg var oven i Købet bestemt paa ikke, i det mindste ikke for det første, at lade nogen Forandring i den Henscende ske med mig. Men Guds Kærlighed var stærkere end min Beslutning. Der kom

en Revne, Frøkorntet faldt ned deri, slog Rod og voksede op. Graven brødes op, og det jublende Hjerte udraabte: „Død, hvor er din Sejr? Død, hvor er din Brod?“

Min kære Broder og du, min Søster! Hvorledes er det med dig? Ransag dit Hjerte i Aften, beder jeg dig. Og om du da finder, at der er slaaet en Revne derinde, da gør alt dit til, at den ikke skal lukke sig til igen, men at den maa blive større og større, saa at Guds Kærligheds Sol og hans Aands friske Luftning kan trænge dybt derind. Da skal det Frøkornt, der engang faldt ind i Klippens mørke Gemme, blive Begyndelse til et nyt Liv, et Evighedsliv.

Hvem du saa end er, du, som Juleaften læser dette, og hvordan din Sjælstilstand saa end er, saa ønsker jeg dig inderligt en rigtig god, fredfyldt Jul og et velsignelsesrigt nyt Aar!

O, at dette Brev kunde bringe med sig et Frøkornt fra Guds Rige, og at hans Velsignelse maatte hvile over denne lille Julegave, saa den kunde bringe Glæde til et og andet ensomt, betyngtet, saaret Hjerte.

I vort elskede Finland findes der mange Sorgens Boliger, mange mørke, dystre, øde Steder, og just derhen gaar mine Tanker ganske særlig Juleaften, og mit Hjertes Bøn er: „Evide Fader, se med særlig Kærlighed ned til Lidelsens Børn og lad Haabets Julestjerne opgaa for dem og vise dem Vejen til dit lyse Fredsrige!“

Min kære Ven, jeg tror, at just han, for hvem vi holder Jul, Jesus, er „den klare Morgenstjerne“, der vil lede os frem til Evighedens Bethlehem. Højt over alle de andre tindrende Stjerner straalder han, først vækkende vor Beundring, derefter skabende et brændende Ønske i os efter at følge ham. Dette er min egen Erfaring.

Dyrebare Ven! Julestjernen staar rede til at lyse op paa din Livsvej. Vær viis og følg den, ligesom Østerlandets viise fulgte Bethlehems-Stjernen, og den skal lede dig, ikke forbi, ikke ad Omveje, men lige frem til dine Længselsers Maal.

Og nu Søster, Broder! Maa denne Jul finde dig og mig iblandt en stor Skare af viise Mænd og Kvinder, søgende Sandhedens og Kærlighedens store Gud og findende ham til vore Hjerters Fred.

De varmeste Hilsener sendes dig af

Helsingfors, i December 1898.

Mathilda Wrede.

„Jeg er kommen, for at de skulle have Liv og have Overflod. Jeg er den gode Hyrde; den gode Hyrde sætter sit Liv til for Faarene“ (Joh. 10, 10—11).

1901.

„AF DET DYBE RAABER JEG TIL DIG, HERRE!“

Der, dybt nede i det sorte Dynd finder du Roden til den skinnende hvide Aakande. Dens Stilk er kun svag og bøjjelig, men den stræber dog modigt opad, stadig opad, til den naar op til Vandspejlet. Her aabner Blomsten sine snehvide Blade op imod Solen, hvis varme Straaler har aandet den til Live.

Er ikke dette et slaaende Billede paa et Menneskes Liv hernede paa Jord? Det kan leves saa skjult, det være vil, i saa svære ydre Forhold, der tænkes kan, det kan opholde sig paa de allersørgeligste og mørkeste Steder paa Jord, til Trods for alt dette skal det dog kunne hæve sig op over alle ydre Forhold. Lig Aakandens Stængel skal det dog være i Stand til at trænge sig gennem Modgangens, Sorgens, Prøvelsens, Tvivlens og Vantroens urolige Vover, til det tilsidst skal naa igennem alle ydre og indre Genvordigheder og naa op til Vandfladen, naa op til Solen, naa op til Gud.

Det fortælles, at der i Tyskland, oppe paa Taunusbjergets højeste, mest utilgængelige Top, skal findes nogle mærkelige Klokker. Hvordan de er blevne hængte op, og hvem der engang i fordums Tider har gjort det, beretter Sagnet ikke, men endnu aldrig har nogen Menneskehaand ringet dem. I

Solskinsdage, naar alt er stille og roligt, da hænger Klokkerne der tavse og tyste. Men naar Stormen begynder at rase, bringer den Klokkerne til at svinge frem og tilbage, og da høres der nu og da en svag Klemten — efterhaanden bliver denne stærkere og stærkere, og tilsidst trænger Malmklangen i klare, mægtige Tonebølger ned i Dalens Dybder nedenfor Bjerget.

En saadan Bedeklokke har Gud hængt ind i hvert et Menneskehjerte. I Medgangens Solskinsstunder, naar Livet er fyldt med Lys og Glæde, hænger denne Klokke ofte tavs hen, stum og klangløs. Men lad Stormene komme, lad Sorgen med sin Hær af mørke Skygger drage frem ad Livets Vej — da begynder Klokken at lyde, og jo stærkere Stormen raser, desto klarere bliver Bedeklokkens Klang. Nøden, Sorgen, Prøvelserne, det er dem, der lærer os at bede, Lidelsens Stormvind er det, der driver os ind at søge Ly i Faderens Favn.

Maatte Suomis Folk, nu da Sorgens Nat har bredt sig hen over vort elskede Fædreland, nu da Lidelser, Smerter og skuffede Forhaabninger har ramt os Slag i Slag, maatte vort Folk lære i alt dette at se vor Guds Kærligheds-Tanker.

Min Søster, min Broder! Dette er, hvad jeg ønsker ogsaa for dig — Livssamfund med Gud — og jeg er forvisset om, at det samme er din Sjæls inderste Længsel. Skal vi da ikke, du og jeg, der, hvor vi er denne Juleaften, indivi vort Liv til at tjene Gud og sige ud af vort Hjertes Dyb: „Jeg vil søge dig af hele min Sjæl, jeg vil være din. Jeg slipper dig ikke, før du velsigner mig.“

Maa Julens evige Lys, Jesus, maa han selv bringe Liv og Fred i dit Hjerte, og maa Klangen af de Klokker, der ringer det nye Aar ind, finde Genklang i Bedeklokken inde i dit Hjerte, det ønsker dig inderligt af Hjertet Vennen

Helsingfors, i December 1901.

Mathilda Wrede.

„Vaagn op, du, som sover, og staa op fra de døde, og Kristus skal lyse for dig!“ (Eph. 5, 14).

1902.

„— VELSIGNELSE OVER EDER I DAG!“

2. Mos. 32, 29.

Der var engang en Godsejer, der ved sit Hjem havde en høj Flagstang. Paa Flaget havde han ladet sy Ordene: „Gud er Kærlighed!“ Fra hvad Kant saa end Vinden blæste, var det den kolde Nordenvind eller den skarpe, gennemtrængende Østenvind, var det den lune, varme Søndenvind eller den milde Vestenvind — altid saa man den samme herlige Forjættelse staa der: „Gud er Kærlighed.“

Ja, saaledes er det. Gud er den samme uforanderlige Kærlighed, hvordan det saa end ser ud for dine og mine Øjne. Han er den samme, naar han lader sin straalende Sol kaste sine Strømme af Lys henover vor Livsvej, han er ogsaa den samme, naar Stormene skaanselsløst fejer henover vort Liv. Det er hans Haand, der fylder Sorgens Malurtsbæger for det enkelte Menneske som for Folkeslagene, og denne Haand tilmaaler forvist enhver sit i Retfærdighed og uden Fejlgreb. Hans Faderhjerter er det, der i forbarmende Kærlighed deler ud, hvad han anser for bedst og nyttigst, og de Prøvelser og Lidelser, der rammer os — naar de da ikke gør os bitre, men gør os bedre, thi i hver en Sorg, hver en Lidelse ligger der skjult en Velsignelse.

O, at vort Folk maatte forstaa dette og bøje sig i Ydmyghed under Guds tugtende Haand! Den Byrde, der nu trykker det, vilde da blive lettere at bære og Guds Planer, der nu maaske er hyllede i Dunkelhed, vilde komme tydelig for Dagen og engang til hans Ære blive virkeliggjorte. Og — han, som leder Folkeslagenes Skæbne, han har tilvisse Tanker om Fred med vort Land og vort Folk — ikke Tanker om Ulykke, thi „Herrens Banner over os er Kærlighed.“

Der fortælles, at i det gamle Babylon skulde alle de Teglsten, som anvendtes til offentlig Brug, allesammen være mærkede med Kongens Navn.

I en af Stadens Mure har man imidlertid fundet en Teglstens, der bærer et andet Mærke. I Stedet for at bære Kongens Navnetræk, bærer denne Sten Mærket af en Hunds Fod. Kongens Mærke er fuldstændig slettet ud, Foden af Hunden har indtaget dets Plads. Det er sandsynligvis gaaet til paa den Maade, at da Teglstenen lige var strøget og sat hen til Tørring, var en Hund løbet henover den og havde traadt med sin Fod sit Mærke i den, og saaledes kom denne Sten til i Aarhundreder at bære et andet Mærke end Kongens høje Navn.

Broder, Søster! Gud skabte Mennesket i sit Billede — bærer vort Liv hans Mærke?

Hvor ofte, ofte har ikke Syndens grimme, dybe Spor forstyrret, ja, endogsaa helt udslettet Kongens Mærke i det Menneskes Hjerte, som dog var skabt til at være den eviges Afbillede!

Du har engang set et Barn ind i Øjet. Rent og klart som Kildens Vand afspejlede det i sit Dyb et Glimt af Himlen, af Gud. Men — Aarene randt, og Kildens Vand forplumredes, forplumredes af Syndens hæslege Dynd. Gudstegnet er visket ud, og Kainsmærket staar indbrændt i den fordum saa lyse og klare Pande.

Og dog — du og jeg, ogsaa vi ere bestemte til at være Stene i Guds aandelige Tempelbygning, men for at kunne være det, maa vi bære Kongens Mærke. De Tegn, som Synden har sat i vort Væsen, i vort Liv, maa bort, vi maa fødes paa ny til et levende Haab med en levende Tro paa Jesus Kristus.

Atter er den os nær, Englesangens, Glædesbudskabets, Befrielsens herlige Højtid. I Aften tindrer Julelysene i rige som i fattige Hjem, og Budskabet om Fred til fredløse Hjerter trænger sig som før gennem Larmen af tusinde urolige Røster ned til en Verden, der er falden i Synd, der tørster efter Fred. Ogsaa til dig kommer dette Budskab. Maa et Genskin af Bethlehems-Stjernen ogsaa lyse ind til dig, min Broder,

min Søster, og fremfor alt maa du aabne dit Hjerte for Fredsfyrsten selv, ham, der elsker dig.

Ja, Herren velsigne og bevare dig, han lade sit Ansigt lyse over dig og give dig sin Fred.

En god, fredfyldt Jul — et velsignelsesrigt nyt Aar ønskes dig inderligt af

Helsingfors, i December 1902.

Mathilda Wrede.

„Lyset fra det Høje har besøgt os for at skinne for dem, som sidde i Mørke og i Dødens Skygge, for at lede vore Fødder ind paa Frelsens Vej“ (Lk. 1, 78—79).

1904.

„LAND, LAND, LAND! HØR HERRENS ORD!“

„Der er ingen som Gud — han, som farer paa Himmelen til din Hjælp. — Den evige Gud er en Bolig, og hernede er de evige Arme.“

I disse vidunderlige Ord ser vi noget af det største i Himmelen og paa Jorden — vi ser et Glimt af Guds Almagt og Kærlighed. Han overgaar alle i Magt, thi „der er ingen som Gud — han, som farer paa Himmelen til din Hjælp.“ Han har Magten til at hjælpe, og Kærligheden, Villien dertil har han ogsaa, thi „hernede ere de evige Arme“, de strækker sig nedad — just i den rette Stund — til de dybeste Dybder af Nød og Elendighed, Sorger og Synd. Der findes ikke et Dyb saa bundløst, at ej hans Hjælp kan naa os, ikke en Nød saa stor, at han ej kan være vort Værn. „Den evige Gud er en Bolig“ — de Ord gælder for hver enkelt blandt alle Tidens Mennesker — „og hernede ere de evige Arme.“

De har engang, disse Arme, i uendelig Kærlighed strakt sig ned til os, Jordens Børn, for at give os den største af alle Gaver, Julens Gave, Frelseren fra Synd og Nød.

Aartusinder ere svundne hen, men endnu klinger til os Ekkoet af Englesangens evigt velsignede Budskab: „Ære være Gud i det højeste! og Fred paa Jorden —.“ Vi hører det under Dagens Arbejde og Møje, vi hører det, naar Skumringen sænker sig sagte og umærkeligt ned over os, og vi hører det endnu naar Aftenen kommer, Julens velsignede Aften, med tindrende Julelys og denne uudsigelige Duft af Barndoms-minder og Ungdomslykke. — Og blødt bliver Hjertet, mildt bliver Sindet ved Tanken om, at det er Jul igen — Jul, denne Barneglædens, de rene, gode Tankers, Fredens signede Højtid.

For nogen Tid siden boede jeg i et Værelse, fra hvis Vindu man kunde se en høj, rank Gran, en gammel Ceder med kraftige Grene, samt en smilende, løvrig Ahorn. Det var mig en Fryd at betragte disse tre hverandre saa ulige Træer, og en Morgen fik jeg en Lære af dem, som greb mig dybt. Da jeg saa ud, var Ahornen ikke mere den samme som før. Dens Løv var sammenkrummet, vissent, død og stiv stod den der. En eneste Frostnat havde gjort dette. Og da der senere paa Dagen rejste sig en stærk Storm med Snefog, da kastedes afbrudte Grene og visne Blade i vild Fart vidt omkring. — Granen og Cederen derimod, de stod der som før, stærke, ranke, med deres grønne Løvværk. —

„Gud, min Gud, lær mig at staa for dit Ansigt, staa der i Modgang, i Sorg, ja — i alle Slags Prøvelser. Hjælp mig, at jeg aldrig maa forlade dig, aldrig vige bort fra den rette Vej — hvad det end maa koste mig! Bevar mig fra som det gule (Falskhedens Farve), visne Løv at kastes hid og did af Vinden. Giv mig Kraft til at blive lig Vinterens Træ. Hjælp mig til som dette at staa uforandret, grønt og modstaa Sneen og Stormene.“

Saaledes bad jeg til Gud, Evighedens Gud — ham, der er min Tilflugt.

Har du en Havn i Stormen, har du et Tilflugtssted i Nødens Tid? Broder, Søster! Elskede — har du det? Om ikke

— o, saa søg ogsaa du din Tilflugt inde i de evige, de elskede Arme.

Og tilsidst, modtag atter mit inderlige, hjertevarme Ønske om en af Gud rigt velsignet Julehøjtid og et nyt Aar, fuldt af Fred og indre Lykke!

Mine Bønner omslutte dig, og med et trofast Hjerte er jeg altid din Ven

Mathilda Wrede.

„Vær fast som Klippen, vær høj og stærk som Fyrren, rod-fæstet i Finlands Jord. Voks op mod Lyset, voks højt, voks glad, som Dagen vokser frem af Nordens Nat.“

I Dag er en Frelser født!

„Dette er det evige Liv, at de kende dig, den eneste sande Gud, og den, du udsendte, Jesus Kristus!“ (Joh. 17, 3).

1908.

„SAALEDES ELSKEDE GUD VERDEN —.“

Jesus sagde til Nikodemus: „Thi saaledes elskede Gud Verden, at han gav sin Søn den enbaarne, for at hver den, som tror paa ham, ikke skal fortabes, men have et evigt Liv.

Thi Gud sendte ikke sin Søn til Verden, for at han skal dømmes Verden, men for at Verden skal frelses ved ham“ (Joh. 3, 16—17).

Aaret 1908 har for mig personlig været et underligt Aar. Sygdom, indre Kampe, uventede Vanskeligheder har fulgt tæt ovenpaa hinanden.

Men ogsaa Guds Kærligheds Varme og Solskin er alt imellem brudt frem saa mægtigt og gribende stort, at jeg nu med Taknemmelighed kan se tilbage paa Aaret, som er gaaet, og

regne det for et af de mest opdragende og velsignelsesrige i mit Liv.

Afrikarejsende beretter om en Plante, der aldrig blomstrer i smukt Vejr. Den ser helt almindelig ud, men naar Ørkenens hede Vind, den frygtelige Sirokko, begynder at blæse, da aabner den lille ubetydelige, grimme Plante sine Blade og forvandles til den allerskønneste Blomst.

Det har været mit Livs store Lykke at lære Mennesker at kende, der som denne Afrika-Plante har kunnet leve og blomstre ude i Ørkenen. Ikke blot i fattige Hjem langt borte i Finlands store, dybe Ødemarker har jeg truffet saadanne modige Kærnemænd og -kvinder, men ogsaa i Sorgens og Lidelsernes mørke Boliger finder jeg mange fine, herlige Ørken-Blomster.

Den hede Ørkenvind, de tunge Tilskikkelsers rasende Storme er gaaet hen over disse Mennesker, men har ikke formaaet at brænde det bedste til døde i dem, har i Stedet varmet den underskønne Blomst frem, Guds rene Afglans, som fandtes skjult allerdybest inde.

Fuld af Ærefrygt staar man overfor saadanne Mennesker, men tillige bliver man saa forunderlig glad. Det er saaledes muligt at vokse ren og stærk og stor — i det gode, ogsaa under Sygdom, Nød og stor, tung Ensomhed. Du elskede — og jeg — ogsaa vi kan blive saadanne „Guds-Mennesker“, om vi lader Ham brænde det onde bort i os og varme det gode frem i vore Sjæle.

Broder! og du, min Søster! Jeg vilde ønske, jeg kunde gribe din Haand, jeg ønsker dig det mægtigste og lifligste, jeg selv kender til: en saadan Julestund med Gud, hvor ingen Frygt, ingen Uvished, ingen Tvivl, ingen Fristelse staar imellem dig og Ham, din evige Fader.

Det Penneskraft, med hvilket jeg nu skriver, er mig særlig dyrebart. Jeg fik det paa min „Sølvbryllupsdag“ den 3die Oktober, da jeg i 25 Aar havde været de ulykkeligens Ven, „Fangerens Ven“. Penneskraften er af Sølv og ser ud som en Fjer.

Giverne ønskede, at der dermed skulde nedskrives et „Fredens Budskab“, og maatte det blive saa.

Fredfyldt Jul og velsignelsesrigt nyt Aar ønsker dig

Helsingfors, i December 1908.

Mathilda Wrede.

„De fore vild i Ørken, paa en øde Vej, de vare hungrige og tørstige, deres Sjæl vansmægtede i dem.“

„De raabte til Herren, da de vare i Angest, han friede dem af deres Trængsler. Og han førte dem paa den rette Vej!“

(Ps. 107, 4—7).

1909.

„JEG ER KOMMEN SOM ET LYS TIL VERDEN —“

Jesus sagde: „Jeg er kommen som et Lys til Verden, for at hver den, som tror paa mig, ikke skal blive i Mørket“ (Joh. 12, 46).

„Thi der skal ej være Mørke for det Land, hvor der nu er Trængsel. —

Det Folk, som vandrede i Mørket, ser et stort Lys; over dem, som boede i Dødens Skygges Land, skinner et Lys“ (Es. 9, 1—2).

Mægtigst af alle de store livgivende eller verdensreformende Kræfter i Naturen er Solen. Stormen, Tordenen, Jordskælvet gør Bulder og bringer Skræk og Forfærdelse, men Sollyset, det lydløse, gennemtrængende, aldrig hvilende er dog stærkere og udretter mere.

Lysset er skønt, giver Skønhed og aabenbarer Skønhed. Lysset aabenbarer Sandheden, thi det viser Tingene saadan, som de er.

Lysset i Menneskeskikkelse er Jesus Kristus. Hans lyse, enfoldige, enkle Sandhedslære — ikke forføriske, selviske Lærdomme, men Jesu egen levende, høje Kærlighedslære — ejer en

omskabende, livgivende Kraft for den enkelte, for Folkene, for den hele Verden — Lidelsernes og Sorgernes Verden.

Vort eget Suomi-Land trænger til, at en rensende, løftende Aand kommer til at gaa henover Folket. Maa det da blive Jesu herlige Aand, som lyser frem gennem Taagen, vækker, samler, renses, varmer og gør vort finske Fædreland til et Guds Rige paa Jorden.

Er du, elskede, syg i din Sjæl af Livets og Dødens Sorger? Jeg vover at sige dig, sige dig det af egen Erfaring, at der findes Lægedom.

Har du hørt Sagnet om Herkules, som det blev paalagt at rense Augias' Stald, hvor flere Slægtled havde samlet deres Snavs. Han paatog sig Hvervet, men i Stedet for at røre ved det urene Sted med blot en Finger, tog han en Spade og gravede en Kanal, saa en stor Flods Vande kunde strømme igennem Stalden, og i Løbet af nogle faa Øjeblikke var Stalden ren.

Min Broder, du er ikke i Stand til at rense dit eget arme Hjerte. Og du, Søster, vilde dø af Anstrengelse under et saadant Forsøg. Lad Livsstrømmen, Jesu mægtige, lyse Aand, komme ind, saa skal den udføre Renselsen.

Det var en Midsommerdag. Jeg var taget ud paa Landet for i uforstyrret Ensomhed ude i Skoven at samle Kraft til Legeme og Sjæl. Jeg havde en Anelse om, at en særlig Velsignelse vilde blive mig til Del netop der — og Velsignelsen kom. Lig en stor, stærk Bølge kom den, en Bølge af en sælsom, ny og dyb Kærlighed til Gud, til Mennesker, til Dyr og Planter — ja, til alt levende. Denne lyse Bølge bragte med sig Sundhed — Liv, Liv i Overflod — og en slig forunderlig Glæde.

Broder! Søster! Mere end nogensinde før er du elsket af

Helsingfors, i December 1909.

Mathilda Wredc.

En fredfyldt Jul! Et godt nyt Aar!
„Strømme af levende Vand!“

1910.

„HVOR DEN GODE VEJ MON VÆRE.“

„Staar paa Vejene og ser til, og spørger om de gamle Stier, hvor den gode Vej mon være, og vandrer paa den, og I skulle finde Rolighed for eders Sjæl“ (Jer. 6, 16).

Toget ilede fremad, jeg sad ene hensunken i mine Tanker. Pludselig aabnede Konduktøren Døren og raabte: „Station Tienhaara!“ („Tienhaara“ betyder et Sted, hvorfra der udgaar forskellige Veje). Hurtig samlede jeg mine Sager, her skulde jeg gøre Holdt, her skulde nogle af mine kære Slægtninge møde mig og føre mig et Stykke Vej hen til deres nye, sollyse Hjem.

Tiden, den, der er Evighedens Begyndelse, er atter gledet et Stykke frem, vi har atter Jul. Paa denne Lysets velsignede Aften vil dette lille Brev tilraabe dig: „Station Tienhaara!“ Jesus Kristus, Menneskesønnen, han er Vejviseren, der allerede i Aften kan lede din Sjæl ind paa Sandhedens klart skinrende Vej. Spørg efter Vejen, du min Broder, i Lyset af Jesu Lære, og du, min Søster, søg op imod hans guddommelige Liv!

Hvorsomhelst Mennesker lever, har de anlagt sig Veje. Disse er meget, meget forskellige; nogle er jævne og velholdte, andre daarlige og græsbevoksede, vanskelige at følge. Alt beror paa, hvor meget Vejen eller Stien bruges.

Ogsaa Menneskehjernen, din og min, er gennemkrydset af Veje. Hjernen er som det bløde Ler. Hver eneste Tanke, du tænker, danner et lille Spor, hver Afgørelse i din Villie danner Vej. Er din Villie vendt op mod det høje og rene, saa afsætter dine Tanker gode, tydelige Spor, og det bliver for hver Dag, der gaar, lettere for dig at følge den Vej. Finder derimod Tankerne Behag i lave, syndige Ting og faar Lov til at sysle med saadanne, saa bliver det snart en Vane for Villien at følge daar-

lige Veje. Tankelivet er det vigtigste af alt, thi fra Tankerne udgaar baade Ord og Handling.

Min kære Ven, jeg vil fortælle dig en Ting! Guds Lys er gaaet rensende og varmende henover min inderste Tankeverden, og med Jesus som Vejviser skal mine Tanker bane en Vej opad mod den uendelige Fuldkommenhed.

I Efteraaret læste jeg, at en Mand her i Finland havde fundet fire store ægte Perler, som han solgte for en stor Sum.

Ved du, hvordan de ægte Perler kommer frem? Jo, til Tider trænger der sig et skarpt, gnavnende Sandskorn ind i Perlemuslingens Skal. Det naturligste vilde jo være at søge at faa det ud. Men dette vilde sønderflænge og sønderslide Muslingen selv og afstedkomme Smerte, Sygdom og Død. Derfor udskiller den i Stedet en fin, krystalklar Vædske, hvormed den bedækker og opløser det besværlige Sandskorn, til det helt hører op med at gnave og pine, og Sandskornet lidt efter lidt forvandles til en skøn Perle.

Saaledes kan der selv af dine og mine største Sorger og meget smertelige Prøvelser fremvokse nogle af vore allerdyrebareste Erfaringer. Maatte vi ikke blive bitre under Livets Vanskeligheder, men maatte Gud faa brugt disse til at rense og forædle os.

Min Broder! min Søster! skal vi, du og jeg, beslutte i og efter denne Jul at blive bedre Mennesker, gode Mennesker, ja, Guds-Mennesker.

En Jul fuld af Fred og et velsignet Nytaar ønsker dig af sit Hjertes Dyb

Helsingfors, i December 1910.

Mathilda Wrede.

„Han førte dem i Havn efter deres Begæring“ (Ps. 107, 30).

Jesus sagde: „*Vidste dog ogsaa du, ja, selv paa denne din Dag, hvad der tjener til din Fred*“ (Lc. 19, 42).

Julen, Gavernes og Taknemmelighedens Fest, er atter

kommen, og den største Julegave, der kan forundes mig i Verden, er den at maatte være med til at sende dette Brev. Ogsaa jeg kan jo regne mig med blandt dine Venner.

Du maa da vide, at Jesus Kristus, Verdens Frelser, er bleven min personlige Frelser.

Julesangen: „Ære være Gud i det højeste! og Fred paa Jorden! I Mennesker Velbehag!“ er nu Sandhed for mig, og mit inderste Væsen ønsker at ære Gud i Tanker, Ord og Liv.

Fred paa Jorden, Fred mellem Folkene — „har vi ikke alle een og samme Fader, har ikke een Gud skabt os?“ Fred og Kærlighed i Menneskehjerterne! Ja, maatte Guds Fredsrige snart oprinde paa Jorden.

At faa Guds Velbehag, at ville det, som Gud vil, dette er min dybe Længsel.

Varmt, broderligt hilser jeg dig.

Erik Mandelin.

1911.

„LIVET BLEV AABENBARET —.“

„*Livet blev aabenbaret, og vi have set og vidne og forkynde eder det evige Liv*“ (1. Joh. 1, 2).

Evighedsvæsenet, Mennesket, kan ikke i Længden tilfredsstilles af det, som hører Jorden til og dennes mange lave og selviske Lyster. Atter og atter higer Sjælens Længsel op mod fjerne Højder til Fred, Renhed, Lys og Fuldkommenhed. Aanden, der er kommen fra Gud, søger op mod det Hjem, hvorfra den har sin Oprindelse.

Vi ved, hvorledes den grimme, glubske, lille Larve, som lever paa Bunden af Grøfter og Vandpytter, lidt efter lidt forvandles til en skinnende smuk, bevinget Sommerfugl. En uimodstaaelig Længsel efter at komme op af det skidne Vand driver Larven

Mathilda Wrede og Vice-Igumen.

„Jerusalem“-s-Kirken.

til at krybe opad et Græsstraa. Solskinnet blænder den, og den rene Luft er for stærk for den, men opad arbejder Larven sig, stadig opad, til den træt slumrer ind under et eller andet Blad. Pludselig vaagner den op, det, der har bundet den, brister, den kryber frem og ud af sit hæslege Hylster. Den er næsten ved at blive bange, alt er saa nyt og saa lyst, sølvglinsende Væsener svæver omkring i Solskinnet. Den vil nærme sig dem og gennemstrømmes af en bævende Lykke — den har Vinger, Vinger, der kan bære den. Den er selv bleven som en af dem, en blaaglinsende, sølvstraalende Sommerfugl. Det var dertil, den var bestemt, alt det forbigangne var kun en Forberedelse til et Liv i Sollys og Renhed.

Broder, du med den tunge Sorg, og du, min Søster, med dit forpinte Hjerte! Fat Mod! Det inderste i dit Væsen er af Gud, ogsaa for dig findes der en evig Vej, Jesusvejen, som fører opad, lige frem til Fuldkommenhed. Maatte du, elskede, i denne Jul komme til at erfare, at „det gamle er forbigangent, se, det er blevet nyt.“ Da bliver du sund og glad og stærk i Liv og Død.

En god, velsignet Jul og et lykkeligt Nytaar ønsker dig din gamle Ven

Helsingfors, i December 1911.

Mathilda Wrede.

„Bevar, o Gud, vort Fosterland! Hold over det din stærke Haand!“

1912.

„DER UDGIK EN KRAFT FRA JESUS.“

„Der udgik en Kraft fra Jesus, og han helbredte alle“ (Lc. 6, 19).

„Jesus Kristus er i Gaar og i Dag den samme, ja, til evig Tid“ (Hebr. 13, 8).

Skovbrand har i den sidste tørre Sommer raset mange Steder i Finland. Der er noget frygteligt ved at se en Storskov i Brand. Rasende Ildtunger stormer frem, fortærer Buske og Træer og kaster trodsigt deres Flammer op mod Skovens Kæmper. Røgen indhyller hele Egnen. Det hviner og brager og ligesom jamrer og klager. Skovens hjemløse Beboere fly, men mangt et Liv gaar til Grunde.

Et underligt Middel — og dog det eneste sikre Middel til at stanse Ildens rasende Fremstormen — er at tænde en Modild. Naar man i det fjerne ser Luer og Røg, skynder man sig i en Fart at faa gravet Grøfter, fældet Træer og Buske og faa dem sat i Brand. Naar saa Ildmuren stormer frem og naar det Sted, som Modilden allerede har afbrændt, og ikke finder mere der at fortære, da maa den stanse og give tabt.

Der er en langt farligere Ild, der bruser frem gennem Verden. Menneskeslægtens Ugudelighed i alle dens forskellige Former. Men Modilden imod al den onde Selviskhed og al det jordbundne Begær er Jesus, hans rene Liv, hans høje Lære. Han, Mesteren, siger: „Ild er jeg kommen at kaste paa Jorden, og hvor vilde jeg, at den var optændt allerede!“ Jesus var fyldt af Guds Kærligheds Ild, og det var den, han vilde se brænde paa Jorden. Hans Modild, som hæmmer og overvinder det ondes Fjendemagt, er den store, stærke Menneskekærlighed: „Elsker eders Fjender, velsigner dem, som forbande eder, gør eder godt, som hade eder, og beder for dem, som krænke eder og forfølge eder!“

Broder! Søster! Er denne hellige Ild fra Gud tændt i dit Hjerte? Har du i en levende Tro i dit Hjertes inderste taget imod Julens Jesus, ham, som „frelser sit Folk fra deres Synder.“

Den eneste Maade, paa hvilken man kan forandre en Natur, er ved at indplante en ny. Vil man forbedre Frugten paa et Træ, poder man en Kvist af et ædelt Træ ind, og saa vokser den nye Frugt frem af sig selv. Naar Guds Natur bliver indplantet

i dig, skal du blive sand og ren, god og stærk. Da bliver du som en Modild, der gaar frem imod alt det daarlige paa Jorden.

Saadanne Gudsmennesker er det, vort Land trænger til. Fredshelte kan omskabe Verden.

— — —

Det var mægtigt gribende sidste Februar i Rovaniemi midt under den bidende Kulde en Vinteraften pludselig at se Himlen oplyst af Nordens flammende Nordlysbue.

Maa han, som er Verdens levende Lys, i den hellige Julenat kaste sit Lys ned i mange mørke Hjerter og bringe Varme ind i kolde, fattige Hjem.

Den evige Gud, Jesu Kristi Fader, give dig, kære Ven, Julefred med Juletanker samt et velsignet nyt Aar, rigt paa Kraft fra det høje.

Det ønsker og beder

Mathilda Wrede og Erik Mandelin.

Helsingfors, i December 1912.

„Se dog din Afmagt, søg dog din Frelse og Hjælp, søg den af hele din Sjæl dybt i den Eviges Favn.“

„Väx stor i skygd af söners dygd,
vår höga nord, vår finska bygd.“

Z. Topelius.

ET BESØG HOS MATHILDA WREDE.

Herinde i denne Stue har mangt et Hjerte lukket sig op, og en Verden af Nød og Sorg er kommen frem.

Råhbindervägen 15 — der ved de at finde hen, de, der er i Nød, ligesom i fordums Dage „den, der var i Sorg, den, der var trykket af Gæld, den, der var beskelig bedrøvet i Sjælen,“ droges hen til Manden efter Guds Hjetre.

Med et lille Kig ud til Havet, nær ved nogle af smukke Anlæg, som er Helsingfors' Pryd, har Mathilda Wrede fundet sig et Hjemsted sammen med sin Veninde, Frk. Evy Fogelberg. De to har delt mange Sorger og Glæder med hinanden.

Mathilda Wredes lille Stue er fuld af Minder fra hendes Livsgerning. „Selve de smaa Vinduer minder een om et Fængsel,“ paastod en besøgende en Dag.

Skrivebord, Pult, Stole er forarbejdede af hendes Venner blandt Fangerne, det ene minder hende om een, det andet om en anden.

Paa Bordet ligger en Brevpresser. Den har som alt andet herinde sin Historie.

Det er en Træstamme med afhuggede Grene, der er hugget en Økse ind i den. Øksens Hoved er Staal, dens Skaft er Messing ligesom Træstammen, Skaftet er knækket.

Fangen, der har forarbejdet det og foræret det til „Fangernes Ven“, har selv givet følgende Forklaring:

„Vi Fanger er et haardt Træ med mange Gren. Da kom I til os med Kristi Kærlighed. Den var mægtig til ikke blot at slaa en Sprække i Træet, den gik lige ind igennem det.

Kristi Kærlighed tager ingen Skade af at trænge ind i Fangernes Hjerter, men jeg er bange for, at Skaftet, der fører Øksen, Eders svage Legeme, skal brydes sønder under Eders Arbejde.“

„Det er nu en 36 Aar, siden den Fange profeterede saadan om mig,“ bemærker Mathilda Wrede smilende, „og mit Legeme er brudt sønder, men det holder dog sammen endnu. Der er et gammelt Wasa-Ord, der siger: „Naar noget, der er rigtig skrøbeligt, begynder at faa en Revne, gaar det aldrig itu.“ Saadan gaar det med en gammel Mælkekande, den skal nok blive ved at holde, naar den først er begyndt at blive hankeløs. Saadan er det ogsaa gaaet med mig.“

Linealen, der ligger ved Siden af, har ogsaa sit at fortælle.

„De har Brug for saa mange Ting paa Deres Rejser,“ sagde Fangen, der for mange Aar siden forærede hende den — han var Fange paa Livstid — „men denne her kan ikke tage megen Plads.“

Saa gav han hende en Lineal skaaret ud af det smukke, stærke Enebærtræ. Ind i Linealen er stukket en Blyantspen, et Metermaal. Med Linealen fulgte en lille Pennekniv, hvis Skaft var lavet af et Suppeben, med Indlægning, han havde skaaret ud af et gammelt Kohorn, han havde fundet nede i Fængselsgaarden.

Hvilken Sum af kærlige Tanker ligger ikke gemt i dette Fangens Arbejde. „Der er ingen i den hele Verden,“ bemærker Mathilda Wrede, „der har en saadan Lineal som jeg.“

Det var forøvrigt den samme Fange, der forærede hende den udskaarne Brosje med hendes Løsen: „Armo ja Rauha,“ der senere gik i Arv til Veninden, Fru Neergaard.

Der hænger paa Væggen fem smaa Tegninger i forgyldt Ramme. I disse Tegninger har en Fange villet give et Billede af sig selv og sin tunge Lod.

„Endast en trasa“ har han skrevet under det ene. „Pjalten“ er ham selv.

Paa et Søm hænger der en gammel „trasa“, en pjaltet Klud, der er bleven brugt til alt muligt i Fængselet, snavset og forreven hænger den der, den duer ingenting til, ingen regner den for noget. Men Sømmet, den hænger paa, er fast og sikkert, ikke til at rokke.

I de lange, ensomme Timer var det bleven Fangens Trøst, at var han end kun en gammel „trasa“, saa havde han en Frelser, der netop var kommen for at være Frelser for „Pjalte“, og han kastede ikke den bort, der klyngede sig til ham, hvor pjaltet og ussel han saa end var, en Frelser, der holder Løfter evindeligt.

Paa en anden Tegning ser man et Stykke Træ, halvt forbrændt, halvt forkullet. Nedenunder har Fangen skrevet Ordet fra Zak. 3, 2: „— en brand ryckt ur elden!“

Under Billedet af en Sten har en anden Fange digtet Verslinierne:

„Säg mig ett bittrare utmätt öde
än dväljas bland de för världen döde,
glömd söka glömma!“

I denne de dødes og glemtes Verden har Mathilda Wrede kastet mangan en Lysstraale ind.

Det har mere end een Gang bedrøvet hende, at Fængselsstyrelsen og dens Betjente ikke altid syntes at have den samme Forstaaelse af Fangernes „bittra öde“ som hun selv.

Sin Sorg derover har hun givet Luft i den Tekst, hun har ladet Fangen skrive under en Tegning af tre Stene:

„Om dessa tiga, skola stenarna ropa.“

Man faar en Anelse om, at det har kostet adskillige Kampe at være „Fangernes Ven“, men *hun* har i hvert Fald ikke tiet, og det Kærlighedens Sprog, hun har talt gennem de mange Aar, hun havde sin Gang i Finlands Fængsler, har grebet Hjerterne langt udover hendes Lands Grænser. Det var da ogsaa det, der var med til i sin Tid at tænde Ild i de to Mænd, der siden blev til saa stor en Velsignelse ved at sprede Guds

Ord i Ruslands og Sibiriens Fængsler, Dr. Bædecker og Baron Nicolay. Men „dessa“ — de, der til daglig havde Fangerne mellem sig — mødte altfor ofte Mathilda Wredes overstrømmende Hjerte med Lunkenhed og Misforstaaelse.

Hendes Kærlighed alene forstod de Tanker, en Fange kunde lægge ind i Billedet af en sort-rød, forhugget Sten, som han skænkede hende. Hun fandt deri udtrykt en Sjæl med alle dens Lidelser, Længsler og Sorger, saaret og skrammet under Livets Strid.

Hun lod Fangen skrive under Billedet:

„Ej fins en sorg under himlens blå
som min så tung ock så lång.“

Det at hun i sin Tid helt blev lukket ude fra at have sin frie Gang blandt Fangerne, var een af hendes Livs Sorger, som hun aldrig ret har kunnet forvinde, det førte til, at hendes Livsgerning blev ført ind ad andre Baner.

Af denne Skuffelse er Kunstneren Sailos Basrelief sprunget frem, en Slyngplante, der springer ud fra et Hjerte, slynger sig opad Fængselsmuren, en Blomst titter ud af det tilgitrede Fængselsvindu. Ved Siden af har Kunstneren indridset Mathilda Wredes Navn.

Overalt i Finland finder man dette Navn indridset i Menneskehjerter.

Man mærker det, naar man spadserer med hende paa Gaden. Da kan det ske, at man pludselig hører et „Mathilda!“ Det er en af hendes tidligere Protegéer, der lægger hele sin Glæde og Taknemmelighed ind i denne Hilsen.

Man opdager det ikke mindst, naar man rejser med hende paa Jernbanen. Hun har gennemstrejft Finland paakryds og paatværs gennem mange Aar, hendes Fodspor har alle Vegne været Venlighed og Opofrelse, hun har strøet kærlige Smil og smaa Opmærksomheder ud med rund Haand; hvor hun fandt

et Menneske, der trængte til Hjælp eller havde lidt Uret, var hun altid rede til at træde til og staa for Skud.

Hun har Venner, hvor hendes Vej gaar. Maa hun end ofte erfare, at hun er foragtet af mange af de store, saa faar hun til Gengæld mangt et Bevis paa, at hun er elsket af de smaa. Man ser det af de mange venlige Blikke, hun faar, og atter og atter er der een, der vil give hende et Haandtryk.

„Derhenne bor den og den,“ siger hun i Forbifarten, og saa faar man en Oplevelse fortalt.

„Kom, her skal De se — derhenne bor der et af mine Børn — jeg har lovet ham, at jeg altid skulde sende ham en Tanke, naar jeg kører forbi —.“

Han var dømt til livsvarigt Fængsel, havde ladet sig bruge som et Redskab i deres Haand, der i Fred og Ro sad ovre i Sverig og planlagde Attentaterne og lod de andre bløde derfor; men nu ved Revolutionen slap han fri, nu har han sit eget lille Jordbrug, og „alt gaar bra“.

„Det er min kære, kære Hest“ — Mathilda Wrede peger paa et af sine Billeder — „det var den, jeg solgte for at skaffe den unge Mand Penge til Amerika-Rejsen, og saa drak han alle Pengene op —.“

Vi spørger hende, om hun da ikke er meget bedrøvet over saaledes at blive narret.

„Dette gik mig nær til Hjerte,“ svarer hun, „det var paa saadan en skammelig Maade, jeg blev narret.“

„Men jeg har den Tro,“ tilføjer hun smilende, „at netop det, at han narrede mig saadan, engang skal vække hans Samvittighed.“

Den Historie er ikke Slut endnu. Jeg har saa mange Historier, der ikke er sluttet. Den Mand er blot een af de mange. Det skal nok engang faa en god Slut med ham.“

Ved Siden af hendes „kære, kære Hest“ hænger der et enkelt Maleri.

Paa en Mark staar Blomst ved Blomst, i alle mulige Far-

ver, Størrelser og Arter. Ovenover dem staar en mørk, truende Tordensky, men paa begge Sider af den mørke Sky ser man Glimt af Sol.

„Kan De gætte, hvad Maleren har tænkt paa dermed?“ — spørger Mathilda Wrede — „Jo, han har villet sige mig, at jeg altid skal huske paa, at Menneskene er forskellige som Markens Blomster, hver vokser op efter sin Natur, de skal behandles saa forskelligt. Og saa har han villet have mig til aldrig at glemme, at kommer der end Mulm og Mørke, altid er der Sol for og Sol bag.“

Mulm og Mørke har der været adskilligt af i det Menneskeliv, der leves inde i disse smaa Stuer, men Sol har der været for og Sol er der bag.

Inde i dette skrøbelige Legeme, der bestandig maa kæmpe med Svaghed og Sygdom, bor der en ukuelig Heltesjæl, glad og lykkelig, der trods alle Skuffelser bliver ved at tro paa Kærlighedens Genskabermagt, bliver ved at prøve den.

Mathilda Wrede sidder og fortæller om sine kære russiske Flygtninge, vi har just besøgt nogle af dem i Terijoki. Det ringer paa Telefonen. Den Telefon har forøvrigt ikke megen Hvile.

„Hvem er det? — Naa, det er Statsraaden.“

Der følger nu en længere Samtale. Vi faar bagefter noget af Statsraadens Historie.

Han havde i fordums Dage en høj og anset Stilling, først i St. Petersburg, senere i Finland, under Bobrikoff. Han var gift med en rig russisk Fyrstinde; som Bobrikoff var hadet, saaledes var *han* det ikke mindre, han, Finnen, der var traadt i russisk Tjeneste.

Og endnu mere forhadet og afskyet blev han af sine Landsmænd, da han ved Bobrikoffs Død sendte dennes Enke et Kondolencetelegram, hvori han beklagede det store Tab, der dermed var lidt. Ved en Indiskretion fra Telegrafvæsenets Side kom Telegrammets Ordlyd frem, og havde Statsraaden ikke

været paa det sorte Bræt hos sine Landsmænd før, saa kom han det nu.

Ved Revolutionen i Rusland mistede han og hans Hustru alt, hvad de ejede. Som tidligere finsk Tjenestemand var han berettiget til Pension, men paa Grund af sin Stilling i Bobrikkoffs Tjeneste blev den nægtet ham.

Hvor han vendte sig hen, var Døren lukket, ingen vilde have noget med „Forræderen“ at gøre.

Endelig fik han Ansættelse paa en Fabrik og fik den Bestilling at sætte Konservesdaaser paa Plads, Dag ud og Dag ind det samme Arbejde, et Arbejde, som enhver fra Gaden kunde besørge.

Derved tjente han saa meget, at han lige kunde faa et lille Værelse lejet til sig, sin Hustru og deres lille Pige, men til mere slog det ikke til.

Da Fabrikens Bogfører havde Sommerferie, steg han imidlertid saa højt som til Bogfører og fik nyt Haab. Men da Sommeren var forbi, blev han atter degraderet til sin gamle Plads. Han var nu tredsindstyve Aar gammel, var svag og afkræftet.

En Dag henvendte han sig saa til Mathilda Wrede, han havde læst i Bladene, at hun tog sig af de landflygtige Rusere.

Grænseløs var hans Taknemmelighed, da han og hans Familie blev hjulpet ud af deres dybeste Nød.

Han havde i fordums Dage haft et stort Gods i Rusland. Da Rusland efter Krigen blev sønderlemmet, kom Ejendommens Jordtilliggende til at ligge i fire forskellige Lande, og det var umuligt at faa det solgt.

Han havde opgivet alt Haab derom, da der pludselig i Sommer kom Telegram, at der muligvis var en Køber. Hans Hustru rejste straks derned.

Nu ringede han i Dag Mathilda Wrede op i Telefonen, da han havde hørt, at hun var kommen hjem. Han fortalte,

at det saa ud til, som alt gik i Orden, om Aftenen vilde han komme hen og fortælle det hele. Nu kunde han faa al sin Gæld betalt, og naar *det* var ordnet, rejste han bort.

„De skulde blot have hørt hans Stemme,“ bemærkede Mathilda Wrede. „Den var som forvandlet. Før var den træt og sørgmodig, nu i Dag var den saa lys og klar. Jeg kunde først ikke tro, at det virkelig var *ham*.“

— — —

Det var en af Glæderne. Men hurtig efter følger en af Sorgerne.

Der bliver bragt et Brev ind. Bekymring lægger sig henover Mathilda Wredes Ansigt. Nu er den mørke Sky der — og hvor er Solen for og bag?

„Det er fra Martha,“ siger hun til sin Veninde. „Hun skriver: „Min elskede, uforglemmelige Ven, nu kommer jeg i min store Nød atter til dig —“, men hvad skal jeg dog gøre?“

Hun rækker Veninden Brevet, og vi faar nu ogsaa Marthas Historie.

En Dag stod der en ung Pige udenfor Mathilda Wredes Dør. „Hun saa saa elskelig og køn ud,“ indskyder Veninden. Hun bad om at tale med Mathilda Wrede.

Og saa kom den unge Pige frem med sin sørgelige Historie.

Hun brast i Graad og sagde, at hvis hun ikke havde truffet Mathilda Wrede hjemme, var hun gaaet lige ud til Havet og havde druknet sig.

Hun var ovre fra det østlige Finland. Der havde hun boet sammen med sin Søster, Søsteren var Syerske, hun selv Massøse.

En Dag var hun blevet kaldt hen til en Ingeniør for at massere hans Haand. Ingeniøren boede alene, i en To-Etages Villa. Han tog meget venligt imod hende, og hun tog derhen flere Gange.

Men en Dag gik han hen og stængte Døren for den unge Pige og overfaldt hende. Siden holdt han hende indespærret i flere Maaneder. Hun havde ikke kunnet komme i Forbindelse med andre Mennesker, og da det tilsidst lykkedes hende at undslippe, og hun kom til sin Søster og fortalte hende, hvad der var hændt, vilde Søsteren ikke tage imod hende.

Da var det, hun i sin Nød søgte til Mathilda Wrede, som hun havde hørt og læst en Del om. Den Dag, hun kom, havde hun intet spist den hele Dag.

Mathilda Wrede fik foreløbig den unge Pige, der var helt ude af sig og forfærdelig nervøs og ophidset, anbragt i et Redningshjem. Hun betænkte sig heller ikke længe, men skrev straks med det samme et Brev til Ingeniøren.

„Den og den unge Pige har været hos mig, hun har fortalt mig alt. Nu ønsker jeg at vide, hvad I har i Sinde at gøre for den unge Kvinde, hvis Liv I har ødelagt. Indtil videre er hun under min specielle Omsorg. Dette Brev faar I Lørdag Morgen. Søndag Morgen afsender I et Brev, som jeg maa have om Mandagen, hvori I siger mig, hvad I vil gøre.“

Hun undertegnede Brevet:

„Dybt oprørt over Eders uhørte Sanselighed.

Mathilda Wrede.

Om Mandagen kom der Brev med Svar.

„Da jeg ikke ved, om I er den rigtige Mathilda Wrede, Fangernes og de ulykkeligens Ven, kan jeg ikke forklare mig i Brev, men gør det helst mundtlig. Men er I den rigtige Mathilda Wrede, saa beder jeg Eder inderlig om at skaffe Opholdssted og Arbejde til Martha —.“

Mathilda Wrede svarede tilbage:

„Jeg er den rigtige Mathilda Wrede. Den og den Uge, de og de Dage kan I træffe mig. Helst i mit Hjem.“

Det kom imidlertid ikke til noget Møde mellem de to.

Mathilda Wrede meddelte Martha, at hun havde skrevet,

men næste Dag kom der Brev fra denne, at hun havde truffet en anden ung Pige, der ogsaa var blevet et Offer for den samme Mand, og at hun var kommet undervejs med, at der var flere unge Piger, der var bleven ødelagte af ham. Nu havde de besluttet straks begge to at rejse op til Ingeniøren, og bad Mathilda Wrede om at komme med næste Tog, saa at de ret kunde skræmme ham og gøre ham bange.

Mathilda Wrede opfyldte imidlertid ikke den unge Piges Ønske, men blev hjemme.

Den følgende Morgen blev hun ringet op i Telefonen fra det Sted, hvor Ingeniøren boede, højt oppe mod Nord.

En Mandsrøst spurgte: „Er Frøken Wrede afrejst?“ Hun svarede tilbage: „Nej, det er mig, der staar ved Telefonen, jeg rejser intetsteds.“

Der kom saa Brev fra Søsteren, hvori hun skrev, at nu havde hun faaet det hele at vide og set, at hendes Søster var ganske uskyldig. Vedkommende Ingeniør var en frygtelig farlig Mand, farlig for unge og gamle. Da Martha nu kom til ham, havde han været forfærdelig raa og brutal overfor hende og slaaet hende, saa hun havde maattet føres til Sygehuset.

Nu kunde Mathilda Wrede jo intet mere foretage sig.

Men en Dag stod der i Bladene en Beretning om en frygtelig Ulykke. Ingeniør den og den var under et Besøg i den og den Fabrik bleven grebet af et Svinghjul, hvirvlet rundt og knust i Løbet af nogle Sekunder.

Og saa i Dag kom Brevet fra Martha.

Hun fortæller, at hun er paa Sygehuset. Hun har hørt om Ingeniørens frygtelige Død og mener, at han selv med Vidende og Vilje har forkortet sit Liv, han var saa forfærdelig bange for, hvad Mathilda Wrede vilde gøre. Nu beder hun tilsidst denne om at sende noget Tøj til det Barn, hun skulde føde til Verden.

Mathilda Wrede sidder med Brevet i sin Haand og ser hen for sig.

„Hvad skal jeg dog gøre?“ siger hun med Taarer i Øjnene. „Alle kommer de til mig og søger Hjælp, hver Dag kommer der nogle — jeg stakkels Støvunge —.“

Solen kaster sit lysende Skær hen over hendes Ansigt.

„Støvunge — det er det, jeg er — jeg kom engang til at sige det uden selv at tænke derover — det kom først fra mit Hjerte og gik saa til min Hjerne — ja, kun et Støvnug er jeg —.“

Det er den Stilling, Mathilda Wrede indtager til sin Herre og Gud. Men det er vel netop derfor, Herren kan bruge hende, han, som „kender vor Skabning og kommer ihu, at vi ere Støv“, han, der med sin Kraft netop bøjer sig ned til den, der som Abraham kun regner sig selv for „Støv og Aske“.

*

„Her skal De se min Anna,“ ler Mathilda Wrede og præ-senterer den unge Pige for os, der har lukket os ind.

Og det varer ikke længe, saa faar vi ogsaa *Annas* Historie.

Langt borte i Nord-Finlands Skove var den unge Mand vokset op. Men saa kom Fristelsen over ham, og nu sad han i Kakolas Fængsel. Der lærte Mathilda Wrede ham at kende og bragte ham Evangeliet.

Efter at være kommen ud af Fængselet giftede han sig, og da hans Hustru havde faaet en lille Pige, blev Mathilda Wrede indbudt til at komme op og være hendes Gudmoder.

Senere besøgte Gudmoderen ofte sin lille Guddatter oppe i Skovene, det var en temmelig besværlig Tur, ad lange Omveje, over uvejsomme Kær, som man kun kunde naa over ved at balancere paa de Træstammer, der var anbragt som Bro.

En Aften, da Mathilda Wrede var der paa Besøg, kom den lille Anna, der nu var bleven en 12 Aar, hen til hende og puttede sig ind til hende:

„Jeg vil være din rigtig egen Pige og rejse med dig ned til Helsingfors.“

„Nej, hvordan skulde jeg dog kunne tage dig med,“ svarede Gudmoderen. „Jeg er saa ofte paa Rejse, jeg kan jo slet ikke passe dig.“

Anna gav sig til at græde, hun *vilde* nu rejse med sin Gudmoder.

Forældrene fortalte, at det havde deres lille Pige i lange Tider talt om: naar hun selv blev stor, vilde hun ned til Mathilda Wrede. Og Enden paa det blev da ogsaa, at denne tog hende med. Hun fik hende anbragt i et Skolepensionat, i sit eget Hjem syntes hun ikke, hun kunde have Plads til hende.

Men Anna længtes bestandig efter Gudmoder, og efter et Par Aars Forløb tog denne hende alligevel hjem til sig. Der hjalp hun saa lidt til i Huset, hun fik dog stadig Undervisning og blev tilsidst konfirmeret.

Senere fik vi Fortsættelsen af Annas Historie.

Lidt efter lidt skete der en underlig Forandring med den unge Pige. Hun blev tavs og indesluttet, hun gik bestandig, som grublede hun over eet og andet.

Endelig en Dag kom det frem, hvad der tyngede hende. „Jeg længes — jeg længes efter Far og Mor og Skovene.“

Saa lod Mathilda Wrede Anna rejse hjem. Men aldrig glemte denne sin Gudmoder. Hvert Aar kom der trolig en Sending Syltetøj til denne, det var Bær, som Anna selv havde plukket og syltet.

Endnu et Par Dage før sin Død delikaterede Mathilda Wrede sig med sin Plejedatters Syltetøj.

— — —
Der var mere end een „Anna“, der fandt Vej til Råhbinder-
vägen 15.

Det er morsomt at sidde og høre Mathilda Wrede fortælle om en anden af sine „Guddøtre“.

En Aften var Mathilda Wrede ved at ville gaa til Ro. Da ringer det paa Døren, og ind kommer en Bondekone oppe fra Ødemarken sammen med to Børn, den ene, en lille Pige paa en

fem Aar, var Mathilda Wredes „Guddatter“. De havde en stor Rygsæk med sig, det kunde næsten se ud, som om de vilde slaa sig ned i Helsingfors hele Paasken over.

Konen var kommen rejsende den lange Vej oppe fra et Sogn i det østlige Finland, nærved den russiske Grænse, mere end et Døgns Rejse borte, for at hendes lille Pige skulde faa sin Gudmoder at se, før denne døde, hun havde jo hørt, at hun var meget syg. Saa lukkede hun op for sin Rygsæk og tog Levnedsmidler frem, Brød, Smør, Æg o. s. v. samt nogle hjemmestrikkede Strømper m. m.

Saa drak de Te sammen, og derefter begyndte Konen at synge en Salme, en Salme paa ikke saa ganske faa Vers, monotont og langsomt efter Ødemarksfolkets Skik, saa sagde hun: „Da Hanna vilde, at lille Samuel skulde vokse op til at blive en Guds-Mand, dristede hun sig ikke til selv at opdrage ham, men førte sin Søn til Eli og efterlod ham der. Nu vilde jeg gerne, at min lille Pige skulde vokse op til at blive et Guds-Menneske, men ikke heller jeg drister mig til at opdrage hende, derfor er jeg kommen herhen.“

Mathilda Wrede blev baade rørt og forskrækket og afbrød hende med at sige, at der var ingen, der bedre kunde lede sit Barn til Gud end en troende Moder.

Den lille Pige var imidlertid bleven saa søvngig, at Moderen og Børnene maatte begive sig til deres Kvarter.

Men Mathilda Wrede kunde ikke faa Blund i sine Øjne den Nat. Hendes Tanker kredsede sig om Moderen og Børnene. Hun kunde jo ikke andet end være rørt og taknemmelig for den Tillid, der blev vist hende, men hvordan skulde hun kunne tilfredsstille deres Forventninger? Det var jo baade Synd og Skam, at de skulde være draget den lange Vej og saa maatte gaa skuffede bort. Næste Morgen vilde de være der igen, og saa vilde de sikkert blive der den hele Dag, og saadan vilde det blive ved Dag ud og Dag ind, Ødemarkens Børn gik ikke

saa snart bort igen, og hun havde jo hverken Tid eller Kræfter eller Plads til at blive ved at have dem hos sig.

Næste Morgen stillede de tre ganske rigtig igen, og det kunde selvfølgelig ikke andet end gøre Mathilda Wrede godt at mærke den Kærlighed, de havde til hende.

Nu, det endte da med, at Konen fra Ødemarken drog bort igen med samt sine to Smaapiger, rigeligt forsynet med Gaver fra „Gudmoderen“, og Moderen besluttede selv at ville sørge for Opdragelsen af sine Børn.

— Den Slags Oplevelser havde Hjemmet paa Råhbindervägen mange af.

Ikke at tale om alle de Venner fra Fængselstiden, der bankede paa dets Dør.

— — —
En Juleaftensdag kom der en ung Mand op til Mathilda Wrede. Denne kendte ham godt, han var lige kommen ud af Fængselet. Nu kom han med nogle Fugle, som han vilde have Mathilda Wrede til at købe.

„Hvorfra har I faaet de Fugle?“ spurgte hun. Jo, dem havde han da købt for nogle Penge, hans Moder om Morgenens havde givet ham til at købe Juleaftensmad for. Han havde tænkt sig, at hvis han nu købte nogle Fugle og solgte dem igen, kunde han gøre en god Forretning og tjene nogle flere Penge til at købe Mad for. Men han havde ikke kunnet faa Afsætning for sine Varer, og nu vilde han da bede Frøkenen om at hjælpe ham til nogle Skillinger, saa han kunde faa købt det, hans Moder havde bedt ham om.

„Man skal ikke give sin Moders Penge ud til andet, end man har faaet dem til,“ svarede Mathilda Wrede. „Men for at din Moder ikke skal blive narret, skal jeg hjælpe dig denne Gang.“

Han fik de Penge, han havde givet ud for Fuglene, og forsvandt.

Mathilda Wrede rejste en Tid bort fra Byen, og en Veninde af hende boede i Mellemtiden i hendes Hjem. Da hun kom tilbage, meddelte Veninden hende, at vedkommende havde været der med en Buste af Runeberg — hans Fader var Gipser — det skulde maaske hellere have været en Kristusfigur, havde han bemærket, dem havde hans Fader ogsaa nogle af, men han havde nu alligevel bestemt sig for Runeberg.

Kort Tid efter kom der Tilsigelse til Mathilda Wrede om at møde i Retten. En Mand med det og det Navn sad anklaget for Tyveri, han havde allerede aflagt Tilstaaelse om en 30 Tyverier, og Mathilda Wrede skulde have købt nogle af hans Tyvekoster.

Veninden var dybt rystet over, at Mathilda Wrede skulde for Retten, og trods alle Mathilda Wredes Protester fulgte hun med derop. Denne kunde stadig ikke tænke sig, at Manden virkelig skulde kunne være skyldig.

Der var en temmelig ejendommelig Retsscene. Midt for det store, grønne Bord sad Dommeren, paa den ene Side af ham sad der nogle unge Fyre, de anklagede, paa den anden Side de, der var indstævned, fordi de havde købt af Tyvegødset, een af dem havde f. Eks. købt en hel Skinke for godt en Krone. Ved den anden Side af Bordet, ligeoverfor Dommeren, sad Mathilda Wrede og hendes Veninde.

De tilstedeværende Retsbetjente morede sig øjensynlig en hel Del over den Situation, Mathilda Wrede her var kommen i.

Dommeren bad Mathilda Wrede forklare, hvordan det var gaaet til med Købet af Fuglene. Det viste sig, at hendes Forklaring afveg en Del fra Tyvens. Da denne sidste blev spurgt om, hvordan det forholdt sig, erklærede han imidlertid straks: „Det, som Frøkenen siger, det er sandt,“ hvorefter en af Kammeraterne giver ham et Puf i Siden og siger: „Du skulde hænges, du, som har faaet Frøkenen herop.“

Da det viste sig, at Mathilda Wrede havde betalt fuld Pris for Fuglene, blev hun kendt fri for Tiltale, medens Manden

fik idømt 5 Aars Fængsel. Men fra den Dag af fik han mellem sine Kammerater „Järpe“ (Fugle) foran sit Navn.

Da de 5 Aar var gaaet, kom Manden en Dag op til Mathilda Wrede. Han havde et lille Myrtetræ med sig, han havde i sin Tid tigget sig et lille Skud til af Arrestforvarerens Hustru og havde saa drevet det frem inde i sin Celle, det havde han bestemt, at Mathilda Wrede skulde have som Foræring, naar han kom ud.

Nu vilde han til rigtig at tage fat, erklærede han, og være en ærlig Mand, men han manglede en blaa Sweaters, en saadan kostede en 8 Kroner, om Frøkenen ikke vilde give ham dem?

Mathilda Wrede havde den Dag en 13 Kroner i sin Pung og sagde til ham: „Ja, du skal faa de 8 Kroner til Trøjen, men jeg trænger meget til et Par Galosjer, de koster imidlertid saa og saa meget, hvordan skal vi faa delt de 13, saa enhver faar sit?“

I det samme ringede Telefonen. Mathilda Wrede rækker sin Gæst Pungen. „Her er Pengene, tænk nu over, hvordan vi skal bære os ad, medens jeg telefonerer.“

Da Telefonsamtalen er forbi, kommer hun igen ind i Stuen. Manden sidder og stirrer ned i Pungen, han grunder øjensynlig dybt over, hvordan den omtalte Transaktion skal sættes i Værk.

„Er det alt, hvad der findes af Penge her i Huset?“ spørger han endelig.

„Ja, mere er der ikke.“

„Ikke havde jeg endda troet,“ bemærker han, „at Affæren var saa daarlig. Det er vist bedst, at Frøkenen selv beholder Pengene. Jeg har en graa Trøje derhjemme, den er noget i Stykker, men Mor kan vist nok lappe lidt paa den, jeg kan godt undvære den blaa, jeg vilde blot gerne haft mig saadan een, men der er ikke Penge nok til den.“

Saa en Dag kom han igen op til Mathilda Wrede. Han saa elendig, træt og forvaaget ud.

„Aa, vil Frøkenen ikke nok hjælpe mig? Politiet er ude efter mig. Der er sket Indbrud i en Urmagerbutik, jeg var ikke med

til det, men jeg har været med til at sælge noget af det, og nu er de paa Jagt efter mig.“

Mathilda Wrede havde Medlidenhed med den trætte, forsultne Mand og fik Bud hen i en Restauration efter noget Suppe og Brød. Medens han sad og tog for sig af de beskedne Retter, sad hans Værtinde og talte indtrængende til ham.

„Hvordan har du dog igen kunnet gøre saadan noget? Saa-meget som vi har talt sammen. Men naar du nu har spist og hvilet dig lidt, maa du gaa, jeg kan ikke skjule dig for Politiet.“

Der gik saa atter en Tid, Mathilda Wrede intet hørte til sin Protegé.

Saa en Dag kommer der et Brev fra ham.

„Jeg bor hos en Søster ude paa Landet, forklædt som Pige. Min Søster er Adventist, og naar Frøkenen faar dette Brev, er jeg *med Gud* paa Vej til Adventistkongres i Skodsborg i Danmark som ung Pige.“

Der kom senere Breve fra ham fra forskellige Steder i Verden. I et af dem erklærede han: „Mathilda Wrede er det flinkeste Kvindemenneske, jeg kender.“

Siden hørte Mathilda Wrede ikke mere til ham.

— — —

Der var flere, det gik ligesaadan — de forsvandt. Men andre vendte tilbage igen som nye Mennesker.

Naar Mathilda Wrede blev spurgt, hvorvidt det lykkedes at vinde Fangernes Sjæle for Gud, plejede hun gerne at svare: „Jeg kunde ikke have holdt ud at gaa i den Gerning i saa mange Aar, hvis jeg ikke havde set nogen Frugt, men fortælle om disse Frugter, nej — om min egen Omvendelse kan jeg til Nød fortælle, men om de andres —. Men det har været mit Livs store Glæde, naar jeg med Kristi Kærlighed kunde bringe Varme til Fangernes kolde, forvildede Hjerter. Og jeg *har* set nogle af disse Mænd vende om til et nyt Liv —.“

Det er en af disse, vi en Dag i 1928 træffer oppe hos Mathilda Wrede.

Han havde siddet omtrent en halv Snes Aar i Tugthuset. Han var næsten kun en Dreng, da han kom derind. Hans Søster var bleven forført, og i sin Harme derover myrdede han sin Søsters Forfører.

Inde i Fængselet blev Mathilda Wrede hans reddende Engel.

Efter sin Løsladelse drog han over til Amerika. Han fik godt Arbejde derovre, snart eet, snart et andet, indtil han til sidst fik sig en fast Stilling.

Men Mathilda Wrede kunde han ikke glemme. Gang paa Gang havde han sendt hende Penge til hendes Arbejde, og et Par Gange havde han foretaget Rejsen over Havet for at besøge hende.

„Mathilda“ — han, som saa mange andre, kaldte hende altid kun ved Fornavn — „betyder tusind Gange mere for mig end alle mine Slægtninge. Hun forstaar mig, ikke min egen Moder kunde tage kærligere imod mig end hun.“

Da han hørte, at Mathilda Wrede var syg til Døden, maatte han hjem igen i Sommeren 1928 for at tage Afsked med hende.

Der var ogsaa nogle, hvem Mindet om den Kristi Kærlighed, der havde mødt dem gennem Mathilda Wrede, blev ved at forfølge som deres onde Samvittighed.

En finsk Dame, der engang var paa Rejse i de forenede Stater, fortæller følgende Oplevelse:

„Jeg stod inde i et af de største Fængseler, et Fængsel for Livsfanger, en hel Verden for sig, et Fængsel, hvor det var forbudt Fangerne at tale. Kun en eneste Gang om Ugen, under Middagsmaaltidet, fik de Tilladelse til at ytre et Ord.

„Der findes ogsaa herinde en Fange fra Finland,“ sagde Fængselspræsten, som førte mig om. „Han sidder her for Mord.“

Vi søgte ham op. Fangerne herinde maa ikke vise den be-

søgende deres Ansigter, de maa vende sig om med Ryggen til, naar nogen træder ind iblandt dem. „Et Ansigt, der ved sin Synd er udsløttet fra Jorden,“ siger Præsten stille.

Fangen stod henne ved den buldrende Maskine, hvor Hampen tilvirkedes. Han stod med Haanden for Øjnene og lyttede med spændt Opmærksomhed til mine Ord, overrasket over at høre sit Modersmaal.

„Jeg er fra Finland ligesom I,“ sagde jeg. „Jeg har hørt af Præsten, at I har været bosat tredive Aar i Amerika. Har I nogen Slægtninge derhjemme i Jeres gamle Land?“

Fangen rystede paa Hovedet, trak paa Skuldrene, som vilde han sige: hvad kommer de mig ved? de spørger ikke efter mig.

„Jeg tænkte mig, om I vilde have en Hilsen med hjem?“

Atter rystede han trodsigt paa Hovedet.

„I har ogsaa siddet i Fængsel hjemme i Finland, hører jeg. Saa kender I sikkert Mathilda Wrede —.“

Han nikkede ivrigt et Par Gange.

„Skal jeg saa ikke hilse hende fra Jer?“

Fangen svarer ikke.

„Skal jeg ikke hilse hende, at I husker hende?“

Han ryster energisk paa Hovedet: Nej.

„Hun vilde dog sikkert blive glad ved at faa en Hilsen —.“

Han stod ganske stille uden at røre sig. Jeg saa nogle store Taarer pible frem mellem hans Fingre.

Og jeg forstod —.“

∗

Det var ingen Overdrivelse, naar *Nathanael Beskow* til *Mathilda Wredes* 60-aarige Fødselsdag sendte Fødselsdagsbarnet følgende Hilsen:

„Ung blef du vigd till tjenandets heliga gerning på jorden, själarnes armod og kropparnes ve du bar på ditt hjärta.

Börden var tung, men den blef dig till vingar, som buro mot
höjden

dig och de arme, den eviga kärleken gaf dig at elska.

Åren må bryta förgängliga kraften,

men aldrig kann åldras

anden, som födtes till kärlek

af kärlekens eviga källa.“

Aanden kunde ikke ældes, men Legemet maatte tilsidst brydes ned.

Sjælden har vel en Døds-Annonce vakt mere Vemod i Finland og videre ud end den, der fandtes i „Hufvudstadsbladet“ den 26de December 1928:

†

Mathilda Wrede.

* 8. Marts 1864 — † 25. Decbr. 1928.

Syskonen.

„Säll den ett brustet hjärta hjälpt

Till frid och salig ro.

Blott et brustet hjärta vinna kan

Förlåtelse och tro.

Blott där kan Herrens härlighet

Och Kristi mildhet bo.“

„I vort Land“ — hedder det i Bladet — „efterlader hendes Bortgang et stort tomt Rum.“

*

Ved Jordfæstelsen paa Anjala Kirkegaard oplæste *Henrik Wrede* den Psalme, han saa ofte havde læst sammen med sin Søster, Ps. 84:

„Saligt er det Menneske, hvis Styrke er i dig,
og i hvis Hjerte de rette Veje ere.

Naar de gaa igennem Morbærdalen, gøre de den til Kildevæld,
ja, og en Regn med Vilsignelser skal bedække dem.
De gaa frem fra Kraft til Kraft,
de ses for Gud paa Zion.“

I disse Psalmens Ord ligger Hemmeligheden ved Mathilda Wredes paa Velsignelser saa rige Liv.

„Jeg vover ikke at sige,“ udtalte hun engang, „at min Kærlighed til Gud som saadan kendes saa stærkt, men jeg kan sige, at min Fortrolighed til Gud er stor. Jeg har oplevet saa mange Bønhørelser og saa mange rige Velsignelser.“

Mange Bønhørelser og mange Velsignelser ligger skjult i de Mindernes Kranse, der blev lagt paa Mathilda Wredes Baare.

NOGLE DAGE I ST. PETERSBURG.

En ejendommelig kristelig Bevægelse havde i sin Tid fundet Sted i de adelige Kredse i Ruslands Hovedstad.

Engländeren Lord *Radstock* havde med sit frygtløse Vidnesbyrd om Kristus vundet Indgang hos flere Medlemmer af den petersburgske Højadel. En af de første, der blev vundet for Evangeliet, var den rige Oberst *Paschkoff*, hvis Palæ ved Newa-Kajen nu aabnede sine Porte for dem, der vilde lytte til Budskabet om Naaden i Kristus; de Saloner, der tidligere havde genlydt af lystig Balmusik, genlød nu af Evangeliets Sange.

Gennem Dr. Bædecker var Mathilda Wrede under et Besøg i England kommen i Forbindelse med Lord Radstock, der nu efter at være udvist af Rusland tilbragte sine sidste Aar paa sit Landgods hjemme i England, og hun var bleven dybt greben af den gamle Kæmpes brændende Nidkærhed.

Aaret før Paschkoffs Udvisning, Sommeren 1890, havde hun deltaget i den store internationale Fængselskongres i St. Petersburg og havde da været Gæst i Oberstens Hjem.

Den ejendommelige Evne, hun havde, til at kaste en Bombe ind i en Forsamling, naar den havde det allerhyggeligst og roligt, fornægtede sig heller ikke ved denne Lejlighed. Det vakte stor Forundring og Uro i den højfornemme Forsamling, da Mathilda Wrede kastede Ordet „Gud“ ind i Forhandlingen og udtalte, at „man burde sysselsætte sig meget mere, ja, fremfor alt med Fangernes Sjæle og med deres aandelige Liv.“

Ikke mindre Forundring vakte det, da hun uden videre

sagde Nej til Indbydelsen til Banketten i Vinterpaladset. Indbydelsen lød paa en Søndag og paa „grande toilette“ — ak, hun, Mathilda Wrede, i „grande toilette“! — hun afslog den kort og godt, det fristede hende ikke engang, at hun havde faaet sin Plads anvist „à la table impériale“.

„Jeg foretrækker hellere,“ skrev hun i et Brev til Hjemmet, „at sidde ved min himmelske Konges Bord og fejre Jesu Mindefest sammen med disse kære, jævne, varme, troende „Paschkoviter“.“

En ganske mærkelig Samling af Mennesker var der forsamlet i det Paschkoffske Palæ.

Gennem prægtige Korridorer og Sale, fyldte med Statuer, Malerier, Palmer, over Gulve, belagte med kostbare Tæpper, kom man ind i den Sal, hvor Forsamlingen holdtes.

Stol staar ved Stol, paa de fine Stole sidder simple Bønderfolk, Kuske, Arbejdere sammen med Ruslands højeste Aristokrati, her mødes Fløjl med Pjalter.

Efter at der er bleven serveret Te, samles man til Samtale og Bøn. Snart rejser een sig, snart en anden, den ene holder en kort Tale, den anden læser et Ord af den hellige Skrift. Saa er der een, der opfordrer til Bøn, og man knæler ned, Bønnen afbrydes ved, at een begynder at synge, og man rejser sig igen.

Midt i Salen staar et Bord med Brød og Vin. Efter nogle Minutters stille Bøn rejser een sig og læser Slutningen af 1 Kor. 11. Derefter tager han Tallerkenen med Brødet og lader den gaa rundt fra den ene til den anden, derefter Bægeret med Vinen.

Atter er der nogle Minutters Stilhed. Saa holdes der en kort Takkebøn, og man skilles efter saaledes at have fejret Frelserens Mindefest.

Ikke længe efter dette Mathilda Wredes Besøg blev Oberst *Paschkoff* og hans Ven Grev *Korff* ramte af Overprokurøren Pobjedonoszew's Sværd.

Man var en Aften samlet til en af de sædvanlige Sammenkomster i Paschkoffs Hjem.

Pludselig høres der Sabelraslen og Kommandoraab, i et Nu er alle Udgangene besat af Gendarmer.

Det er en rig Fangst, Politiet her har gjort, den Aften er der samlet særlig mange fra de fornemmere Kredse. Der bliver afholdt Forhør, hver enkelt maa opgive Navn, Stand og Bopæl.

En Politiofficer har stillet sig foran Paschkoff og Korff.

„Naa, saa I har nok Teselskab — det er ellers en underlig Maade, I har at drikke Te paa — plejer I at ligge paa Knæ, naar I drikker Te?“

Der var en Del af de tilstedeværende, der havde knælet i Bøn, da Gendarmerne traadte ind.

Saa drog Politiet bort igen. Men Oberst *Paschkoff* og Grev *Korff* maatte kort efter drage i Landflygtighed og overlade deres store Godser til at forvaltes af fremmede.

— — —

Saa gik der en Række af Aar. Da indsendte Oberst *Paschkoff* paa egne og Grev *Korffs* Vegne — denne sidste havde tidligere indtaget en høj Stilling ved det kejserlige Hof — et Andragende til Alexander den 3die om at maatte faa Tilladelse til at komme tilbage og se til deres Besiddelser i Rusland, selvom det saa kun var for en kort Stund — der var nemlig den Bestemmelse, at naar en Godsbesidder ikke i 10 Aar havde besøgt sit Gods, kunde dette inddrages af Staten.

Med stor Spænding ventede de to paa, om den ansøgte Tilladelse vilde blive givet. Da det rygtedes blandt deres Trosfæller, at de havde indgivet et saadant Andragende, samledes disse i Bøn om, at det maatte lykkes.

Og en Dag i 1897 kom Tilladelsen. Det var et Glædesbudskab for deres Venner.

Mathilda Wrede fik en Dag i Helsingfors et Telegram: „Paschkoff er i St. Petersburg og ønsker at træffe sammen med

Eder.“ Bædecker, som ved den Tid opholdt sig i Helsingfors, og Mathilda Wrede begav sig straks af Sted.

I Fyrstinde *Liewens* Palæ samledes saa en Eftermiddag en Skare af Paschkoffs og Korffs Trosvenner. Det var som sædvanlig en broget Forsamling, der var samlet i de fyrstelige Sale. Der sad Medlemmer af den fineste Adel — Galitzin, Liewen, Gagárin o. s. v. — Side om Side med Musjiker, Droskekuske, Arbejdere, gamle, fattige Koner.

Man sad og ventede med Spænding paa, at de to Tros-Martyrer skulde vise sig.

Døren gaar op.

„Der var nogle af os,“ fortæller Mathilda Wrede, „der havde tænkt os at se to høje, stærke Mænd træde ind. Men nej, det var to bøjede, svage Mænd, der traadte frem, men begges Ansigter lyste af Godhed og Ydmyghed.

De gik omkring og omfavnede og kyssede deres Venner, trykkede deres Hænder. De græd, og de andre græd.

Der stod en af Fyrstinde *Liewens* gamle Tjenere. Han var for mange Aar siden bleven omvendt i Paschkoffs Hjem, han stod og saa ligesom tilbedende hen paa Obersten, Taarerne trillede nedad hans Kinder, ned i hans lange, røde Skæg.

Paschkoff fik Øje paa ham. „Rokoff,“ sagde han. Rokoff svarede tilbage: „Min Greve.“ De faldt hinanden om Halsen og græd.

Der blev derefter talt og sunget, men ikke meget, man kunde næsten ikke for Glæde og Graad.

Ved Slutningen af Sammenkomsten kom den gamle Fyrstinde Galitzin hen til Mathilda Wrede.

„Paschkoff har indbudt os to til at spise Frokost med ham imorgen i hans Palæ ved Newaen.“

Næste Dag var der et lille Selskab samlet med de to landsforviste henne i Oberstens Palæ, der nu havde staaet stænget i de mange Aar.

Paschkoff viste de to Damer om i de Stuer og Sale, der gemte saa mange hellige Minder.

„Kan De huske,“ sagde han til den gamle Fyrstinde, „her var det, vi var samlet *den* Dag, derinde var det, *han* fandt Fred med Gud, derinde fandt *hun* sin Frelser —.“

Og de mindedes de vidunderlige Dage, da Lord Radstock havde færdedes iblandt dem og havde ført den ene efter den anden til Herren.

— — —
Nogen Tid gik — saa drog de to landsforviste tilbage. De gensaa aldrig mere deres Land.

EN AFTEN PAA „DE DØDES Ø“.

Det er mod Aften. Solen er ved at gaa ned bag Skovene paa den anden Side Vigen.

Her paa Klippeøen i Monrepos-Parken med dens Fyrre og Graner skydende deres Rødder ned mellem Klipperevnerne, ludende ud over Vandet ved Øens Fod, her har Familien Nicolay sine Grave. Gennem flere Slægter er der her hugget Grav efter Grav, Kors er rejst efter Kors.

Med en tung Lænke er Færgen laaset til Bredden, de døde skal have Lov til at hvile i Fred for alle Nysgerrighedens Blikke, men en venlig Haand har i Aften gjort Færgen fri for os, vi drager i Jerntovene, der forbinder Bred med Bred, og i den stille Aften fører Færgen os over det mørke Vand med de svømmende Aakander, over til Nicolay'ernes Hvilested.

Mathilda Wrede fortæller os om den 11te Oktober 1919.

Da førte Færgen den blomstersmykkede Kiste over, der gemte Støvet af den sidste Baron Nicolay.

Men det var ikke en Böcklinsk Dødsfærd — mange Taarer var der, men henover Øen lød der Sang paa Sang om Opstandelsens Haab, der lød til de lyttende Skarer Ord paa Ord om, at for dem, hvem det at leve var Kristus, er Døden en Vinding.

Solen gik ned i rødmende Glans, Maanen kastede sin lysende Bro udover Vandet, kastede sine Straaler henover Graven, der gemte Poul Nicolay — inde fra Træernes Skjul lød der stadig Sang paa Sang, ovenover drog der en Skare Vildgæs med deres dæmpede Klage ned imod Syden.

Vi ser det hele for os, som vi sidder der foran den Sten, der nu dækker Baron Nicolays Grav, Stenen med Familiens gamle Adelsmærke: Korset og de fire Stjerner.

Mangen en Kristen har den Familie talt med blandt sine Medlemmer, Slægt efter Slægt, i forskellige af Kirkens Lejre har de fundet deres Hvile, men der er maaske ingen Nicolay, for hvem Korset og Stjernen var bedre Symbol end den sidste.

Han var en af de vise Mænd, som Stjernen lige fra hans Barndom og Ungdom ledte til den Herre Kristus hen, en af dem, der fandt Hvile for sit urolige Hjerte og lagde hele sit Liv ned ved Korsets Fod.

„Sustine et abstine“ var Slægtens Vaabenmærke, det var ogsaa hans. „Udholdende og afholdende,“ saaledes var hans Liv.

Mathilda Wrede sidder og fortæller os, hvorledes Poul Nicolay har ridset sit Navn ind i Monrepos-Parken med dens vidunderlige Skønhed, et lille Paradis, Slægten Nicolay har skænket det finske Folk, men skønnest har han ridset sit Navn — „han vilde selv sige: sin Herres Navn“ — ind i Studenternes Hjerter, ikke mindst i Ruslands Studenterverden. Det kunde se ud, som om det sidste Arbejde nu var lagt i Ruiner, men af de Glæder, han fik i sine sidste Dage, var det ikke en af de mindste, det Budskab, der blev bragt ham fra russiske kristne Studenter: „Vi arbejder videre, selvom vi maa arbejde under Jorden.“

Skumringen har lagt sig henover „de dødes Ø“ med dens Klippegrave, vi famler os ned ad de Trin, der er huggede i Klippen.

Nede mellem de smaa Cedertræer titter den lille Søjle frem, en Nicolay engang rejste som et „Memento mori“ for sig og sin Slægt.

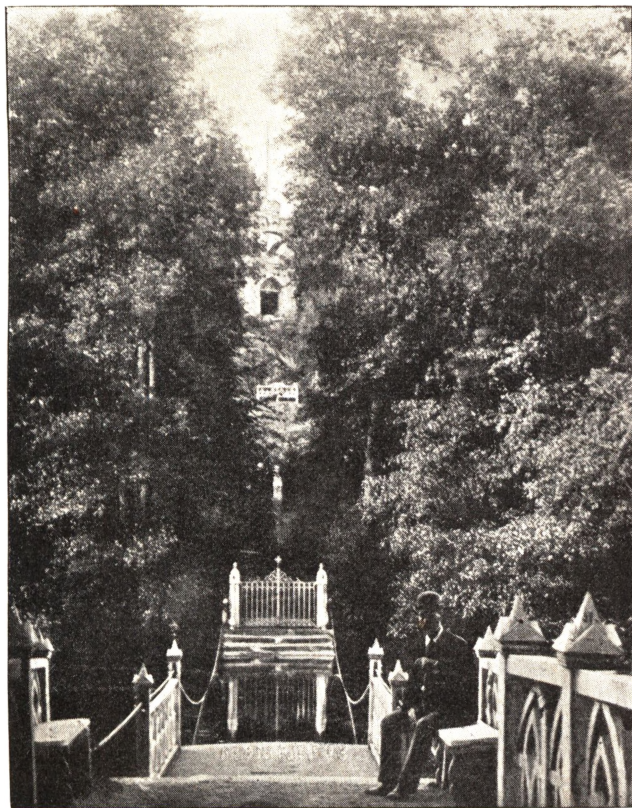
„Du Dødens Ø, en kort Tid er du min,
den Time kommer snart, da jeg er din.“

Der er en ejendommelig stille Vemod over Mathilda Wrede hin Aften. Hvor ganske anderledes vilde ikke det hele have formet sig, om Poul Nicolay og Mathilda Wrede var bleven Mand og Hustru, men nej, de valgte at vandre deres ensomme Vej hver for sig i deres Herres Tjeneste. „Min første og sidste Kærlighed har jeg givet til Finlands Fanger,“ var Mathilda Wredes Svar.

Atter fører Færgen os over, atter fæstes den til sin Lænke.

„Her paa Broen stod jeg med Poul Nicolay,“ siger Mathilda Wrede. „Alleen dør, sagde jeg til ham, det er Dødens Skygges Dal, Vandet dernede er Dødens sorte Flod. Om en lille Tid da skal du, Poul, vandre gennem den Dal der, sættes over Floden her, og saa, saa er du evigt hjemme hos din Gud —.“

Nu har de to begge naaet deres Hjem.

„De dødes Ø“.

„Wäinämöinen“ i Parken ved Mönrepos.

AAPU OG ALI.

„Fattiglappen“ — det Navn havde *Aapu* baaret, ligefra han var Barn.

En Lappekvinde fandt ham liggende i en Snedrive ved Siden af hans døde Moder, han laa og skreg af fuld Hals.

Kvinden forbarmede sig over Barnet, og saalænge hun levede, havde *Aapu* det helt godt.

Hun døde imidlertid, da *Aapu* var omtrent fire Aar gammel, og med hendes Død begyndte hans Lidelses Historie. Fra Telt til Telt gik det, mange Prygl og liden Mad.

Sine lykkeligste Stunder tilbragte han ude blandt Renerne. De var snart hans eneste Venner, og han var aldrig saa lykkelig, som naar han med Armene om Halsen paa en Ren slumrede ind ved Siden af Renens Kalv, medens Moderen skiftevis slikkede *Aapu* og sin egen Unge, det var den Erstatning, *Aapu* fik for en Moders Kærlighed.

Aapu voksede imidlertid op og blev stor og stærk. Smuk var han ikke, ikke engang i en Lappes Øjne, han var hjulbenet og gik altid foroverbøjet, det saa ud, som om han bestandig gik og ventede paa at faa Hug, hans Næse var en Opstoppennæse, Øjnene smaa og smalle. Folk kaldte ham gerne „den grimme Fattiglap“.

Men ud af de smaa Øjne lyste et Barns trohjertede Blik, og Sjælen, der gemte sig i den fuldvoksne Krop, var endnu et Barns.

Der var een, der formaaede at se gennem *Aapus* uanselige Ydre ind i hans gode Hjerte.

Det var en Pige, der var ligesaa fattig og forladt som Aapu, heller ikke synderlig smukkere end han, men i Aapus Øjne var hun skøn som en Guds Engel.

Det var just ikke, fordi han kendte meget til Gud. En enkelt Gang havde han vel fulgt med de andre til Kirke, og engang imellem havde han ogsaa hørt andre tale om Jesusbarnet. Men den eneste Forestilling, han havde om Gud, var egentlig den, at Gud sad paa en Trone højt oppe i Himlen, med Jesus ved sin Side, og dømte Mennesker, omgivet af Englenes Hærskarer.

Men Englene drømte han ofte om, og straks den første Gang, han saa *Ali*, stod det ham klart, at saaledes maatte en Engel se ud. Det var netop saadanne røde Kinder, saadant sort Haar, saadanne straalende Øjne, en Engel maatte have; det eneste, *Ali* manglede, var Vingerne.

Saa ofte Aapu kunde faa Lejlighed dertil, søgte han at gøre *Ali* en eller anden lille Tjeneste. Det var ikke meget, de talte sammen, men det varede dog ikke længe, inden det stod klart for dem begge, at de vilde leve hele deres Liv sammen som gode Venner og tro Kammerater. Nu gjaldt det blot om at tage dygtigt fat og spinke og spare, for at de kunde faa sig deres eget lille Hjem.

Og endelig kom da Dagen, hvor Aapu og *Ali* kunde flytte sammen som Mand og Hustru, nogle Rener havde de ogsaa, og dem elskede de, som var de deres egne Børn.

Til at begynde med klarede de unge Folk sig helt godt. Og da Aapu en Dag saa en lille Pige slaa sine klare, sorte Øjne op i Lappeteltet, var det for ham, som var han i selve Himmeriges Rige.

Men det skulde ikke vare saa meget længe, saa begyndte Ulykkerne at styrte sammen over dem.

Ulvne tog deres Rener. Kulden og Mørket syntes den Vinter aldrig at skulle faa Ende, men hvad der fik Ende, var

Maden. Snart var der ikke en Haandfuld Mel, ikke en Kartoffel tilbage.

Ali blev saa tynd og mager, saa man næsten kunde se igennem hende, Aapus Arm blev svag og mat, og lille Stjerneøjje svandt ogsaa mere og mere hen.

Da gik Aapu en Dag hen til Storlappen og bad ydmygt om at faa lidt Brød til sin sultne Hustru og sit diende Barn.

Der var netop stort Gilde hos Storlappen, da Aapu kom. Der var Kaffe og Boller, der var Mad og Brændevin i Overflod. De var allesammen mætte og lystige, men til „Fattiglappen“ fandtes der ikke en eneste lille Bid Brød.

„Du kan jo gaa ud i Skoven, der kan du nok finde noget Renmos nede under Sneen,“ lo Storlappen, og de andre stemte i hans Latter.

Da lyste det rødt for Aapus Øjne. Det stod for ham som en ganske selvfølgelig Ting, at den, der sultede, maatte have Lov at tage, hvad han trængte til, fra den, som havde Overflod.

Da Natten kom, og baade Vært og Gæster sov de berusedes tunge Søvn, brød Aapu ind i „Storlappen“s Gaard og tog saa meget, han kunde bære med sig fra det bugnende Bord.

Saa hurtigt hans udtærede Legeme kunde magte, ilede han hjem. Han kom lige tidsnok til at se Stjerneøjje lukke sine Øjne for sidste Gang og til at redde Ali fra i Vildelse at styrte sig ned i Brønden for at slukke sin ulidelige Tørst.

Aapu fik omsider sin Hustru bragt til Ro, men den Mad, han havde bragt med sig, rørte hun ikke, hun laa blot stille hen med lukkede Øjne.

Tilsidst faldt Aapu i en tung Søvn. Han vaagnede ved, at Rettens Betjente kom for at føre ham i Fængsel. Halvt i Søvn fulgte Aapu med dem og lod sin syge Hustru og sit døde Barn ene tilbage i Hytten.

Nu begyndte der en ny, tung Lidelsens Tid for Aapu. Der var en stadig Uro, der pinte hans Sjæl. „Hvordan gik det med Ali? Var hun levende eller død? Sultede og frøs hun?“

De Tanker hamrede Dag ud og Dag ind, fra Time til Time paa Fangens Hjerne. Han gjorde Indtryk af at være ganske rolig og aandsfraværende, men inde i hans Hjerte rugede der en Fortvivlelse, der var nærved at tage hans Forstand.

Saa hørte han en Dag en af sine Medfanger sige til de andre: „Nu kommer *Mathilda* snart!“

Atter og atter hørte han dem gaa og nævne det samme Navn, og altid lød deres Stemmer saa glade og fortrøstningsfulde, naar de nævnte det. Men saa sløv var Aapu nu bleven, at det ikke engang faldt ham ind at spørge de andre, hvem det var, der skulde komme.

En Dag sad han ved sit vante, ensformige Arbejde, Tankerne var evig og altid de samme.

Da gik Døren op, der hørtes lette, hurtige Trin, en Haand lagde sig paa hans Skulder, og en Stemme sagde: „God Dag, Aapu!“

Der blev saa underlig varmt inde i hans Hjerte. Han syntes, han ligefrem kunde mærke, at der udstrømmede Kærlighed fra den Haand, der laa paa hans Skulder, og han var atter den lille Dreng, der laa med Armene om Renens Hals, medens denne skiftevis slikkede ham og sin Kalv.

Aapu slog Øjnene op og saa en høj, graa Skikkelse staa foran sig med et Par varme, straalende Øjne.

Da brast det Jernbaand, som i lange Tider havde ligget om hans Hjerte, han gav sig til at hulke og stønne.

Og Ordene kom strømmende fra Aapus Læber. Han fortalte hele sit Livs sørgelige Historie, og *Mathilda* — thi hende var det — hørte rolig paa ham uden en eneste Gang at afbryde ham.

Da Fangen endelig havde endt sin Beretning, sagde hun stille:

„Du kan være ganske rolig, Aapu. Gud har sendt mig herind for at hjælpe dig. Du behøver ikke at være bekymret for Ali. Hun er sund og rask og sender dig sine varmeste Hilsener. Stor-

lappen angrede, at han havde været saa haard, og tog sig af hende. Hun har Arbejde hos ham, og naar du bliver fri, er der ogsaa Plads hos ham for dig. Stjerneøjes lille uskyldige Sjæl er nu en Guds Engel i Himmeriges Rige, hun har det meget bedre, end hun vilde have det her paa Jorden. Nej, ser man *det*, jeg tror virkelig, Aapu kan smile. Vi bliver nok gode Venner, vi to.“

Hun trøstede den stakkels Fange saa godt, hun kunde, og den Aapu, der sad tilbage i Cellen, da hun gik, var en helt anden end den, der sad der, da hun kom.

Tiden gik sin jævne Gang, Aapu ventede taalmodig paa, at Dagen skulde komme, da han atter fik sin Frihed.

Det var en smuk, sollys Dag, da Fængslets Porte atter aabnede sig for Aapu, og af sit fulde Bryst indaandede han den friske Luft og takkede Gud, der atter sendte ham hjem.

Nu tog de to saa igen fat for at faa deres eget Hjem, og endelig naaede de deres Længslers Maal og nogle Rener oven i Købet.

Denne Gang tilsmilede Lykken dem bedre end før, de kunde allerede tælle deres Rener i Snesevis, da en Dag et Par Tvillinger, en Dreng og en Pige, holdt deres Indtog i Verden.

Da Præsten ved Daaben spurgte, hvad de to skulde hedde, svarede Aapu:

„*Mathilda!*“

„Men Drengen da?“

„De skal hedde *Mathilda*,“ svarede Aapu igen.

Mere kunde Præsten ikke faa ud af den faamælte Fader, men han var en Mand, der var vant til at klare sig i slige Vanskeligheder, han døbte Drengen *Mat* og Pigen *Hilda*.

Tvillingerne voksede op og trivedes godt i Laplands høje, rene Luft. Om Vinteren tumlede de sig med Renerne i Snedri-
verne, om Sommeren fulgte de med dem til Fjelds.

Alle andre kaldte de to for *Matti* og *Tiltu*, men for Aapu

blev de begge to ved at være „Mathilda“, og da de altid færdedes sammen, kunde der ingen Forveksling finde Sted.

Aapu blev ikke mere veltalende med Aarene. Men han fortalte dog Børnene om Gud, om Jesusbarnet og — om Mathilda, hende, efter hvem de var blevne opkaldte. Han søgte at forklare dem, at han havde givet dem hendes Navn, for at de skulde komme til at ligne hende, som for ham var Indbegrebet af alt stort og godt.

Saa blev da Mathilda ogsaa for Børnene som en Lysets Engel, det var jo Solen og Lyset, der førte alt godt med sig til Folket deroppe mod Nord.

Da Tvillingerne var fire Aar gamle, skete der en kold, klar Novemberdag noget vidunderligt. Pludselig hørte de Faderen inde i den anden Stue raabe: „Mathilda!“ men det var med et helt andet Tonefald, end de var vant til at høre.

De styrtede frem, og de saa et underligt Væsen staa der, klædt i graa Sko, graa Pels, graa Hue og under Huen — en stor, stor Næse. Og denne Næse saa ligesaa blaaafrossen ud som deres egne Næsetipper.

Saa hører de en høj, munter Stemme sige:

„God Dag, Aapu og Ali. Og, nej se, der har vi jo Mat og Hilda.“

Men nu krøb begge Tvillingerne som paa et givet Tegn helt ind under Bænken, saa man kun kunde se nogle stumpede Ben stikke frem.

Efter en Stunds Forløb kunde Tiltu ikke mere styre sin Nysgerrighed, hun vovede at titte ud med sit ene Øje og saa nu Far og Mor kappes om at hjælpe den fremmede af Pelsen. Da hun endelig tog Mod til sig og tittede lidt højere op, saa hun ovenover den store Næse et Par Øjne, der saa saa venlige og glade paa Far og Mor.

Tiltu puffede Matti i Siden og sagde:

„Hør du, jeg tror ikke, det er nogen Heks.“

Matti rører sig stadigvæk ikke, men nu maa Tiltu have

begge Øjne op og se, hvad der gaar for sig — og hvad ser hun? Den fremmede har taget en stor Vadsæk frem, og op af den haler hun den ene Herlighed efter den anden, Pose efter Pose og —.

„Nej se, Matti, en hel stor Klump Sukker!“

Tiltu kryber lidt frem, men Matti svarer stadig ikke, giver ikke mindste Livstegn fra sig.

„Nej, nej da, Æbler, røde Æbler!“

Nu kan Tiltu ikke styre sig længer, Matti stritter imod med Arme og Ben, men Tiltu slæber ham med hen til Ildstedet, hvor Far og Mor sidder med den fremmede imellem sig.

Atter lyder den samme muntre, venlige Stemme:

„Mens vi venter paa Kaffen, skal jeg fortælle jer to en Historie om, hvorledes Gud fik lært en lille Pige, som var saa fin paa det, at hun ikke engang kunde faa sig til at gaa hen over et Køkkengulv, saa bange var hun for at komme til at smudse sine Sko til, fik lært hende at gaa igennem, hvad Snavs det skulde være, uden at noget Snavs kom til at hænge ved hende.“

„Der var engang en lille Pige,“ fortsatte den fremmede, „hendes Far var Landshøvding, hendes Mor døde, da den lille Pige ikke var mere end fire Maaneder gammel. Stakkels Tilda (saadan kaldte man hende) saa ud til at skulle faa en sørgelig og trist Barndom, hun havde jo ingen Mor — Matti og Tiltu var nu krøbne op paa deres Moders Skød og slog Armene om hendes Hals — men hun elskede sin Far saa højt, saa højt, og hendes syttenaarige Søster blev hendes „Søstermor“. Den lille, svage Tilda blev alles Kælebarn derhjemme. Hun voksede op og trivedes godt, men hun var saa forfærdelig bange for alt, hvad der var sort og snavset. Hun elskede alt, hvad der var hvidt, rent og fint, hun holdt ikke af at sætte sin Fod paa Køkkengulvet, hun var saa bange for, at der skulde ligge noget der, der kunde sætte en Plet paa hendes fine, hvide Sko. En Dag, da Pigerne var ved at skure Gulv ude i Køkkenet, raabte hun paa en af dem, at hun skulde komme og bære hende henover

Gulvet. Den gamle Husholderske, den prægtige, gamle „Mulan“, blev helt ærgerlig paa hende og sagde: „Hvad skal der dog blive af en saadan Sippenip, der ikke engang tør gaa henover et Køkkengulv?“

Saa begyndte hun at gaa i Skole, men hun havde altid en Valnøddeskal med i Lommen — den var ikke større end et lille Fingerbøl — af den drak hun Vand i Skolen, naar hun var tørstig, hun kunde ikke engang faa sig til at drikke af Bæger sammen med de andre Børn, saa fin var hun paa det.

Dukker brød hun sig ikke meget om, men hun elskede alle Slags Dyr. Jo mere grimme og forkomne de var, jo mere elskede hun dem, hun var saa bange for, at Dyrene skulde sulte og lide Fortræd.“

Nu gled Tiltu ned fra Moderens Skød, hun satte sig nede paa Gulvet foran den fremmede og greb fat i hendes Kjole.

Den fremmede fortsatte med sin rolige Stemme:

„Da Tilda var atten Aar gammel, kaldte Gud hende til sin Tjeneste. Han, som ransager Hjerter og Nyrer, han saa, hvor stor en Medfølelse hun havde med alt, hvad der led, og hvor hun længtes efter at komme dem til Hjælp, der var i Nød, og han gav hende Lov til at gaa hans Ærinde paa Jord og faa sit Arbejde blandt Verdens ulykkelige Børn. Og den lille Pige, der havde været saa bange for at smudse sine Fødder til, der ikke engang havde kunnet gaa henover et Køkkengulv, hun gik saa senere i sit Liv gennem hvad Snavs det skulde være, blot hun kunde bringe Hjælp og Trøst til sine Medmennesker. Og se, Gud holdt sin stærke Haand over hende og beskærmede hende, saa hun gik uskadt gennem alle Farer, saa der ikke var noget Smuds, der kunde hænge sig fast ved hende.“

Nu havde Matti listet sig hen ved Siden af Tiltu; de saa, hvordan Skæret fra Ilden ligesom lagde en Lysglans omkring den fremmede Kvindes Hoved, og hvorledes hendes Øjne funkede og lyste, nu forstod de med eet, at det var Fars „Mathilda“, der sad der foran dem.

Denne lo mildt ned til dem og blev ved:

„Inden gamle „Mulun“ døde, testamenterede den gamle, trofaste Sjæl Tilda sin Paraply, for at den skulde beskytte hende paa hendes lange, svære Rejser. — Men nu ser jeg, at Ali har Kaffen færdig. Nu skal vi have os en rigtig hyggelig Kaffeslabaras, og nu er det Turen til Jer, Ali, at fortælle mig om det altsammen, hvordan I har det, og hvordan det gaar Jer.“ Hun gav Ali et venligt Klap paa Skulderen.

Det blev en Kaffekalas, som Beboerne af Lappehytten blev ved at mindes alle deres Livsdage.

Den ellers saa tavse Aapu, den stilfærdige Ali, de to Tvil-linger fortalte og snakkede i Munden paa hverandre paa deres Lap-Finske.

Mathilda lyttede smilende til alt, hvad Matti og Tiltu havde at berette om alle de smaa Renner og deres Bedrifter, og Aapu og Ali kom frem med alle deres Bekymringer og Sorger. — — —

Endelig havde de alle hjulpet „Mathilda“ op i Slæden.

„Nu Farvel for denne Gang, Aapu og Ali,“ sagde denne. „Aldrig i mit Liv vil jeg glemme den Stund, jeg i Dag har haft sammen med mine kære Lappe-Venner.“

Saa stod de da alle fire udenfor Huset og saa den fremmede forsvinde nede mod Syd, og Solen med hende.

Det blev Matti, der kom til at udtrykke, hvad de allesammen følte.

„Sinne se meni, suora Jumalan aurinkoon.“ („Der forsvandt hun lige ind i Guds Sol.“)

— — —
Dette „Mathilda“s Besøg blev den store Begivenhed i Lappe-Familiens ensformige Liv. Aapu og Ali, og Tvillingerne med, bestemte fra den Dag Tiden og dens Begivenheder „før eller efter „Mathilda“ var her.“

Ena Rainius.

BLANDT RUSSISKE FLYGTNINGE.

Her i *Terijoki* og langs hele Kysten, de fyrretyve Kilometer herfra til det gamle St. Petersburg, er der som en Øresundskyst, kun endnu skønnere, med den herligste aabne Badestrand, bagved Fyrreskov ved Fyrreskov.

Men nu — intetsteds ser man vel tydeligere for sine Øjne, hvad Revolution og Krig har lagt øde.

Her laa fordem Villa ved Villa — nu ses der næsten alle Vegne kun Rester af Villaer. Husene staar tomme, Ruderne er slaaet ind, Døre og Trapper sønderslaaede, Stakitterne om de tidligere saa smukke Parker er revne ned.

Her havde Petersburgs fornemme Verden sine Sommerboliger, her udfoldede der sig i Sommermaanederne et Badeliv saa mondænt og løssluppet som noget Sted paa Jord.

„Der boede den — der boede den“ — vor Ledsager nævner Navn paa Navn, mens vi kører igennem det, der engang var Terijokis „Gader“, men nu kun er Stendynger og Mudderpøle — der boede Generaler, høje Statsebedsmænd, Millionærer — nu er mange af disse Navne gaaet under i Blod, mange har mistet alt, hvad de ejede, og gaar nu omkring i Pjalter og tigger sig Føden, andre har taget Flugten til Udlandet —.

Ustandseligt hører vi Bolsjevikernes Kanoner dundre, udenfor Kysten holder fire store Krigsskibe Skydeøvelser, Flyvemaskiner kredser oppe i Luften, snart piler Vandflyverne af Sted henover Havet med Skumbølgerne efter sig, snart larmer deres Propeller oppe i Luften.

En femogtyve Kilometer borte træder Kronstadt frem med sin Kuppelkirke og Vrimmel af Skorstene; Ø ved Ø, Fort ved Fort dækker Indløbet til den By, der nu bærer Navnet Lenin-grad — nærmest inde mod den finske Kyst ligger det store Fort „Todtleben“.

Vort Øje følger Kystlinien.

„Kan De se den hvide Bygning histovre?“ spørger Anna Virubova, Kejserindens fordums Hofdame, os. „Derovre ligger et gammelt Sanatorium. Derfra var det, min Moder og jeg i den mørke Vinternat af finske Fiskere blev listet over Isen og endelig naaede et finsk Fristed her — det kostede os vore sidste 20,000 Mark, men det var en Død i Rædsler eller et Liv i Skændsel, det gjaldt.“

Inde bag Øerne ligger Ruslands ulykkelige Hovedstad med al dens usigelige Nød.

Derinde har mange af disse Mennesker, vi færdes imellem i Terijoki, haft deres lange Lidelseshistorie, derinde har adskillige af dem endnu Slægtninge, der lider, men er spærrede inde som Fanger med deres Lidelser.

— — —
En Eftermiddag i December 1922 var der nogle Mænd og Kvinder samlede i Mathilda Wredes Hjem paa Råhbindervägen for at forhandle om „det kristne Fredsforbund i Finland“.

Mathilda Wrede var ellers ikke noget Foreningsmenneske, men var efter sit Besøg ved Konferencen 1919 i Bilthoven i Holland kommen til at interessere sig levende for den internationale Sammenslutning, der havde som sit Maal at danne et kristent Internationale til Kamp mod Kapitalisme og Imperialisme, at antage sig de undertryktes Sag og virke for „brotherhood in Christ“.

Den Afdeling, der var oprettet med dette Formaal for Øje i Finland, blev kun sammenkaldt engang imellem, naar man mente, at der var en eller anden Sag, der skulde tages op.

Man sad og talte den Dag om Afholdelsen af et større Møde, hvor der skulde slaas til Lyd for Hjælp til Fangerne og til de fattige Børn, og hvor tillige Fredssagen skulde føres frem.

Da traadte Lektor Oskar von Schoultz ind. Han var meget optaget af et Brev, han lige havde faaet fra Tukalevsky, der tidligere havde været en af Forstanderne for Tolstoj-Museet i St. Petersburg, men nu som saa mange andre havde maattet flygte over til det Karelske Næs.

I den landflygtige Russers Brev gjordes der opmærksom paa, hvilken Nød der herskede blandt dem af hans Landsmænd, der havde søgt Tilflugt i Karelen.

De rigere af de landflygtige havde vel kunnet rejse videre til andre Steder i Skandinavien eller Evropa, maaske til Amerika.

Men de fattigere af dem eller de, som maaske ejede Villa-grunde mellem den russiske Grænse og Wiborg, omkring Halila, Terijoki, Kuokkala, havde maattet slaa sig ned indenfor finsk Omraade og havde ikke kunnet rejse videre.

Der var Studenter, Lærere, Officerer, der maatte give sig i Kast med det groveste Arbejde, og saa kunde de alligevel som oftest intet Arbejde faa. Mange af dem, der havde ejet Villaer i de Egne, havde maattet sælge alt, hvad de ejede og havde, nogle havde maattet sælge Taget, Væggene, Gulvene til deres Villaer og maatte nu nøjes med deres Køkken som Opholdssted, nogle havde maattet skille sig af med deres sidste Sengetøj. Kvinder som Mænd maatte tage fat ved Skovarbejde og Tørveskær, Mennesker, der havde akademisk Uddannelse, og nu var ogsaa det Arbejde vanskeligt at faa.

Værst gik det udover Børnene og Ungdommen, mange unge var blevne sindsforvirrede, adskillige havde i Sindsforvirring taget Livet af sig selv.

Der var en grænseløs Nød, og der saas ikke nogen Udvej. Disse russiske Flygtninge mødte jo desuden stadig Mistro hos

Finnerne, de hørte jo til „Arvefjenden“, saa man vilde helst være fri for dem, saa hurtigt som muligt.

Brevet, som Lektoren læste op, gjorde et dybt Indtryk paa de tilstedeværende, ikke mindst paa Mathilda Wrede.

Og hos hende var der ikke langt fra Tanke til Handling. „Her maa vi straks tage fat og hjælpe.“

Og Lektoren var i ikke mindre Grad et „Straks-Menneske“. Han henvendte sig samme Dag til Redaktøren ved „Hufvudstadsbladet“, der blev meget interesseret i Sagen, og den 7de December 1922 stod der et Opraab i dette Blad og fire andre Blade i Helsingfors.

I Opraabet fra „Fredsforbundet“, der udsendtes bl. a. med Lektor von Schoultz og Mathilda Wrede som Underskrivere, slog Lektoren stærkt til Lyd for at hjælpe de nødlidende Russere.

„20,000 Mænd, Kvinder og Børn har reddet sig over til vort Land. Her paa vort Omraade, næsten lige for vore Øjne, er de paa Vej til at gaa under. 2000 Børn og nogle hundrede ældre befinder sig i den yderste Nød. Kan vi sidde med Hænderne i Skødet og roligt se dem gaa under? Eller skal vi paany kalde frem i vor Erindring alle de Forsyndelser, som det officielle Rusland har begaaet imod os og derfor lukke vor Haand overfor dem, der lider?

Vi kender alle Digterens Ord:

„Naar een forbryder sig, er Skylden hans,
ej Manden bøder for sin Hustrus Skyld,
ej Hustruen for sin Mands — —
lad Mænd kun lide Nød,
men Kvinder ej og Børn.“

Denne Grundsætning er ikke blot bleven forkyndt af vor Nationalskjald, den er længe før bleven holdt i Hævd af vort Folk.

Skulde vi da nu kunne bryde med vort Folks gamle Sæd og Skik? Om nogen skulde mene sig at have Ret til, trods de nødlidendes tunge Kaar, at føle sig fjendtlig stemt mod en Del af disse, maa han komme ihu, at denne hans fjendtlige Stemning i hvert Fald ikke maa udstrækkes til *Børnene*.

Red i det mindste dem. De er i Lighed med alle andre Børn Fremtidshaabet for den af Had og Mistro søndersplittede Menneskehed. Ved at redde dem kan vi skaffe vort Folk fremtidige Venner, og saadanne er altid værdifulde i denne Verden.

Julen stunder nu til for os alle. Naar vi bereder Glæde for vore egne Smaabørn, maa vi da ikke glemme dem, som ingenting kan faa af deres Forældre.

Stor og hurtig Hjælp er fornøden. Først og fremmest behøves der Penge for at kunne aabne Køkkener til Bespising af de mest nødlidende Børn.

Allerede gamle Salomo sagde: „Hold ikke godt tilbage fra dem, som trænge dertil, naar din Haand har Evne til at gøre det. Sig ikke til din Næste: Gaa bort og kom igen, og imorgen vil jeg give, naar du dog har det.“

Efterat Opraabet var kommen frem, rejste Mathilda Wrede over til det Karelske Næs, hvor hun under Tukalevskys Førerskab fik Syn for Sagen, at Nøden virkelig var meget stor.

Efter sin Hjemkomst henvendte hun sig til Præsidenten og forelagde ham Sagen. Regeringen gik ind paa at yde en Sum af 20,000 Mark om Aaret (en Hjælp, den blev ved at yde gennem Aarene 1923—26), ligesom den gav fri Rejse paa Jernbanen for dem, der tog sig af Sagen, fri Porto o. s. v.

Der indkom saa desuden betydelige Bidrag fra Mathilda Wredes Venner, særlig i Sverig og Finland, ogsaa Kvækere i England ydede deres Hjælp.

Denne blev saa givet de nødlidende dels i Naturalier, Gryn, Mel, Margarine, Sukker, dels i Penge. For et Hundrede af de allerfattigste blandt de gamle oprettedes der Asyl i Terijoki og Halila.

I den første Tid stod Tukalevski i Spidsen for Uddelingen, senere, da han var bortrejst — han blev Direktør for det store slaviske Bibliotek i Prag — forestod Anna Virubova en længere Tid denne.

I en Række Breve fra Aarene 1923—24 gør denne Regnskab for Anvendelsen af de tilsendte Gaver og skildrer, hvilken Glæde og Hjælp disse er blevne til blandt de fattige Flygtninge ved Grænsen.

„ — I Dag var jeg henne at se til en fattig Familie. Sønerne havde ikke noget Arbejde og de saa alle saa forsultne ud. Jeg stak en 50 Mark i Haanden paa Moderen. Forrige Gang var hun meget stolt, men denne Gang græd hun og var kun altfor glad og taknemmelig ved at modtage Hjælpen —.“

„Igaar var jeg hos en forfærdelig fattig Familie. Jeg hørte Tale om deres Nød og tog derhen, en 8 Kilometer herfra. Der var foruden Forældrene 4 Børn, nøgne og forsultede, Manden havde ingen Støvler og maatte gaa omkring i noget Tøj af sin Hustrus. Ude i Køkkenet fandtes der kun 6 Kartofler og slet intet Brød. Jeg bragte dem lidt Penge og noget af det brugte Tøj, der var sendt os. Hvor maa man dog selv være taknemmelig for at have tilstrækkelig med Klæder og et varmt Værelse! — De smaa Børn henne i Skolen har faaet noget Papir og nogle Blyanter —.“

Igaar aabnede vi for Kasserne, der var sendt os, og fordelte Indholdet i Pakker efter de Lister, vi er kommen overens om. Det tilsendte var meget godt, en hel Masse Sokker og Strømper til Mændene, som vi har haardt Brug for. Hvor er der mange, der vil velsigne dig.“

Julen 1924 nærmede sig. Mathilda Wrede var syg, og hendes Venner raadede hende til at lade sig indlægge paa Sygehuset. Hun strittede imod det bedste, hun kunde, hun syntes ikke, hun helt kunde overlade Omsorgen for sine fattige Venner i Terijoki til de andre.

Anna Virubova formaner Mathilda Wrede til at passe paa sit Helbred.

„I Dag uddelte jeg nogle af de tilsendte Gaver til de fattige. En gammel Mand faldt paa sine Knæ, han græd og bad for dig.

Hvor er der dog mange, der velsigner dit kære Navn. Jeg ved, at du sender af dine egne Penge, da ingen nu sender dig nogle. Gør dog endelig noget for din Sundhed; dersom noget skulde tilstøde dig, tænk dog saa paa, hvad skal alle disse ulykkelige dog gøre? Din Sundhed og Lykke er deres Vel-færd!“

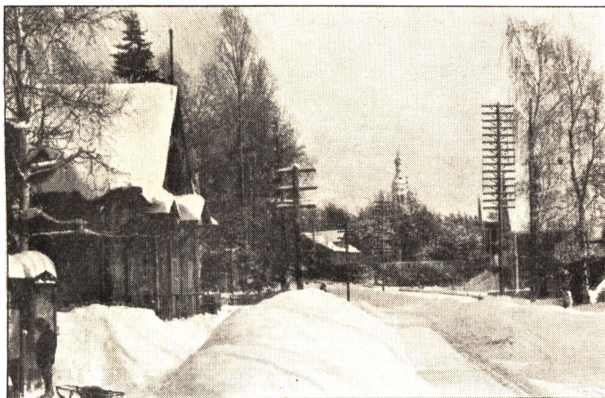
„I disse Dage“ — skriver hun ved Juletid — „er de to Lærerinder i Færd med at arrangere alt til Juletræet, de er alle saa taknemmelige, ikke mindst de smaa, for din kærlige Tanke at give dem et Juletræ. Jeg har købt en hel Masse kulørt Papir, og de smaa Børn er satte i Arbejde med at klippe det til —.“

Imidlertid havde Mathilda Wrede maattet give efter for sine Venners indtrængende Forestillinger, og kort før Jul tog hun ind paa Sygehuset i Helsingfors.

Her laa hun nu Julen igennem, men hvor mange Tanker fløj ikke i disse Dage til hendes „Pensionærer“ i Terijoki.

Og disse fik en Jul, de aldrig glemte.

„Du kan ellers tro“ — skriver Anna Virubova, da Julefesten var endt — „at vort Juletræ i Gaar var nydeligt. Værelserne var saa fulde af voksne og Børn, at man næsten ikke kunde røre en Haand. Vi havde Dagen i Forvejen pakket en 250 Pakker. Der var omtrent 500 Mennesker samlet, alle Børnene fik deres Pakke, de sang og fremsagde Digte, det lød meget smukt. Da de holdt op, var der et af Børnene, der vendte sig henimod mig og sagde: „Alle vi Børn, gamle Kvinder og gamle Mænd takker Eder for al den Ulejlighed, I har gjort Eder med Juletræet, og beder Eder bringe den kære Baronesse Wrede vor varmeste Tak for hendes Venlighed imod os.“

I Terijoki.

Blandt russiske Flygtninge.

Mathilda Wrede og Anna Virubova.

Anna Virubova.

Jeg sad gemt bagved dem, men jeg maatte op og sagde saa: „Jeg har faaet et Brev fra vor kære Baronesse Wrede, hun ligger meget syg inde paa Hospitalet, men hun bad mig sige Eder alle, at hun er iblandt os i Dag og sender Eder alle en Hilsen.“ Jeg sagde det ganske stille og roligt, men jeg var saa forlegen. De klappede allesammen i Hænderne. Derefter begyndte Lærerinden og jeg at fordele Pakkerne, man stimlede sammen om os, men de store Drengene hjalp med til at holde Orden. Derefter begyndte Børnene at lege, de større Børn i eet Værelse, de smaa i et andet. En Masse gamle Koner kom og fik deres Pakker, ogsaa den katholske Præst kom sammen med den russiske Præst og nogle Russere af de højere og mere velhavende Klasser, for at se paa Festen. De store Drengene begyndte saa at spille Balalaika, og nogle af Børnene dansede Folkedanse. Vi gik hjem Klokken 6, men mange af Børnene blev tilbage og morede sig saa videre paa bedste Maade. Ogsaa fra de finske Skoler kom der Masser af Børn hen til os, men vi havde ikke flere Pakker at give bort. Børnene fik den Limonade, de kunde drikke.

Jeg tror, at alle var tilfredse, og de takkede allesammen og velsignede dig. —“

I April 1925 skriver Anna Virubova:

„Jeg sender dig Listen over de fattige, jeg har givet Penge. Der var en Mand, der døde paa Hospitalet — der kom en Pige og bad mig om Penge til Ligtøj og Kiste, en ganske simpel Kiste koster 300 Mark, jeg gav hende 400 Mark (hvor er det dog dyrt at dø!). Monstro jeg har handlet efter dit Ønske?“

„I Gaar modtog jeg igen 1000 Mark fra dig. Hermed følger en Liste over de Penge, jeg har faaet fra dig. Jeg haaber ikke, at du er ked af, at jeg har ladet tage en hel Del Kopier af dit Fotografi i Skolen, der er saa mange her, som kun lever af den Hjælp, de faar fra dig, og de har tigget mig saa meget om at maatte faa dit kære Ansigt til Erindring. Jeg har ogsaa sendt nogle Penge til Sygehuset paa Walamo til nogle syge

Munke og købt lidt Sukker og Kakao til dem. De bad mig sige dem dit Navn, saa de altid kunde bede for dig.

Gamle Titoda har kun faa Dage tilbage at leve i, begge hendes Lunger er fortærede, hun lider saa meget, hun kan ikke faa Luft, hun kan aldrig glemme, at du kom hen til hende og trykkede hende i Haanden og sagde til hende paa russisk, idet du pegede op imod Himlen: „Gud elsker Titoda!“ Du kunde ikke sige mere end disse tre Ord. Og hvor hun græd og takkede dig!“

Da Regeringen inddrog sit Bidrag og Mathilda Wrede ikke mere kunde slaa til Lyd for Sagen i Sverig og Danmark, ligesom hun som Forkæmper for Munkenes Ret en lang Tid var bleven upopulær i Finland, holdt Hjælpevirksomheden i det store og hele op.

Men nu var ogsaa den værste Nød forbi, de, der kunde arbejde, havde faaet Arbejde, og takket være Mathilda Wrede havde den Modvillie, der tidligere havde været hos den finske Befolkning overfor de russiske Flygtninge, nu for en stor Del lagt sig.

Men lige til sin Død blev Mathilda Wrede ved at bære disse paa sit Hjerte.

Paa sin Dødsseng drog hun Omsorg for, at Datteren af den tidligere russiske Statsraad, der i Helsingfors havde gjort Tjeneste som Chauffør, blev lagt ind paa Sygehuset i Halila.

Nogle Dage før sin Død sendte hun 500 Mark til en russisk Flygtning, om hvem hun hørte, at han var i stor Nød.

Og endnu efter sin Død blev Mathilda Wrede ved at tale, ogsaa ude paa det Karelske Næs. For hendes Midler besørgede Anna Virubova Julelysene tændt i Terijoki for over hundrede russiske Børn.

Det var med Vemod disse Børns Forældre mindedes hende, der havde sat sig som Maal at elske dem, som ingen andre vilde elske, hende, „der gik en Julemorgen sin Kirkegang til Gud.“

„GUD VELSIGNE DANMARK!“

Det var den Afskedshilsen, Mathilda Wrede gav den danske Journalist, der havde interviewet hende. „De tre Ord bliver ved at lyde i mit Sind,“ erklærer han.

Og hvormange Velsignelses-Ønsker er der ikke opsendt for vort Land fra Råhbindervägen 15.

„Just nu gik der en varm Bølge af Kærlighed til *Danmark* og mine Venner der gennem min Sjæl“ — skriver hun i et af sine Breve — „mon jeg endnu engang skal faa dette „yndige Land“ at se —.“

„Jeg elsker det glade lille danske Flag,“ sagde hun om det lille Danebrogsflag, hun i sine sidste Aar havde staaende paa sit Bord.

De danske Kristne, syntes hun, var „saa lyse og glade,“ selvom hun ikke var blind for, at „den kritiske Aand“ havde adskilligt Raaderum i Danmark. Og Kritik kunde hun ikke fordrage. „Man har aldrig nogen Gavn af at kritisere,“ bemærkede hun en Dag, da der var Tale om en Melodi, og een erklærede: „Det er dog en forfærdelig Melodi.“ „Det skal De ikke sige, det tjener kun til at trykke de andres Stemning ned.“ Hun kunde dog ogsaa nok til Tider selv falde for den samme Fristelse.

Men der var nu alligevel „ingen Kærlighed som den danske Kærlighed, det danske Hjerte er ikke som andre Hjerter, der er noget vidunderligt ved det.“

Finlands Folk har nu aldrig haft svært ved at elske de

Danske, men hertil kom hos hende den særlige Forstaaelse, hun fandt i Danmark for Finlands Nød, for sit Arbejde blandt Fangerne og for de ulykkelige hjemløse fra Nabolandet.

Hun var meget betaget af den Kærlighed og Forstaaelse, der mødte hende i de Kredse af Hovedstaden, hvor hun fik Lejlighed til at sidde og fortælle om det, der fyldte hendes Hjerte. Mest var hun i sit Es, naar hun kunde sidde i en mindre Kreds og fortælle og fortælle, — men det vilde man jo ikke nøjes med inde i Hovedstaden. Hun maatte under sit Ophold paa Ebenezzer i Oktober 1919 tale for en særlig indbudt Kreds, hun maatte tale til Diakonisserne og Lukassøstrene, hun maatte tale ved et Møde i K. F. U. K. o. s. v.

Det var nu særlig ude paa Landet, Mathilda Wrede med sin stærke Natursans og Forkærlighed for det tvangfri og ubundne kom til at føle sig hjemme.

Særlig var det da paa *Fuglsang* paa Lolland. Til dette Hjem vender hendes Tanker atter og atter tilbage.

Her fandt hun den Hvile og Pleje, hun i saa høj Grad trængte til, her fandt hun en Veninde, der forstod hende i hendes Kærlighed til dem, der var paa Livets Skyggeside — hun var selv i sin Toivola-Tid bleven fortrolig med nogle af de Vanskeligheder, et Hjem som „Sønderskovhjemmet“ kunde blive stedt i. Her paa *Fuglsang* kunde hun faa Lejlighed til at fortælle Husets Gæster om sine kære Fanger — selvom hun just ikke havde musikalsk Sans nok til ret at kunne dele deres specielle Musikinteresse, men godt kunde tage Bladet fra Munden, naar hun af Kapaciteterne blev spurgt om, hvad hun syntes om deres Musik, og erklære, at der efter hendes Mening var „mere Sjæl end Aand i den.“ Her kunde hun faa Lejlighed til at vise sin kærlige Omtanke overfor alle og enhver, hun traf paa sin Vej, ligefra Tjenerskabet oppe i Hovedbygningen til Emma nede i Hønsegaarden og Kirsten ude i Haven — denne sidste erklærede en Dag: „Jeg kan da ikke begribe, at hun skal hedde Wrede, hun er jo slet ikke vred.“

Pigerne oppe i Hovedbygningen blev hendes specielle Venner, det tog undertiden temmelig lang Tid for dem at gøre hendes Værelse i Stand, naar hun selv var til Stede. Det var Mathilda Wrede særlig kært ved sin Afrejse netop fra *dem* at kunne tage en Gave med til sine Fanger.

Selv paa hendes sidste Sygeleje fløj Tankerne stadig ned til det Hjem paa Lolland, der havde aabnet sine Døre for hende. Hun kunde ligge og tale om Bøgeskoven, der „sprang ud“, om Foraaret, om Paaskelillierne, Anemonerne, Ærteblomsterne nede i Frugtplantagen, Raadyrene, som tittede frem mellem Træerne, om Fasanerne, om de prægtige Heste o. s. v.

Hvor glædede hun sig, naar hun kunde smutte ned i Inspektørboligen og faa sig en Passiar og engang imellem faa samlet Folkene og de Daglejere og deres Hustruer, der var knyttet til Fuglsang, og fortælle dem om nogle af sine Oplevelser og om den Guds Kærlighed, hun havde erfaret i sit Liv.

Hun var henrykt, naar hun kunde sidde i en saadan Kreds af jævne Folk. „Det var saa let at tale i Gaar Aftes,“ kunde hun sige, „jeg havde en Følelse af, at de allesammen sad for at tage imod, det gjorde det saa let, det gav en god Jordbund for, hvad der blev sagt. Naar vi, der er samlede, begærer eet og det samme, det giver Kraft, det er ligesom et tykt Baand, der gaar lige op til Himlen. Jeg kan altid mærke, naar jeg er sammen med Mennesker, der er af samme Aand.“

„Hun talte meget med de forskellige Folk paa Gaarden, interesserede sig for dem alle og deres mindste Ting og vandt derved ind til deres Fortrolighed, men det, der virkede stærkest, var dette, at man stadig havde Følelsen af, at hun levede i Guds Nærhed, „med hans Mildhed i Sind, med hans Smil paa sin Kind.““

Nogle af de fine Gæster havde, som hun selv spøgende udtrykte det, paa Forhaand Forestillingen om, at naar hun kom, vilde der komme „en levende Bønnebog“ ind iblandt dem. Men de maatte snart bøje sig ikke blot for Friherreinden med den

fine Kultur og Takt, men ikke mindst for den Aandsvirkelighed, der her traadte dem i Møde. De kunde ikke undgaa at blive betagne af hende, og de afholdt da ogsaa senere en Koncert i Nykøbing Kirke til Fordel for hendes russiske Flygtninge.

Hver en Lejlighed, hun kunde faa, benyttede hun forøvrigt til at vidne ogsaa for dem om det, der var bleven hendes Livs Lykke og Kraft. Da der engang var en af Gæsterne, der kom med en Bemærkning om, at det ikke var passende saadan ved alle Lejligheder at tale om Gud, tog hun straks til Gemæle. „Er det ikke passende, at jeg taler om min Far? Hvis det var min jordiske Far, vilde man anse det for passende nok, skulde det da ikke være det, naar jeg taler om min himmelske Far?“

En Eftermiddag sad hun nede i Haven og talte om, hvordan hun næsten altid havde en stærk og levende Følelse af, om hun skulde tale til Mennesker, hun mødte, om Guds Rige eller ej. Men hvad hun skulde sige til dem, maatte hun hver Gang med det samme hente ned fra Gud.

Paa Færgerne derned var hun kommen til at tale med en Herre om ganske dagligdags Ting. Hun blev ikke mindet om at vidne for ham, der var tværtimod ligesom noget, der holdt hende tilbage. Men hun *wilde* nu selv og begyndte at tale til den fremmede om hans Sjæl.

„Men jeg gjorde det i min egen Aand, i Mathilda Wredes Aand, og jeg fik straks en Følelse af, at det ikke var godt. Mathilda Wrede kan ingenting selv, naar ikke Guds Aand er med.“

Hun følte, at hun var kørt fuldstændig fast. Men saa ydmygede hun sig, bekendte for Gud, at hun var gaaet sine egne Veje, og bad om, at det ej maatte blive til Skade.

„Og saa naadig var Gud, at det, jeg havde begyndt i min egen Aand, det velsignede Gud; da jeg ydmygede mig og bad om hans Velsignelse, saa kom Velsignelsen.“

Det viste sig, at den fremmede var Fritænker, men nu fik hun ham virkelig i Tale.

„Naar ikke Guds Aand er med, kan vi intet, Mathilda Wrede heller ikke.“

Ved samme Lejlighed fortalte hun, hvordan det var gaaet hende med Færgemanden, der skulde ro hende over en af de finske Søer.

Det var en stor robust Kæmpekarl, der kom med nogle grimme Eder, da han satte fra Land.

„Jeg spurgte min Fader, om jeg skulde sige noget til Manden. Jeg fik et Ja til Svar, og jeg fik tillige Bud om, hvad jeg skulde sige. Det var imidlertid slet ikke det, jeg vilde have tænkt mig at sige, hvis jeg selv skulde have raadet. Det var helt imod min Natur at tale saa haardt til et Menneske, jeg vilde have talt ganske mildt til ham, men —.“

Da de var kommen lidt fra Land, rejste hun sig op, saa Færgemanden bestemt ind i Ansigtet og sagde *det* til ham, Gud havde indgivet hende.

Manden fo'r op som en rasende. Men Mathilda Wrede blev staaende og saa ham rolig ind i Øjnene.

Da brød Manden med eet fuldstændig sammen. Det viste sig, at det, Mathilda Wrede havde sagt til ham, ganske faldt i Traad med noget, der var hændt Færgemanden i hans tidligere Liv, og han lukkede sig op for hende.

Nej, frygtagtig var hun ikke. Det viste hun ogsaa under sine Jernbanerejser.

Under en af hendes Rejser i Finland kom der en Dag en Flok unge Herrer og Damer ind i Kupeen.

Da de saa den fremmede sidde og læse i sin Bibel, begyndte de at fnise og komme med Bemærkninger om Bibelen.

Hun saa hen paa dem, et Øjeblik blev de stille, saa begyndte de igen. Saadan gik det nogle Gange.

Da vendte hun sig om imod dem og sagde:

„Mod min Villie har jeg været nødt til at høre paa Deres tankeløse Snak. Til Gengæld forlanger jeg nu, at De skal høre et Ord fra den Bog, De har haanet.“

Hun slog Bibelen op paa Amos 8 og læste:

„Se, de Dage komme, siger den Herre, Herre, da jeg vil sende Hunger i Landet, ikke Hunger efter Brød og ikke Tørst efter Vand, men efter at høre Herrens Ord.

Og de skulle vanke hid og did, fra Hav indtil Hav og fra Norden og indtil Østen; de skulle løbe omkring for at søge efter Herrens Ord; og de skulle ikke finde det.

Paa denne Dag skulle de dejlige Jomfruer og de unge Karle forsmægte af Tørst —.“

De unge lo ikke mere.

— — —

En lignende Scene tildrog sig under Mathilda Wredes første Besøg paa Walamo.

En Dag under en Messe i „Forklarelses-Kirken“ ser hun en Flok Turister komme ind. De tager ikke mindste Hensyn til, at der er Gudstjeneste, men gaar omkring, seende paa det hele som et Skuespil, af og til staar de stille og ler.

Mathilda Wrede sidder en Stund stille og finder sig i deres Taktløshed. Men da de fremmede stadig bliver mere og mere højrrøstede og nærgaaende, rejser hun sig tilsidst og gaar hen til dem. Hun staar i hele sin Majestæt stille foran dem og minder dem om, at man bør have Ærefrygt for andres Tilbedelse og ikke vise den Taktløshed at forstyrre og forhaane den.

Det gik med dem, som med de unge i Jernbanekupeen. De havde ikke et Ord at sige dertil, men de holdt op at le og trak sig hurtig tilbage, ud af Kirken.

— — —

Det føltes ligefrem som et Savn, naar den høje, statelige Skikkelse ikke længere saas at gaa omkring i Fuglsangs skønne Park.

Naar hun der gik sin ensomme Gang rundt i Parken, kunde der være en underlig Højtid over hende; det var, som gik hun i en Helligdom, glemmende alt og alle omkring sig. Det var Mathilda Wredes Andagtsstunder, da var der en hellig Stilhed

I Drivhuset paa Fuglsang.

Hestene inspiceres.

I Inspektørens Have paa Fuglsang.

Faa „Nyborg Strand“

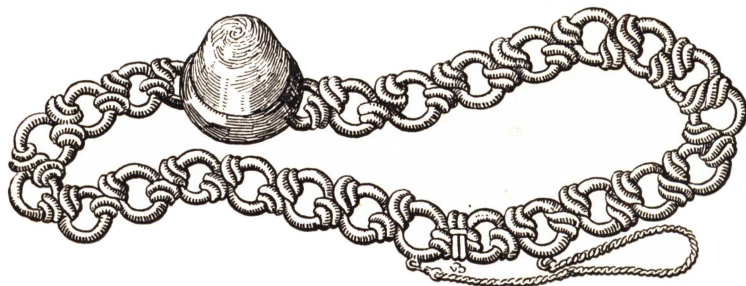

Ved Aftenstid paa „Kjelstrup Strand“.

Min hälsning till Danmarks unga
kvinnor är:

„Löken först efter Guds rike och Hans
rättfärdighet så skall allt tillfalla Eder!“
Sanningen av detta Bibelsord har jag erfa-
rit ända från den dag (5te Mars 1883) då
jag på ett personligt sätt lärde känna Je-
sus, min Frälsare, och utom förbehåll
invidde mitt liv i Hans tjänst.

Min unga danska syster, i ditt
hjärta medvetet eller omedvetet finnes läng-
tan efter livsgemenskap med Gud. Giv
dig helt åt Honorom och du skall erfaras
att „saligt“ är det folk vilket Gud Her-
ren är“.

Armbandet „Taarer og Lænker“.

over hende, hun gik og talte med sin Fader i Himlene, og det faldt ingen ind at forstyrre hende.

Hun holdt forøvrigt sin Andagt, lige fra hun om Morgenen slog Øjnene op. Medens hun klædte sig paa, talte hun med sin Gud og bad om de forskellige Ting. Hos hende var Ordet bleven en Virkelighed: „Lader eders Begæringer komme frem for Gud i Bøn og Paakaldelse med Taksigelse.“ Hun begyndte gerne med Taksigelse og Lovprisning.

Og lige midt i en Samtale kunde hun til Tider pludselig bryde af og sige: „Jeg maa gaa, der er een, der venter paa mig og vil tale med mig.“ Og det viste sig gerne at slaa til.

I sine Breve til sin Værtinde paa Fuglsang huskede hun altid siden at sende Hilsener til de mange forskellige, hun var kommen i Berøring med, og som havde vist hende en eller anden lille Venlighed. Hun havde efterladt et dybt Indtryk hos dem, hun havde boet i Hus og paa Gaard sammen med. Den unge Pige, der en Dag var kommen i Besøg nede i Køkkenet, og som Mathilda Wrede blot havde trykket i Haanden, blev ved at mindes dette Haandtryk flere Aar efter. „Der maa da have været noget underligt ved den Kvinde,“ sagde Pigens Moder siden, „at min Datter kan blive ved at huske det.“

Ja, der var noget underligt ved hende. Den unge Pige, der i 1923 kom til at rejse sammen med hende den lille Strækning fra Fredericia til Kolding, var ligesaa betaget af hende som alle andre. Hun skildrer sit Møde med Mathilda Wrede saaledes:

„En Dag i Sommerferien 1923 skulde jeg skifte Tog i Fredericia paa en Rejse til Sønderjylland.

Min Vandring gennem Toget var ret trøstesløs, alle Tredieklasse-Kupeerne var optagne; endnu engang kiggede jeg ind i een, men ogsaa denne var fyldt til sidste Plads. Der sad en ældre Dame, omgivet af en Flok unge Piger; hun saa venligt op paa mig og sagde: „Her kan godt blive Plads, vi er saa unge og tynde.“

Trods min Protest rykkede de sammen og gav mig oven i Købet en Vinduesplads; taknemlig satte jeg mig ned og begyndte nu at se mig lidt om. De unges glade Snakken lød som Fuglekvidder, og den ældre Dame tog ivrig Del deri, men af og til blev hendes Tale afbrudt af en pinagtig Hoste, som hun dog ikke tog videre Hensyn til. Saa godt, det kunde lade sig gøre, betragtede jeg hende, der syntes mig saa bekendt, uden at det var mig muligt at huske hvorfra. Hun var høj, havde et karakteristisk Ansigt med et Par Øjne saa klare, milde og gode, at det varmede een helt ind i Hjertet.

Af deres Samtale kunde jeg forstaa, at de kom fra Nyborg Strand og havde overværet nogle Møder, som optog dem meget.

Nu kom den pinagtige Hoste igen og tvang den ældre Dame til at tie en Stund. Jeg havde imidlertid faaet nogle Hostepastiller frem og bød hende af disse. Taknemlig og straalende saa hun hen paa mig og sagde: „Tak! De kunde ikke byde mig noget bedre, det var, hvad jeg mest af alt trængte til, og jeg fik ikke selv Tid til at købe mig nogle.“

Derpaa vendte hun sig imod de unge Piger: „Kan I se, det passer, hvad jeg har sagt til jer. Gud giver mig altid det, jeg mest trænger til.“

De unge saa betagne paa hende, og lidt efter fortsattes Samtalen.

Min Hjerne arbejdede stadig videre: Hvem er hun? Pludselig slog det ned i mig: Det er Mathilda Wrede, nu husker du hende fra Billedet. Det er Ansigtet med Adelsmærket, sat af et Liv, levet i Opofrelse og Kærlighed for andre, det kan ikke være andre end hende. Senere fik jeg det bekræftet af en af de unge Piger, der nævnede hende ved Navn.

Hvad jeg følte ved at være i hendes Nærhed, kan jeg ikke forklare, men det var en Højtidsstund, i hvilken hendes Blik til Tider hvilede saa mildt paa mig.

Kolding var naaet, og her skulde hun ud og bød de unge Farvel. I Ærbødighed for hende rejste jeg mig, og glad blev

jeg, da hun ogsaa rakte mig Haanden. Følgende en pludselig Indskydelse lod jeg Kræmmerhuset med Hostepastillerne dale ned i hendes Overstykkeelomme, og til min store Forbavselse, og uden at jeg kunde afværge det, bøjede hun sig ned over min Haand og kyssede den, kun fik jeg fremstammet: „Det maa De ikke, det er mig en stor Glæde at kunne tjene Mathilda Wrede.“

Hun saa paa mig med sit vidunderlige Blik og svarede: „Gud brugte Dem som sit Redskab, og ved Dem bragte jeg ham nu min Tak! Lev vel!“

Et Øjeblik efter var Mathilda Wrede forsvundet og stod snart efter paa Kolding Banegaard, omgivet af modtagende Venner, og vinkede til dem, der rejste videre —.

— — —
Det var Fru Neergaard, der fik Mathilda Wrede med til det store Sommermøde paa „Nyborg Strand“ i 1922.

Mathilda Wrede drog derover med store Forventninger — ogsaa med lidt Ængstelse, hun havde ikke megen Forkærlighed for saadanne større Møder, hun kunde jo blive opfordret til at tage Ordet, kunde blive udsat for en Krydsild af Spørgsmaal.

Men ikke saasnart havde hun sin Fod indenfor Døren i sit Værelse paa „Nyborg Strand“, saa var al hendes Ængstelse forbi, Stemningsmenneske, som hun var.

„Det første, jeg saa, var en stor Bølge, der fra Havet ligesom styrtede hen imod mit Vindu. Det var for mig et Bud om, hvad Nyborgmødet skulde være baade for mig personlig og for os alle: lyst, rent, klart Vand, Livets Vand fra Guds Kærligheds Ocean.“

Tidlig næste Morgen stod hun op og saa udover Havet, der skulpede nedenfor hendes Vindu.

„I samme Øjeblik blev det herligt Solskin, og jeg tænkte: der kommer Sol, varmende Sol, lysende Sol, men ogsaa bræn-

dende Sol, Sol, der skal brænde det bort i os, som ikke kan bestaa for Gud —.“

Det blev et uforglemmeligt Minde for hende, dette Nyborg-Møde, ogsaa for dem, der hørte hende.

Hun erklærede selv: „Jeg kan ikke holde Foredrag. Hvis jeg søger at tænke noget ud i Forvejen, bliver det alligevel noget andet, jeg kommer til at sige. Jeg maa altid frem for Gud og bede ham give mig, hvad jeg skal sige, det maa komme strømmende ned fra ham, ellers kan jeg ikke —.“

Men der kom en Strøm af Naade ned til hende og Sundar Singh, der førte Ordet sammen med hende, — den store Bølge og det herlige Solskin var over Nyborg-Dagene.

Mange var de, der fik en Samtale med den finske Kvinde, altid var hun rede.

„Nu skal vi to ikke gaa sammen,“ kunde hun sige til Fru Neergaard. „Der er sikkert nogle, der vil tale med mig, det har jeg en Følelse af, nu maa jeg helst gaa lidt ud alene.“

Hun var ogsaa rede, da hun blev anmodet om at sende en Hilsen til Danmarks unge Kvinder.

— — —
Det blev ikke sidste Gang, Mathilda Wrede kom til Møde paa „Nyborg Strand“.

Næste Sommer flokkedes Studenterne om hende, og derefter samledes „det internationale Forsoningsforbund“ sammesteds.

Den Tanke, der havde drevet dette sidste frem, optog hende i høj Grad.

Under dette Møde havde hun en ejendommelig Oplevelse. Hun kom noget sent; Mødedeltagerne havde allerede en Stund været samlede, da Mathilda Wrede traadte ind i „Hermon“.

Hun gaar op igennem Salen, men da hun er kommen op til sin Plads og skal til at sætte sig ned, faar hun en Indskydelse og følger den, som hun altid plejer.

Henne i den ene Side af Salen ser hun en Neger staa, han har fulgt hende med Øjnene op igennem Salen, skulde han mon ikke ville tale med hende?

Hun gaar tilbage og hen til ham. „Jeg hedder Mathilda Wrede. Der er noget, der siger mig, at vi to har noget at tale med hinanden om?“ „Ja,“ svarer den fremmede, „det er for at komme til at tale med Mathilda Wrede, at jeg er rejst til Mødet her.“

Det blev en Indledning til mange Samtaler i de følgende Dage. Da de skiltes, sagde Mathilda Wrede til ham: „Jeg har en Følelse af, at De engang vil kunne blive af stor Betydning for Deres Folk, naar De kommer til Klarhed og giver Dem over til Herren. Naar det er sket, vil De saa søge mig igen?“

Den unge Neger lovede det. Nogle Aar efter opsøgte han paany Mathilda Wrede hjemme i Helsingfors.

* * *

Mellem Studentermødet og det internationale Møde søgte Mathilda Wrede sig en haardt tiltrængt Hvile nede ved *Kjølstrup Strand* i Sønderjylland. Der blev vaaget nøje over, at hun kunde faa absolut Ro. Men det var ikke saa ganske let en Sag at holde denne urolige og interesserede Natur i Ro. Hun maatte have Besked om alt og alle. Præstens Hustru maatte gennemgaa Sønderjyllands Trængsels-Historie med hende, den lignede jo i meget hendes eget Lands, det kristelige Arbejde i Danmark maatte hun jo ogsaa have udredet for sig, det interesserede hende i høj Grad at høre om de dybe Spor, Indremission havde sat rundtom i Landet, om K. F. U. M. og K. med alt Arbejdet blandt de unge.

Men saa maatte hun jo da ogsaa selv have fortalt om de elendige Kaar, de russiske Flygtninge levede under, om Anna

Virubova og hendes ulykkelige Skæbne, om „Taarer og Lænker —“.

En stille Aften sad hun i en Kreds af Venner udenfor „Hytten“ nede ved Stranden, en Plet, hun elskede.

Tankerne fløj, som atter og atter i de Dage, over til de ulykkelige Flygtninge i Karelen og blandt disse særlig til Anna Virubova og hendes Moder.

Vennerne fik den gribende Fortælling om Anna Virubova og „Kejserindens Armbaad“, om „Taarer og Lænker“.

Mathilda Wrede tager Armbaadet frem, en enkelt „pierre de Mecca“, indfattet i en Kæde af Guld, det Armbaad, der engang blev baaret af Alexandra Feodorovna, Nicolaj den andens ulykkelige Hustru, og blev hendes Afskedsgave til Veninden, før hun drog Vejen mod Døden.

Da det, efter mange Lidelser, var lykkedes Anna Virubova og hendes Moder at naa over Grænsen og finde Ly i det finske Karelen, blev disse to Mathilda Wredes Medhjælperinder i hendes Barmhjertighedsværk.

Med en rørende Kærlighed kom Anna Virubova til at hænge ved Mathilda Wrede.

Og en Dag kom hun og overrakte hende Armbaadet, „à l'ange gardien de ceux qui souffrent“, det eneste Klenodie, hun havde tilbage.

„Du har hele dit Liv igennem færdedes mellem Taarer og Lænker,“ sagde hun til hende. „Dette Armbaad har sin Historie at fortælle om det samme. Mange Taarer har de to Kvinder grædt, der har baaret det, og Lænker har været begges Lod. Der kan grædes Taarer, der kan bæres Lænker ogsaa udenfor et Fængsel, de to Kvinder, der har baaret dette Armbaad, kender til begge Dele baade udenfor og indenfor et Fængsels Mure.“

Mathilda Wrede vægrede sig ved at tage imod Gaven; hvorledes kunde hun tage imod den fattige Kvindes sidste Eje, det Minde, der var hende saa kosteligt og dyrebart?

„Jeg skal sige Dem,“ indskyder Mathilda Wrede smilende, „denne Brosje har i mange Aar, med sit „Armo ja Rauha“, været min eneste Prydelse.

Min Fader bad mig en Dag for mange Aar siden at tage det Hovedsmykke og den Brosje paa, jeg havde arvet efter min Moder.

Han blev meget forfærdet, da jeg fortalte ham, at jeg ikke længer havde Smykkerne, dem havde jeg solgt.

„Solgt din Moders Smykker?“

Ja, det havde hun. Der var en Dag nogle fattige Mennesker, der havde bedet hende om Hjælp, og saa var hun kommen i Tanker om Smykkerne, der laa henne i Skuffen til ingen Nytte, og saa havde hun solgt dem.

„Tror du, Mor vilde være bleven vred paa mig, fordi jeg gjorde det?“

Nej, det troede Faderen alligevel ikke.

„Hvorledes skulde jeg dog kunne give Anna Virubova Lov til at give mig sit kostelige Armbaand?“ fortsætter Mathilda Wrede.

Men det hjalp ikke, hvormeget hun saa stred imod, hun maatte tage imod Gaven.

„Min Sjæl er fuld af uudgydte Taarer,“ sagde Anna Virubova til hende, „mit Hjerte er et eneste stort Saar. Du er bleven mig „Naade og Fred“. Du er af Gud Herren bleven indviet til at give Kærlighed til Fængselernes grædende Børn. Du er indviet til at bære Kejserindens Armbaand. Ruslands Kejserinde har baaret det paa sin venstre Haand, det har følt hendes Hjertes Banken, det har indsuget alle hendes Angster.

Om „Taarer og Lænker“ taler Kejserindens Armbaand. Taarer og Lænker blev dets første Ejerindes Lod. Taarer og Lænker blev hendes Lod, der bar det efter hende.

Den store Lænke skal minde dig om Alexandra Feodorovna, den lille om mig, Lænkerne var forskellige, men Taarerne var de samme for os begge.

Nu for Fremtiden skal det Armbaad være hendes Eje, der har viet sit Liv til at aftørre Taarer og løse Lænker.“

Armbaadet blev Mathilda Wredes Eje, men de, der betragtede det den Aften ved Kjelstrup Strand, havde en Mistanke om, at den Dag nok engang kunde komme, da det gik den samme Vej som Moderens Smykker.

En Dag kom der til hendes store Glæde en Skrivelse fra hendes russiske „Plejebørn“ i Terijoki, hvori disse søgte i Tegning og Digt at tolke deres Tak for hendes Kærlighed imod dem.

Man ser Engelen udgyde Indholdet af et Overflødhedshorn over de nødlidende, alt muligt, hvad voksne og Børn trænger til — man ser Børnene fra den lille Hytte komme springende Moderen i Møde, der nærmer sig med Ranselen, der gemmer de vidunderlige Ting.

MATHILDA KARLOVNA WREDE.

„— Vorder barmhjertige, ligesom eders Fader er barmhjertig.“
Luk. Ev. 6.

For din Kærlighed og dit varme Hjerte
vi alle takke dig,
du, som hjælper de undertrykte og forkomne,
de forglemte og forstødte,
du, som forbarmer dig over dem,
dig sender vi vor hjertelige Tak.

De undertrykte, som lever i Mørket,
de, som vanker om i de vilde Skove,
mellem den lyse Himmel og den forbandede Jord,
de ser din Godhed
mod de forstødte, de fortrykte, de lidende.

Stor og herlig er din Gerning iblandt os,
uegenkærlig er dit Værk,

der findes ingen Grænser for den Godhed, du ofrer de lidende, vi kan aldrig betale den Gæld, vi staar i til dig.

Alting under Maanen er omskifteligt og forgængeligt,
men vor Bøn til den Almægtige vil naa ham,
og i Evighed forblive
dine gode og velsignede Gerninger.

Da løb Taarerne nedad Mathilda Wredes Kinder. „Herre, jeg er ringere end al den Miskundhed og al den Trofasthed, som du har bevist imod din Tjenerinde.“

Denne sin Taknemmelighed gav hun Udtryk ved et lille Søndags-Møde paa Kjelstrup Strand, under Danmarks og Finlands Flag.

*

Men saa var det hendes Længsel at se nogle af Sønderjyllands mindere Steder.

En Morgenstund kørte Bilen ind i Gaarden. Mathilda Wrede havde været noget ængstelig ved at skulle have en kvindelig Chauffør, men da hun saa Bilen svinge ind, var hun straks beroliget. „Hende tør jeg køre med, hun er en Karakter.“

Saa gik da Turen til Knivbjerg: det morede hende at se den tomme Bismarck-Plads, særlig tyskvenlig var hun jo ikke, saa til Dybbøls Skanser og et Kig ned til dem, der ikke kom med, saa til Augustenborg, hvis Park mindede hende om hendes elskede Monrepas, for saa tilsidst at ende i Hoptrup Højskole.

„Jeg er saa syg, saa syg,“ klagede hun under Køreturen, „jeg har en Svulst, springer den op, er det Døden.“ Men saa kom det gamle Lune frem. „Kører De galt med mig, vil de finske Fanger komme herved og spørge: hvad er der bleven af Mathilda? og saa gaar det Dem ikke bra.“

Nu, Grethe kørte ikke galt. Ved Indgangen til Højskole-

haven stod Pigerne opstillede og modtog Mathilda Wrede med „Vårt land, vårt land“ og „Der er et yndigt Land“. Da var Bevægelsen ved at overvælde den fremmede Gæst — saa lejrede Eleverne sig paa Græsplænen, og Mathilda Wrede talte til dem om den Salighed det er at vide fra Stund til Stund, at man lever med Gud og paa særlig Maade „er indesluttet i hans vidunderlige Nærværelse“, om den unge finske Guvernørdatter, der den 5te Marts 1883 knælede ned ved sin Seng og bad:

„Gud, her er jeg nu. Er det sandt, at du kan hjælpe mig, saa gør det *nu!* Er det sandt, at du er alvidende, da ved du, hvorledes jeg har forsøgt at blive bedre, men det er kun blevet værre. Om du vil tage mod mig nu, saa overgiver jeg mig til dig, just saadan som jeg er, for Tid og Evighed.“

*

*

„Den gamle Katedral i Haderslev med dens herlige Orgel glemmer jeg aldrig,“ skriver Mathilda Wrede engang senere. Stadig paany vender hendes Tanker tilbage til den festlige Stund, da hun ganske ene gik ind under de høje Hvælvinger op mod det straalende Kor, medens Organisten intonerede: „Vårt land, vårt land“. Ganske betaget af den ejendommelige Højtidsstemning, der hvilede over den gamle Kirke, sad hun og lyttede til Organistens Fantasier over kendte Salmemelodier, der tilsidst mundede ud i Suomis Sang.

Saa gik Bilturen op mod Nord, gennem Grejsdalen, til Jellinghøjene, til Himmelbjergsøerne og Himmelbjerget — hvert Sted bragte nye Oplevelser med Mennesker og ny Begejstring over Danmarks Skønhed.

Og Herren gav den svage Kvinde Kraft til endnu engang at tale til en stor Forsamling.

I Tulstrup Missionshus var Mathilda Wrede med til et af Indre-Missions Helliggørelses-Møder, og paa Tulstrup Præstegaards Mark ved Knudsøens Skrænter var der den 17de Juli 1923 samlet en tusindtallig Forsamling.

Fra alle Egne af Midtjylland var de strømmet sammen, et Utal af Biler og Cykler havde ført dem derhen. Da „Fanger-nes Ven“ besteg den danebrogs-smykkede Talerstol, var der vel en 3000 Mennesker samlet for at lytte til den Kvinde, om hvem man havde hørt og læst saa meget.

Saadan, ja, netop saadan havde man tænkt sig hende. Træt og svag havde hun siddet i Kurvestolen nedenfor Talerstolen, medens hun blev budt Velkommen og man sang den danske Salme, der var bleven hendes Yndlingssalme: „Til Himlene rækker din Miskundhed, Gud!“; nu ledtes hun op paa Talerstolen, smilende stod hun der i sin enkle graa Dragt og saa ud- over Mængden.

Der blev en aandeløs Stilhed, og gennem Stilheden hørte man hendes klare, myndige Røst, det var, som al Træthed med eet var svundet bort.

Kun som et Vidne stod hun her i Dag, erklærede hun, en gammel, skrøbelig Kvinde fra Finland. Hun vilde kun tale om, hvad hun selv havde set, hørt og erfaret, om Guds underfulde Kærlighed.

„Guds frelsende Kærligheds underlige, bevarende Magt har ført mig gennem de 40 Aar, som det nu i Marts Maaned var, siden jeg blev omvendt.“

Hun var vokset op i et troende Hjem, havde haft en kærlig Fader og gode Søsken, der lærte hende den gode Vej, men selv det bedste jordiske Hjem kan vel give Agtelse og Ærbødighed for Kristendommen, men ikke den levende Tro.

Men saa kom den mærkelige Stund, da hun hørte en Prædiken over Ordet: „Saaledes elskede Gud Verden, at han gav sin Søn den eenbarne, for at hver den, som tror paa ham, ikke skal fortabes, men have et evigt Liv.“

„Da forstod jeg, at Gud er Kærlighed, og at det er gennem denne sin Kærlighed, at han vil drage Menneskene op til sig. Da gav jeg mig helt over til ham, for Tid og for Evighed, uden Forbehold, ikke en Krog i mit Hjerte beholdt jeg

for mig selv, gav ham min Tid og mine Kræfter. Jeg vidste ikke, hvad han vilde bruge mig til, men jeg vidste, at han havde en Gerning til mig, og jeg blev „Fangerens Ven“.

Jeg vilde gerne tale om mine Venner. Naar vi har en rigtig god Ven, vil vi gerne tale om ham, og jeg vil gerne tale godt om Fangerne.

Fangerne i Finland fandt i mig en jordisk Ven, som der er talt altfor meget om. Fangerne er ikke saa meget værre end vi andre, vi er allesammen samme Slags daarlige og syndige Menneskens Børn. De Fanger, som ansaas for de farligste, blev mine bedste Venner. Jeg forstaar ikke, at Gud udvalgte mig til at se Mennesker, som man ansaa for de farligste og største Forbrydere og Syndere, kaste sig ned og raabe til Gud om Naade og modtage hans guddommelige Frelse. Mit Hjerte jubler, naar jeg tænker derpaa.

Solskin behøver vi alle, Fangerne endnu mere end vi andre. Guds Kærligheds Sol har ofte haft lettest ved at trænge ind hos de haardeste og farligste Fanger, de er i Reglen bleven mine bedste Venner, og der er ofte sket en mægtig Forandring i deres Liv, saa de, der ikke har villet tro paa en Omvendelse, har maattet bøje sig derfor.“

Et ejendommeligt Tilfælde, som hun havde oplevet for nogle Aar siden, vilde hun fortælle.

Mathilda Wrede havde været ude hele Dagen, ligefra Kl. 11 Form. til 8 Aften, hun kom hjem om Aftenen, nedslaaet og misfornøjet med sig selv.

„Det meddeltes mig, at der var en Kvinde, der havde telefoneret flere Gange i Dagens Løb og havde været meget skuffet over ikke at træffe mig.

Nu ringede hun igen og spurgte efter mig. Da hun hørte, at jeg var kommen hjem, spurgte hun: „Maa jeg komme med det samme?“ Jeg svarede, at hun først kunde komme næste Dag, da jeg havde flere Breve, jeg skulde have besørget.

Næste Morgen kom hun. Det viste sig at være en Kvinde oppe fra det nordlige Finland.

Hun begyndte nu at fortælle mig om sit Liv. Jeg har hørt om megen Synd, men om saa forfærdelig en Synd havde jeg aldrig hørt.

Hun var fortvivlet over sin Tilstand og havde gentagne Gange gjort Forsøg paa at rejse sig, men var faldet tilbage atter og atter. Tilsidst havde hun besluttet at ville berøve sig selv Livet og tage Gift, men havde saa om Aftenen faaet fat i en Avis og læst om en Kvinde, der kaldtes for „Fangernes Ven“, der skulde bo nede i Helsingfors. Hun bestemte straks, at hun vilde opsøge denne Kvinde, men der var langt til Helsingfors, og hun havde maattet arbejde i flere Maaneder for at tjene sig Rejsepenge.

Nu havde hun endelig naaet sit Maal. „Bed for mig!“ raabte hun.

Mit Hjerte bød mig at slutte den arme Kvinde i mine Arme og bede for hende, men mine Læber maatte sige Nej. Gud har ofte styret mine Læber anderledes, end mit Hjerte bød.

„Nej,“ svarede jeg, „jeg vil ikke bede for dig“ — Kvinden blev bleg som et Lig —. „Nu er den Stund kommen, da du selv maa afgøre, om du vil blive Jesu levende Tjenerinde. Du maa *selv* gaa til Jesus med din Byrde og ved Jesu Kraft overvinde Synden.“

„Jeg maa selv afgøre det med Gud?“ spurgte hun.

„Ja, det maa du,“ svarede jeg.

Det blev en vidunderlig, velsignet Stund, da Kvinden knælede ned og raabte til Gud. Hun havde nu forstaaet, at hun *selv* maatte gaa frem for Gud.

„Jeg forstaar nu,“ sagde hun siden, „jeg søgte en Afgud, der skulde gøre alt for mig, men jeg maatte selv søge Frelse for Synden.“

Denne Kvinde blev og er den Dag i Dag en Guds Tjener-

inde. Ingen kan komme til et virkeligt Liv med Gud uden selv at bekende sin Synd og modtage Frelsen.

Men vi maa ikke nøjes med at juble over vor egen Frelse, vi maa ikke være egoistiske, men vidne for andre om, hvilken Fred og Lykke det er at være Gud Faders Børn. Ja, Lykke er for svagt et Ord — det er Salighed. Salighed er det, man erfarer fra Dag til Dag, om man blot staar i det enkle Barneforhold til Gud. Saa er vi alle Brødre og Søstre, og Egoismen skydes til Side. Jo mere man elsker, desto større Kraft faar man til at elske. Vi er alle sat her paa Jorden for at hjælpe hinanden, til at gaa ud i Livet og tage imod Guds Kraft.“

„Tak for den herlige Modtagelse her i Dag,“ sluttede Mathilda Wrede. „Hvor maa ikke Jylland være et herligt og lykkeligt Land. Gud velsigne eder alle og Tak for al Venlighed. Jeg vil aldrig glemme denne 17de Juli. Gud velsigne eder alle!“

Mørke Skyer havde begyndt at trække sig sammen oppe fra Himmelbjergets Top, nu brød Solen atter igennem.

Mathilda Wrede maatte igen, saa træt hun var, op paa Talerstolen for at fortælle lidt om den Gerning, hun nu havde taget op for at hjælpe de nødstedte Russere.

„Gud har her givet mig et nyt Kald: jeg skulde blive „Russernes Ven“ og udføre en ny Barmhjertighedsgerning. Jeg fik hos den finske Kommunikationsminister udvirket en første Hjælp til de stakkels Mennesker, som stod uden Mad og Klæder. Børn, syge og gamle har faaet det allernødvendigste, men der trænges haardt til fortsat Hjælp. Naar jeg rejser her fra Danmark, har jeg Penge med til Lindring af den værste Nød.

I har det saa godt her i Danmark. Jeg tror ikke, der findes megen Fattigdom her, og enhver Gave herfra vil blive modtaget med den største Taknemmelighed.“

Men endnu engang maatte Mathilde Wrede op for at sige et sidste Farvel.

„Det er maaske sidste Gang, jeg taler her i Danmark. Jeg

skal bringe Finland og de Mennesker, eders Gave er tiltænkt, en Hilsen hervedefra.“

Hun samlede sin sidste Kraft, saa op med sine straalende Øjne, rakte Haanden i Vejret.

„Lev vel og paa Gensyn i Himmelen!“

Det var Mathilda Wredes sidste Ord til Forsamlingen paa Tulstrup Mark.

Saa spredtes man for alle Vinde, et uforglemmeligt Minde rigere. Var der end en og anden, der ikke havde kunnet følge med i det fremmede Sprog, den Overbevisningens og Selvoplevelsens Myndighed, hvormed der var blevet talt, den Kærlighedens Glans, der havde straalet ud fra denne Kvindes Aasyn, var Oplevelse nok.

„Tror De nu, at Deres Elever har forstaaet, hvad der blev talt?“ spørger vi Højskoleforstanderen, der var kommen derhen med sit Sommerhold af unge Piger.

„Maaske ikke alt,“ svarer han, „men vi har set Mathilda Wrede, og det er os nok.“

Han havde just nogle Dage før fortalt de unge om den finske Kvinde, der blev en „Herrens Tjenerinde“.

* *

„Det er ligesom det danske Hjerte“, udtalte Mathilda Wrede engang, „kan sætte alt til Side, ogsaa sin religiøse Opfattelse, for at tjene andre. Det træffer man ikke andre Steder end i Danmark.“

Det var det Indtryk, hun bragte med fra sit Ophold paa Sanatoriet i *Skodsborg* i 1925.

Hun var meget rørt over, at man der straks var villig til at bryde sit ellers saa strænge Sabbaths-Princip, naar det gjaldt hendes Afrejse. Det viste sig nødvendigt for hende at rejse om Lørdagen, hun var meget betænkelig ved at lægge Beslag paa Sygeplejersken og Betjeningen den Dag, men man

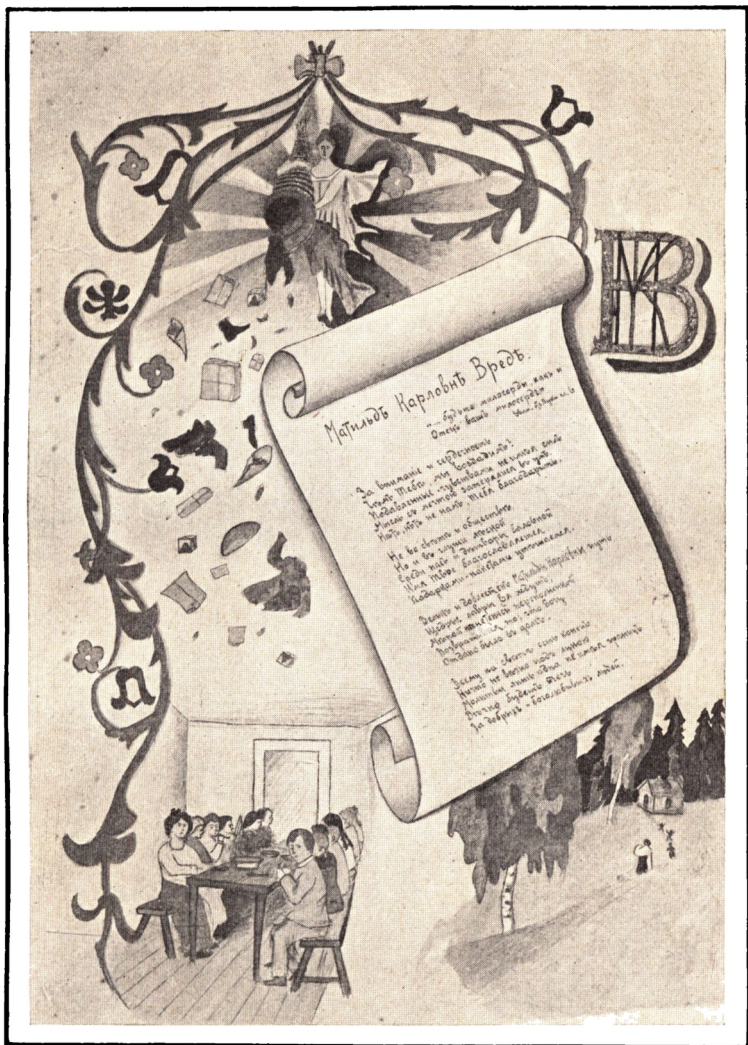
svarede hende, at det skulde hun ikke bekymre sig om, de stod alle til hendes Disposition.

Det blev hende et nyt Vidnesbyrd om „det danske Hjerte“. „Mine Tanker er i Skodsborg,“ sagde hun siden, „hver Gang jeg sætter mig til mit Maaltid. Her lever jeg af Brød, Smør og Kartofler, men dernede fyldte man mig med Præparater, jeg aldrig havde haft nogen Anelse om. Og tænk engang, de gav mig Fløde at drikke!“

Det kunde nu forøvrigt ogsaa „det finske Hjerte“ give hende. Det erfarede hun bl. a. den Dag, den frigivne Fange kom op til hende med en Kande Fløde og erklærede, at saalænge han kunde bruge en Skovl, skulde Mathilda Wrede ikke komme til at mangle Fløde.

Men Danmark var nu engang kommen til at staa i Lysglans for hende. Under en af sine Trængselstider udbrød hun: „Skulde det blive umuligt for mig at forblive i Finland, da kommer jeg ned til Danmark, dernede vil man forstaa mig —.“

Mathilda Wrede skulde nu imidlertid ikke finde sin Grav i Danmark. Men for Danmark blev hun ved at flage og — bede til det sidste.

**Danske Kvinders Stemmerets Monument
paa Himmelbjerget.**

Ved Thulstrup Præstegaard.

Paa Thulstrup Præstegaards Mark.

Mathilda Wrede taler.

„Paa Gensyn i Himmelen!“

Den hellige Nikolais Kirke.

„Forklarelses-Kirken“.

WALAMO-DAGE.

„Det er bedre med mit Helbred, men jeg er dog svag og træt“ — skriver Mathilda Wrede Juli 1924. — „Og „Skystøtten“ staar stille over Finland. Jeg føler indeni mig et underligt, tydeligt Forbud mod at forlade mit Land, uden at jeg endnu forstaar Aarsagen dertil. Hvad min Fader ønsker af mig, ved jeg ikke, men jeg er fuldt villig til med Glæde at gaa ind i Hans gode Villie —.“

„Den 4de August ventes jeg og Anna Virubova til Walamo“ — tilføjer hun — „hvor man den 6te August fejrer en stor kirkelig Fest.

Jeg har hørt, at man daglig beder for mig paa Walamo. Tænk blot, Munke i et græsk-katholsk Kloster beder for en protestantisk, finsk, gammel Kvinde. Jeg er rørt derover —.“

Rygtet om, hvad hun havde gjort for at lindre de russiske Flygtninges Kaar, var for længst naaet over til Munke-Kolonien i Ladoga-Søen.

Lidet anede Mathilda Wrede, hvilke Følger denne hendes Walamo-Rejse skulde drage efter sig.

Men at denne Rejse vilde faa en større Betydning for hendes Fremtidsgerning, end hun paa det Tidspunkt selv kunde se, havde hun dog en Forudelse om.

„Der er noget ganske særligt, Gud har bestemt mig til, jeg føler det — men hvad er det ?“ —

Den, der færdedes med Mathilda Wrede i August-Dagene

1924 paa Walamo, fik Lejlighed til at se, hvorledes det lidt efter lidt klarede sig for hende, hvad det var.

* * *

Det var første, men ikke sidste Gang, Mathilda Wrede gæstede Walamo.

I 1925 foretog han atter, trods sit svigtende Helbred, en Tur til Klosteret i Ladoga-Søen, denne Gang bl. a. sammen med Lektor Oskar von Schoultz. Nu stod hun midt i Kampen.

„— Vor Fader har“ — skriver hun — „vist mig en ganske særlig Tillid, idet han har udvalgt mig til at kæmpe for de i Finland forfulgte græsk-katholske Munkes Trostrosfrihed. Fremmede af en anden Tro, værgeløse Russere — „Arve-Fjenden“ — har jeg nu viet min Tid, mine Kræfter og min Retfærdighedsfølelse. Altid har jeg haft u-populære Interesser, Fanger, Flygtninge og nu Munkene —.“

Der har været delte Meninger, ogsaa blandt Mathilda Wredes Venner, om, hvorvidt den Sag, hun her kom til at sætte Livet ind paa, var dette store Offer værd, men alle nødes til syvende og sidst til at bøje sig i dyb Beundring for den Indsats, hun gjorde for at hjælpe dem, som ingen andre vilde hjælpe, og i den Hæderskrans, der slynger sig om Mathilda Wredes Minde, vil „Walamo“ hævde sig en Plads ved Siden af „Kakola“ og „Terijoki“.

Der hidsættes en Række Walamo-Optegnelser fra 1924 i Forbindelse med Walamo-Billeder, dels fra 1924, dels fra 1925.

Til W a l a m o.

6. August 1914.

Dampfløjten melder, med Genlyd fra Klippeø til Klippeø, at Munkebaaden Sergej kommer med en Hilsen ud til det stille Walamo, ude fra den urolige, rastløse Verden.

Stille glider Damperen ind i Vigen mellem de skovklædte Øer, med de bratte Skrænter og grønklædte Klipper.

Yderst ude paa den forreste Klippeholm kommer man forbi Kirken, der er indviet til den hellige Nicolai, med dens grønne Kuppel og gyldne Spir — forbi et lille Kapel, der er opført til Minde om et eller andet Storfyrstebesøg.

Højt oppe over en Række rød-hvide Bygninger, Munkenes Boliger, de tilrejsendes Herberger, ser man Preobraschenska, „Forklarelses-Kirken“, rage op med sine blaa Kupler, grønne Tage, rød-hvide Mure, forgyldte Kors. Langt, langt, en fem Kilometer ude i Ladoga-Søen, har man kunnet høre Tonerne af den store Klokke, der skal veje sine 1700 kg, med sin dybe Bas fører den an i de andre tyve Klokkers Spil.

Nu begynder de andre Klokker at spille, sende deres Fredshilsen udover Skov og Hav.

Hvad „Walamo“ egentlig betyder, har ingen kunnet udfinde; der er i dette Navn noget af den samme milde Klang som i en Østerlændings „Salaam“.

Herude mellem Kæmpesøen Ladogas brusende Bølger — Ladogas Bølger kan til Tider rejse sig højt — paa Grænsen mellem to fjendtlige Verdener ligger denne lille fredfyldte Plet, den er da for Resten ikke saa ganske lille, der skal omkring Hovedøen med dens 30 Kvadratkilometer samle sig over 40 større og mindre Øer.

Hertil var det, efter Sagnet, at de to Munke fra Athos' hellige Bjerg, Sergej og German, i Aaret 992 kom med Bud fra Fredens Fyrste, her samlede de paa Hovedøen og de forskellige omliggende Øer en Skare Eneboere omkring sig, herfra var det, at Fredsbudet om den hvide Krist kom til at lyde udover Karelen.

Det kostede mangt et Martyrium, inden Korset blev rejst, men ved Aar 1500 fandtes der en 10 Klostre rundtom i Karelen og omtrent dobbelt saa mange Kirker, Wäinämöinen maatte fly, kun sin Kantale lod han tilbage blandt Karelens Børn. Men rundtom i Ødemarkerne blev de gamle Guddomme ved at skjule sig, der blev Wäinämöinen ved med at kvæde sine

vemodige Sange, Ilmarinen smede sine Sværd, Lemminkäinen sværme om paa sine Eventyr.

Og inde blandt den Befolkning, der har sit Hjemsted i Ødemarkens store Skove, kan de hedenske Guddomme gemme sig endnu den Dag i Dag.

Her i Egnene om Ladoga-Søen førtes Kampen mellem Hedskab og Kristentro, her stod senere Kampen mellem den evangeliske og den orthodoxe Kirke, her stred Finlands Søner deres Strid mod Fjenden mod Øst, her førtes i vore Dage de blodige Kampe mellem „de hvide“ og „de røde“.

Walamos Øer har ligget beskyttet af Vandene, men heller ikke de har dog undgaaet alle Angreb.

Der er endogsaa en Walamo-Legende, der fortæller om, at Kong Magnus Eriksson med Tilnavnet Smek paa sit Hærtog mod Østen rettede et Angreb mod Walamo. Munkene tog imidlertid deres Tilflugt til Bøn, og der rejste sig en voldsom Storm, hvorunder Kongens Skibe sønderlodes. Skibene og hele deres Besætning blev et Bytte for Bølgerne, det lykkedes kun Kongen at redde sig i Land paa en Planke. Magnus Eriksson skal derefter selv have ladet sig indrullere blandt Munkenes Tal, men være død kun tre Dage efter, i Aaret 1371.

Inde paa Klosterets gamle Kirkegaard under de høje Ahorntræer finder man den gamle Sandsten, der siges at dække den svenske Konges Grav.

Paa Stenen findes der en Indskrift paa 24 Linier paa gammelrussisk. Den er paa Prosa, men Linierne siges at rime Par for Par.

Under en af sine Forskningsrejser i Finland udtødte den danske Sprogmand, Vilhelm Thomsen, Indskriften paa følgende Maade:

„Paa dette Sted er Liget begravet —
i Aaret 1371 blev det overgivet til Jorden —
af Magnus, den svenske Konge —

som, idet han modtog den hellige Daab —
 i Daaben blev kaldet Grigorij —
 I Sverig blev han født i Aaret 1336 —
 i Aaret 1360 blev han ophøjet paa Tronen —
 Havende stor Kraft og rustet med den —
 krigede han to Gange mod Rusland —
 og gav sin Ed paa at ende Krigen —
 Men han brød sin Ed og rustede sig atter —
 da sank han i de rasende Bølger —
 i Ladogas Sø blev hans Hær —
 og af den udrustede Flaade viste der sig ikke Spor. —
 Selv drev han om paa en Skibsplanke —
 i tre Dage og tre Nætter blev han bevaret af Gud —
 fra at drukne var han frelst. —
 Af Bølgerne blev han styret til dette Klosters Strand —
 af Munkene blev han optagen og bragt ind i Klosteret —
 ved den rettroende Daab blev han oplyst —
 Derpaa blev han i Stedet for Kongediademmet —
 klædt som Munk, anset værdig til Bodsdragten —
 Efter at have levet tre Dage døde han her —
 efterat have baaret Kronen, blev han belønnet med Bods-
 dragten.“

Om denne Indskrifts Paalidelighed er der sikkert ingen paa Walamo, der tvivler. Men desto mere tvivler Historikerne.

Der findes et mærkeligt gammelt Dokument i nogle gamle russiske Annaler, der kaldes Kong Magnus' Testamente eller Haandskrivelse. Det er skrevet paa russisk og giver sig ud for at være skrevet af Kongen umiddelbart før hans Død.

Ganske vist er der nogen Forbindelse mellem Magnus Smeks sidste Dage og en Sø, men det er en Sø i Norge, hvor Kongen skal være druknet mange Aar efter at han havde mistet sin Krone, i Aaret 1374.

Alle Aarstallene paa Walamo-Stenen har vist sig at være

fejlagtige: Magnus blev født 1316, blev Konge 1319 og døde 1374.

„Testamentet“ er rimeligvis lavet af en russisk Munk, Sagnet har saa senere henlagt Dødsstedet til Walamo, og Indskriften er bleven affattet efter „Testamentet“.

Men det hjælper nu ikke at disputere om den Ting. Stenen er der, og Stenen bliver der, og der er altsaa sort paa hvidt for, at Magnus Eriksson Smek har sin Grav der.

Til yderligere Bevis tjener, at der saa sent som i Aaret 1839 var en syg Bonde, der fik en Aabenbaring om at rejse til Walamo til Kong Magnus' Grav for at finde Helbredelse. Der blev i Walamo læst en Messe for den syge Mand ude ved den gamle Ligsten, og han blev helbredet for sin Sygdom. Det er ganske vist.

Legende og Virkelighed er blandet sammen i det gamle Kloster.

Men Virkeligheden har mangen en Gang været haard nok for Walamos Munke, lige til de sidste Tider.

Selvom de kunne glemme Fortiden, saa minder Befæstningsanlægene, der findes skjult hist og her, hvor man mindst aner det, og de finske Soldater, der er indkvarterede rundt om paa Øerne i de gamle Klosterbygninger, Walamo-Munkene om, at selv om der forkyndes Fred! Fred! saa er der dog ikke Fred. Ikke uden Grund lever Finlands Regering i bestandig Ængstelse for, at Bolsjevikerne en skønne Dag skal overliste den og sætte sig fast rundt om paa Holmene — Rygtet gaar jo, at en Undervandsbaad fra Schlüsselburg for nogen Tid siden gennem den dybe Ladoga-Sø sneg sig omtrent helt op til Walamo uden at blive opdaget af det finske Vagtmandskab, og hvem ved, om der ikke under een eller anden Munkekutte skulde kunne skjule sig en russisk Spion, i hvert Fald er det jo ikke saa underligt, om disse russiske Munkes Hjerter hænger ved „det hellige Rusland“.

Til Gudstjeneste.

7. August.

Vi gaar opad den høje Trappe og staar foran et lille Kapel af Marmor og Granit, der er rejst til Minde om Czar Alexander den 2dens Besøg i 1858, et Stykke derfra staar en Gruppe ældgamle Egetræer, en sjælden Fremtoning i disse Egne, her er det, Sergej og German i sin Tid skal være steget i Land.

Foran sig har man den store, hvide Klosterbygning, gennem hvilken „den hellige Port“ fører ind i den indre Klostergaard.

Denne Port med dens straalende Billeder er lukket, den aabnes kun ved meget høje Besøg, almindelige Mennesker som vi maa ind gennem en smal Sidegang.

Paa den ene Side af Porten findes Billeder af Walamo og de to Grundlæggeres Jordefærd, paa den anden Side ser man Billedet af den fortabte Søns Bortgang fra Hjemmet og hans Tilbagekomst.

En gammel Munk staar hensunken i Betragtninger foran Billedet. Da han ser de fremmede, vil han gerne gøre sig forstaaelig for dem, han gør det paa den Maade, han bedst kan. Han slaar sig for Brystet og peger hen paa den fortabte Søn.

Han vil aabenbart sige til os, at det er nu *hans* Historie; naar han træder frem for Herrens Alter, er det som Tolderen, der slaar sig for sit Bryst: „Jeg komme, Herre, til dit Alter — som den fortabte Søn kom hjem.“

„Det var ellers ikke nogen daarlig Prædiken at faa foran „den hellige Port“,“ siger Mathilda Wrede.

Over Porten findes Kuppelen til „Peter-Pouls-Kirken“.

Dørene ind til denne Kirke med dens straalende gyldne Billedvæg blev sidste Gang aabnede til Gudstjeneste, da Alexander den 2den var Walamos Gæst. Denne Kirke har staaet og ventet paa, at den næste Czar skulde komme — nu venter den for-gæves.

Værelserne ved Siden af Kirken bærer Navnet „de kejser-

lige Celler“. Her opholdt Alexander den 1ste og Alexander den 2den sig med deres Gemalinder og Børn under deres Besøg i Klosteret.

Vi staar nu inde i den indre Klostergaard foran Preobraschenska, Walamos Hovedkirke, hvorom Gudstjenesten eller Gudstjenesterne i de andre Kirker og Kapeller rundtom paa Øerne samler sig.

Naar Klokkerne i „Forklarelses-Kirken“ sender deres Toner ud, kalder de Munkene rundtom paa Øerne til Bøn; ogsaa den enlige Eremit skynder sig, naar de Toner lyder, op til sin lille Kirke for at sende sin Tilbedelse op for den højstes Trone og bede for sit Kloster, sin Kirke, den hele Verden.

Her paa dette Sted, hvor nu Preobraschenska rejser sig, her, hvor Sergej og German i sin Tid byggede deres Enebo, her var det, der siden blev rejst en Kirke over deres Relikvier, deres Grave findes nu skjult under et Alter, ovenover hvilket der findes en kostbar Sarkofag.

Gennem mange Aar var dette Kirken, hvor man samledes til Gudstjeneste, selv efterat Walamo i Aaret 1821, et Par Aar efter Alexander den 1stes Besøg, havde nydt den Udmærkelse at ophøjes til et Kloster af første Rang indenfor den orthodoxe Kirke.

Det var først, da Walamo under den myndige *Damaskin* havde faaet sin Renaissance, at der over den gamle Kirke omkring Aaret 1890 rejstes en ny Kirke, Kirken med den store Kuppel og det mægtige Klokketaarn.

Op til det nye Kirkerum gaar man ad brede Trappegange, hvis Sider er smykkede med Billeder af Bibelens og den orthodoxe Kirkes Martyrer, der i lange Rækker skrider frem, til den ene Side frem mod Kristus, til den anden Side frem mod Jomfru Maria.

Vi træder ind i Kirken til Aftenens Messe.

En Munk kommer og anviser os vor Plads, der bliver for

at hædre os lagt et grønt Tæppe foran Bænken, hvor vi sidder, det skal tilkendegive, at man er Igumens Gæst.

Det er i Dag „Kristi Forklarelses Fest“, Walamos største Højtid, alt, hvad der findes af Munke, er samlet, der udfoldes al den Pragt, en orthodox Gudstjeneste kan udfolde; fra deres ensomme Eneboer er de gamle Eremitter komne over til Walamo, de ses kun sjælden her, paa deres Kutter bærer de ejendommelige Kors og Skrifttegn, mere end een af disse Mænd, siger man os, har fordum haft sin Gang i Statens Raad og ved Hoffets Fester.

I lange Rækker staar Munkene der, Messens Sange synges af store Kor. I Dag fejres den Messe, der kun „celebreres“ een eneste Gang om Aaret, og det endda kun to Steder paa Jord, paa Walamos hellige Ø og paa Athos' hellige Bjerg.

Det er et Brus af Stemmer, en Jubelklang af skønne Mandsstemmer, den dybeste Bas, den højeste Tenor.

Gudstjenestens mest hemmelighedsfulde Handler foregaar bag den prægtige Billedvæg med de tre Døre, gennem hvilke Præste-Munkene ustanselig gaar ud og ind, indtil tilsidst de midterste Døre slaas op, „de hellige Døre“, og Igumen langsomt skrider frem i al sin Værdighed, med den elfenbenssmykkede Ibenholtsstav i Haand og den diamantstraalende gyldne Krone paa sit Hoved, fulgt af den fordums, ligesaa prægtig smykkede Arkimandrit, der har søgt Ly i Walamo — bagefter følger et Tog af Munke i deres gyldne Messedragter.

Den gyldne Evangeliebog hæves i Vejret af Diakonen, Røgelsekarret svinges foran de hellige Billeder, nede i Kirken kaster man sig til Jorden. —

Der ligger en Alvor, en Hengivelse, en Tilbedelse over disse Munkeansigter, det er, som stod de foran den højstes Trone og sang Kerubernes Lovsang —.

„Kan De høre det russiske Folks Længsel?“ hvisker vor Ledsagerinde til os.

Og er man først engang kommen til at høre den, er det,

som man hører denne Længsel klinge gennem den hele Gudstjeneste, en Gudstjeneste i Tilbedelse og Lovsang, i Længsel og Savn, det er, som man bag alle disse mærkelige, fremmede Ceremonier ser et Folk, der tørster, tørster efter en *levende* Gud.

Men naar man ser disse guldsmykkede Munkedragter, disse diamantsmykkede Helgebilleder, kommer man til at mindes Napoleon den Stores Ytring, da han stod inde i Katedralen foran Sølv-Apostlene. „Hvem er det?“ spurgte Kejseren. „Det er Apostlene,“ lød Svaret. „Apostlene? Var det ikke dem, Mesteren sagde til: „Gaar ud i Verden og gør Folkeslagene til mine Disciple?“ I skulde hellere tage og smelte de Sølvtingester om og lade dem komme ud, saa de kan gøre Nytte i Verden.“

Man kan godt forstaa, at Bolsjevikerens Begær er rettet mod alt det Sølv og Guld, der findes ophobet i de russiske Kirker. Og de Tanker kan let komme for andre end dem: Var det ikke bedre, at noget af alt dette Sølv og Guld kom ud af Kirken, ud til at lindre en Verden, der gaar under i Nød? Var det mon ikke mere efter Mesterens Aand, om nogle af disse Mænd gik ud i den Verden, de har lukket sig ude fra, og i Verden som de, der ikke er *af* Verden, forkyndte hans Pris, levede hans Liv, udbredte hans Lov, kæmpede hans Kamp?

Der kommer mange Spørgsmaal frem, medens man sidder og lytter til de Toner, der klinger ud imod een, betragter de Skikkelser, der skrider forbi een, alt imens Nonnen, der sidder ved vor Side, søger at vejlede os i Gudstjenestens hemmelighedsfulde Gang.

Men man forstaaer, at skal der her reformeres, maa der tages med Forstaaelsens varsomme Haand og tales med Kærlighedens stille Røst.

„Hvad tror du egentlig paa?“ spurgte Mathilda Wrede engang en gammel Bonde ude i Ødemarken.

„Jeg har den gamle Tro,“ svarede han.

„Hvad er det for een?“ spurgte hun igen.

„Jeg tror paa Vandets, Skovens, Luftens Aander, tror *du* ikke paa *dem*?“ spurgte han.

„Jo, jeg tror paa Vandets Aand,“ svarede Mathilda Wrede. „Vandet renser og forfrisker mig. Jeg tror paa Skovens Aand, den fylder min Sjæl med Fred og Stilhed. Jeg tror paa Luftens Aand, den taler Glæde og Lys ind i min Sjæl. Men, gamle, over alle disse Aander staar den Gud og Fader, der er over alle Aander.“

Saa begyndte hun at tale med den gamle om ham, den store Gud, ham, i hvem vi levede og rørtes og var, ham, der havde sendt sin Søn som en Frelser for en syndig Jord.

Det var denne fine Forstaaelse, der aabnede Mathilda Wrede Indgang i saa mange Hjerter, den, der ogsaa lod hende finde Nøglen til saa mange af Walamo-Munkenes Hjerter.

„Hvad Tanke tror De egentlig, de lægger deri?“ spørger vi Mathilda Wrede, „naar de saadan ved alle mulige Lejligheder slaar Korsets Tegn?“

„Ja, det kan se underlig udvortes ud,“ svarer hun. „Men har De lagt Mærke til, hvor andagtsfulde disse Munke kan gøre det? Jeg spurgte forleden Dag en Munk, hvad Betydning han lagde deri. „Naar jeg korsor mig,“ svarede han, „er det min Bøn: „Gud, bevar min Tanke fra det onde, bevar mit Hjertes Længsel, hjælp mig at bære Dagens Byrde.““

Til M u n k e - G æ s t e b u d.

8. August.

Straks den første Dag kommer der Bud fra Igumen, den fremmede Præst indbydes til efter Gudstjenesten at spise til Middag sammen med ham og Munkesamlaget.

Straks Gudstjenesten er sluttet, kommer en Munk og beder een følge med sig.

I „trapéza“, Munkenes Spisesal, findes tre lange Rækker af Borde. Oppe for den øverste Ende af Midterbordet har Igumen sin Stol, de andre maa nøjes med at have deres Sæde paa Bænke.

De to Rækker nærmest ved Igumen indtages af de fornemste Præster og de Munke, der har gjort Tjeneste ved Dagens Gudstjeneste.

Ved dette Bord faar den fremmede Præst sin af Igumen anviste Plads, de fremmede Lægfolk faar deres Plads ved Sidebordene.

Ind træder saa Igumen i hele sin Værdighed med sin Stav i Haand, i Spidsen for den lange Række af Munke.

De staar alle stille med Ansigtet vendt mod det lille Kapel, der ved Glasdøre er skilt fra Spisesalen.

Igumen beder en Bøn og velsigner de forskellige Retter, der er stillet frem paa et lille Bord foran ham, bl. a. et stort Fad Jordbær.

Man har hørt om den russiske Munkekost og glæder sig allerede til, at der dog ogsaa skal vanke nogle Lækkerier. Men til ens store Skuffelse bliver Jordbær-Fadet straks baaret ud, da det har faaet Igumens Velsignelse, eller rettere efterat han med en lille Vifte har viftet de onde Aander bort fra Frugterne — hvem der fik godt af Bærrene, opklaredes ikke — man gættede paa, at det var de fremmede Damer nede i Kvindernes Sal — ikke mindst Mathilda Wrede — der skulde delikateres med dem.

Derefter indtager Igumen sin Plads, og alle de andre, de 2 à 300 Munke, sætter sig ned.

Foran sig har man en Træske og en Tallerken med to Stykker tommetykt Brød.

Skaaler sættes frem paa Bordene. Een af Munkene rører rundt i Skaalen, blander Salt deri, og der tages fat med at lange til, vi er fem om et Fad.

Man har i Forvejen væbnet sig mod Overraskelser i Retning af Velsmagenhed, men alligevel — den Blanding af Agurker og Rødbeder og en hel Del ubestemmelige Ting er alligevel ikke fri for at overraske een. Dog, de andre tager for sig af

Retterne med Liv og Lyst, man er for Skams Skyld nødt til at følge med.

Igen ringer til alt Held Igumens Klokke.

Man aander lettere, surere kan den næste Ret da i hvert Fald ikke blive.

En Skaal med Kaal sættes frem, atter giver en af Munkene sig til med Ihærdighed at røre rundt. Man tager fat paany. Det smager een ikke synderlig, men man kan jo da spise Brød og Brød og Brød og saaledes skjule sit Skulkeri og lade de andre gøre Kaal paa den nye Ret.

Saa kommer der en Skaal med Ris. Den undergaar den samme Saltningsproces, og ogsaa den vederfares al skyldig Retfærdighed.

Endelig kommer der en Suppe-Terrin ind med Fisk svømmende i Suppen. Der øses op af Terrinen og puttes et Stykke Fisk over paa ens Tallerken. Man er lidt uvant med at spise Fisk med Ske; og naar Fiskene er saa fulde af Ben, som Ladoga-Fiskene er, er det ikke mindre besværligt.

Man nøjjes med eet Stykke, til Glæde for ens Sidemand, der tager sig af det andet Stykke og putter det ned i sit Klæde sammen med noget af sit Brød for at gemme det til andre Tider. Det ser ikke videre appetitligt ud, appetitligere virker det ikke at se ens Bordfælle af og til med Øseskeen tage sig en Slurk Suppe af Terrinen og sætte Øseskeen hen i den igen.

Der har ikke været nogen Samtale under Maaltidet; jo nærmere man sidder ved Igumen, desto større er Tavsheden, den fremmes ved, at en ung Munk under hele Maaltidet staar og læser højt, det skal være et Kapitel af Klosterets Historie eller en og anden Helgenlegende. Det gaar i rivende Fart, lidet af, hvad der læses, kan Munkene høre, intet deraf kan selvfølgelig den fremmede forstaa.

Men endelig ringer Igumens Klokke og tilkendegiver Maaltidets Slutning. Alle rejser sig. Igumen beder en Bøn, vendt

ind imod Kapellets Helgenbilleder, blandt hvilke Sergej og Garman selvfølgelig indtager den første Rang.

Derefter skrider han med sin Stav i Haand ud af Salen uden at se til højre eller venstre.

Man faar siden at vide, at man har været til Festmaaltid den Dag i Anledning af „Forklarelses-Festen“. Man er taknemmelig for at have maattet overvære en Middag blandt Walamo-Munkene, men foretrækker for Fremtiden at indtage sin Middag inde i sit eget Rum.

Man værner sig efterhaanden til den Kost, der bydes een, og kommer snart til at anse det Redskab, der hedder en Gaffel, for en Luksusgenstand, der er ganske unødvendig, det gaar udmærket med Skeen.

Smør og Brød staar der altid til Raadighed — hver Dag friskkærnet Smør, og saa bydes der paa Tjai og atter Tjai; Morgen og Aften bliver Samowaren sat ind, midt paa Dagen med.

Den Mand, der er Vært, lyser selv Velsignelsen over Maden, der sættes frem, og gør det med stor Inderlighed og Glæde.

Meget fint er det, naar man, som Mathilda Wredes Led-sager, bliver budt til Tjai hos selve Igumen og hans Vice-Igumen oppe i deres egen Lejlighed, der er smykket med Malerier af Kunstnere, der har været Walamos Gæster og paa den Maade har villet vise deres Taknemmelighed. Der faar man fine Smaakager til sin Tjai og Jordbær til at blande deri.

Engang imellem, naar Igumen giver een en Sejltur eller Køretur, er han saa opmærksom at sende Jordbær med — det kan ogsaa hænde sig, at den tjenstgørende Munk om Morgenen overrasker een med en Skaal Jordbær, der, som han siger, er „velsignet af selve Igumen.“ —

Det kan ogsaa ske, at man bliver budt til Gæstebud ude i Skoven.

Vi gaar en Dag henad Skovvejen, en Munk i sin hvide Arbejds-Kittel indhenter os, siddende i Høet i sin lille Vogn, han

skal ud med Proviant til nogle Munke, der arbejder ude i Skoven.

Etsteds nedenfor en Klippe gaar Vandet henover Vejen — Ladoga staar i Aar flere Meter over almindelig Vandstand — vi kan ikke komme videre. Men Munken springer fornøjet ned fra Vognen, og enten vi vil eller ej, maa vi op ved Siden af ham og naar paa den Maade paa det tørre igen.

Han tilraaber os et venligt Farvel, og frem gaar det igen til Fods, snart over duftende Hømarker, snart gennem Fyrreskoven, nu og da aabner der sig en Udsigt ud til Vandet.

Oppe paa Bakken foran os ligger en Kirke med Klosterbygninger omkring, omgivet af en Mur, der adskiller Munkeboet fra den omliggende Verden.

Den Munk, der har sin Bolig her, viser os om, baade i den øvre og nedre Del af Kirken, der, som han meddeler os, bærer Navnet „skit vsjeh svjætych“, „Alle Helgens Kirke“.

Klosterbygningerne har i tidligere Tider været fyldte af Munke, men beboes nu kun af nogle faa Munke, der har deres Arbejde rundt om i Skovene og paa de omliggende Marker.

Paa Tilbageturen ser vi paa en Banke nede ved Søen en Flok Munke placerede om deres store Samowar.

En af dem raaber os an, det er vor Kusk fra før, og indbyder os til at slaa os ned iblandt dem.

Der bliver væltet et Par Ankere hen til os som Siddeplads, saa bliver der sat Skaaler foran os med Suppe og Ris, de uundgaelige Teglas, der nytter ingen Indvendinger, vi maa spise med, de andre sidder rundt om paa Planker med deres Skaaler og Glas foran sig. Saa muntre og tilfredse sidder Munkene der og nyder deres tarvelige Maaltid.

De fremmede forstaar ikke Munkenes Sprog, og de ikke de fremmedes, men „spaziva“ kan de fremmede da altid sige, og „blagodarju,“ det ved de betyder saameget som Tak.

Vi synger dem til Afsked som Farvel: „Dejlig er Jorden.“

Alle Forskelle svinder bort overfor dette ene: „Fred over Jorden, Menneske, fryd dig, os er en evig Frelser født!“ —

Om Aftenen er Scenen forandret. Da sidder vi oppe hos den danske Familie, der er paa Rejse i Karelen og for en Nat har søgt ind i Klosterherberget paa Walamo, de er glade ved at have truffet nogle, der kan deres Sprog, og byder Landsmændene paa en ægte dansk Kop Kaffe, og sjældnen har vel en Kop Kaffe smagt saa godt som her paa dette Fastens Sted.

Ogsaa inde i disse Hjerter viste der sig at findes et Alter for „en ukendt Gud“, selvom dette Alter var skjult under meget Grus og mange Stene.

Fra Celle til Celle.

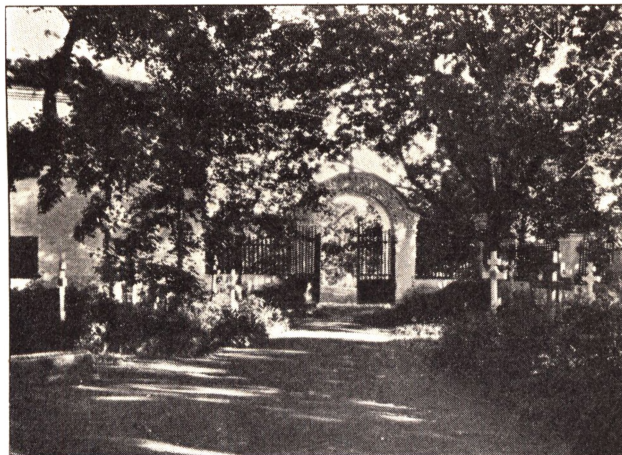
9. August.

Med særlig Stolthed mindes Walamo de to Aar, da Russlands Czarer kom dragende henover Ladogas Bølger med deres prægtige Følge — Alexander den 1ste i 1819, Alexander den 2den i 1858.

Det er med en ejendommelig Følelse, man vandrer om i de saakaldte „kejserlige Celler“, disse Værelser, der engang husede to af Verdens mægtigste Fyrster. De staar der endnu urørte siden det sidste Czarbesøg.

Der findes Spisestuen med det store, tarvelige Spisebord og de ligesaa tarvelige Træstole, der findes Værelse ved Værelse, hvor alt er bevaret, som det var dengang, der staar de simple Senge, der dog, som Munken smilende viser os, er noget blødere end dem, han er vant til at ligge i, der ligger paa Bordet Czarens lille Pennekniv og en gammel Redekam, der staar det Skrivetøj, som Selvherskeren over alle Russere engang benyttede, der staar hans Lænestol, Munken indbyder os til at tage Plads i den Stol, hvori Czaren engang sad.

Man ser Opholdsværelset med de haarde, læderbetrukne Sofaer, man føres ud i Køkkenet, Munken viser os Samowaren og aabner Skabene med det Porcellæn, der har staaet og ventet i Aarevis paa et nyt Czarbesøg.

Klosterkirkegaarden med Magnus-Stenen.

Foran Sergejs og Germons Grave.

Igumens Yndlingshest.

Køretur gennem Skoven.

Munke paa Højbjergning.

Munke paa Skovhugst.

Hos den gamle Munk.

Damaskins Eremitbytte.

Paa Væggen ser man Billederne af de to Czarer, der bøjer deres Hoveder under Igumens Velsignelse — der findes et Fotografi af Czar Nikolaj den 2den og hans Gemalinde, nedenunder dem den ulykkelige Aleksej.

Ganske stille gaar Munken om mellem disse Minder om en straalende Fortid, Tider, der aldrig kan glemmes.

Ovre i Biblioteket med dets mange Bogskatte, som den gamle Munk gaar og vogter over som en Helligdom, finder man atter og atter Billederne af Ruslands Herskere.

Ligesaa ovre i Museet med dets mange sjældne Kuriositeter — store forstenede Alterlys fra længst svundne Tider, en enstaaende russisk Møntsamling, gamle pragtfulde Messedragter, gyldne Evangeliebøger og Monstranser, Lænker og Marterredskaber, hvormed Munkene i fordums Dage pinte sig selv o. s. v.

Et Skab er forbeholdt Minderne om Aleksander den 2den. Man ser et Gibsstykke af hans Haand, hans Uniformskasket og hans Handsker, de Kopper, af hvilke han og hans Hustru drak deres sidste Tjai paa Walamo. —

Fra „de kejserlige Celler“ føres vi ind i nogle Munkeceller.

Det er ikke gerne, man lader uindviede kigge derind, men vi er Igumens Gæster, saa ogsaa de Døre lukkes op.

Langs ned ad de lange Gange findes Cellerne. De er smaa, med et enkelt Vindu.

Vi gaar ind i een, der tilhører een af de højere Munke — der er pynteligt og rent derinde, Tæppe paa Gulvet, Billeder paa Væggen.

Vi kommer ind i en anden Celle — en gammel Munk fører os derind. Hans Samovar er i Kog, Klokken er tre, han skal til at have sin Tjai. Henne i Krogen hænger hans Præsteklæder, der er Ur, Kommode, Billeder derinde. Henne i Hjørnet under Helgenbilledet staar hans Bord og et Par Stole.

Langs den ene Væg findes hans Leje, han spørger os, om vi har Lyst til at prøve det, vi maa indrømme, det er ganske vist noget haardt.

Man maa ellers lade Walamo-Munkene, at de ikke ligger paa den dovne Side, det at arbejde gaar Haand i Haand med det at bede.

De velholdte Bygninger, i hvilke alt muligt Arbejde er i Gang, vidner derom, alt, hvad der bruges paa Walamo, er forarbejdet af Munke.

Der er store Stalde, Heste- og Kostalde, Mejerier, der er Garverier, Teglværker, Smedier, Vandledninger, rundtom paa de veldyrkede Marker ser man de store Lader, nogle af Munkene har travlt med at fælde Træer, andre med at bygge Huse o. s. v.

Store Rigdomme ligger gemte i deres Kirker — man behøver blot at se paa disse guldstraalende, diamantprydede Billeder og juvelbesatte Kroner.

Maaske er adskillige af Stenene, man nu ser, noget uægte, de ægte skal man efter Sigende have skjult, ligesom ogsaa de mest sjældne Manuskripter; kun en enkelt skal vide, hvor de findes.

Heller ikke Munkene kan nemlig sige sig fri for nogen Bolsjevikfrygt. Det forsoner dem nogenlunde med, at de finske Soldater findes stationerede rundtom paa deres Øer.

Walamo-Munkene er Russere og føler sig som Russere, mange af Munkene forlod Klosteret, da dette kom ind under Finland, kun ganske enkelte forstaaer noget finsk. Det er let at skønne, at de føler sig som en Stat i Staten, rundtom ser man Vidnesbyrd om deres urokkelige Czartroskab, men de er fuldt loyale overfor den Regering, de nu er kommen ind under og indeslutter hver Dag Finlands Statholder i deres Kirkebøn.

Fra „Jerusalem“ til „Getsemane“.

10. August.

Vi kører henad Skovvejen, ind i Skovenes Dunkelhed, udover de grønne Marker, langs de aakandeklædte Skovsøer — „vær stille, min Sjæl, vær stille for Herren din Gud!“

Dybt inde i Skoven ligger „*Jerusalem*“, en Kirke omgivet af Munkeboliger. En af de pyntelige Træbygninger, der fordem husede c. 40 Munke, er nu Kaserne for finske Soldater.

En enlig Munk varetager Gudstjenesten, ene med sig selv og sin Gud, til de bestemte Tider ved Dag og ved Nat. Da Kusken raaber sit „Høj, Høj!“ kommer den gamle frem fra sin lille Have, det er ikke tidt, han faar Besøg, den gamle. Ja, Soldaterne aflægger ham nok Besøg nu og da, de har netop fornylig gjort det. Den gamle beklager sig bedrøvet og stille over, at de, just lige før vi kom, er trængt ind i hans lille Have og har taget alle Dagens Jordbær, saa han slet ingen friske Bær har til os, og rystet de grønne Æbler ned, brækket Grenene — heller ikke her er alting Fred.

Her var det, den hellige Andreas paa en eller anden underlig Maade kom hen, her fandt man siden et Kors indridset i en Sten, her skulde der rejses et Hus til Herrens Ære.

Nu staar „Jerusalems“-Kirken der, fornedet Gravkirken, foroven Opstandelseskirken.

I den nederste Kirke har man en Efterligning af Kristi Grav i Jerusalem, i den lille Forhal de samme Aabninger i Sidevæggene som i Jerusalem, gennem hvilke Kærterne i den hellige Nat tændes af den himmelske Ild; kryber man ind i det inderste Rum, genfinder man ogsaa der Marmorgraven, paa Marmorstenen viser man i Guldindfatning et lille Stykke af en Sten, der er ført hid fra Gravkirken i Jerusalem.

Nogle Trin op, og man staar i den øvre Kirke, Opstandelseskirken, hvor alt straaler og lyser, hvor Skriftord og Billeder minder om Kristi og Kristustroens Sejr.

Paa det skrøbelige Bord udenfor sin lille Hytte i Haven, under eet af de Æbletræer, Soldaterne nys har plyndret, har den gamle Munk imidlertid faaet samlet sammen, hvad han har af Teglas og Tekopper, af Smaakager og den Skaal Jordbær, han havde faaet plukket Dagen før, inden Soldaternes

„Røvertogt“. Den gamles Ansigt lyser af Godhed, han føler det saa tungt, saa tungt, at Verden er saa ond. De finske Soldater, de er vel ikke værre end alle andre Soldater, men de er en Torn i Øjet paa disse Mænd, der kun vil Fred, og det skærer disse i Hjertet, naar de gaar inde i deres stille Skove og ser Træ ligge fældet ved Træ, hører de fremmedes Øksehug give Genlyd inde i Tykningerne, de kan ikke forstaa, med hvilken Ret de fremmede gør Indgreb i deres retmæssige Ejendom.

Mathilda Wrede kan heller ikke forstaa det, og hun lover sig selv, at hendes Landsmænds Overgreb ikke skal gaa upaa-talt hen, og for hende er der ikke langt fra Tanke til Handling, samme Aften er Sagen med Haven forelagt for den kommanderende Officer.

Fra „Jerusalem“ gaar Vejen til „*Getsemane*“, i hvis „Guds Moders Kirke“ Ikonostasens Billedvæg er udskaaret af det fineste Cyprestræ fra Kaukasus, Alter og Ramme er af Rosentræ, udskaaret af Munkene selv, ingen fremmede, uindviede Hænder faar Lov til at udføre noget Arbejde her.

Nedenfor „Guds Moderens Kirke“ — efter det gamle Sagn skal Jomfru Maria have fundet sin Grav i Urtegaarden — ligger der en lille Træhytte.

Her havde Munken *Damaskin* engang sit Enebo, indtil han i 1842 ophøjedes til Iguman paa Walamo; inde i Hytten ses endnu den Ligkiste, Eremiten selv havde tømret sig til Seng, den, som siden blev Forbillede for saa mange andre.

Det var *Damaskin*, der skabte Walamo om til at være det, som det nu er. De gamle, forfaldne Bygninger blev revet ned og nye rejste, Klosterreglerne, der var komne i Forfald, kom atter til Hæder og Værdighed. Det var under megen Modstræben, *Damaskin* lod sig drage ud af sin Eremitihytte, men da han først engang var kommen ud, viste han sig som en Mand af Dygtighed og Kraft.

Paa Munkekirkegaarden midt inde i Skoven, hvor Munk efter Munk har faaet sin enkle Græshøj med sit Navn malet

paa en af de runde Stene fra Ladogas Bred, har ogsaa denne uforglemmelige Igumen fundet sin Grav.

Da Walamomunkene senere vilde hædre deres Beskytterinde, Mathilda Wrede, vidste de ikke nogen bedre Maade, hvorpaa de kunde vise hende deres Taknemmelighed og Ærbødighed, end ved at sende hende en af de mærkelige runde Gravstene fra Ladoga-Søen med hendes Navn malet paa Stenen.

Med Getsemane ved sin Fod rejser „*Oliebjerget*“ sig med sit lille Kapel. Oppe fra dets Top ser man over Trætoppene de gyldne Kupler i „Jerusalem“, man ser ned mod den lille „Getsemane-Have“, hvor mangan en Munk har kæmpet *sin* Getsemane-Kamp — den mørke Vig, man kommer over, er „Kedrons Bæk“, nedenfor sin Fod ser man Søens Vande.

„Borte i skogen en hydda sig höjer,
vänligt i skyhöga furors rund,
blå mellem furorna fjärden sig röjer,
glimmer i rosande aftonstund —.“

Glade som Børn er Munkene over det lille Stykke af „det hellige Land“, de har faaet samlet paa dette Sted.

Her har Gud rejst sine Templer, Mennesker sine.

Herfra lyder fra den enlige Munk hver Dag den samme „kerubiske Lovsang“, „syngende, raabende, jublende“, op mod Himlen som inde fra Munkeskaren i „Forklarelses-Kirken“.

„Vi lovsynger dig, vi lovpriser dig, vi takker dig, o Herre, vi tilbeder dig, vor Gud!“

„Hellig, hellig, hellig, o Herre, Gud Zebaoth!
Himlen og Jorden er fuld af din Ære.
Hosianna i det høje.“

Megen misforstaaet Fromhed kan der være blandet ind i disse Munkes Lovsang, megen Menneskedyrkelse i deres Gudsdyrkelse, men — har den kristne Tænkter ikke Ret, der har kaldt det inderste i Kristendommen for „den ubetingede Hengivelse“?

„Ubetinget maa du hengive dig til Kristus, der maa intet, intet, ikke den mindste Ubetydelighed eller det for dig betydeligste være saaledes mellem dig og ham, at det er en Betingelse og betyder, at i saa Fald kan du ikke hengive dig. Nej, ubetinget maa Hengivelsen være. Saa kan du — det er noget andet — bede for dig, at der ikke maa tages for stærkt paa dig.“

Ja, mon ikke *det* er Kristendommens inderste, og mon ikke det er denne „ubetingede Hengivelse“, der staar at læse i mange af disse Munkes Ansigter?

Og er det ikke der, hvor denne „ubetingede Hengivelse“ findes, at Kristentroen kan staa sin Prøve, naar Gud Herren tager stærkt?

Stærkt har Gud Herren taget paa den Kirke, disse Munke hører til, men da Martyriet kom, da veg de ikke tilbage, heller ikke i Bolsjevismens Dage.

Om Aftenen staar vi paa Trappegangen op til „Forklarelse-Kirken“. Vi ser i den lange Frise Trappe op og Trappe ned den pravoslaviske Kirkes Martyrer skride frem, Hundrede efter Hundrede, Hundrede efter Hundrede af disse Mænd, Kvinder og Børn, der „ikke elskede deres Liv, lige til Døden“.

I den Skare af Præstemunke, der synger deres Aften-Tilbedelse ud for den højeste i Krysostomus' gamle Lovsang, er der mangen en, hvis Ansigt synes at vidne om, at de kan gaa i Døden for deres Tro, ikke blot gaa til Fest i „Jerusalem“, Himmelfart paa „Oliebjerget“, men ogsaa gaa til Lidelse, om saa skal være, inde blandt Urtegaardens Trær.

Det lød i Morgenens Bøn: „Maatte hele Dagen være fuldkommen — hellig, fredfyldt, uden Synd!“

Det lyder i Aftenens Bøn: „Maatte vort Endeligt være fredfyldt, uden Smerte, uden Skam!“

Walamo! maatte de, der søger deres Tilflugt indenfor dine Klippemure, komme til at se Lys i Herrens Lys!

„Den hellige Ø“.

11. August.

Mere end een Gang har vi nede ved Walamos Kyst staaet og stirret over mod „den hellige Ø“. Man ser ikke gerne de fremmede stige i Land paa dens Klippeskrænter.

Her paa „Gamle Walamo“, gaar Sagnet, skal de første Eneboere først have slaaet sig ned, her levede gennem mange Aar Munken Alexander Sinski sit ensomme Liv, han, der fremfor nogen anden i Walamos lange Munkerække bærer Navnet „den hellige“.

Naar Ladogas Bølger er i Oprør, er det ikke let at lande paa „den hellige Ø“, men en klar Solskinsdag fører Igumens lille Dampers os derover.

Med sine lodrette, træklædte Klippevægge hæver Øen sig op af Havet, hist og her har Bølgerne dannet dybe Kløfter og Grotter ind mellem Klipperne, Sten ligger kastet over Sten som store Basaltklipper, øverst oppe har Furuen rejst sin Trone.

Det er selv i Dag ikke let at komme i Land, der kastes en Planke ud fra Skibet hen til den nærmeste Klippeblok, over den naar man ind til Øen.

Man gaar op ad de Trin, „den hellige Ø“s skiftende Eneboere har hugget i Klipperne. Langsmed Skrænterne i den ene Side af Øen har Munkene indrettet en Gang, over Kløfterne har man kastet Planker, langt nede slaar Bølgerne mod Klippesiderne, som de har gjort det i Aarhundreder, mens de har aflebet de runde Stene, der nu lægges paa Munkenes Grave.

Etsteds er der henover den skraa Klippeside malet et stort hvidt Kors, et Kors som det, der nu plejer at smykke Eremitens Kutte. Inde under Korset er Indgangen til den Grotte, Alexander Sinski fordem havde valgt til sit Opholdssted, herinde i Mørket mellem de vanddryppende Klipper havde han sit trange Leje.

Paa dette Patmos havde den hellige Sinski sine Aabenbaringer. Mange Frasagn gaar der om hans Syner.

En Nat viste der sig, fortæller Sagnet, et Lys for ham. Det vinkede ham udover Søen, og en stor firkantet Sten bar ham henover Bølgerne, hen mod Øst til „de gamle Holme“. Paa den ene af disse Holme ser man endnu den Dag i Dag, fortæller vor Ledsager, Munken, os, den gamle Sten, der førte Alexander Sinski af Sted, og medens de andre Holme vrimler af Hugorme, findes der paa den Holm, paa hvilken den hellige Mand landede, ikke en eneste.

Hvordan det nu er eller ikke er, paa „den hellige Ø“ levede Munken sit Eneboerliv Aar efter Aar, kun engang imellem bragte en Baad ham Bud fra hans Frænder ovre paa Walamo, her gravede han sig selv den Grav, der skulde gemme hans Støv.

Øverst oppe viser den gamle, hvidskæggede Eremit, der nu er Alexander Sinskis Efterfølger, os ved Siden af den Hytte, han har til sin Bolig, den Grav, Sinski fordum gravede.

Graven er imidlertid tom. Da Alexander Sinski var død, lod et Kloster ovre paa den anden Side Søen den hellige Mands Lig føre over og gav det en Plads i sin Klosterkirke som en kostbar Relikvie; der er her Rift om de „hellige“ ogsaa efter deres Død.

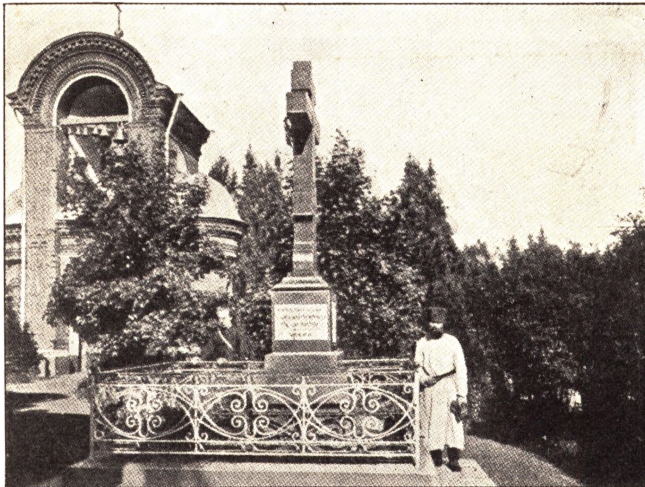
Nu har man kun i Grotten Mindet om Alexander Sinski og inde i det lille Kapel blandt de gamle Helgenbilleder ogsaa hans Billede, „den hellige Ø“s Helgen.

Den gamle, 80aarige Munk, der nu beboer Øen, kommer kun sjælden, ved særlig store Kirkefester, over til Walamo, stille og ydmyg tager han imod de fremmedes Hilsen, han gør ingen Fordring paa nogen særlig Helgenplads.

Men Gangene i den lille Have er nu tilgroede af Græs, de fordums Urtebede bærer nu kun Ukrudt — den gamle Munks Kræfter slaar ikke mere til, — vi kaster et Blik ind i hans Hytte, alt derinde ligger Hulter til Bulter, det er lange Tider

Alexander Sinskis Grotte.

Alexander Sinskis Grav.

Eremithytter.

siden der derinde er set en Fejekost, og naar mon der sidste Gang har været aabnet et Vindu?

Men vi giver den gamle et varmt Haandtryk til Afsked, han kan i Dag ikke følge os nedad den stejle Klippesti.

Det er ikke ofte, han faar Fremmedbesøg, den gamle, han maa nøjes med engang imellem at se sin Broder ovre fra „Profeten Elias' Ø“, en lille grønklædt Holm, der er Nabo til „den hellige Ø“, der, hvorhen vi derefter styrer vor Kurs.

Ogsaa denne Holm har sin lille Kirke, hvor en Munk ringer til Messe. Heller ikke han har noget menneskeligt Selskab, men tre af Klosterets unge Plage er satte under hans Opsyn. De kommer springende og vrinskende ned over Marken, da de hører Damprens Fløjte; de ved, at nu vanker der rimeligvis en Skive Brød, og ogsaa de skønner paa lidt Afveksling i deres lille Indelukke.

Vi sejler tilbage i Aftenens stille Fred — der er saa stille og saa tyst i Himmel og paa Jord, man hører kun Stempelslagene, en fremmed Lyd her, hvor ellers alt er, som det var for Aarhundreder siden.

Derude paa disse Øer har de gamle Liturgier, den hellige Basilius' og den hellige Krysostomus' Liturgier, lydt Dag efter Dag, Nat efter Nat, med deres stadig gentagne Omkvæd: „Hospodi pomiluj!“ „Herre, forbarm dig, Herre, forbarm dig!“

Og skulde ikke ogsaa herude dette Raab: „Herre, forbarm dig!“ naa den Herres Øren, der hører Hjortens Skrig, naar den fjernt fra Kilden vanker, naar Raabet kommer fra en Menneskesjæl, der tørster efter den levende Gud?

„Hvi ser du —?“

12. August.

Russen, ogsaa den russiske Munk, er som et stort Barn.

Han elsker Billeder, og hans Kirke er fuld af Billeder, ikke

blot af Kristus, Jomfru Maria og Helgenernes talløse Mængde, men her i Walamos „Forklarelses-Kirke“ maa hele den bibelske Historie holde for. Billederne kan være noget naive og ligetil, de er ikke meget originale, de er tagne alle Vegne fra; men Kirken er som en stor Billedbibel ligefra Noah til Daniel og hans Venner og Makkabæertidens Martyrer.

En lignende Billedbibel i mindre Stil findes rundtom i Øgruppens andre Kirker og Kapeller.

Nogle kan være mærkelige nok.

Der er eet Maleri, der har til Emne: „Hvi ser du Splinten, som er i din Broders Øje, men Bjælken i dit eget Øje bliver du ikke va'r?“

Man ser to Mænd staa overfor hinanden.

Udaf den enes Øje ser man en Splint stikke frem, den ser ud til at være omtrent en halv Alen lang. Den anden Mand ser ud, som gik han med en Bjælke paa Næsen, der er adskillige Gange længere end han selv.

Det er lidt uforstaaeligt, at Manden kan blive ved at være i Uvidenhed om, at denne Bjælke eksisterer.

Men dette med Splinten og Bjælken kan jo ogsaa være temmelig uforstaaeligt.

Det er ikke saa svært at blive opmærksom paa Splinterne, der findes i den Kirkeafdeling, vi færdes i her paa Walamo.

En ikke liden Godtroenhed. Foran Alteret inde i den samme Kirke ligger der en Møllesten. Det var paa den, at de to Helgener, Sergej og German, fordem kom sejlene til Walamo. Den Møllesten synes at maatte være en ikke mindre Benægtelse af Fakta end Gravstenen med Magnus Smeks Grav ude paa den gamle Kirkegaard — men det vilde være ganske haabløst at rokke ved de to Stene, de har ligget fast i Aarhundreder og vil blive ved at ligge fast.

Etsteds ude i Skoven finder man den lille Eremithytte, hvor Eremitten Nicolai, „den tavse“, tilbragte Aar af sit Liv. Han havde dømt sig selv til bestandig Tavshed. Mange valfar-

tede ud til „den hellige Mand“, men intet nok saa fint Besøg kunde faa ham til at bryde sin Tavshed. Ikke engang Kejser Alexander den Istes Besøg bragte Eremitten ud af hans Sindslikevægt, han rakte ganske rolig Kejseren en af sine Roer, og Kejseren viste virkelig den tavse Eremit den Ære at spise den. Maaske var det dette Besøg, der siden bragte Kejseren selv paa Eremittanker.

Men nu har Nicolai i ca. 100 Aar ligget i sin tavse Grav, i Nærheden af sin fordums Hytte. Over den lille Bjælkehytte er der siden bleven bygget en større, over Graven er der lagt en Trækiste. Men ingen af Stederne har undgaaet sin Skæbne. Paa alle Kistens Sider er der skaaret Træstykker ud, Hyttens Loft og Gulv er godt paa Vej til at forsvinde — i Løbet af nogle Aar vil begge Dele maaske være en saga blott.

Sagen er den: de Træstykker, der kan faaes fra Nicolai „den tavse“s Hytte og Grav, har ejendommelige Kræfter i sig.

Er der nogen, der tvivler?

Det er ikke længere end et Par Aar siden, da styrtede der etsteds en Flyvemaskine ned. Der var kun een eneste ung Mand, der kom derfra med Livet. Hvorfor kom han ikke til at dele Skæbne med sine Kammerater?

Jo, nogen Tid efter kom der et Brev fra den unge Mands Moder til Walamos Igumen, der fortalte, hvorfor. Hun skrev, at hun, der forøvrigt sagde sig at være af den lutherske Tro, ikke kunde lade være at glæde Igumen med, at den unge Mand havde haft en lille Splint i sin Hue, som han havde skaaret ud af Eremitten Nicolais Kiste, og den Splint havde frelst ham.

Ja, det var nu ganske vist en „Lutheraner“, men det er ikke vanskeligt at finde Splinter i Walamo-Munkenes Gudsdyrkelse, Helgentilbedelse og Undertro, hvis man endelig føler Trang til at gaa paa Jagt efter dem.

Men man føler, underlig nok, slet ingen videre Trang dertil. Der er ligesom noget, der stanser een, naar man vil til at beskæftige sig med Splinterne.

Der er en stille Stemme, der hvisker: „Hvi ser du —?“

Faar man ikke andet ud af at opholde sig paa Walamo, opnaaer man dog det, at man faar sin Taknemmelighed fornyet over at have faaet Del i det Lys, der straaledede ud fra det lille Kammer paa Wartburg.

Men man føler slet ingen Fristelse til i den Anledning at blive Farisæer.

Disse milde, glade, fromme, flittige Munke — man kan ikke andet end sammenligne dem med den Munketype, der træffes indenfor mangan een af Pavekirkens Klostermure — de afvæbner een,

„men kom jeg end som Bileam —
jeg maatte dog velsigne ham —
og Pilebundtet slænge.“

Man siger til sig selv: det er vist ikke værd at være saa haard ved dem med Splinterne, selvom de Splinter er en halv Alen lange, naar man selv gaar med Bjælker paa Næsen, der er flere Gange længere end een selv.

„Hvem meget er betroet, af ham skal der kræves mere.“

Meget *er* betroet den Kirke, der fik skænket den aabne Bibel og de aabne Døre, den frie Naade og det klare Lys.

Af den Kirke og dens Tjenere skal der kræves mere.

„Hvi ser du —?“

Hos Eremitten E frem.

13. August.

Baaden snor sig mellem de græsklædte, skovbevoksede Holme, snart ligger Landet straalende i lyseste lyst, med grønnende Agerjord mellem hvide Birke, snart dystert og tungt med Granernes og Furuernes mørke Skygger ned over Klippernes Sider.

Der høres ingen anden Lyd end de stille, langsomme Aareslag.

Hvad for Henmeligheder mon der gemmer sig bag disse

mørke, vemodige Øjne der foran os — ogsaa der er der stadig vekslende Lys og Skygge — som i Naturen, saaledes i Menneskelivet.

Han sidder og ser tavst hen for sig, Munken Feodor, i sin lange, sorte Kutte, men retter man et Spørgsmaal til ham, farer der et lysende Solglimt henover de alvorlige Træk.

For ham er Walamo den hele Verden. Intet er ham kærere end at faa Lejlighed til at synge sit kære Klosters Pris.

Intet er her for forunderligt og utroligt; naar det gælder Walamo, er det forunderligste ganske ligetil, det utroligste troligt.

Her, hvor „Baal“ fordem dyrkedes — fra „Baal“ udleder en Del af Walamo-Munkene deres Tilflugtssteds Navn — hertil kom i ældgamle Tider Apostelen Andreas med Evangeliet til Karelens hedenske Ødemarker, en Sten med et Kors betegner Stedet, som han udpegede til det kommende Enebo, her hvor senere de to Munke fra det hellige Athos-Bjerg søgte hen.

De onde Aander havde i de Tider valgt Øerne ude i Ladoga-Søen til deres Tilflugtssted, men nu maatte de flygte for Korset og Evangeliet — Navne omkring ved Søens Kyster minder endnu om, hvor de flyede hen —, betyder Sortonlako ikke „de onde Aanders Vig“, Impiloko „de hedenske Nymfers Vig“?

Herhen er Pilegrime valfartet fra alle Verdens Kanter for at knæle ved Athos-Munkenes Kister inde i „Probaschenska-Kirken“, særlig da ved „Forklarelses-Festen“.

Her har Ruslands selvherskende Czarere bøjet sig i Tilbedelse, ak, nu er Czardømmets Dage forbi med al den Glans, der derfra faldt over Orthodoxiens gamle Klostre.

Meget er forandret, fordem var der en 1000 Munke, nu er der kun en 400 tilbage i „Bolskoj skit“, det store Kloster.

Rundtom paa Holmene om Walamo-Klosterets Hovedkirke titter der Kapel frem efter Kapel, med Munkeboligen ved Siden, Enebo ved Enebo; men nu staar Munkeboligerne tomme,

kun hist og her findes der en enkelt Eremit, der graver sin Grav ved sit Enebo og hver Nat lægger sig til Hvile i den Ligkiste, som han selv har tømret, og hvori han engang skal stedes til Jorde.

Det er til et af disse Eneboer, Munken Feodor i Dag rør os hen.

Her opholder den Eremit sig, der for Tiden har det største Navn paa Walamo.

Efter at have været Walamo-Munk i 40 Aar, fik denne Mand den høje Post som Skriftefader for Storfyrst Nicolaj Nicolajewitsch, for saa atter efter Czardømmets Fald at ty tilbage til Walamo, bort fra Hoffets Glans til en Eremits Ensomhed.

Der kommer en høj Skikkelse frem nede ved Søbredden. Det er Eremitten Efrem. Han staar der høj og værdig med det sorte Haar faldende ned over sin med Sølvbroderier smykkede Kutte.

Mangen en Hemmelighed ligger skjult bag denne høje Pande. Han byder os Velkomemn, der gaar som en Antydning af et Smil henover hans Ansigt, og han fører os ind i det prægtige, med de grønne Kupler prydede Kapel, hans fordums Herre, Storfyrsten, har ladet rejse paa det Sted, hans Skriftefader valgte til sin sidste Bolig, som en Mindekirke for de faldne.

Ved Siden af Kapellet viser han os ved et Trækors den Grav, han selv har gravet, der staar og venter paa ham.

Inde i Kapellet, hvis Klokkespil nu kun lyder for ham, hvor Gudstjenestens Messe nu kun holdes af ham, er Væggene og Ikonostasen smykket med Billeder, der straalere i Guld og Sølv, i alle mulige skinnende Farver.

Eremitten Efrem fører mig ind bag Ikonostasens Billedvæg, der, hvor ingen Kvinde faar Lov at træde ind.

Der staar Alteret med dets gyldne Monstrans og Evangeliebogen, der findes Eremittens lille Bogsamling, inde ved

Siden af findes hans lille Kammer, hans Samowar og — hans Ligkiste, hvori han om Aftenen lægger sig til Hvile, iført sin Munkekutte. I denne sin lille, smalle Seng, uden Hovedpude, uden Madras, uden et Tæppe til at kaste over sig, ligger han saa med de korslagte Arme. Men kun to Timer ad Gangen, saa staar han op for at forrette Nattens Bønner.

Ved Siden af dette ejendommelige Leje staar der en lille Kiste, hvori hans Eremitdragt skal lægges ved hans Død og saa sænkes i Jorden sammen med ham.

Kun et stort Billede af Storfyrst Nicolaj minder Eremiten om hans Fortid.

Vi følger ham ind i den lille Træhytte, der huser ham ved Sommertid. Derinde har han ogsaa en Ligkiste staaende. Ovenover hænger Billedet af hans Fader, liggende i den Ligkiste, der efter Moderens Død gennem mange Aar var *hans* Seng.

Her lever Eremiten sit ensomme Liv, bedende ved Dag og Nat, ogsaa for den Fyrste, der nu er en Fyrste uden Land.

Nedenfor Hytten skulper Ladogasøens Bølger op mod Klippevæggen. De synger den samme Sang om og om igen, at skuffende og vekslende som Bølgen er Menneskets Liv, „sic transit —“, „hvad er det dog alt, som Verden opsminker med fager Gestalt?“

Men midt i Bølgerne staar urokket Aarhundrede efter Aarhundrede „den evige Klippe“. „Stat crux, dum volvitur orbis“, „Korset staar, mens Verden skifter“.

— — —
Stille glider Baaden tilbage i den mørknende Dag — den høje Munkeskikkelse staar nede ved Bredden og følger med sit Blik den bortglidende Baad.

Det er som en Verden med dens Tanker og Længsler, Kampe og Tvivl glider bort fra Eremiten med Baaden, der fører de fremmede bort. Og dog — mon der ikke er en Verden, der bliver tilbage hos denne ensomme Mand?

— — —

„Kan De se Munken der, ham, der gaar og fejrer Havegangen?“ spørger min Ledsager os, da vi atter er naaet op til Walamos Klosterbygning.

Der gaar en Munk i en simpel Munkekutte, gammel og slidt — der er ingen Sølvbroderier paa den Kjortel, der er ingen, der bøjer sig og kysser hans Haand, ingen, der beder ham om *hans* Velsignelse.

Og dog, den Munk, der nu gaar der med Fejekosten i sin Haand, var ogsaa engang en Storfyrstes betroede Tjener.

„Hvorlænge var det, I var hos Storfyrsten?“ spørger Mathilda Wrede den gamle.

„I tyve Aar,“ svarer den gamle med sit glade Aasyn.

Nu har han det Hverv at gaa og feje Havens Gange, han har ladet sig sætte til at sørge for, at Dørene bliver stængede, at de andre Munke bliver kaldt op til Nattens Messe. Hele hans Tilværelse gaar op i at tjene og tjene de andre.

Der er ingen Hædersplads aaben for ham ved Kirkens Gudstjenester, han søger den heller ikke, der er ingen, der taler om ham som „den meget hellige Mand“, han har heller ingen Tanker om det selv, han har valgt sig den laveste tjenende Plads, han har kun agtet sig selv værdig til at være en Dørvogter ved Tærskelen til Guds Hus.

Vi spørger den Munk, der ledsager os: „Mon nu alligevel ikke den Tjeneste, Munken Iwan yder der med Fejekosten i sin Haand, er mere efter Mesterens Sind end Munken Efrems, hans, „den meget hellige Mand“,s, for hvem de alle bøjer sig i Støvet?“

Han forbavses i høj Grad over, at vi kan stille et saadant Spørgsmaal. Og sandsynligvis vilde mangen en Munk i Walamo anse det for noget af en Helligbrøde endogsaa blot at stille de to Munke sammen —.

„De hellige Døre.“

14. August.

„Dørene! Dørene!“ udbryder Diakonen.

Forhænget drages til Side, og man ser ind i Alterrummet.

Derinde staar Præsten foran det Alter, som ingen uindviet tør nærme sig. Naar Forhænget drages til Side, løfter han Dækket i Vejret, der ligger over Kalk og Disk, og Sangerne synger *Kirkens gamle Tro*.

Det har fra gammel Tid været en Ulykke for Østens Kirke, at den tabte sin Sjæl i gold Lærestrid — den har da heller ikke kunnet lade være at blande sin Lære ogsaa ind i Troens Bekendelse.

Jesus Kristus bekendes som „født, ikke skabt, af eet Væsen med Faderen.“ Hellig-Aanden er „den levendegørende, som udgaar fra Faderen, som tillige med Faderen og Sønnen tilbedes og forherliges.“

Ind i det tredie Trosled er der sat Ordene: „Jeg bekender een Daab til Syndernes Forladelse.“

Men gribende som en Hjerternes Tilbedelse lyder Trosbekendelsens Ord op under Kirkens høje Kuppel.

Menighedens Istemmelse af *Fader-Vor* indledes med Diakonens Ord: „O, gør os, Herre, værdige til med Frimodighed og i Ustraffelighed at turde anraabe dig, Gud og Faderen i Himmelen!“

Der sluttet med Præstens: „Thi dit er Riget og Kraften og Herligheden, Faderens og Sønnens og den Hellig-Aands, nu og i Evigheds Evighed!“

De mægtige Mandsstemmer istemmer Kerubernes „*trefold-hellige Lovsang*“, „syngende, raabende, jublende“:

„Hellig, hellig, hellig, o Herre, Gud Zebaoth.

Himmelen og Jorden er fuld af din Ære.

Hosianna i det høje.

Velsignet være den, som komme i Herrens Navn.

Hosianna i det høje!“

Og alt imens beder Præsten stille for sig selv Bønnen for ham, hvem den Naade er betroet at frembære de hellige Gaver:

„Jeg bønfalder dig, du, som bæres paa Kerubers Trone, du Serafers Herre, du, den ene gode og barmhjertige, se ned til mig, din syndige og ringe Tjener, rens min Sjæl og mit Hjerte for den onde Samvittighed og dygtiggør mig, den med Præsteskabets Naade beklædte, ved din Helligaands Magt til at staa for dit hellige Alterbord — thi med bøjet Nakke kommer jeg til dig og bønfalder dig: skjul ikke dit Ansigt for mig og forstød mig ikke, men gør mig, din syndige og uværdige Tjener, værdig til at frembære dine Gaver —!“

Ind imellem Bekendelsen, Bønnen, Lovsangen falder de forskellige Skriftstykker, der oplæses af Præsten staaende foran „de hellige Døre“:

Ps. 103: „Min Sjæl, lov Herren, og alt det, som i mig er love hans hellige Navn —!“

Ps. 92: „Det er godt at takke Herren og at lovsynge dit Navn, du højeste —!“

Ps. 93: „Herren regerer, han har iført sig Højhed —.“

Derefter synges Sangen om de nifold-salige:

„Salige ere de fattige i Aanden —.“

Inde bag de lukkede Døre lyder *Nadverens Ord*: „Tager, æder, dette er mit Legeme, hvilket brydes for Eder! Drikker alle deraf, dette er mit Blod, den nye Pagtes, hvilket udgydes for Eder og for mange til Syndernes Forladelse!“

Forhænget drages for og efter Ordene: „Det hellige for de hellige!“ rækker Præsten sig selv og Diakonen de hellige Gaver.

Dørene slaas op. Diakonen træder ud, og de indviede Gaver rækkes dem af Menigheden, der vil have Del i den hellige Nadver.

Lovprisningen bruser frem.

„Vor Mund, o Herre, være fuld af din Pris, for at vi maa lovsynge din Herlighed, thi du har værdiget os at blive delagtige i dine hellige, guddommelige, udødelige og levendegø-

rende Hemmeligheder. Bevar os i din Hellighed, saa at vi hele Dagen kan tænke paa din Retfærdighed.

Halleluja! Halleluja! Halleluja!"

Og omkring disse Gudstjenestens Højdepunkter findes der en Række af Bønner — Bøn om „Fred for den hele Verden, Guds hellige Kirkes Vel, alles Enhed i Troen,“ Bøn for Patriark Tikon og Finlands Statholder, Bøn om „hvad der er gavnligt og tjenligt for vore Sjæle,“ om at Dagen maa blive „hellig, fredfyldt og uden Synd,“ at Døden maa blive „fredfyldt, uden Smerte og uden Skam.“

Det hele kan være smukt, højtideligt, gribende som et Drama, et Drama, der foregaar snart udenfor, snart indenfor „de hellige Døre“, der fører ind til Alterrummet bag Billedvæggen.

Præstemunkene i deres farverige Dragter, hvoraf hvert enkelt Stykke har *sin* Betydning, med deres mægtige Sang, i deres øjensynlige Grebethed, Dørene, der aabnes og lukkes ind til det allerhelligste — Rummet med de straalende Farver og farverige Billeder — alt tager Stemningen i sin Magt.

Men „Dørene! Dørene!“

Adskilt fra Kirkens Skib ligger Alterrummet, med den guldfunklende Ikonostas med dens hellige Billeder, skilt fra alt, hvad der ikke er præsteviet.

Paa hver Side af den midterste tofløjede Dør, „de hellige Døre“, hvorom hele Gudstjenesten drejer sig, findes en Dør mod Nord og en Dør mod Syd. Omkring disse Døre samler en hel Række Billeder sig, af Kristus, af Guds Moder, af Helgener.

„De hellige Døre“ lukkes op og lukkes i.

Men hvormeget de saa end lukkes op, det er denne Kirkes Ulykke, at den holder disse Døre lukket for Tusinder og atter Tusinder.

Hvad hjælper det, at Dørene ind til Alterrummets Helligdom lukkes op, at den guldpnydede Evangeliebog holdes højt

i Vejret og gives Kys efter Kys, at alle disse Bønner bedes, disse Sange synges, disse Skriftord oplæses?

Naar Dørene stænges imellem Synderen og den frelsende Gud.

Bønner, Sange, Skriftord lyder for største Delen paa et Sprog, det gammel-slaviske, som den menige Mand ikke forstaaer. Tilmed foregaar Oplæsningen med Villie saa hurtig og saa sagte som mulig, man maa ikke udsætte „det hellige“ for at blive „kastet for Svin.“

Og alle disse mange skiftende Ceremonier, der er en uløselig Gaade for alle uindviede, er de ikke som Døre, der lukker for ham, der har ladet det forkynde for den hele Verden: „I have Frimodighed til at gaa ind i Helligdommen ved Jesu Blod.“

Og Jomfruen Maria og hele den lange Række af Helgener, der paakaldes som dem, der skal lukke Dørene op til Herren, er de ikke i Virkeligheden med til at lukke Dørene i?

Og alle disse Bodsøvelser og Selvplagerier, der sættes i Omvendelsens Sted, alle disse Messeofre og Forbønner for de døde, er ikke dette altsammen Døre, der lukker i?

„Dørene! Dørene!“

Det er det, som gaar som det dybe Suk gennem Mathilda Wredes Sjæl i disse Walamodage.

Mon ikke engang „de hellige Døre“ skulde lukkes op for den pravoslaviske Kirke, for denne Walamos Munkeskare?

Hvilken Vidnehær, saa vidneglad og vidnestærk, kunde der ikke gaa ud fra disse Øer?

Kun *han* kan lukke disse Døre op, han, der kan „sønderbryde Kobberdøre“.

Kun *de* Mennesker kan han bruge dertil, der kan elske disse Mænd, forstaa dem, finde ind til deres Hjerter og deres Længsler.

Mennesker, der har noget af det samme medfølende Sind og den samme forstaaende Kærlighed, som den Kvinde har, der

Dag efter Dag sidder lige betaget, tavs, tilbedende ved Klosterkirkens Gudstjenester.

Hvor gerne vilde Walamos Munke ikke have haft denne Kvinde til at gaa over til den pravoslaviske Kirke, hvormange Forsøg gjorde de ikke paa at overtale hende.

Men nej — sit Liv kunde hun give for dem, men sin Tro, nej, der stod hun urokkelig fast.

F r a W a l a m o .

15. August.

Karelen er Sangens Land, men paa Walamo høres ingen Sang udenfor Kirken. Ellers havde vi maaske, da Munkebaaden lagde fra Land, prøvet paa at synge en Afskedssang som en sidste Hilsen til de venlige Munke, der kun havde haft milde Blikke til dem, der dog tilhørte en i deres Øjne ganske fremmed og uforstaaelig Kirke, dem, der har gaaet Side om Side med dem uden at tage Del i deres Korstegn, dem, de havde set overvære deres Gudstjenester uden at ville være med i deres Ceremonier. Men Blikkene var lige milde.

Straks om Morgenen var der kommen Bud fra Vice-Igumen — Igumen selv var den Dag bortrejst — med Indbydelse til en Kop Afskeds-Tjai.

Inde i Vice-Igumens Stue, hvorfra der var den dejligste Udsigt udover Haven, Vigen, Skovene, stod Samowaren rede med alt Tilbehør, det fineste friskbagte Hvedebrød, Smaakingler og Syltetøj.

Da vi skulde til at udtale vort sidste „blugodarju“, overrakte vor Vært os en Spaankurv med Jordbær og Walamos Historie paa russisk, som vi ganske vist ikke kunde have synderlig Udbytte af, en Række Walamo-Billeder, og vi tog Afsked med ham og vor finske Tolk, der i disse Dage havde staaet til Rede for os aarle og silde.

Nu er det sidste Farvel sagt til de venlige Aander i og udenfor Herberget, de har tilraabt os deres hjertelige: „Kom igen!“

Der kastes los, og Skibet sejler stille ud langs Walamos Klippekyt.

De gyldne Kupler funkler i Morgenens Sol, nu er vi ude forbi den hellige Nicolais Kirke, hvorfra en enlig Munk bliver ved at følge Damperen med sit Blik. Inde fra Kysten tilvinker Eremitten Æfrem os fra sin Baad den sidste Hilsen.

Vi er et lille Selskab paa fire Personer, der foran ved Styrrummet sidder og mindes disse underlige Dage inde i denne middelalderlige Eventyrverden — Mathilda Wrede, Anna Virubova og hendes Moder.

Ved at tage Sløret, „det store Slør“, som Kirken kalder det, har den tidligere Hofdame ved Czarhoffet nu brudt Broen af mellem før og nu, men hun er glad som et Barn. Moderen sidder og fortæller os om de gamle Dage, da hendes Mand endnu levede, en betroet Mand ved Czar Nicolajs Hof, de Dage, da de levede i Rigdom og Ære, og saa de Trængselstider, da de havde mistet alt og havde maattet flygte ind over Finlands Grænse.

Ikke en Klage høres der fra de to, kun Taknemmelighed mod den Gud, der tilsidst lod dem komme udenfor deres Fjenders Rækkevidde.

„Jeg er bleven saa træt af Mennesker,“ siger Datteren, kun herinde i Styrrummet kan hun, hvis Navn en ublid Skæbne har knyttet sammen med Rasputins, finde et Skjul for de nysgerige Turistblikke.

Nu lægger Damperen til ved Kajen i Sordavalla.

„Do sswidanija! Do sswidanija!“ „Paa Gensyn! Paa Gensyn!“ tilraaber Munke-Kaptajnen os.

Walamo-Dagene er forbi.

Vi drager bort med en Forudfølelse af, at der vil oprinde svære Tider for Walamos Munke, men lidet aner vi, at dette Mathilda Wredes første Besøg i det gamle Kloster skal føre hende ind i en Kamp, hvorunder hendes rige, medfølende Hjerte tilsidst maa briste.

„Kun to fattige Munke —.“

„Aar er svundne. Meget er forandret i disse Aar. Store Trængsler har Walamos Munke maattet gennemgaa.

„Klokkerne i Walamo ringer til Bøn, Klokkerne i det gamle Kloster, de mange Kirker og Kapeller rundt om paa Øerne.

Den gamle, engang saa skønne Klosterkirke er nu i Forfald. Kalkpudset er faldet af Væggene, Forgylningen er bleget, de Kunstværker, der engang forfærdigedes af flittige Munkehænder, er nu forvitrede.

Hvor er de nu henne, alle de flittige Munke? Mange er gaaede i Døden eller udviste af Landet. Forgængelighedens Skygger har lagt sig henover den tusindaarige Helligdom.

Nede i Krypten foran Lampen, der kaster sit rødlige Lys henover den korsfæstedes Billede, ligger en gammel Munk hen-sunken i Bøn. Tunge Taarer rinder nedad hans Kinder.

„For hvem er det, I beder, Fader — er det for de dødes Sjæle?“ spørger den lille Kordreng, der har listet sig hen til den gamle.

„Nej, min Søn — jeg beder for Mathilda Wrede,“ svarer den gamle. „Jeg beder for hendes Hjerte, hendes varme, forbarmende Hjerte, at det ikke skal bære Lidelse for vor Skyld — ikke skal bløde under de dybe Saar, som kolde, hadefulde Mennesker tilføje hende i deres Smaalighed og Snæverhjer-tethed.

Du spørger mig hvorfor, min Søn — og jeg siger dig: derfor, fordi hun er større end dem, derfor, fordi hun forstaar os i vor Nød, forstaar, at det er ikke nogen Synd, om vi vil fejre vor Frelsers Fødsel til den Tid, vi har faaet berettet, at han skænkedes os, eller fejre den hellige Faste til den Tid, vore Fædre har faaet Paabud om at faste.

I Smug har vi maattet fejre vore Højtider, som Misdædere og Syndere. Udyrkede ligger vort Klosters Marker, den hel-lige Moders Billede er mørkt og graanet i vor Fattigdom. Vore

Brødre forvises for deres Tros Skyld. Vort Kloster gaar sin Undergang i Møde, og vi med det.

Forstaar du saa, hvordan vi lider — nej, hvordan skulde du kunne forstaa det! Men *hun* forstaar det, *hun* — derfor maa hun lide. For vor Skyld. Derfor skal du knæle ned og bede for hendes varme, store Hjerte.“

Og foran den korsfæstedes Billede med den brændende røde Flamme ligger to Skikkelser nedsunkne i stille, inderlig Bøn nede i Kryptens Halvmørke.

Kun to fattige Munke —.“

Søster Dagmar.

Nikolai den tavsæs Eremithytte.

En Bygmester.

Eremithytte.

Kloster-Baaden.

EN HYLDEST I BLOMSTER.

Midt i sine Smerter digtede Frans af Assisi „Solsangen“, Men Lovsang til „den allerhøjeste, almægtige, gode Herre,“ en Lovsang for Solen, „skøn og straalende med stor Glans,“ for Ilden, „liflig og kraftig og stærk,“ for Jorden, „der frembringer alskens Frugter og Blomster.“

Noget af den samme lyse Naturglæde var der i Mathilda Wredes Sjæl. Hun elskede Mennesker, hun elskede Dyr og Blomster. Bag det alt saa hun den højeste aabenbare sin Herlighed og sin Skønhed. I Naturen fandt hun altid Tilknytningspunkter for, hvad hun havde at sige til Mennesker om den store Gud og Fader, atter og atter kommer Blomster-Billederne frem.

„Der, dybt nede i det sorte Dynd“ — skriver hun i et af sine Julebreve — „finder du Roden til den skinnende hvide Aakande. Dens Stilk er kun svag og bøjelig, men den stræber dog modigt opad, stadig opad, til den naar op til Vandspejlet. Her aabner Blomsten sine snehvide Blade op imod Solen, hvis varme Straaler har aandedet den til Live.“

Aakanden bliver hende et Billede paa Menneskets Liv. „Lig Aakandens Stængel kan det være i Stand til at trænge sig igennem Modgangens, Sorgens, Prøvelsens, Tvivlens og Vantroens urolige Vover, til det tilsidst skal naa gennem alle ydre og indre Genvordigheder og naa op til Vandfladen, naa op til Solen — naa op til Gud.“

I et andet Julebrev taler hun om Planten nede i Afrikas

Sandørken. „Den blomstrer aldrig i smukt Vejr, den ser helt almindelig ud. Men naar Ørkenens hede Vind, den frygtelige Sirokko, begynder at blæse, da aabner den lille ubetydelige, grimme Plante sine Blade og forvandles til den allerskønneste Blomst.“

I den lille Ørkenplante finder hun atter en Genspejling af Mennesket. „Det har været mit Livs store Lykke at lære Mennesker at kende, der som denne Afrika-Plante har kunnet leve og blomstre ude i Ørkenen. Ikke blot i de fattige Hjem langt borte i Finlands store, dybe Ødemarker har jeg truffet saadanne modige Kærnemænd og -kvinder, men ogsaa i Sorgens og Lidelsernes mørke Boliger finder jeg mange fine, herlige Ørken-Blomster. Den hede Ørkenvind, de tunge Tilskikkelsers rasende Storme er gaaet hen over disse Mennesker, men har ikke formaaet at brænde det bedste til døde, men har i Stedet varmet den underskønne Blomst frem, Guds rene Afglans, som fandtes skjult allerdybest inde. Fuld af Ærefrygt staar man overfor saadanne Mennesker —.“

De, der var til Stede ved Nyborg-Mødet i 1922, glemmer ikke Mathilda Wredes Tale om Sumpplanten „Calla palustris“, hvorledes hun fortalte, at hun tog denne sin Yndlingsblomst som sin Tekst overfor Fangerne, talte til dem om, hvor skønne dens Blomster var, hvorledes dens Blomster kun havde eet Blad, medens de fleste andre Blomster bestod af mange forskellige Blade.

„Naar vi sammenligner os selv med Blomster, hvor mange ulige, forskellige Blade har da ikke vi! Der findes hos os Egenkærlighed, Had, Havesyge, Magtbegær og meget, meget andet.“

„Jeg forsøgte at vise disse Mænd, at Jesus Kristus var som denne skønne Blomst, den dybe, rene, eneste hele, hellige Karakter, og saa sagde jeg til dem, at alle vi, der var der til Stede, var Blomster med mange forskellige Blade, men at der fandtes en omskabende Magt, Jesu Kærlighed. Vendte vi os til ham,

kunde han lade alle disse mange Blade sammenvokse ved sin Kærlighed, saa vi blev hele og kom til at ligne ham —.“

Det var ikke blot Livsfangerne i Finlands Fængsel, der fik en Følelse af, at der hos dem var mange Blade, der ikke var skønne, og hos hvem der vaagnede en Længsel efter at blive som „det hele, rene, dybe, hvide Blad“ — ogsaa i Tilhørerskaren i „Hermon“ paa Nyborg Strand var der mere end een, „calla palustris“ kom til at holde en Prædiken for, de aldrig siden glemte.

Om Aftenen stod der et Blomsterglas med hvide Callaer oppe paa Mathilda Wredes Værelse, et Par af Tilhørerne havde straks sendt Bud ind til Nyborg efter dem.

Det greb hende dybt, hun kunde de følgende Dage ikke blive træt af at tale om den Glæde, denne Hilsen havde voldt hende, den mindede hende om Frelseren, den mindede hende om Fangerne derhjemme, det var, som den danske Menighed herigennem bød hende, den fremmede, sit Velkommen.

— — —

Og saa en Decemberdag syv Aar efter drog der et stille Ligtog gennem Helsingfors' Gader. „Her mødes alle Veje — paa Gravens bratte Rand.“ Mange forskellige Veje mødtes, da denne blomstersmykkede, hvide Kiste blev ført til Grav. „Hvilken Religion har egentlig Florence Nightingale?“ spurgte man engang. „Den eneste, der har Værd paa den store Dag: den barmhjertige Samaritans Religion.“ Det var den Religion, der ogsaa var virkeliggjort hos hende, hvis Støv nu stededes til Jorde: hun var een af dem, hvis Klæder var toet hvide i Lamets Blod, hvis Liv her paa Jord var smykket med disse Himmerigs-Blomster: „Jeg var hungrig, og I gave mig at spise, jeg var tørstig, og I gave mig at drikke — jeg var i Fængsel, og I kom til mig!“

Blandt dem, der bar den hvide Kiste op til Johannes-Kirkens Kor, var ogsaa den Broder, der forðum havde staaet ved sin Søsters Side i Toivola-Dagene, nu var hans Haar graanet,

ikke havde han anet, at han og „gamle Matti“ skulde følge „Thilda“s Kiste til Jord.

Pastor Pakkala har hyldet Mathilda Wredes Livsgerning i Ord — hvorledes kunde han staa ved denne Kiste uden at mindes Frelserens Velsignelses-Ord paa den store Dag: „Hvad I have gjort imod een af disse mine mindste Brødre, have I gjort imod mig!“ — Sandet er kastet paa Kisten, der indvier Støvet til den Jord, af hvilken det er kommet.

Saa kommer der en gribende „Blomster-Hyldest“. Een efter een, Mænd og Kvinder, træder de med deres Kranse og Blomster hen til Kisten og tolker deres Sorg, deres Minder og deres Tak. Der er Repræsentanter for de finske Kvinder, for de finske Fredsvenner, for Fængslernes Verden, for de ulykkelige landflygtige Russere o. s. v. Et Væld af Blomster dækker Kisten, mellem de røde Roser straalere de hvide Lillier og Calla'er, til dem alle knyttes der et Skriftsprog eller et Mindeord.

„Hvad vi behøvede i Fængselet“ — lyder det fra den tidligere politiske Fange, Socialdemokraten Primus Nyman — „var en Skriftefader. Saa kom da Mathilda og blev vor Skriftemoder.

Til dig kunde vi sige alt, hvad der laa os paa Hjerte, vore Sorger, vore Glæder, vore Synder, du havde Forstaaelse derfor. Paa din Kiste er Sandet nu faldet, Blomster omgiver den. Det er et Billede paa dit Liv. Du har i dit Liv haft Valget mellem Sandet og Blomsterne. Du valgte Sandet, du levede for at trøste Fangerne i deres Ørkenliv. Men du var selv en Blomst og vokset op blandt Blomster. Hele dit Liv kunde have været blomsterstrøet, men du valgte Sandet —.“

— — —

Det var en Søndag Morgen i Februar 1929 de stod, to af Mathilda Wredes danske Venner, paa Anjala Kirkegaard.

I tunge Klynger hang Sneen ned fra Træerne, der omgav

Wredernes gamle Gravkapel, hvor Slægt efter Slægt er stedet til Hvile.

Men udenfor Kapellet, Side om Side med Faderens og Søsteren Helenas Grav, laa Mathilda Wredes Gravhøj. Snedækket havde lagt sig henover Blomster og Kranse, man saa den lille Krans titte frem, som den frigivne Fange, „Anna“s Fader, havde bundet af røde Papirblomster, men øverst over alle de andre laa den Krans, der var sendt fra Livsfangerne paa Kakola.

Da Budskabet kom til dem om Mathilda Wredes Død, bad de Fængselsinspektøren om Tilladelse til at binde en Krans af Enebærbuskene nede i Fængselsgaarden. De fik Lov dertil, og saa bandt de Kranzen — to af dem havde tidligere været oplærte som Gartnere — Kranzen gav de Form af et Hjerte, ind mellem Enebærrisene stak de de Blomster, de havde opelsket i deres Cellevinduer.

Det blev en kæmpemæssig Krans — mange, mange Kilo kom den til at veje, men hvormange taknemmelige Tanker var der ikke indflettet i den.

Inspektøren fulgte med Forundring deres Arbejde og spurgte en Dag Fangerne, om de ikke mente, at den Krans blev for stor.

„Nej“ — lød Svaret — „hun skal have en stor Krans, hun havde saa stort et Hjerte.“

Enebærbusken — Juhani Aho har i den set en Afspejling af det finske Folks Enebærnatur.

„Finnerne har været sig deres Seners Sejghed bevidst, og der, hvor en andens Rygrad vilde være brudt, er deres kun blevet stærkere — Lynet, som slaar ned fra Skyen, splintrer Ødemarkens Fyr i smaa bitte Stykker, men Enebærbusken rammer det uden at gøre den Fortrød. Rytterhestene tramper hen over den, og Kanonlavetternes Hjul bøjer den til Jorden. Men Enebærbusken brydes ej. Naar Bulderet er forbi, hæver den lille Busk sin korte, kraftige Stamme, og den ene Gren

hvisker til den anden: „Vokser du i Øst, saa vokser jeg i Vest.“ Og det varer ikke længe, før Fodsporene og Mærkerne af Hjulene er udslettede. Og naar den kørende i Morgen søger efter Gaarsdagens Spor, finder han dem ikke. Vejen er tilgroet og Enebærbusken synes urørt —.“

Hun, hvis Gravhøj nu var kastet paa Anjala Kirkegaard, havde noget af Finnens Enebærnatur i sig. Der laa som en Tanke gemt deri, at hendes store Hæderkrans netop blev flettet af Enebærbuskens sejge Kviste.

„Vor lille Søster gik sin egen Vej“ — siger Broderen, der har fulgt de to danske ud til Anjala — „man kunde ligesaa godt søge at stanse Imatra i dets Fald som søge at hindre Mathilda i det, hun havde foresat sig.“

„Det, at hun havde Mod til at staa alene i sin Kamp for det, hun ansaa for Ret og Sandhed“ — bemærker Socialdemokraten — „og faa hele Opinionen imod sig — ja, jeg kan ikke forstaa den Kærlighed, hun havde til vor Arvefjende mod Øst — men det, at hun ikke var bange for at staa ene, det var fint, det.“

Ja, „det var fint, det.“ Men det fineste, det, der vil mindes længst, det var „hendes store Hjerte“.

EN HYLDEST I ORD.

Mindestøtten over *Charles Gordon* bærer Indskriften:

„Sin Hjælp til de svage,
sin Ejendom til de fattige,
sin Medfølelse til de lidende,
sit Hjerte til Gud.“

Noget af det samme kan sættes som Indskrift over *Mathilda Wredes Liv*. Man har stillet hende sammen med *Caterina af Siena* indenfor den katholske Kirke, med *Elisabeth Fry* indenfor den evangeliske.

Mange var de Kranse, der kom til at smykke *Mathilda Wredes Kiste* i Johannes-Kirken, mange er de Hæderskranse, der er bundne til hendes Minde.

Nogle af disse Kranse skal nu drages frem. Om hun selv havde set dem, vilde hun straks have taget dem og slynget dem om sin Frelasers Billede med et: „Kron *ham*, kron *ham*, Himlens Kongesøn!“ Vi, hendes Venner, vil gøre det samme.

*

*

„Den lille *Mathilda Wrede* var en stor Dyreven. Hun var Ven med alle Hunde, men ganske særlig elskede hun Hestene. Engang reddede hun en Kat, som nogle Gadedrenge havde

dømt til Døden, og tog den i Pension hos sig. Hun lod et lille Egern sove i sin Lomme, naar det da ikke havde Sæde paa hendes Skulder.

Syv Aar gammel saa hun en Dag fra Vinduet, hvordan en Smed smedede en Fodlænke om en Straffefanges Fod. Hun blev ganske forfærdet og kunde ikke faa Øjnene derfra. Da kom hendes Lærerinde ind i Stuen. „Kom straks bort fra det Vindu der,“ raabte Lærerinden, „det er ikke noget for Børn at se paa!“ Men den lille Pige svarede — det var ligesom et Varsel om den Gerning, hun senere skulde tage op —: „Naar Fangen kan holde saadan noget ud, maa jeg vel ogsaa kunne holde ud at se det.“

En ti Aar efter, at hun havde taget den Beslutning at vie Fangerne sit Liv, skrev hun engang i et Tidsskrift:

„Man spørger mig ofte: er det muligt, at du virkelig kan elske disse Tyve og Mordere? Det er jo da deres egen Fejl, at de er spærrede inde i Fængslerne.“

„Ja,“ svarer jeg saa gerne, „ganske vist er det sandt, at de har syndet og syndet meget, men selv de bedste Mennesker har syndet, de bedste af os har begaaet Fejl og Synder. Om man nu ikke havde tilgivet os, hvad vi forbrød, om vi aldrig havde mødt Kærlighed — hvor havde vi da selv været? Ja, hvor?“

Ja, jeg elsker Straffefangerne, jeg skammer mig ikke ved at sige det, og jeg elsker dem den Dag i Dag mere end for ti Aar siden, da jeg for første Gang lærte dem at kende. Jeg elsker Straffefangerne, jeg elsker dem, fordi de er saa ene og saa ulykkelige; jeg elsker deres udødelige Sjæle, jeg elsker dem, fordi min Gud elsker dem trods alle deres Forbrydelser, Synder og Fejl. Den største Glæde, jeg har i mit Liv, er den at søge med Kristi Kærlighed at opvarme Fangeres kolde, forvildede Hjerter, at bringe dem til at kende Kristus.“

Det var netop denne Kærlighed til Fangerne, der altid ledede hende i hendes Arbejde iblandt dem. Med sin store, medfødte Humor, der aldrig lod hende i Stikken, hendes skarpe

Forstand, der havde en Afsky for tomme, „kønne“ Ord og Talemaader, hendes sikre Intuition, der hjalp hende til at finde det gode selv hos den mest forstokkede Fange, og hendes udtømmelige Kærlighed gik hun ind til Fangerne og fandt for det meste de rette Ord, den rette Fremgangsmaade, saa hun kunde vække deres Interesse og indlede et Bekendtskab med dem.

Varmhjertet religiøs som hun var, var hun naturligvis glad, naar en og anden omvendte sig, men naar hun traadte ind i Cellen til en Fange, begyndte hun aldrig med en Omvendelsesprædiken. Tværtimod, hun gjorde dem nok opmærksomme paa, at de havde fejlet, men hendes varme, faste Haandtryk, hendes venlige, lyse Smil, hendes Meddelelser om deres Venner og Slægtninge, som hun havde besøgt, gav dem Tillid til hende.

Og naar hun saa senere, efter nærmere at være bleven kendt med Fangerne, havde faaet udvirket en eller anden Lettelse for dem eller havde paataalt en eller anden Pligtforsømmelse hos Betjeningen, der havde bragt denne til at behandle Fangerne haardere, end Loven foreskrev, og havde taget sig af deres Sag, fik de mere og mere Øje for, hvor stor en Kærlighed hun havde til dem.

Saa lærte de efterhaanden at forstaa, at den skjulte Kilde til den Deltagelse og Venlighed, hun viste dem, laa i hendes Kærlighed til den Gud, som hun undertiden talte til dem om. Og derved lykkedes det hende hos mangan een at vække en Interesse for, hvad der hed Religion, og faa Længselen frem efter at blive et nyt Menneske.

Og mange af hendes Venner blandt Fangerne blev knyttet til hende for hele deres Liv og gav ofte paa en rørende Maade dette tilkende.

Naar man taler om Mathilda Wredes Virksomhed blandt Fangerne og de løsladte, maa man ikke glemme de talløse Besøg, hun aflagde hos Fangernes paarørende. Hun foretog Rejse paa Rejse rundt om i det vidtstrakte Land, et Landomraade

omtrent af Størrelse som Tyskland, for at bringe Hilsener fra Fangerne til deres Familier og Gaver fra disse sidste til Fangerne. Hun vandrede lange Strækninger til Fods gennem de store Skove og over de store Ødemarker for at forrette et saadant Ærinde, og hun vandt sig mange Venner blandt Fangerne Slægtninge.

Men selvom nu ogsaa Fangerne var Mathilda Wredes første og sidste Venner, viede hun dog ogsaa sit rige Liv til at hjælpe mange andre end dem.

Et Menneske, der, som hun, var gennemtrængt af Kærlighed til alle sine Medmennesker, maatte lide meget, naar det saa Krigen rase mellem Folkene og indenfor Folkene. Hvilke Lidelser Mathilda Wrede gennemgik under Verdenskrigen og ganske særlig under Borgerkrigen indenfor hendes eget Land, kan man lettere forestille sig, end man kan skildre det. For de fleste andre var det en Revolution, et Oprør eller en Frihedskrig. For Mathilda Wrede var det en Kamp paa Liv og Død mellem Brødre, mellem Mennesker, der var Børn af den samme kærlige Fader. De fleste andre talte om hvide og røde, om Finner og Russere, for hende var de alle Brødre, der var vildledte og forblindede, saa de slog hinanden ned i Stedet for at elske og hjælpe hinanden.

Derfor havde hun sin Gang snart i „det røde Hovedkvarter“ for at bringe Hjælp til de hvide, snart i „det hvide Hovedkvarter“ for at hjælpe de røde.

I 1919 afholdtes der i Bilthoven i Holland en Sammenkomst af Menneskevenner fra de fleste Lande i Evropa. Under Krigen havde nogle af dem maattet sidde i Fængsel, fordi de havde vægret sig ved at gøre Krigstjeneste, nu vilde de søge at fremme Broderskab og Forsoning mellem de forskellige Folk, saa man kunde undgaa en ny Verdenskrig. Det fulgte af sig selv, at der ogsaa kom Indbydelse til Mathilda Wrede, og hun vendte tilbage til Finland fuld af Iver og Begejstring for det Arbejde, der var planlagt i Bilthoven.

Det Opraab, der udgik fra Bilthoven, fandt ret Genklang i Mathilda Wredes Hjerter:

„Fra den Sorg, som tynger alle Hjerter, fra de Farer, der truer med at blive os overmægtige, fra det Had og den sociale Uretfærdighed, som hersker i alle Lande — findes der nogen Vej til Befrielse derfra?

Vejen for os til at bringe Glæde til Jord er den, at vi er villige til at tage imod mere Sorg, idet vi aabner vore Hjerter for andre Hjerters Sorg overalt i Verden.

Vejen for os til at bringe Tryghed ind i Verden er den, at vi er villige til at vove vor personlige Sikkerhed og vore Ejendele og at have Tillid til alle Mennesker, hvor lidet værdige til Tillid de saa end synes at være.

Vejen til at indføre Retfærdighedens Herrevælde er ikke den, at hade og hævne sig paa dem, som gør Uret, men at overvinde det onde ved Kærlighed og at tilgive uden at vente paa, at der skal vise sig noget Tegn paa Anger.

Det er Jesu Vej, som Han altid selv fulgte, og ved at gøre dette sejrede Han over Verden, til og med i sin Død. Det er Forsoningens Vej, den Vej, som fører Menneskene til deres Fader og gør dem til Brødre i det samme Hjem.

Vi har ikke fulgt denne Vej. Vi er flyet bort fra Lidelse og Fare og har overladt andre til deres Smerte og Ulykke; vi er bleven saa fattige paa Kærlighed, at Vold synes at være det eneste Forsvarsmiddel; vi har holdt krampagtig fast paa vore egne Rettigheder, medens vi nægtede andre deres; vi har holdt Hadet oppe i Stedet for at faa det bort ved Tilgivelse og Kærlighed. Alle er vi under Guds Dom. Der er ingen, der kan kaste Sten paa sin Broder.

At følge den Vej, synes at være Daarskab. Men der er noget inde i enhver af os, som kalder os til den. Det er Guds Aand, som rører sig i os. Naar denne Aand kommer til at herske, er vi fri.

Vi maa ikke vente paa denne Vej at vinde Medgang, Rig-

dom, Magt. Maaske skal vi ikke engang skabe en ny Verden. Men Kristi Vej er den eneste Haabets Vej.

Dette er Revolution gennem Forsoning. Jesus er den sande revolutionære, fordi han er den sande Forsoner. Om vi vil følge hans Vej, skal ogsaa vi blive Forsonere og revolutionære. Vejen ligger aaben for hver den, som elsker og vover. Saadanne Mennesker er Banebrydere for den kristne Revolution, og saadanne bør vi alle være.“

Under hendes Ledelse paabegyndtes der et lignende Forsoningsarbejde i Finland, hun forstod at inspirere en Skare Mænd og Kvinder til at tage Fredssagen op, dertil kom Afholdssagen, Omsorgen for de armeniske Børn o. s. v. Det var ikke blot Ord, men Handling.

Saa kom Omsorgen for de hjemløse Russere. Efter den bolsjevistiske Revolution flygtede en Mængde Russere til Finland. En Del drog videre til Tyskland, Frankrig o. s. v., men en 15,000 blev tilbage i Finland. De iblandt dem, der fandt Bopæl i Helsingfors og Wiborg, havde ikke lette Kaar: disse fordums Officerer, Embedsmænd, Lærere maatte nu tjene deres Brød som Natvægttere, Fabriksarbejdere, Chauffører, Bybude, men de fleste af dem kunde dog tjene det nødvendigeste til Livets Ophold.

Svære var det for de Russere, som havde slaaet sig ned i Egnen mellem Wiborg og den russiske Grænse. De fleste af disse maatte tilbringe den haarde Vinter i de forladte og udplyndrede Sommervillaer og havde meget vanskeligt ved at finde Arbejde. Men det var dog ikke det værste.

Finnerne havde i Aarene 1899—1918 maattet lide meget under det russiske Aag og var derfor yderst fjendtlig stemte overfor de saakaldte „Arvefjender“. Man betænkte ikke, at disse Flygtninge ikke hørte med til deres tidligere Undertrykkere, men selv havde maattet lide under Undertrykkelsen; men baade Befolkningen og dens Embedsmænd var meget fjendtlig stemt overfor de fremmede.

For Mathilda Wrede var der imidlertid „ingen Forskel mellem Jøde og Græker“. De Russere, hun havde truffet i Fængslerne, havde hun været ligesaa venlig imod som mod sine egne Landsmænd.

Betegnende for hende er, hvad der forefaldt engang i Sommeren 1922.

Mathilda Wrede var en Dag steget op paa Koli-Bjerget, en af de højeste Toppe i Midt-Finland. Hun var ganske udmattet af at bestige Bjerget og havde sat sig ned for at hvile lidt ud.

Paa samme Tid var en Skare unge kommen derop. De stod og beundrede den smukke Udsigt. Da peger en af dem ud mod Øst og siger: „Der, langt ude mod Øst, hvor Himmelen møder Jorden og Bjergene blaaner, gaar Grænsen mellem Finland og Rusland.“

„I kære unge,“ falder Mathilda Wrede begejstret ind med sin underlig betagende Stemme, „ja, se blot, hvor skønt og herligt vort finske Land er, hvor vi dog elsker det! Men tænk ogsaa paa, at hinsides den Grænse, vi tænker os, men som i Virkeligheden slet ikke er der, er der ligesaa skønt og herligt, og de, der bor der, elsker deres Land ligesaa varmt, som vi elsker vort.

Hvorfor skal vi da hade dem, føre Krig imod dem og lægge deres skønne Hjem øde? Lad os hellere elske dem, lad os se at faa alle disse Grænser og Fordomme ud af vore Tanker og udvide vore Hjerter saadan, at de omfatter den hele Menneskehed. Da, først da kommer Guds Rige virkelig til os, det Rige, i hvilket Kærligheden er den eneste Lov.“

I November Maaned samme Aar var det, at Mathilda Wrede fik det store Hjælpearbejde sat i Gang blandt de russiske Flygtninge i Karelen. Der blev her intet Hensyn taget til Trosbenedelse: blandt Hjælperne var der en luthersk Præst, en romersk-katholsk, en russisk-orthodoks.

Som en naturlig Følge af Forbindelsen med de russiske

Flygtninge fulgte Mathilda Wredes Omsorg for de russiske Munke, der førte hende ind i saa store Kampe og tog hendes sidste Kræfter.“

Oskar von Schoultz.

„Ved Juletid for nogle Aar siden gik jeg op til Mathilda Wrede for at bede hende om et Intervju til et Blad. Tjenestepigen lukkede mig ind og bad mig vente lidt.

Straks efter saa jeg gennem den aabne Dør en stor, fir-skaaren Mand af Arbejdsklassen tage Afsked med en spinkel, svagtudseende Kvinde, der lænede sig op mod Dørstolpen. Det var mig straks paafaldende at se, hvor varsomt og forsigtigt denne Bjørn af en Mand med begge sine Hænder trykkede Kvindens Haand. Hans Legeme havde samme Stilling, som man ser den hos den katholske Almuesmand, naar han staar foran sit Helgenbillede.

Saa kom Mathilda Wrede hen til mig, stod stille foran mig og støttende sig til min Arm førte hun mig hen til Sofaen og sank saa fuldkomen udmattet ned i denne og lukkede sine Øjne. Efter en Stunds Forløb rakte hun mig venlig sine Hænder, og da jeg havde fremført mit Ærinde, saa hun paa mig med sine herlige Øjne. Hendes sjæfulde, straalende Blik virkede stærkt paa mig, jeg havde blot denne ene Tanke: „Hvilket Menneske! Guds Afbillede!“

Aldrig har jeg set Godhed og Renhed saadan straale ud fra et Menneske som fra Mathilda Wrede. I dette svage Legeme, afkræftet af Sygdom og Lidelser, boede der en Ildsjael. Sine egne Lidelser glemte hun over dette ene, at drage Omsorg for sine Venner, Fangerne, og deres Familier og yde de løsladte Fanger al den Hjælp, hun kunde, til atter at vende tilbage til Samfundet. Hun fortalte mig om Fangernes Liv, deres Kamp mod Menneskers Fordomme, Kampen i dem mellem det onde og det gode, og de Sejre, de havde vundet — det var som at sidde og høre en rørende Legende.

Overalt i hendes Stue saa man kunstfærdig udskaarne Genstande, som Fangerne havde skænket deres „Engel“.

„Ræk mig den der lille Æske,“ sagde hun, „er den ikke fin med sine Udskæringer og den lille Blomsterkrans, der er malet paa den? Den Æske bliv igaar overrakt mig af den Mand, I traf nys. Han er just nu bleven løsladt efter ti Aars Ophold i Tugthuset, og han vilde nu takke mig, fordi jeg havde skaffet hans dygtige Hustru og Børn deres Udkomme ved at sørge for Arbejde til dem.

Han kom her ved Middagstid, og jeg indbød ham til at spise til Middag med mig, men forberedte ham paa, at jeg var Vegetarianer og kun havde noget Kaal og nogle Kartoffler, der var kogt i salt Vand.

„Jeg fik dog vistnok alligevel en bedre Kost end Mathilda Wrede inde i Tugthuset, sagde Fangen, da han havde spist,“ fortalte Mathilda Wrede mig smilende.

Saa blev hun atter alvorlig og sagde, at hun haabede at kunne skaffe Manden Arbejde. „Han var en god Familiefader og en dygtig Arbejder, men saa kom de rødes Oprør og ødelagde ham.“

Da jeg den følgende Dag atter kom op til Mathilda Wrede, omfavnede hun mig med glædestraalende Øjne og pegede paa en lille hvid Kande, der stod paa Bordet.

„Tænk engang,“ sagde hun, „Manden fra igaar kom op med denne Fløde til mig og truede mig med, at han ikke vilde gaa sin Vej, førend jeg havde drukket Fløden. Da jeg sagde ham, at det vilde blive min Død, om jeg skulde drikke saa megen Fløde paa een Gang, tog han sin Trusel tilbage, og vi blev enige om at drikke Fløden sammen til en Kop Kaffe.“

„Saalænge jeg kan fortjene mig noget med min Sneskovl,“ erklærede han, „skal Mathilda Wrede ikke komme til at mangle Fløde. Frøken Wrede spiser saa lidt, at det ikke er Føde for et Menneske. Frøkenen er jo ikke andet end Skind og Ben.““

Denne Hændelse talte til mig om den Udsæd, Mathilda Wrede havde saæet, mere end mange Ord.“

Rita Vikman.

„Det var en blæsende og kold Dag i Begyndelsen af Maj. Jeg gik i mine egne Tanker langs med Alexandergatan i Helsingfors. Der var nok at tænke paa, et Væld af indre Oplevelser. Nu havde jeg ikke kunnet besøge Finland, siden Krigen begyndte, min Familie havde jeg ikke kunnet træffe, Brevene havde været faa og intetsigende.

Jeg traskede den samme Vej, som jeg plejede hver eneste Formiddag i en fjorten Dages Tid, nemlig op til Paskontoret for at forhøre, om ikke den fornødne Tilladelse til min Hjemrejse til Danmark var kommen til Petrograd.

Det gav pludselig et Sæt i mig. Paa Hjørnet af Senatstorvet mødte mig uventet det Syn, som jeg saa brændende havde længtes efter at se: Oppe paa Universitetet, paa Senatshuset, paa Finlands Bank — alle Vegne paa de offentlige Bygninger smældede de højrrøde Flag med Guldløven, Finlands nye Frihedssymbol.

Jeg havde næppe faaet Tid til at komme mig af min Bevægelse, da jeg der borte ved et Stoppested saa en høj, slank Dame med et stærkt markeret Ansigt, klædt i graat fra Top til Taa, gaa ind i en Sporvogn. Vognen gik til Sörnäs, hvor det store Fængsel ligger.

Jeg standsede og fulgte med Blikket den slanke Skikkelses bestemte Bevægelser inde bag Ruden. Der var ingen Mulighed for, at jeg havde taget fejl, hende vilde jeg have kendt blandt Tusind Kvinder, skønt jeg ikke vidste, om jeg nogensinde før havde set hende. Det var *Mathilda Wrede*.

Jeg havde tænkt saa meget paa hende, fordi vi i min Familie-kreds, som kender hende godt, havde talt saa meget om hende netop i disse Dage og glædet os med hende. Hun havde lige interviewet en Slægtning af mig, som netop var vendt hjem fra

sin Forvisning til Sibirien, for at høre lidt om Fangernes Forhold, og da havde hun selv fortalt om sine mærkværdige Oplevelser efter Revolutionen.

Mathilda Wrede er Finlands Helgen. Hun har intet af Barmhjertighedssøstrenes blide Ynde i sin Optræden, intet af Asketens forsagende Skær over sit Væsen, intet af Helgenens Glorie omkring sin Isse.

Hun er frisk og frejdig, finder paa tusind Udveje, fortæller under munter Latter om sine Myndlingers Særheder, er humoristisk og morsom; der er ingen mere asketisk end hun; men det er ikke af Fromhed eller for sin egen Sjæls Frelse, det er kun for at spare saa meget som muligt sammen til alle dem, som rundt om i Fængslerne har Bud efter hende.

I fire lange Aar har det været hende forbudt at komme til Fangerne — hun, som tidligere i mange Aar kom ind og gik ud gennem de for andre lukkede Døre, hun, som var velset af Beboerne i de ensomme Celler som en Lysets Engel, der ene bragte Trøst og Glæde, og Hilsen fra dem derhjemme.

Men hun har ikke taget sig en Hviletid i disse fire Aar. Utrætteligt har hun arbejdet og været Budbringer, saa meget som Forholdene har tilladt det.

Men saa kom Revolutionen, og den lukkede ogsaa op for Fængslerne.

Saaledes skete det ogsaa i *Kakola* Tugthus, hvor Mathilda Wrede har en stor og trofast Vennekreds.

Disse skrev straks en Adresse med ca. 800 Underskrifter til hende af omtrent følgende Ordlyd: „Kom til os, vi længes inderligt efter Dem.“ Og hun havde al Grund til at være stolt af sine Venner dør.

En af Fangerne har givet en ejendommelig Beskrivelse af Revolutionsdagene i Fængslet. Han fortæller først om den ubeskrivelige Gæring og Forvirring, som opstod, da russiske Soldater den første Revolutionsdag Lørdag den 17. Marts traadte ind i Fængslet, medbringende Underretning om Revolutionen,

der befriede alle politiske Fanger og gav de andre Lejlighed til paa egen Risiko at søge sig Friheden.

Dette vilde de faktisk have kunnet gøre, idet Fængslet i næsten et helt Døgn var i Fangernes Hænder. Alle Vogterne var gaaet. Dørene stod aabne, og Fangerne havde fri Adgang til Forraad, Klæder og Vaaben.

Men i Stedet for at benytte sig af dette, besluttede Fangerne — 846 i Tallet — at blive tilbage, de vilde ikke trænge sig ind i Samfundet, før de vidste, om dette vilde modtage dem.

Der blev dannet et Udvalg paa 20 Mand med fuld Myndighed til at opretholde Ordenen, og det gjorde disse Mænd hele Tiden paa en eksemplarisk Maade.

Endvidere blev der udnævnt en Deputation paa 6 Mand til at sætte sig i Forbindelse med de andre Samfundskredse i Byen og udforske, hvorledes disse vilde stille sig til en Frigivelse af Fangerne.

Da denne Deputation ikke fik noget bestemt Svar, kom den tilbage til Fænglet, og alle Fanger uden Undtagelse gik saa hver til sit for roligt, men naturligvis med stor Spænding at vente paa, hvad Samfundet nu vilde foretage sig med dem.

Man kan ikke forundre sig over, at Mathilda Wredes Hjerte bankede af Glæde i disse Dage. Der kom Bud paa Bud efter hende — det var nok en lignende Hilsen, som gjorde hendes Gang saa let og hendes Holdning saa rank den Dag jeg saa hende gaa op i Sporvognen til Sörnäs.

Jeg vidste, at hun havde travlt ogsaa i sit Hjem med husmoderlige Bekymringer. Der blev nemlig straks løsladt en Del Fanger paa Grund af deres gode Opførsel, og dem skulde hun naturligvis hjælpe til Rette baade med Raad og Daad, med Penge og allehaande Udrustning, maaske endogsaa med Livstilling.

Bl. a. var der en ung Mand, som havde siddet 11—12 Aar. Han var bleven sat fast, fordi han havde skudt en russisk Gendarm ned under den urolige Tid, som i Finland kaldes „Ulyk-

kesaarene“. Den Gang var han nitten Aar og havde en Hjertenskær. Hun ventede paa ham — ventede trofast Aar efter Aar, sendte og fik Hilsen med Fængslernes gode Engel. Nu skulde deres Bryllup staa i Mathilda Wredes Hjem.“

Eva Mollesen.

„Det var ovre i de forenede Stater.

Man havde foranstaltet et stort Massemøde. Det var Mænd og Kvinder fra Finland, der mødtes. Der var nogle, der kom nede fra Arbejdet i de mørke Gruber, andre fra det slidsomme Landbrug rundtom paa Gaardene, nogle fra Storbyens Fabrikker, andre fra Skovhugsten inde i de dybe Skove. Nogle af dem var engang kommen herover med det eneste, de ejede og havde, den fattige Ransel paa deres Ryg og med de haarde, barkedede Næver som deres eneste Anbefaling. Langtborte fra var de engang naaet hertil, maaske vandrende tilfods gennem Skovene, søgende Arbejde.

Hvem var de? hvem vidste det? Her brød man sig for Resten heller ikke om at vide det.

Men til Tider, naar man sad om det blussende Baal inde i Skoven, eller naar Hakken fik et Øjeblik Hvile nede i Grubens Sjakter, kunde det hændes, at man faldt i Samtale med hinanden. Og saa forstod man, at der her fandtes Mænd, der havde set meget og været med til meget, maaske bleven ramt af en tung Skæbne —.

Men hvad kom det een ved herovre. Nu havde de slaæet Rod i det nye Land. De havde slidt og stræbt og lagt en ny Grundvold for deres Liv. Hvem kunde vel vide, hvem de var?

Det var i den store Park udenfor en By i Mellemstaterne, at man var samlet. Man sang Hjemlandets Sange, legede Hjemlandets Lege, lyttede til Hjemlandets Musik.

Saa fik man at vide, at jeg fornylig var kommen herover fra „det gamle Landet“.

„Hun skal op og sige noget,“ raabte man. „Vi vil have en Hilsen fra „gamle Landet““.

Langsomt og nølende steg jeg op paa Talerstolen. Hvad skulde jeg sige til alle disse Mennesker? De var mig jo ganske fremmede.

Jeg begyndte at fortælle om de tunge Tider, Finland havde gennemgaaet, om Frihedskampen, om Friheden, der nu endelig var kommen. Men jeg havde paa Følelsen, at Forsamlingen kun lyttede sløvt og ligegyldigt til, hvad jeg sagde. Hvad angik alt dette egentlig dem!

Jeg talte om, hvordan det stadigt men langsomt gik fremad i Landet derhjemme, berørte de økonomiske, sociale, industrielle Spørgsmaal —.

Nej, der var ingen Kontakt mellem mig og mine Tilhørere. Hist og her sad man og snakkede med hinanden. Nogle var der, som sad og lo.

Da kom jeg til at nævne *Mathilda Wredes* Navn, et Navn, der ragede op over alle andre Navne derhjemme.

Øjeblikkelig blev der en lydløs Stilhed i den tusindtallige Forsamling. Jeg saa, hvordan nu selv de, der stod længst borte, spændt lyttede til, øjensynlig opfangende hvert af mine Ord, takket være Højtaleren, der var anbragt foran Talerstolen.

Saa bragede Haandklappene — det syntes aldrig at ville faa Ende.

„Mer, mer, fortæl mer!“ raabte man. „Vi vil høre mere.“

Og jeg fortalte. I et Nu var Kontakten der.

Jeg fortalte alt, hvad jeg vidste om denne store Kvinde, alt hvad jeg havde hørt om hende, alt om de Gange, jeg havde været sammen med hende.

Solen var allerede ved at dale. De vilde stadig høre mere. Og jeg stod der og fortalte disse Mennesker, der herovre i det fremmede Land havde maattet slide under det haarde Arbejde, om hende, som de alle kendte eller havde hørt om, og som

interesserede dem mere end alt andet, man kunde berette om fra „det gamle Landet“.

Skumringen faldt paa. Jeg talte endnu. Aandeløst lyttede man til hvert af mine Ord. Hist og her hørte man Hulken.

En enlig Stjerne tændtes højt over vore Hoveder.

„Se,“ sagde jeg, „Stjernen lyser gennem Mørket ned over vor Vej. Saaledes har Mathilda Wredes Øje for mangan een lyst ind gennem det store Døds mørke, lige ind i hans Sjæl, ja, ja, lyser sikkert endnu i Dag nedover hans Vej, hvormeget Hav og Land der saa end er imellem.“

„Amen! Amen!“ var der en Stemme i Mængden, der mumlede. Der var nogle, der græd højt. Men det var nu allerede bleven ganske mørkt, og man kunde intet se.

Da steg jeg ned af Talerstolen. Mangan en barket Haand greb min. „Hils hende — hils Mathilda!“ hviskede mere end een. grov Røst.

Ansigterne kunde jeg ikke se, jeg kunde kun høre Røsten og mærke Haandtrykket. Det var nu bleven helt mørkt. Kun Stjernen lyste mildt paa Himlen, ret som et forbarmende Menneskeøje.“

Søster Dagmar.

„For os kristne er Livet saa rigt. Hvert Øjeblik, vi lever, giver os en Mulighed til at udrette noget, og Mathilda Wrede kan sige til Gud, at hun gav *Ham* alle de Muligheder, han gav hende. Hun var saa stærk og stor; naar man saa hende, kunde man forstaa, at Guds Præster er aandeliggjorte Mennesker, som Bibelen siger: at de troende er blevne „Konger og Præster for Gud“.

Man følte dette, naar man var hende nær, ens betyngede Hjerte og Sjæl fandt Hvile, naar man følte, hvorledes hun elskede een og havde Forstaaelse af hver en Smerte og Sorg. Gud gav hende en vidunderlig Evne til at bringe „Naade og Fred“ (som der var skreven paa hendes Brosje).

Hun var en Skytsengel for den lidende Menneskehed, og

kun de, som af egen Erfaring kender Fængselslivets Elendighed og selv har siddet bag stængede Døre, kan fuldtud forstaa hendes Arbejde, det Arbejde, som hun, forglemmende sig selv, gav hele sin Kraft, gav alle sine egne Penge og de Penge, andre gav hende til hendes Gerning.

Da hun hørte, at der var saa megen Nød og Fattigdom blandt de russiske Flygtninge i Finland, lagde hun alle sine Kræfter ind i Arbejdet for dem, sendte Penge, Klæder og Føde til dem, understøttede de fattigste Familier iblandt dem og sendte hver af disse i tre Aar en maanedlig Hjælp af 40 Mark — de kaldtes „Mathilda Wredes Pensionærer“. Hun fremhjælp Skoler for Børnene, foranstaltede i adskillige Aar Juletræer for Børnene og de gamle i Terijoki. Der blev oprettet en Skole, hvor de unge Piger lærte at kniple russiske Kniplinger, der forarbejdedes forskellige Arbejder i Træ, og Masser af disse de fattiges Arbejder blev sendt til Sverig, Danmark og England o. s. v. og til Bazarer og Butiker i Helsingfors.

Den vidunderlige Hjælp, hun ydede disse Flygtninge, hvoraf mange ligefrem var ved at dø af Sult, der følte sig glemte af alle, var ikke blot af materiel Betydning for dem, men gav dem nyt Mod og Haab, og Mathilda Wredes Navn vil altid blive ved at leve i russiske Hjerter.

Man kan sige for sikkert, at der gennem hendes Haand i Løbet af fem Aar blev sendt mere end hundred Tusind Mark til de stakkels russiske Flygtninge.“

Anna Virubova.

„Der var en Flok Kvinder, unge og ældre, samlet i K. F. U. K. i Stockholm, bl. a. Mathilda Wrede.

Formanden, Frk. Anna Roos, bad denne fortælle dem noget om sit Arbejde. Mathilda Wrede undskyldte sig: hun var ikke nogen Taler, som Anna Roos var det, og det var jo da ogsaa denne, der var annonceret som Taler.

Til sidst gav hun dog efter, og med en Stemme, der skælvede af Medfølelse, berettede hun om et Folk, haardt og indesluttet, der levede et næppe menneskeværdigt Liv i Finlands Ødemarker, hvor Naturen er saa karrig og Afstandene er uendelige.

Hun skildrede, hvorledes disse Menneskers Indesluttethed kunde slaa ud i Voldsomhed og Had og kunde faa dem til at begaa de frygteligste Forbrydelser.

Hendes Stemme skælvede. Man følte, at hun forstod disse Ødemarkens Folk, hun elskede dem, hun søgte at gøre deres Tilværelse taaleligere, naar de var havnet i det haarde Fængsel. Hun følte med de lidende og ikke blot følte med dem, men søgte at lindre deres Nød.

Da hun holdt inde, sagde Anna Roos:

„Efter Mathilda Wrede er der ingen anden, der taler.““

„Jeg saa hende ofte paa Helsingfors' Gader. Jeg kendte hende ikke personlig, men havde lært at elske og beundre hende gennem hendes Værk. Det var en Personlighed, man ikke kunde gaa forbi paa Gaden uden at lægge Mærke til hende. Hun var altid meget enkelt og nærmest tarvelig klædt, men den høje, anselige Skikkelse imponerede een. Og selvom hun ikke kunde kaldes smuk, gjorde hendes stærke Staalblik et saa dybt Indtryk paa een, at man aldrig kunde glemme det Blik; de kraftige Ansigtstræk bar Vidnesbyrd om, at man stod overfor en helstøbt Personlighed.

Mathilda Wrede lever videre i sit Værk, og mange er de, som har lært at kende Magten ved hendes Personlighed, den Magt, som blev hende givet, fordi hun gav sig selv.“

„Dyb Sorg fyldte vore Hjerter ved Efterretningen om Mathilda Wredes Død. Man vilde ikke tro, at Efterretningen var sand. Hvormeget har hun, vor dyrebare hensøvede, ikke gjort

i den kristelige Barmhjertigheds Tjeneste. Hendes Død be-
grædes ikke blot af os Munke, men ogsaa af de mange Men-
nesker, for hvem hun var saa stor en Trøster, Beskytter, For-
svarer og Velgører.

Maa den barmhjertige Herre give hende et saligt Liv efter
Døden for de store kristelige, menneskevenlige Heltegerninger,
hun saa selvopofrende har øvet til Forsvar for de fattige, for-
svarsløse og lidende.

Vi Munke af den gamle Tidsregning er hende dyb Tak
skyldige, vi beder nu ydmygt den barmhjertige Herre, at han
vil berede hendes Sjæl den evige Fred i Guds Rige, der, hvor
der ikke findes Død eller Lidelse eller Skrig eller Smerte mere.“

En Walamo-Munk.

*

„Et Lys er udslukt, Maanen er gaaet ned, Solen skinner
ikke mere. Der gives intet Lys, ingen Varme mere. Udgyd
bitre Taarer alle I værgeløse, hungrende, frysende, under-
trykte, alle I, der sidder indelukkede i Fængslerne! Eders
Glæde, eders Trøst, den ædleste Kvinde i Finland er taget fra
eder.

Græd, I Finlands Døtre! af eders skønne Krone er det skøn-
neste Smykke, en kostbar Perle, gaaet tabt.

Lad os udgyde bitre Taarer over Tabet af vor uerstatte-
lige aandelige Ven! Ikke blot i Finland, men i alle Lande i Ver-
den vil det være vanskeligt at finde hendes Lige.

Fred være med din Aand, du, vor uforglemmelige Veninde
og Velgørerinde, og evig Hvile være dig til Del i vor Faders
Boliger, efter hvis Villie du har levet dit Liv, og hvis Villie du
utrættelig med Kærlighed søgte at opfylde!“

En Konewitz-Munk.

„Mathilda Wredes Fader var Guvernør i Wasa Len, men var
tillige Indehaver af et af de Godser, der siden Karl den 9des

Sänder en amatör-fotografi: M.W.
i arbete för munkarnas trosföret.
Gumman ser ganska viljekraftig
och sträng ut tycker
Mathilden Wrede.

Dage i Aarhundreder var gaaet i Arv indenfor den gamle Krigerslægt. Opholdet paa Landet havde sin store Andel i Dannelsen af Mathilda Wredes Karakter, ligesom Ættens udpræget aristokratiske Type umiskendelig genfindes i hendes Skikkelse og hendes Ansigtstræk.

Hun gik ikke i Flok og Følge, men hun fandt endda Vej til Menneskene og de til hende. Ensom var hun aldrig. Glad tog hun imod Livets Gaver, de mindste saavel som de største.

Hun elskede Menneskene i deres Nød, men havde tillige Blik for de komiske Sider hos dem. Hendes store og sunde Humor bragte hende Hvile og Vederkvælgelse under Trængslerne.

Hun kunde føle sig som eet Hjerte og een Sjæl med de største Aander saavel som med den elendigste Forbryder, men paa samme Tid kunde hun finde sin Glæde i et smukt Dyr og nyde en Kanetur i hvinende Fart med en Fuldblods. Hun var den samme, i den hjemmevævede graa Dragt, som Rabbelugnfaarene havde skænket hende, hvadenten hun færdedes i Slotstets Sale eller i et Fængsels mørke Celle, hvadenten hun talte til en Fyrste eller til en Fange.

Alle havde hun noget at give, denne Herrens Tjenerinde, med den stærke, altbeherskende Tro paa den frelsende Magt og paa Menneskets høje Bestemmelse.

Men hun bar paa sine Skuldre en Byrde, der syntes at blive tungere og tungere, Sorgen over al den Ufred og Splid, der herskede blandt Menneskene. Skulde da de, der vandrede fremad Vejen, aldrig høre op med at føje Stene til hverandres Byrder, hvor haardt saa end disse tyngede dem til Jorden og hindrede dem i at hæve Blikket opad.

Mere og mere gjorde hun den gamle Julehilsen til sin: „Ære være Gud i det højeste! Fred paa Jorden! I Mennesker Guds Velbehag!“ og mens Lysene straaledede paa Aarets mørkeste Tid, under Klokkklang og Orgelbrus, Juledags Morgen, gik Mathilda Wrede bort fra den sorgfulde Jord, i hvis Mørke

hun havde tændt Lys for saa mangen een, der vandrede frem gennem Dødens Skyggers Dal.“

Jenny Forselles.

„Det var en stor Dag i mit Liv, da Mathilda Wrede skrev, at hun med Tak tog imod min Indbydelse til at besøge mig paa Fuglsang for at hvile ud dør efter sit anstrengende Arbejde.

Det solrigste Værelse blev sat i Stand, Blomster, rustrøde og gule Krysantemum blev sat paa Gulvet og i Vaser, Efteraarssolen faldt med et varmt Skær gennem de gule Gardiner og Sengeomhæng, og Forventning fyldte Rummet — og mig.

Endnu vidste ingen, hvem den ventede Gæst var, der skulde komme næste Dag, men om Aftenen samlede jeg alle mine Husfæller, som saa ofte før, fortalte dem, hvem vi skulde have iblandt os, og læste for dem Uddrag af Evy Fogelbergs Bog, som hun, saa venligt, havde tilsendt mig.

Saa kom Dagen med Sol og Flaget paa Stang til Velkomst. Jeg selv kørte ned til Stationen for at hente vor Gæst, spændt paa, hvorledes jeg skulde finde hende, ganske fremmed som hun var mig.

Dog, det blev let! Den statelige, høje Skikkelse med det ædle Hoved og noget af „det ubeskrivelige“ i Øjnenes Udtryk skilte sig let ud fra Mængden.

Det var en underlig Følelse at sidde i Vognen med det mig endnu fremmede Menneske, men vi havde ikke kørt mange Minutter, før vi havde fundet hinanden for Livet.

Nu kom der en rig Tid. Mathilda Wrede, som jo var vokset op i et gammelt, kultiveret, og vel ogsaa forfintet Hjem, nød alt, hvad der var smukt og bekvemt, træt som hun var, og jeg nød at gøre det saa godt for hende som muligt. Ofte kunde hun ikke sove, men „hvad gør det,“ sagde hun, „jeg ligger og nyder min gode Seng og tænker.“

Ja, hvor hun tænkte og var opfindsom for at hjælpe Mennesker og komme dem i Møde! Ingen og intet var hende for smaat og ligegyldigt.

Dyrene havde en stor Plads i hendes Hjerte, og hun syntes f. Eks., at Kørerne blev ilde behandlet her i Danmark, fordi de stod bundne og ikke fik Motion! Om Hestene havde hun mange Konferencer med Kusken, og Hundene var hendes gode Venner.

I alt det kunde jeg følge hende, men naar det gik saa vidt, at vi ikke maatte dræbe en Myg eller Flue som drillede, kunde jeg ikke være med. Dette hang sammen med hendes Helstøbt-hed, intet Liv maatte vi tage; det var ogsaa derfor, at hun var Vegetarianer, det var ikke af religiøse Grunde.

Mathilda Wredes fire Besøg hos mig blev af stor Betydning for selve Hjemmet som for alle, der kom i Berøring med hende. Hvor var hun ikke kærlig og deltagende.

Naar jeg skal sige, hvorved hun virkede stærkest paa mig, var det ved den uendelige Taknemmelighed, der besjælede hende, ikke alene overfor enhver Venlighed, Mennesker viste hende, men først og fremmest overfor Gud.

Hun var et Lovsangsmenneske, mere end nogen anden jeg har mødt. Derfor var Ps. 103 ogsaa hendes Motto, kan jeg næsten sige! Hvor ofte henviste hun ikke til den i sine Breve, og den var Liv for hende. Naar hun om Morgen, inden hun gik ud i Haven, stod i min Dør, var det med udbredte Arme og med en Tak og Lovprisning for Guds Godhed. „Min Fader,“ sagde hun altid, og hun levede ogsaa i saa absolut et Lydighedsforhold til ham, Dag og Nat, kan jeg sige. Her var den virkelige Forbindelse, den, som gør Livet lettere at leve, selv om Stierne ofte er trange, fordi man ved, at man „raades af hans Øje“ (Ps. 32, 8) og ser Lyset forude, som kun Lydigheden fører til.

Det inderlige Samvær med en saa stærk Personlighed som Mathilda Wrede maa faa sin Betydning, det er en Selvfølge. Jeg velsigner ofte hendes Minde, som jeg følte en dyb Taknemmelighed overfor hende, medens hun endnu var iblandt os, og jeg pludselig kunde modtage et af hendes kærlige Breve.

Hun selv var altid opmuntrende og med sin stærkere finske

Natur kraftigere i sine Krav og Udtalelser. Dog, de største Krav stillede hun til sig selv.

Jeg havde oprettet et Hjem for frigivne Fanger og Landevejens Sønner. Selvfølgelig glædede jeg mig til at vise hende det og mente, at hun ogsaa vilde have Interesse for det, men her slog min Forventning ikke helt til. Hun forstod ikke den blødere, vegere Natur, der som oftest særpræger Danskere. „Nej, hos os er vi enten hæderlige Mennesker eller Forbrydere,“ sagde hun, „ikke Gelémennesker!“ Dog raadede hun mig altid klogt og interesseret, naar jeg talte til hende om „Hjemmet“, hvad ogsaa fremgaar af hendes Breve.

Saa stor Mathilda Wrede var, kunde, mærkeligt nok, ganske smaa Ting bringe hende ud af Ligevægt, aldrig de store. „Jeg elsker Vanskeligheder og Forviklinger,“ sagde hun ofte, naar saadanne mødte os, og Øjnene lyste kampberedte. Saa kunde hun sidde stille, som talende med sig selv, og saa kom Forslaget eller Svaret, hvad det nu var, og oftest rammende lige i Centrum.

Men, som sagt, en Plet paa en Kjole eller lignende Smaating kunde ganske bringe hende ud af Ligevægt, og, jeg havde nær sagt, det var ganske rart at se, at hun kunde være et almindeligt Menneske som os andre.

At en saa omtalt og udpræget Personlighed gerne vilde være Midtpunktet, er vel ikke til at undres over. Hun blev det ogsaa uvilkaarlig paa Grund af sin hele Fremtræden, som virkede ganske kongelig imellem almindelige Menesker.

Dog var det vel særlig hendes aabenbare Forhold til Gud, der gjorde, at man helst lyttede, naar hun var tilstede. Det kunde jo imidlertid hænde, at særlig Ungdommen hellere vilde være paa egen Haand og mere sig med uskyldige Ferieglæder, og der var til Tider en Vanskelighed ved at have hende sammen med andre Gæster.

Sidste Gang jeg saa min Ven, var paa Skodsborg Sanatorium. Hun saa syg og lidende ud. Overanstrengelsen ved alle

Møderne i Sverig, som hun gav en Oversigt over i sit Brev til mig, havde taget hendes Kræfter. Nu laa hun der, hvid som Lagenerne, kun de skønne Øjne havde den gamle Glans. Mange Ubehageligheder maatte hun igennem, men her, som saa ofte før, hjalp hendes komiske Sans hende meget; hun kunde le af Situationer som en ung Pige, blot der var et Stænk af Komik deri.

Hendes aandelige Kraft var trods hendes Sygdom ikke brudt, og hun spurgte til mig og alt mit med den største Interesse.

Det var paa et Tidspunkt, da hun var brændende betaget af Munkene fra Walamo, og hun kom i Fyr og Flamme, naar hun fortalte om dem.

Desværre var jeg ikke nok inde i Forholdene til at kunne følge hende helt. Alle de nye Livsopgaver sled paa hende, fordi hun med hele sin Sjæl styrtede sig ind i Arbejdet for dem, som hun mente var lagt paa hendes Hjerte.

Det var stort og kunde rumme flere end de flestes, men det sprængtes til Slut, og hun fik Lov til „at sætte sit Liv til for sine Venner“ (Joh. 15, 13).

Med en Tak for rige, lyse Minder slutter jeg disse fattige Ord om min uforglemmelige Ven Mathilda Wrede.

Bodil Neergaard.

EN BREVVEKSLING.

Mathilda Wrede til Fru Bodil Neergaard.

Det var i Aaret 1920, at Mathilda Wrede og Fru Bodil Neergaard, Fuglsang, kom til at kende hinanden.

En Pastor Salvén fra Sverig var nede for at se „Sønderskovhjemmet“, han fortalte Fru Neergaard noget om Mathilda Wrede; han havde besøgt denne i Helsingfors, ligesom han ogsaa selv havde aflagt Besøg i Fængslerne.

Han opfordrede Fru Neergaard til at indbyde Mathilda Wrede ned til sig. Fru Neergaard syntes først ikke, hun kunde invitere hende, hun kendte hende jo slet ikke. Men Salvén var utrættelig, og endelig skrev Fru Neergaard til hende og inviterede hende ned til Fuglsang.

Mathilda Wrede efterkom Indbydelsen, og dette hendes Ophold paa Fuglsang blev Indledningen til det inderlige Venskab, der senere knyttede de to sammen.

Venskabet mellem de to Kvinder førte til en aarelang Brevveksling, hvoraf der meddeles nedenstaaende Uddrag af Mathilda Wredes Breve til Veninden paa Fuglsang.

Mylykoski Toivola, Nytaarsaften 1920.

„— Nu paa Aarets sidste Aften vil jeg sende en varm Hjertehilsen til den Ven, jeg i dette Aar har lært at kende og *holde inderligt af*. Kan du tænke dig noget saa underligt! Jeg kender dig bedre og dybere nu i Aften, end jeg gjorde det, da vi skiltes i Nykøbing. Der er saa mange smaa Ting i Forbindelse med dig, som jeg bevarer i Erindringen, og som min Sjæl jubler over, og saa føler jeg intuitivt, hvilken Længsel du har efter at faa Guds Villie at vide og at gøre den. Mit Nytaarsønske til dig er, at hver en Morgen i Aaret 1921 maa bringe dig, min elskede Ven, nye Kræfter, nyt Mod og ny lys Kær-

lighed i dit Arbejde for „Guds-Riget“s Udbredelse paa vor Jord. Underligt, at jeg nu paa mine gamle Dage skulde faa en saadan Ven som dig!

„Kristne Internationale“s Konference i København 14.—17. December var god, tror jeg. Den drejede sig hovedsagentlig om Lidelsesfolket Armenierne. Vi skal atter mødes i Stockholm i Begyndelsen af Februar til en skandinavisk Konference i og for det armeniske Spørgsmaal.

For at faa lidt „Hvile“ rejste jeg med 12-Damperen fra København til Malmø. Der havde en 60 Herrer og Damer indbudt mig til et vegetarisk Aftensmaaltid, hvor jeg talte til Tiden var til at rejse med Nattoget. Ogsaa i Stockholm nødtes jeg til at „aflægge Beretning.“ — — —

Af al den Anstrengelse sprang et Blodkar for mig i Stockholm, og jeg var forfærdelig træt og mat, da jeg Tirsdag Aften gik ombord i Damperen til Finland. Alt gik dog over al Forventning godt, og selve Juleaften kom jeg til min Broder.

Min elskede Ven! Mon du forstaar, at det har været dig, som det er lykkedes at formaa mig til at forlade mit vante Arbejde i Finland og begive mig ned til Danmark „for at hvile ud hos dig.“ Ganske vist blev Hvilen ganske kort, men jeg ved og føler det tydeligt, at denne min Rejse har været af Evigheds-Betydning for mig selv og ogsaa for andre. Gud brugte dig til at lokke mig ud til et uventet Arbejde. Tak for alt det Venskab, du har vist mig, og Tak for, at du gjorde det muligt for mig at foretage denne dejlige Rejse. —

Hele Guds store Kærlighed omslutte dig! Til „Hjemmet“ og til alle de venlige Mennesker paa Fuglsang (særlig Johanne) samt Hestene, Hundene, Blomsterne m. m. en Hilsen fra
din Ven *Mathilda.*“

Helsingfors, 26.-1.-1921.

„Underligt er det, hvorledes Sjælens usynlige Traade tvindes sammen, uafhængigt af alle Afstande. Jeg f. Eks. føler,

hvorledes der eksisterer et dagligt Sjæls-Fællesskab mellem dig og mig. Begge to har vi meget Arbejde, men i Tanker og Følelser mødes vi i Forstaaelse og Kærlighed. Jeg er *saa* taknemmelig over at kende dig, vi har jo *saa* mange fælles Interesser. Ofte er jeg i Tankerne hos dig paa „Hjemmet“. — Jeg naar nu blot at skrive nogle faa Linier til mine private Venner, thi al Tid maa gaa til mit Livs-Arbejde — —.“

Helsingfors, 6.-2.-1921.

„— Her er meget Arbejde nu. Jeg sidder som en stor Edderkop (i min graa Ulddragt) og giver Agt, at man ikke skal lægge Snarer ud og lamme vort Arbejde for at faa „Fred paa Jorden, i Mennesker Velbehag!“ Her drives ogsaa nu en stærk Propaganda imod, at de „røde“ skulle faa Amnesti, og for at „skyddskårerna“ skulle faa forøget Tilskud. Alt er muligt i disse Ophidselsens Dage. En ny Broder-Krig kan bryde ud. Jeg har ladet en af mine „Venner“ paa lyseblaat Bomuldstøj male med mørkeblaa, store Bogstaver Ordene „frid“ og „rauha“, og dette brede Baand vil jeg bære over Bryst og Ryg og gaa imellem de stridende Brødre og tale til dem. Jeg tror, at dette er i Overensstemmelse med Jesu Aand og mere end noget andet skal indvirke paa de stridende, af hvilke mange kender mig personlig. Og om en Kugle fælder mig, saa har jeg dog gjort, hvad jeg kunde for at vidne om Kærlighedens Gud og om Fredsfyrsten.

Maaske dog Gud i sin Almagt afværger saadanne uhyggelige Sammenstød — og at der ikke bliver Brug for mit maledede Baand.

Jeg har faaet to Indbydelser til at deltage i Mødet for „de Hjemløses Venner“ i Grundtvigs Højskole. Det er næsten komisk, hvorledes de søger at lokke „Deres Naade“ og „Comtessen“ til at komme. F. Eks. „der bliver mange Udflugter bl.a. til Frederiksborg Slot med Gudstjeneste i Slotskirken og Frokost i Slotspavillonen og Besøg paa Slottet.“ Jeg har alligevel

Et Skovkapel.

Paa Fisketur.

Til Eftermiddags-Tjaj.

Inde i Vigen.

givet et afslaaende Svar, selvom det nok kunde være af Interesse og Betydning at være med der. —

Konferencen i Stockholm for „Kristent Samhällsliv“ og for „det armeniske Spørgsmaal“ finder Sted i denne Tid. En stærk Længsel drog mig mod disse to Konferencer, men — jeg gav min Billet til en anden. Jeg ser, at indtil videre er min Plads i mit eget Land, og jeg maa være „iført Guds fulde Rustning for at kunne modstaa alle den ondes glødende Pile.“ Mit Arbejde og mit Tankesæt enten beundres eller angribes. Alene i Guds Kraft kan man leve og handle ret, og min Sjæl priser Ham for hans Hjælp, Glæde og Fred under alle Forhold. — —

Gud velsigne min Ven, der søger at saa ædel Sæd, hvorsomhelst hun gaar frem!

Kraft, Kærlighed og Mod til at søge at gøre Guds Villie paa Jorden ønskes dig af din Ven

Mathilda.“

Helsingfors, 5.-5.-1921.

„En lang Tid er gaaet hen uden Brev, men i mit Hjerte ejer du din egen særlige Plads, og mine Tanker opsøger meget ofte min Ven paa det herlige Fuglsang.

Det kommer mig for, som om du skulde tynges af en eller anden Lidelse eller Vanskelighed, men om det er Sygdom eller „Hjemmet“ eller noget andet, det kan jeg ikke tydeligt fornemme. I hvert Fald vil jeg forsøge paa med kærlighedsfulde, taknemmelige Tanker og Bønner at hjælpe min Ven, og du ved, at Bønnen naar sit Formaal, naar den har taget Vejen gennem Guds Hjerte.

I sin omsorgsfulde Kærlighed lader vor Fader Vanskeligheder møde os i vort Liv; de styrker vor Karakter og hindrer os i at blive altfor „jord-bundne“. Selv føler og mærker jeg dette saa tydeligt.

Jeg har ogsaa haft en Tid med adskillige Prøvelser, meget Arbejde, Prøvelser af forskellig Art (i Arbejdet og person-

lige), desuden er jeg ikke rask. Men min Aand jubler i den levende Gud. Evigheds-Jeg'et ser med Vished fremad imod Fredsfyrstens Sejer paa Jorden, ihvorvel mine Øjne daglig ser og læser om Had og Hævn, og Egoismen synes at regere hele Verden. Hvor er det svært, naar man brænder af Længsel efter at hjælpe Menneskene til at indtage deres store herlige Stilling som Guds Børn, da at se, at de *ikke vil* (Lc. 13, 34; Joh. 5, 40).

Ved du, at jeg har faaet *Amnesti*? Et høfligt Brev fra Justitsministeren oplyste mig om, at der ikke vilde møde mig nogen Hindring, om jeg vilde besøge Fængslerne ligesom før. Desværre er dette ikke dikteret af vaagnede Samvittigheder, men af politisk Frygt. Det vilde føre for vidt at skrive herom i Enkeltheder. Indtil videre besøger jeg *ikke* Fængslerne. Jeg har overgivet dette vanskelige Spørgsmaal i min Faders Hænder og er vis paa, at Han i den rette Stund skal lære mig at handle ret. En aldeles ejendommelig Stilling indtager jeg for nærværende Tid i mit Land. Mænd og Kvinder af forskellige Samfundsklasser opsøger mig for at deponere deres Sorger og faa aandelig Hjælp til at begynde at leve Livet i Gud. Paa den anden Side er man rasende over, at jeg aabent arbejder imod Fornøjelses-Letsindigheden, det militære Overmod, Nydelsesygen m. m. Det er her omtrent som i Sodoma og Gomorra, tror jeg. Det er et ansvarsfuldt Hverv at gaa frem blandt forblindede Menneskeskarer og pege paa det Guds Lam, som borttager Verdens Synd, og raabe til dem: „Omvender eder, Himmeriges Rige er kommen nær —.““

Wiborg, 8.-7.-1921.

„Paa Vej til Ødemarksfolket i de vidunderligt skønne, men haabløst øde og fattige Strækninger i det nordøstre Finland (nær den russiske Grænse) vil jeg sende en hjertevarm Hilsen til min Ven paa det herlige Fuglsang — —

Under Guds Beskyttelse!“

Under en Rejse, 7.-10.-1921.

„Saa ofte er du i mine Tanker, men mit Liv er saa uroligt og opfyldt af Arbejde og Rejser, saa jeg sjældent naar at faa skrevet til mine Venner blandt de „dannede“. For Øjeblikket er jeg atter ude paa en saavel fysisk som psykisk trættende Rejse for at træffe Arrangementer for en ulykkelig ung Moder med to smaa Børn; Manden er dømt til en altfor lang Fængselstid. —

Min lille Anna (Fangens Datter som nu er min) er stadig et ejendommeligt Barn. Hun bor i et Barnehjem ganske nær ved mig (da jeg ikke har noget Hjem, der er mit eget, men endnu bor ovenover Biografen). Hun er 14 Aar og svag, da hun allerede har „tjent“ i 5 Aar. Aldrig har hun kunnet søge nogen Skole, nu først lærer hun sig at skrive, regne o. s. v. Lille Anna er saa rørende „ødemarks-dyb“ og stille samt mig meget hengiven.“

Ved Begyndelsen af 1922 lider Mathilda Wrede af Svimmelhedsanfald og stikkende Smerter i venstre Side.

En Dag ser hun i „Hufvudstadsbladet“ en Opfordring til Regeringen i hele Folkets Navn om at yde Mathilda Wrede en aarlig Statspension. Denne Opfordring volder hende baade Glæde og Uro; det er vanskeligt for hende at blive klar over, om hun har „Ret“ til at tage imod Pensionen, i Fald den tilbydes hende.

I Slutningen af Januar kommer der et nyt Brev til Fuglsang.

Helsingfors, 31.-1.-1922.

„Dette er de første Linier, jeg skriver i det nye Aar. — Mange, mange Tanker har i stor Kærlighed, varm Taknemmelighed og med et dybt Ønske om alt godt til Aand, Sjæl og Legeme taget Vejen til dig. —

Den „Pude“, som du i Kærlighed har broderet til mig, er nu en af mine aller kæreste Ejendele. Nu da jeg saa ofte nødes til at hvile, er din smukke Gave ligesom en varmende Tanke —

en kærtegnende Ven. Tak for dette dit store Arbejde og alle de deri indsyede venlige Tanker! —

Om Gud tillader det, kommer jeg med Glæde og Taknemmelighed til dig i April.

Da jeg har følt mig svag og skrøbelig og trængende til Hvile, havde jeg planlagt i Foraaret eller i Begyndelsen af Sommeren sammen med min sjælsfine, meget tunghøre og overanstrengte „Barmhjertighedssøster“ Evy Fogelberg at flytte ud til et eller andet Rekreations-Hvilested (vi er nemlig fra den 1ste Juni uden Bolig). Om du vil have mig hos dig paa Fuglsang i April eller Begyndelsen af Maj, kan jeg senere vende tilbage og ved kærlig Omsorg for Evy Fogelberg søge at vise min Taknemmelighed for, hvad hun har været for mig. —

Din Aand, Sjæl og Legeme, dit Hjem, dit Arbejde, din tilstundende Rejse til Syden, maa det *alt* staa under Guds bevarende, velsignende Beskyttelse!“

Maj Maaned 1922 opholdt Mathilda Wrede sig atter paa Fuglsang. medens Evy Fogelberg var travlt beskæftiget med at finde en Bolig til dem.

Efter at have talt i K. F. U. K. og i „Kristeligt Fredsforbund“ i København afrejser hun i Begyndelsen af Juni til Sverige og derfra i Juli videre til Finland.

Sjöviks Folkhögskola, 14.-6.-1922.

„Takket være Opholdet, Hvilen, Maden, Køreturene og al den forskellige Venlighed paa Fuglsang er jeg nu rask og har næsten „Kæmpe-Kræfter“. Det er nok *muligt*, at jeg i Slutningen af Juli rejser til Østerig (via Danmark). —

Din lykkelige *M—a W—e.*“

Stockholm, Midsommerdagen 1922.

„— Fria kristna studentföreningen“s Møde var et meget godt, varmt, aandsfyldt Møde, hvor jeg tror, at *alle* fik „stærk“ Næring for deres Sjæle. Jeg er taknemmelig for at have været

med. Tre Gange bad de mig tale ved Mødet, og en Gang var der samlet Folk fra 4 Sogne, omtrent 550 Personer. Ind imellem Møderne var der Samtale med Studenterne i Grupper eller enkeltvis. Anstrengende var det, men takket være alle de Kræfter, som jeg har samlet paa det herlige Fuglsang, gik det dog godt.

I Dag hviler jeg, og i Morgen skal jeg bort til et Møde for 100 Gymnasiaster i Smålands-Taberg. Dette Møde arrangeres af de samme Studenter, som jeg nu er bleven bekendt med, og da de saa inderlig ønsker, at jeg skal hjælpe dem med de unge Gymnasiaster saa — rejser jeg i Morgen til Jönköping, Småland. Den 5te Juli rejser jeg fra Stockholm til Helsingfors.

De faa Dage jeg skal opholde mig i Helsingfors, kommer jeg sandsynligvis til at bo — bliv ikke forskrækket — paa „vita bandets tjänarinnehem“. Det er nok en Forskel at bo hos dig og saa paa et „tjänarinnehem“. Vi maa nu, Evy Fogelberg og jeg, tilsammen søge at faa et eller andet Slags Sted at bo i Vinter.

Endnu ved jeg ikke, om jeg kommer til at rejse til Mødet i Østerig. Opfordringer til at komme faar jeg fra mange Sider. I Fald jeg rejser, er jeg *indbudt* til før Mødet at overvære Passionsspillene i Oberammergau. Ogsaa dette er fristende. Alt afhænger af mine Kræfter og Forholdene hjemme i Finland. —

Maa hele Guds *Godhed* og *Visdom* være dit Skatkammer, hvoraf du øser Hjælp under Livets mangehaande Forhold —.“

Arrajoki, 14.-7.-1922.

„Hjemkommen“ til Finland er jeg endnu aldeles hjemløs. Det var baade komisk og generende, da Damperen om Natten ankom til Helsingfors og alle andre Passagerer rejste til deres Hjem, at jeg maatte bede Kaptajnen om Lov til at blive paa Skibet til Morgenen. Frøkenen, som havde tilbudt mig, at jeg kunde bo et Par Dage paa Tjenestepigehjemmet,

havde *glemt* at underrette den nuværende Forstanderinde derom.

Men nu er den velsignede Evy Fogelberg i Færd med at indrette det saadan, at jeg faar mit eget Værelse, hvor jeg kan flytte ind om et Par Uger. Evy har paa Afbetaling købt en forfærdelig dyr, men hyggelig „Aktielejlighed“ med tre Værelser og Køkken. Tænk, hvor dyrt der for Tiden er her, en saadan lille Lejlighed koster 90,000 finske Mark. Saa kommer hertil endnu 4000 Mark i aarlig Leje, 2000 Mark til Brændsel og selve Flytningen bliver ogsaa dyr.

Uden Evys nye Bog var alt dette umuligt, men ogsaa nu er hun storartet modig, at hun styrter sig ind i saadanne Vanskeligheder og saadan Gæld, egentlig for at hjælpe mig.

*

Studentermødet i Dalarne var et godt varmt og aandelig stærkt Møde. Jeg er dybt taknemmelig, at jeg fik Lov til at være med der. Og Studenterne var glade ved at have gamle M. W. imellem sig.

Gymnasiastmødet i det sydlige Sverig var fuldtud ligesaa godt som Studentermødet. Saadanne helhjertede unge Dreng og Piger som jeg traf der. Men trættende var det for mig at være med paa Møderne og derimellem samtale med Gymnasiasterne. Og kan du tænke dig, Mødet afsluttedes i en stor Landskirke, og din Ven (M. W.) talte til de forsamlede fra en virkelig Prædikestol. —

Du har nok Ret i, at der trænges til en grundig Omdannelse af „Hjemmet“, thi som det har været, har Udgifterne været store og den *virkelige* Nytte for Mændene altfor ringe. Jeg har altid ment, at det „Hjem“ burde ledes af en Mand. Det er det eneste naturlige og praktiske. Jeg haaber og tror, at alt det, som nu har været svært, skal blive klart og blive til lys Velsignelse for dig og dit „Hjem“.

Tanken om min Rejse til Østerig og Haabet om snart atter

at faa dig at se og tale med dig har været ligesom en Glædes-Stjerne, som jeg har set for mig. Nu er det dog kommen til at staa saadan for mig, at *jeg ikke kan forlade Finland*. Her er saa meget for mig at gøre i forskellige Retninger.

I Gaar kom jeg til at se et stort Kort over Danmark, og jeg følte en stor Bølge af Varme strømme gennem mit Hjerter ved Tanken paa alle *virkelige* Venner jeg har i det Land. Og alt, aandeligt og jordisk, godt, som jeg har faaet i Danmark. —“

Wiborg, 7.-8.-1922.

„— Nu er jeg paa Vej til de fattigste fattige Mennesker i de store Ødemarker i det nordøstre Finland ved den russiske Grænse. At køre i skrækelige Kærrer uden banede Veje, at ride, ro og vandre gennem Morads og uendelige Skove er nok herligt paa sin Vis, men for en i min Alder temmelig ubekvent. Men naar man gør en saadan „Missionsrejse“ for at berede Herrens Vej i Menneskers Hjerter, saa gaar man under Guds egen Ledelse, og intet er da umuligt. Bøger, Tøj, Kaffe og tørret Frugt har jeg med som Gaver. Om blot Vejret maa blive bedre. Her skylregner det hver eneste Dag, saa man ikke kan faa Høet i Laderne, men frygter for, at det skal ødelægges.

Om omtrent to Uger haaber jeg at være i Helsingfors i mit Værelse i E. Fogelbergs Hjem Råhbindervägen 15—17. Jeg tror, det bliver rigtig hyggeligt.

Just i Dag begynder vor „kristne Internationales“ Aarskongres i Sonnenburg. Kan du forstaa, at det var svært at gaa Glip af Samværet med alle disse *levende* Mænd og Kvinder, „Jordens Salt“, og saa i Stedet derfor paabegynde en Ødemarksrejse. —

Tænk paa mig balancerende paa et Brædt gennem Moradset, naar du kører gennem „Storskoven“ i din fine Ekvipage med „de sorte“ for. Der er Forskel, ikke sandt?

Og nu overgiver jeg min Ven i Guds egen Haand. Han

velsigne og bevare os begge paa alle vore forskellige Veje og lade os blive til Velsignelse.“

Sjundeå, Svidja Gaard, 22.-9.-1922.

„Saa mange Breve og Telegrammer har jeg sendt dig, og ofte har jeg samtalet med dig — i Tankerne. Men altfor længe har du maattet vente paa Brev fra mig. Kan du tilgive mig? —

Mange Rejser i forskellige Dele af Finland har jeg foretaget, siden jeg den 7de Juli vendte tilbage fra Danmark og Sverig. — I mange Aar har jeg ikke følt mig saa rask som nu. Kun Fødderne er syge, men Hovedet, Nyrerne og Hjertet er kureret. Dybt taknemmelig er jeg overfor min Gud, som gennem dig og Fuglsang har gjort mig rask. Mine besværlige, lange Ødemarksrejser er gaaet uventet godt, mange gribende Oplevelser har jeg haft, og min Fader har været mig nær og hjulpet mig paa alle Maader. Min Sjæl priser Ham!

De tre Værelser og Køkken, som Evy Fogelberg har købt til Hjem for sig og mig, er smaa, men meget hyggelige. Alt er rent og indbydende. Mit Værelse er det største, Spisestuen er fælles. Endnu har jeg ikke haft Tid til at stille Tingene i Orden, og en Del af mine Sager befinder sig endnu paa Loft og i Skur. For Øjeblikket er jeg paa en smuk Ejendom, nogle Timers Vej fra Helsingfors. —

Du skulde bare se, hvor din smukke „Pude“ er mig nyttig og kær. Min Søster Helenas store Lænestol og din Pude udgør min Hvile-Luksus, naar jeg er rigtig træt —.“

Helsingfors, 29.-11.-1922.

„— Ofte gaar Tankerne til det herlige Fuglsang, Pennen følger blot ikke mine Tankers Hurtighed. Jeg har været paa Rejser, saa brændte jeg min højre Haand, forvred min venstre Fod samt har haft Lungekatar. Nu er jeg atter i fuldt Arbejde. Vort Hjem er saa rart, vi er lykkelige —.“

Helsingfors, 11.-12.-1922.

„Blot nogle faa Linier maa jeg sende min Ven til Jul. Jeg maa nemlig imorgen afrejse til den finsk-russiske Grænse, hvor der hersker en frygtelig Nød blandt flygtede Russer. Sindsyge og Selvmord er ganske almindelige Fænomener som Følge af Hunger og Savn. Her i Finland har man ikke Hjerte for Russernes Lidelser, og de, som nu har taget deres Tilflugt til vort Land, regnes for Fjender og overlades til deres Skæbne, uden at man hjælper dem. Tyskere derimod hjælpes med Penge, Madvarer o. s. v.

Vort lille „Försoningsförbund“ (Kristne Internationale i Finland) vil nu forsøge at hjælpe disse stakkels dannede, lidende Russer. Vi havde et Opraab i Avisen, og nu rejser jeg med lidt Penge og Klæder for at forsøge at organisere noget Hjælpe-Arbejde for Kvinder og Børn. Jeg kan ikke vide, hvor længe jeg maa blive hos Russerne, muligvis er jeg ikke i Julen her i Helsingfors. Men det skal du vide, at hvor jeg end er, saa gaar Tankerne nok i Kærlighed og Forstaaelse til dig. Julenat, om ikke der faaes Tid før, skal mine Tanker og Bønner være hos dig. —

Et underligt Julebrev er dette, sjusket skrevet og indholdsløst, men jeg kan nu ikke andet. Alt dette med de ulykkelige Russere kom saa pludseligt. Klæderne skal pakkes, alt skal gøres færdigt i Aften. Jeg er ikke rask, men jeg er den eneste af os, som nu kan arbejde for dette. Nødtraabet fra disse stakkels Mennesker er gaaet mig til Hjerte, og jeg rejser til dem. Kun 3000 finske Mark har jeg kunnet indsamle paa 5 Dage.

Jeg indeslutter dig i vor Frelsers vise og kærlighedsfulde Omsorg i Julen og videre frem. —“

Helsingfors, 9.-1.-1923.

„— Jeg er overlæst med Arbejde og — Smerte. Men lykkelig og taknemmelig. —“

Helsingfors, Trettendedagen (Helligtrekongers
Dag) 1923.

„Vendt tilbage fra mit Ophold blandt de nødlidende russiske Flygtninge ved Grænsen sidder jeg nu i Helsingfors med en vældig Forkølelse. Hele Hovedet værker, Øren og Tænder værst. Og dog er jeg taknemmelig for, at jeg har maattet gøre denne Rejse og haaber om et Par Uger at vende tilbage til mine nye Venner — Russerne.

Det er saa vidunderlig stort, naar Gud giver en et Tillids-Hværv! Og dette nye Arbejde *er* et Tillids-Hværv. Det hører her næsten med til Patriotisme at hade Russerne og ønske ondt over dem. Nu at tage sig af dem og søge at hjælpe dem i al deres Nød er aldeles upopulært og dadles skarpt. Men med Gud og Sandheden og Kærligheden paa min Side agter jeg nu at gøre, hvad jeg kan for disse landflygtige Russere.

Om vi træffes til Foraaret eller i Sommer, har jeg *meget* at fortælle. —

Ryttylä Station, 9.-3.-1923.

„Nu har jeg atter været ved den finsk-russiske Grænse hos de uendelig lidende, nødstedte russiske Flygtninge. Jeg er træt til Legeme og Sjæl, men Gud være lovet, min Aand er ikke træt. Jublende takker jeg min Fader, som har givet mig dette nye Tillids-Hværv. —

Engang imellem sidder jeg i Toget med lukkede Øjne og forsøger at bilde mig ind, at jeg er hos dig paa Fuglsang. Toget rasler fremad, 22 Graders Kulde, men jeg nyder i Tankerne Bøgeskovens friske Foraarsgrønt og Blomster, Blomster. Og jeg fortæller dig om alt, hvad jeg har set og hørt, og du ser saa varmt paa mig og siger „velsignede Ven“ —

Hele Maj Maaned er jeg endnu bundet her i Finland, og saa skal jeg ud til Møder. I Juni, 18.—25., medvirker jeg ved et Gymnasiastmøde i Dalarne, Sverig. Danske Studenter har bedt mig om at være sammen med dem 5.—11. Juli, og

saa er vort eget, kristne Internationales Aarsmøde paa Nyborg Strand 19.—26. Juli.

Dette er nu mine Sommerplaner (om jeg ikke forinden styrter om af Træthed). I Danmark skal jeg træffe dig. Hal-leluja —.“

Helsingfors, 14.-4.-1923.

„— Naar jeg er rigtig træt paa Legeme og Sjæl, sidder jeg i min Gyngestol og længes efter dig personlig og efter at være sammen med dig blandt Blomster, Fugle og alle de forskellige Træer, der snart lader deres Knopper springe ud paa Fuglsang. Du har fordærvet mig saa forførdeligt, og det er saa svært ikke nu at kunne skynde mig af Sted til dig.

Jeg har *aldrig* før haft saa meget Arbejde som nu. Dette her Hjelpe- og Forsonings-Arbejde blandt de russiske Flygtninge er herligt og dybt interessant, men da *alt* (undtagen Korrespondancen paa russisk, som min meget kære Ven, Lektor v. Schoultz, tager sig af) hviler paa mig, bliver det for meget. Jeg skal indsamle Penge, Madvarer og Klæder, pakke ind og afsende, bogføre, daglig tage imod 5 à 8 Russere med deres Sorger, gøre de lange Rejser til den finsk-russiske Grænse o. s. v. (Herfra rejser man Kl. 9 Fm. og ankommer dertil Kl. 10 Eft.). Og saa skal der strides imod Nationalhadet og alle Intriger o. s. v.

Evy Fogelberg og jeg har begge to været syge i nogle Dage. Og vor gamle, udmærkede Pige, som har været i det Fogelbergske Hjem i 38 Aar, har været syg og er død. Nu er vi uden Pige til Høsten, saa kommer min Plejedatter (husker du Fangens lille Pige Tilda Mathilda) hertil, naar hun er bleven konfirmeret. —

Imellem 11.—19. Juli skal mit Løfte til Pastor M. indfries, og jeg skal besøge hans Hjem i Haderslev samt muligen se noget af Jylland. — —

Nu maa jeg til Stationen og afsende 1000 Kilo Madvarer

og 8 Kolli Klæder til de nødlidende Flygtninge. Næste Uge rejser jeg selv atter til dem i en 10 Dage —.“

Helsingfors, 8.-6.-1923.

„Nu er jeg legemligt ganske udslidt af forskelligt Arbejde og af Sygdom. Men saa dybt taknemmelig mod min Fader og gennem-lykkelig i min Sjæl.

Alle mine egne og „Vennerne“ samt nogle Læger har gjort alt, for at jeg ikke nu skulde begynde den forfærdelig anstrengende Rejse til Sverig og Danmark. Man vilde gerne placere mig paa et Sanatorium (mulig til en Operation), men jeg føler en tydelig Modstand i mig mod andres Indblanding og Bestemmelse med Hensyn til min legemlige Hytte, i hvilken min Sjæl bor. Naar min Fader ser, at jeg *vil* tjene Ham blandt Mennesker, saa leder han mig nok ret. „Lever jeg, saa lever jeg Herren, og dør jeg, saa dør jeg Herren. Hvadenten jeg lever eller dør, da hører jeg Herren til.“

Den 12te Juni rejser jeg til Sverig o. s. v.

Og senere (om M. W. endnu lever) til Vennen paa Fuglsang, om hun vil tage imod „en udpresset Citron“.

M. W. maa staa til Guds Disposition, *vil* „berede Herrens Vej“ paa Jorden og er dybt taknemmelig. —

Arbejdet for Flygtningene fra Rusland har taget Tid og Kræfter, men det har nok været nødvendigt og er blevet vel-signet af Gud.

„Lov Herren, min Sjæl!“ —.“

Det blev en anstrengende Sommer, Sommeren 1923 — forskellige Møder i Sverig, saa dansk Studentermøde paa Nyborg Strand, efter en Uges Hvile ved Haderslev det kristne Internationales og Forsøringsforbundets Møder paa Nyborg Strand, hvorefter atter en Hviletid paa Fuglsang.

I Slutningen af August afrejste Mathilda Wrede atter til Finland. Men kun for at kaste sig ind i nyt Arbejde.

Helsingfors, 20.-9.-1923.

„Siden jeg kom hjem, har der været næsten for meget Arbejde og svært Arbejde. Jeg har maattet rejse hid og did for at udrede alle mulige indviklede Vanskeligheder.

Men vidunderlig rask har jeg været, og det er *din* Fortjeneste. Ugerne paa Fuglsang hos dig, Hvilen, den herlige Mad har givet mig Kraft til at „gaa paa Herrens Veje“ — —.

Men hvordan mon det staar til med dig, som i Sommer var „alt for alle“.

— Du har i stor, uegennyttig „Kærlighed“ taget dig af os alle. Gamle M. W. har du „forkælet“ paa alle mulige Maader, og nu, da jeg mærker, at Legeme og Tanke paany er i fuld Arbejdskraft, takket være Hvilen og din gode Mad, siger jeg til min Fader: „Giv Bødil Dine store, velsignede, aandelige Gaver! Rigeligen giver hun andre af sit, giv Du hende af Dit!“

Du ved, hvor gerne jeg vilde være bleven tilbage efter de andre! Men det var nok rigtigt, at jeg kom hjem til Arbejdet her. Mange uventede Vanskeligheder er opstaaet.

Denne Oversvømmelses-Ulykke i det vestre Jylland er jo forfærdelig! —“

Helsingfors, 5.-11.-1923.

„— Nu er det bare Arbejde, Arbejde og Bryderier af forskellig Slags. Store Vanskeligheder med de stakkels, udpinte Flygtninge og Vanskeligheder med Fanger og deres Familier.

Men, Halleluja! Takket være det „Sanatorieliv“, jeg førte paa Fuglsang, har jeg Kræfter til Arbejdet. Det er et virkeligt Under, hvordan et Driver-Liv med herlig Mad i en tre Ugers Tid har kunnet styrke min gamle, udslidte Legemshytte. Helbredet er bedre, Kræfterne ligesaa og med glad Energi begynder jeg hver Dag mit ansvarsfulde Arbejde. —

Jeg naar kun nu at skrive saa lidt, men mine Tanker flyver ofte (naar jeg vandrer paa Gaden, under Jernbanerejser, om Natten) til min Ven paa Fuglsang. Gud velsigne hende og føre hende fra Kraft til Kraft og fra Klarhed til Klarhed.“

Helsingfors, 13.-12.-1923.

„— Jeg har været meget forkølet, Influenza med medfølgende uhyggelige Hovedsmerter. Tænder, Øren og den ene Lunge har ogsaa pint mig — men jeg *maa* dog søge at overvinde den stakkels Støvhyttes Længsel efter Hvile og blive ved med at skrive, tænke, ordne og beregne. Mennesker, der trænger til Hjælp og Raad besøger mig, tidligere Fanger, deres Familier, Flygtninge o. s. v. Jeg er dødtræt, men kan ikke faa Hvile. Og endda jubler mit inderste Væsen over at have den Forret at maatte „give mit Liv for mine Venner“. I Dag har jeg afsendt 109 Postanvisninger til de mest trængende Flygtninge. Denne December-Hjælp udgjorde alt i alt omtrent 6000 finske Mark. Uden de Penge, jeg i Sommer fik i Danmark til Flygtningene, havde jeg ikke kunnet gøre noget — de 18,000 Mark, som Danskerne gav. I velsignede Danske!

Jeg kan saa godt forestille mig min Ven i hendes Jule-Omsorg. Du kære med alle dine Tanker og Gaver til alle. Gud velsigne dig i dine Kærlighedsgerninger.

Som sædvanligt har jeg ingenting til mine elskede Søskende, andre Slægtninge og mine personlige Venner. Kun min store, varme Kærlighed og mine Bønner omslutter dem. Og deres Byrder vil jeg søge at dele med dem ved at forstaa dem og forsøge at løfte dem ind til den store Faders milde Hjerte.

Hvor jeg elsker Menneskene, disse tankeløse, syndige, stakkels Mennesker, som *lege* der, hvor Livet skulde leves. Dybest inde længes de dog og famle, famle efter noget bedre. Jeg vil forsøge at elske dem op af denne tomme, tankeløse Skin-Glæde. Dertil hjælpe mig Kærlighedens Gud! —“

Helsingfors, 25.-1.-1924.

„— Og saa beder jeg dig om at bevidne mit bevægede Hjertes store Taknemmelighed til alle mine trofaste Venner paa Fuglsang for de fine, kærlighedsfulde Hilsener, jeg fik til Jul. Da jeg har været syg og saa forfærdelig overbebyrdet med

Arbejde, er det mig *umuligt* at naa at skrive og vise, hvor dybt jeg skatter en saadan Venlighed.

Vil du særlig takke gamle Kirsten, som har strikket de varme Vanter, som under denne forfærdelige Kulde (23 Grader) beskytter mine Hænder. Imorgen skal jeg atter rejse nogle Dage ud paa Landet, og Kirstens Vanter kommer med. -- Naar jeg har været rigtig træt, syg eller overanstrengt, har Tanken om April og Fuglsang o. s. v. staaet for mig som en Oase af Hvile. Men vi faar nu at se, hvorledes det gaar, om det bliver muligt at forlade alt det Arbejde, som hviler paa mig. Tænk, i 13 Maaneder har jeg alene til Flygtninge skrevet mere end 1100 Breve, som jeg har gemt for at vise, hvad dette Arbejde for dem betyder. Og desuden al den anden Korrespondance, al Omsorgen, Rejserne o. s. v. Det bliver næsten for meget for den, som snart fylder 60 Aar.

Men jeg er saa dybt taknemmelig for det Liv og alt det Arbejde, som min Fader i Naade har betroet mig.

Nu, min elskede Ven,
Gud med os! Ps. 103.“

Mathilda Wrede fik en daarlig Haand, og det var hende i længere Tid umuligt at føre Pennen, uden at det kostede hende store Smerter.

Nogle Dage før sin 60-aarige Fødselsdag i 1924 drog hun over til Flygtningene paa det Karelske Næs. Da hun vendte hjem, fandt hun sit Værelse som en eneste Blomsterhave, og Telegrammer, Breve, Gaver i Massevis, samt Penge til hendes Arbejde blandt Flygtningene. Hun kunde ikke vente til om Morgenen, men laa hele Natten og læste Telegrammer og Breve.

Og saa var der bebudet en stor Gave fra Finlands Kvinder.

Men alt dette kunde Mathilda Wrede nu intet skrive om, hun maatte nøjes med et Par Ord: „— Næsten umuligt at skrive. Haanden er ophovnet og stiv og smerter. Hjertet varmt og taknemmeligt. Ved endnu ikke, om Rejsen til Danmark i April bliver mulig —“

Endelig i April er hun i Stand til at skrive et længere Brev.

Helsingfors, 8.-4.-1924.

„— En Sky af Sygdom hænger nu over vor Slægt. Min eneste Søster, en Svoger, en gammel Svigerinde ere alle syge, og en Brodersøn ligger med en svær Hjerneinflammation opgivet af Lægerne. Hvormeget jeg saa end selv kunde behøve Hvile, kan jeg ikke rejse bort, inden det begynder at lysne her paa en eller anden Maade.

Jeg har nu haft Arbejde og Omsorg, Vanskeligheder og Ubehageligheder, Sygdom og — vidunderlige, mægtige Guds Velsignelser. „Hidindtil har Herren hjulpet.“

Jeg havde saadan haabet at kunne komme til dig, til mit velkendte Sanatorium hos dig paa Fuglsang. Haabet at blive bekendt med dine Venner, Pastor og Fru Prip, høre noget af dem, samt berette om de nye Undere af Tillid og Fortrolighed, min Fader atter har bevist mig. Al Guds Godhed gaar frem for mig og leder mig til de mest ulykkelige Mennesker, de Mennesker, der trænger mest til Hjælp og Kærlighed, samt til at gøre de allerbesynderligste Ting. —

Undertiden synes det mig næsten umuligt at kunne leve paa denne Jord, hvor man enten har Erfaringer om Guds-livet saa stærke og høje, at man *flyver*, eller ogsaa i tilbedende Taknemmelighed undres over at kunne have denne bestandige bevidste Omgang med Skabelsens Herre og Urtidens Gud!

Og uagtet alle disse mægtige, levende Erfaringer er jeg, som du godt ved, en menneskelig og underlig Blanding af Despotisme, Kritik, Ladhed m. m.

Men „Herre, du ved alle Ting. Du ved, at jeg elsker dig!“

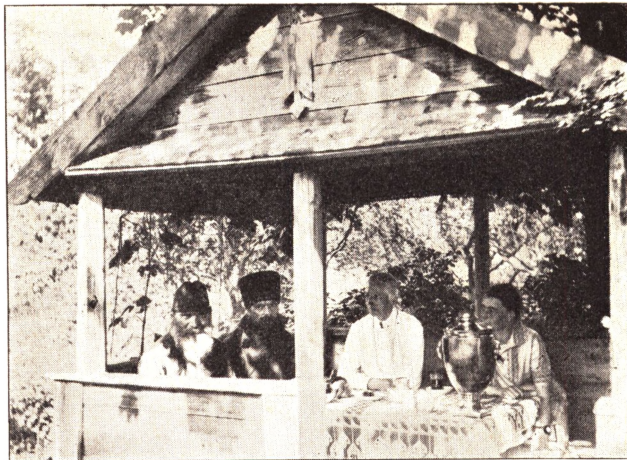
I den Tanke, at det kunde interessere dig, sender jeg et Kort, der er taget under den store Kaffefest, jeg holdt for 926 forarmede Flygtninge fra Rusland. M. W. og Anna Tanieff-Virubova var Værtinder. Mange forskellige Nationer, Stænder, politiske Anskuelse samt Religioner vare repræsenterede. —“

Eremitten Josef.

Paa „Johannes Døberen“s Ø.

Til Tjai paa „Johannes Døberen“s Ø.

Efter nogle Maaneders Mellemlum kommer der endelig et nyt Brev.

Helsingfors, 2.-7.-1924.

„— Jeg er syg. Lunge- og Lungesæk-Inflammation. Desuden er den højre Arm stærkt ophovnet. Meget svært for mig at skrive. — Til Danmark og Fuglsang kan jeg ikke komme nu. Muligvis til Høsten, om Gud vil det saa.

Evy Fogelberg er bleven underkastet en livsfarlig Operation i Åbo. Haaber at kunne komme hjem hertil i næste Uge. Er ikke i Stand til at skrive mere. Vil du bringe *alle, alle* mine Venner paa Fuglsang mine hjertelige Hilsner.

Ps. 103.“

Derefter følger Mathilda Wredes første Besøg paa Walamo.

Monrepos, 14.-8.-1924.

„Igaar ankom jeg her til det gamle, fornemme Monrepos, forfærdelig træt, men meget lykkelig. „Flygtningenes Ven“ har tilbragt 8 Dage i et stort græsk-katholsk Kloster som Igumens og Munkenes Hædersgæst. Walamo-Kloster ligger paa 42 Smaaøer i den store, store Ladoga-Sø. Eventyrlig smukt er der, og Munkene (nu godt 400, før 900) ere rørende i deres Gudsdyrkelse, Venlighed, Arbejdsomhed og Nøjsomhed. Hele Døgnet igennem holdes der Gudstjenester. Kl. 2 om Natten klemter den kæmpestore Kirkeklokke og vækker Munkene til Dagens første Gudstjeneste. Og Munkenes Sang er det allersmukkeste, mægtigste, jeg nogensinde har hørt. Russerne er jo bekendt for deres vidunderlige Bas-Stemmer, og tænk dig engang, naar et Kor paa 30—40 saadanne Stemmer synger: „Herre, forbarm Dig over os!“ Det er kun i Klosteret paa Athos i Grækenland og her paa Walamo, at der synges paa den Maade. Jeg bævede, jubledede og — løftedes *højt* op over Jorden.

Og de var saa gode imod mig. Jeg foretog flere Timers Køreture med Igumens ædle Hingst af fuldblods Orloff-Race.

Det var en herlig Gulfuks. Dagene og Nætterne optoges af Roture ud til de fjerne Øer med deres smaa Kapeller og Eremithytter, med Besøg hos „hellige“ Anakoreter. Og Timevis igennem sad jeg i deres Kirker.

Dette har nu været min „Hvile“ efter min alvorlige Sygdom. — Pastor M. har set og været med til alt, hvad jeg nu beretter. Han er vel den eneste danske Præst, der har været i Kloster.

Jeg er meget træt og ikke helt rask endnu. Kan ikke tænke paa nogen Udenlandsrejse, inden Kræfterne vender tilbage. Dig og Fuglsang faar jeg nok ikke at se i dette Efteraar.

Ofte gaar mine Tanker til alle de kære Venner, som i Danmark har vist mig „Kærlighed“. —“

Efter Hjemkomsten fra Walamo følte Mathilda Wrede sig meget svag og led meget af Aandenød.

Hun maatte endelig beslutte sig til at tilbringe Julen 1924 paa Sygehuset.

„Nætterne har — skriver en dansk Veninde, der besøgte hende i Julen — ofte været meget svære, med stærk Aandenød, saa det har været umuligt at ligge. Alligevel har mange ulykkelige Mennesker været hos hende og faaet Hjælp og Trøst. Her er jo tildels Ro, megen Ro i Sammenligning med, hvad M. er vant til. Besøg er tildels forbudt. Blomster og to smaa Juletræer har hun og glæder sig derover. M. kan nok fortælle som ellers, men bliver træt, saa træt, ligger dog og tænker paa saa mange, der har det svært. Lys, lykkelig og fuld af hellig Fred er hun og har været det under hele Sygehustiden —“

Endelig naar Mathilda Wrede ud af Sygehuset igen og er atter i Stand til at skrive.

Helsingfors, 27.-1.-1925.

„Lykkelig og vel er jeg nu kommen hjem fra Sygehuset, men er endnu svag og meget træt. Efter 3 Røntgen-Behandlingener, forskellige Kure samt flere Ugers Hvile i Sengen er det bleven bedre med Hjertet m. m.

Forfærdelig meget Arbejde er bleven skudt ud og ligger

og venter paa mig, — men jeg har hverken Kraft eller Lyst. Er bleven doven. —

Det er helt underligt, om jeg atter skulde være i Stand til at begynde at leve og arbejde! Tænk engang, næsten syg og lidende ligefra Maj Maaned. Det vil sige, Legemet har været sygt. Min Sjæl og Aand her hele Tiden været lykkelige i min Gud. —“

Helsingfors, 15.-3.-1925.

„Nu begynder jeg atter at blive Menneske igen, nu Sygdommen svinder bort. Tænk, at jeg til Dels har været syg lige siden 7de Oktober. Hjerte, Lunger m. m. og saa tilsidst nu en Blodprop i Benet. Endnu er jeg træt og svag, men naar jeg kommer ud i frisk Luft, vender Kræfterne nok tilbage. Seks Maaneder inde, hjemme eller paa Sygehus, er en lang Tid for M. W., som altid har været saa meget paa Færde. —

Endnu er det umuligt at tænke paa Rejser. Indtil videre er jeg bunden til Finland.

Selvom jeg har været saa syg, sengeliggende, med Hjertekrampe, Aandenød og Smertes, har jeg dog hele Tiden været „i Mesterens Tjeneste“. Mærkelige Besøg, Mænd og Kvinder i Sjælenød, jordiske Vanskeligheder o. l. har daglig opsøgt mig. Mens jeg var paa Sygehus, var der en Dag, 16 Personer vilde ind til mig.

Gud var mig meget nær under hele denne Sygdomstid, og jeg har faaet virkelige Tillids-Hværv overdraget af ham. Alt, hvad i mig er, bøjer sig i Tilbedelse og Tak til Faderen fra Evighed, som viser, at Han vil anvende gamle M. W. i sin Tjeneste.

Blandt andet har jeg, syg og ensom, ført en stor Kamp til bedste for nogle hundrede græsk-orthodokse Munke ligeoverfor vore Myndigheder. Finland har proklameret Trosfrihed; Muhamedanere, Jøder, Adventister og alle kan fejre deres Højtider og religiøse Ceremonier, hvordan de vil. Men de

græsk-orthodokse forfølges med nye Bestemmelser, de, som i 1500 Aar har været tro imod deres Lære og dennes Anordninger.

Jeg har haft meget Besvær ved at skrive, men har dog taget Munkene i Forsvar overfor Finlands højeste Myndighed; endelig skrev jeg en Nat paa Sygehuset en udførlig Skildring af Forholdene til Folkenes Forbund i Genève.

Venter nu paa Resultatet af dette mit Arbejde.

„Luk din Mund op til Forsvar for alle Værgeløshedens Børn,“ siger Bibelen, og jeg har gjort Forsøg paa at adlyde. —

Just nu gik der en varm Bølge af Kærlighed til Danmark og mine Venner dør gennem min Sjæl. Mon jeg endnu engang skal faa dette „yndige Land“ at se, dig og alle, som jeg er kommen til at elske! Jeg har forfærdelig meget Arbejde liggende til mig, der er bleven forsømt i hele 6 Maaneder. —

Vor Faders gode Haand hvile over os, velsignende og bevarende!“

Helsingfors, 12.-8.-1925.

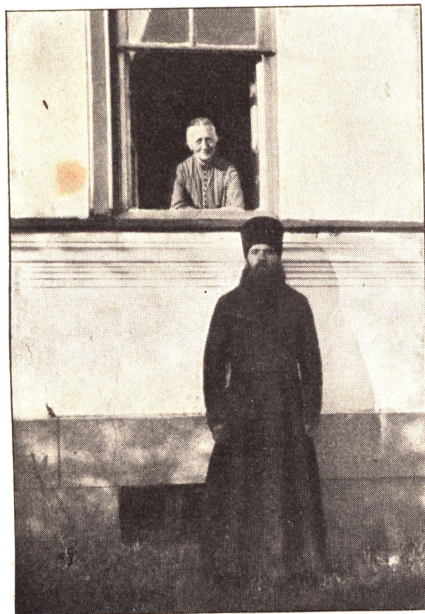
„Tænk engang, jeg er helt rask og rejser — om alt gaar saadan, som jeg haaber — den 16. ds. til det store økumeniske Møde i Stockholm 19.—29. August.

Derefter kommer jeg sandsynligvis til — Danmark! Elskede Danmark! Meningen er at faa en to, tre Ugers Nerve- og Legemshvile paa Skodsborg Sanatorium. —“

Skodsborg, 19.-9.-1925.

„— De dejlige Druer, der blev sendt mig igaar, har været min Natte-Fristelse. Jeg maatte op Kl. 2 og se og smage paa Fuglsangs herlige Frugter. Aldrig har jeg smagt saadanne Druer.

Til dig vil jeg naturligvis komme, men jeg ligger endnu til Sengs med Feber og andet, der ikke er godt. Faar kærlig, omhyggelig Pleje og har det udmærket i alle Maader. —“

I Klosterherberget.

Ligtoget i Helsingfors.

Kisten bæres ind i Johannes-Kirken.

I Johannes-Kirken.

Kisten bæres ud af Johannes-Kirken.

I Johannes-Kirken.

Gravstedet paa Anjola Kirkegaard.

Helsingfors, 19.-12.-1925.

„Til min elskede Ven flyver mine Juletanker! Jeg har ikke andet at give dig end mit varme, taknemmelige Venskab — nej, det er jo allerede for længe siden dit!

En fredfyldt Jul ønskes dig og hele din store Husstand.
Ps. 103. —“

Helsingfors, Nytaarsdag 1926.

„— Det er forførdeligt at være den, som faar, faar uden at kunne give. Allerede i mange Aar har jeg ment ikke at kunne give Julegaver til mine egne og mine kære *velsituerede* Venner. Kun til dem, der virkelig trænger, køber jeg noget. Slægt og Venner ejer jo min Hjernes og mit Hjertes Skatte, mine Tankers Kraft og Bønners Varme. Jeg har ikke Ret til at give dem andet og saaledes tage noget fra dem, der virkelig trænger.

Men svært er det — „saligere er det at give end at tage.“

Jeg har haft og har endnu et stort Arbejde for. Vor Fader har vist mig en ganske særlig Tillid, idet han har udvalgt mig til at kæmpe for de i Finland forfulgte græsk-katholske Munkes Trosfrihed. Fremmede af en anden Tro, værgeløse Russere — „Arve-Fjenden“ — har jeg nu viet min Tid, mine Kræfter og min Retfærdighedsfølelse. Altid har jeg haft u-populære Intereser, Fanger, Flygtninge og nu Munkene.

Vi faar nu at se, hvad det nye Aar vil bringe med sig —.“

Aaret 1926 og de følgende Aar bragte megen Svaghed og Sygdom og — meget Arbejde og mange Kampe med sig.

I Marts 1926 skriver Mathilda Wrede med rystende Haand:

„En stor og varm Tak —. Lige nu fik jeg Bud om noget nyt, der er meget pinligt, og gamle Mathilda Wrede maa atter „i Ilden“ for Retfærdighedens Sag. Gud med os!“

Den følgende Tid tilbragte hun snart i Sengen snart oven Senge, kunde dog ogsaa nogle enkelte Gange søge ud til Monrepos og til sine Søskende, ud til Barndomshjemmet paa Rabelugn, hvor hun kunde se Kymmene-Elven flyde forbi lige under sine Vinduer. Men be-

standig kom der nye Tilbagefald og Lægen forbavsedes stadig over, at hun kunde blive ved at leve med Hjerte, Nyrer, Lever lige angrebne. Ro og Hvile maatte hun absolut have, men hvorledes skulde en Mathilda Wrede kunne finde Ro og Hvile? „Gud tager ikke fejl, det er just som det skal være nu.“

I September 1927 kommer der endelig et Brev til Veninden paa Fuglsang skrevet med Mathilda Wredes egen Haand.

Monrepos, 18.-9.-1927.

„—Det er nu aldeles udelukket, at jeg kan rejse til Danmark. Jeg er endnu for svag, og saa er der desuden andet, der gør, at jeg *maa* være i Finland.

Du ved maaske ikke, at en af mine gamle Brødre og min eneste Søster i Sommer er gaaet bort i levende, lykkelig Tro og har naaet Maalet, en af de mange Boliger i vor Faders Hus. Endnu er der af vor Søskendeflok tre Brødre tilbage, alle gamle og syge ligesom jeg.

Det anses for et Guds Under, at jeg atter er „begyndt at leve“. Doktoren var misfornøjet, da jeg maatte foretage den 7 Timers lange Rejse fra Helsingfors her til Wiborg, men det var nødvendigt. Rejsen gjaldt de forfulgte Munkes bedste —.

Hils alle mine Venner paa Fuglsang. Jeg elsker Danmark. —“

Nogle Maaneder efter, til Fru Neergaards Fødselsdag i Februar 1928, sender Mathilda Wrede hende følgende Telegram:

Helsingfors, 9.-2.-28.

„Levende samfund med Gud og Arbejdsglæde ønskes Dig inderligt af Din altid taknemmelige Mathilda Wrede.“

Dette Telegram blev den sidste skriftlige Hilsen, der kom fra den syge paa Rähbindervägen 15.

Hendes Veninde i Helsingfors slutter Meddelelsen om hendes Død saaledes:

„Oftentimes tænker jeg paa Runcebergs Ord i „Molnets broder“, jeg synes, de kan finde deres Anvendelse paa Mathilda Wrede:

„Ej med klagan skall ditt minne firas,
ej likt dens, som går och snart skall glömmas:
Så skall fosterlandet dig begråta,
som en afton gråter dagg om sommarn,
full af glädje, ljus och lugn och sänger,
och med famnen sträckt mot morgonrodnan.“

V3